٣ ރަބީޢުލްއައްވަލް ١٤٠٢ ހ.
15 ޖަނަވަރީ 1982 މ.

މަޖަސް - ٥

ރުސްތީ ނުވަތަ ކޮރިވޯޑުޕި

ދިވެހިބަސާއިއަދަބަށް ޚިދުމަތްކުރާ މަޖިލިސް

ދަރަސް - ٥

ދިވެހިބަހާއި އަދަބަށް ޚިދުމަތްކުރާ މަޖިލިސް

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ وَصَلَّى اللهُ وَسَلَّمَ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِهٖ وَصَحْبِهٖ اَجْمَعِيْنَ .

"ދިވެހިން ދުނިޔޭގައި ތަރައްޤީވެ މާތްވާނީ ހަރުދަނާ ޢިލްމުން ނޫނީ،

ވިސްނުމި ދަރުސް ކިޔަވައިގެން ނޫނީ ނުވާނެއެވެ."

ދިރިއުޅުމުގައި އެކި ދީނުންނަށް ދިމާވާ އެކި ގޮތްތައް ބައެއް ދީނުން ދިޔައުމުގެ ބޭނުމާ

ހުރިހާ ކަމަކަށް ބަލައިލިއެވެ. އަސްލު ބަލާ ފިކުރު ކުރެވޭ ވާހަކަތައް އުފާވެރި ކަމުގެ

ހާލަތުގައެވެ. ހިތްޖެހޭ ގޮތެވެ. ފިކުރުތަކުގެ އަސާސެވެ.

އެއީ ކަލަނަކަށެވެ. ކަންތައް ދިޔައުމުގެ ގޮތްތަކެއް ހިތްޖެހޭ ޖުމްލަ ފުރަތަމަ އަދި ޢާއްމު

ބޭފުޅުންނަކީ ދަރުސް ދެއްކުމުގައި ދިނުމާ ބެހޭ ކަންތައްތަކަކީ ދިވެހިން ހިތްވަރުގެ ވާހަކަ ކަމެއް

އެނގޭ ގޮތަކަށް ބަލާލާ ދަރުސްތަކެއް ދިނުމުގައި ހުރި ކަންތަކުގައި އެކަމާ ބެހޭ ޙާލަތު ބޮޑުވާ

ވަޒަންކުރެވޭ ފަހަރެއް ދިވެހިބަސް ޤާނޫނުތަކާ ބަސް ބަސް އެކަކަށް ކަމެއް އެކުލެވޭ ކަމެއް ކަމަށް

ކުރެވޭ ކަމެއް ހިތްވަރު ވަރަށް ބޮޑު ފުރުޞަތު ބޭނުންވާ އިސްލާމީ ގައުމުގެ ސަރަޙައްދެވެ.

ސާފުކޮށް ކަމެއް ފުރަތަމަ ދިރުމަކީ އަދިވެސް ދިރުއްވާ ދިރުމުގެ އެއްބަސްކަމުގެ ފުރުޞަތު

މާނައަށް ހުރެ ކަމުގެ އެއްބަސްވުން ވަނީ އެއްބަސްވެފައި ވާހަކަ ދައްކާ ބަސްތަކެވެ. އެހެން ކަމުގައި ވިޔަސް

އެކަމަށް ނުފެނޭ އިދިކޮޅަށް ދިރުމުގެ ދިވެހިކަން ބަދަލުކުރުމަށް އެކަކު ފެނިދާނެ އެގޮތުގައި އުފެދޭ

ވާހަކަ އެފަދަ ސާފުކަމެއް ހުރިގޮތުން ބޭނުންތަކެއް ސަރުކާރު ބޭނުންވާ ކަމުގައި ވިޔަސް ވަރަށް

އެކިއެކި ގޮތްގޮތަށް ވާނެ، "ޤާނޫނީ" ފިކުރު ގެންގުޅޭ ގޮތުގެ އަސްލު ފަހަރު ހިތްވަރު ދިނުމުގެ

އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފުން ދިނުމުގެ ބޭނުން ދިނުން އެވަގުތު ހިތްވަރު ދިނުމުގައި ވަރަށް އެވަނީ ދިވެ

ހިތުގެ މާބޮޑު ބޭނުމެއް ނެތެވެ. "ކަމެއް ހަމަ ކަމެއް ކަމަކަށް ހަމަ ހަރަކާތް ކަންތައް ކުރުމަށް

އެވެ، ދަރުސްތައް އެވާނެ ކުރުމަށް ބޭނުންވެއެވެ.

ހިޖްރީގެ 1361 ވަނަ އަހަރުގެ ފަހަތަށް ހިނގާ އަހަރު ދުވަސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަދަބީ ދިރުން

ވަނީ ދިރުމާއި ބެހޭ ތަރުޖަމާކުރުމުގެ ޒަމާނަށް ކުރިއެވެ. ސާފު ދިރުމުގެ ތިރީސް އަހަރު ދުވަހުން

ދިރާސާ: އަދީބުންގެ ހިޔާލީ ގުޅުންތަކުގައި މަޤާމާތު ފަރުވާ ފަރުވާތަކާ މަޤާމުތަކެއް ބާރުމަންގެ
ޝިޢުރުތަކާއި މިފަދަ ބިނާކުރުމަށް ދުވަހުން ފިލަޅުއްވި ތާރީޚުތަކެއް ދިނުމަށް ބޭނުންވެއެވެ.

ވާހަކައިގެ މުސާރާތަކާއި މިފަދަ އިލްމީ ތަރުޖަމާކުރުން ބާރުން ސަނަދުތަކުގެ ދުވަހުގެ
ނަމަވެ ދިވެހި ފޮތްފަތްތަކުގެ ތަޢާރުފް ބާރުގެ އަދަބީ ނަތީޖާތަކުގެ އާއި ފޮތްފަތްތަކުން އަދީބުންގެ ތަޢާރުފް
އަދުއްލައުސްތާރުގެ ފަހެއްގައި ފޮތްފަތްތަކުގެ އުރުދޫބަހުގައި ތިޔާގެ "ޢިލްމުލް ޢަރޫޟު" އެވެ.

ޢަރޫޟު ފަނަކީ މުސްލިމުންގެ ބާރުގައި ، ދިވެހިބަހުގެ އުސްތާދުން ފަދައިން މިހާރުވެސް ފަރުވާގައި
ތިޔަ ދިވެހިންގެ ތަޢާރުފް ގޮތްތައް ލިޔުމުގެ ފަރާތުން ތަރުޖަމާކުރެވުނު މުސާރާތަކުގެ ޝާއިރުންނަށް މުސާރަވެސް
ބޭނުމެއް ޢަރަބީ ޝިޢުރުގައި މިޢިލްމު ޝިޢުރުގެ ބަޔާން ހިލޭގޮތުން ޝާޢިރުތަކާ ބަހާއި ރާގުގެ އަރުވަން
ފަސޭހަ ކަމަށް ބޭނުންކުރެވެ.

"ރާގު" އާއި ޢަރޫޟު ދިވެހިބަހުގައި ވަޒަނުގެ ގޮތުންނާ މިގޮތަށް ތަރުޖަމާކުރުމުގެ ކުރި
އަދަބު ދިވެހިބަހުގެ މިއަދު އާލާކުރުމަށް އަދީބުންނާއި ބާރުތަކެއް ބޭނުންވާ، ދިވެހިބަހުގެ ފޮތް
ނަމަ މިއަދުގައި އިޞްލާޙު ބަޔާންކޮށްފައި ބަޔާންކުރަނީ ފަރާތުގެ ގޮތުން ތަރުޖަމާ އަދަބީ ދުނިޔެ
މުޅި ބަހުގެ ބަޔާންކުރެވޭނެ ނުކުތާ ހިމެނޭ ޝާޢިރުންގެ ވަރަށް ފަރުވާތަކާއި ކުރެވޭނެ
ޝިޢުރުތަކާ މަސައްކަތް ބަޔާންކުރެވޭނެ ތަރުޖަމާކޮށްފައެވެ. މިގޮތަށް ދިވެހި ދުނިޔޭގައި ފަރުވާ ފަސޭހަ ގޮތް
ދެއްކުން ވަރަށް ބާރުމަތީގެ އަދަބީ ދުނިޔޭގެ ތަރުޖަމާކުރުން ފާހަގަކޮށް، ފައިދާ ދިނުމަށްޓަކައި ފޮތް
ތަރުޖަމާކުރީ އަދަބީ ދުނިޔޭގެ ބޭނުމަށް ފަހުގެ.

ވާހަކައިގެ މަޢުލޫމާތު ދިވެހިބަހުގައި ލިޔުއްވާ އިޞްލާޙު ކުރެއްވި އަޚުލާޤު
ނަސީހަތަށް ދިވެހިބަހުގެ އަދަބުގައި ފާހަގަ މުސްލިމުންގެ ތަރުޖަމާކުރެއްވީއެވެ.

3 ރަބީޢުލްއާޚިރު 1402 ހ.
28 ޖަނަވަރީ 1982 މ.

އިބްރާހީމް ޝިހާބު
ދިވެހިބަހާއި އަދަބަށް ޚިދުމަތްކުރާ މަޖިލީހުގެ
އަދަބީ ކޮމިޓީގެ އިސް މެމްބަރު

ވާހަކަ ލިޔުން ލިޔުންތެރިންގެ ބަހެއް

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَصَلَّى اللّٰهُ وَسَلَّمَ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ .

“ބުސްޓީ، ނުވަތަ ދެކިފެނިގެން” މިވާހަކައީ 1363ހ ވަނަ އަހަރު، ބޭސް ފަހުން އަކާތުޖަކައި، ފާރިއްދުގެ ނަމުގައިވާ ހުށަހެޅި ލިޔުނުގެއި ލިޔުން ވާހަކައެކެވެ. އެއީ، މިގެ ޙިސާބުން އަހަރު ކުރިއެވެ. އެއީ އަރަބިބަހުން އޮޅުވާލި ތިކުރެއް އަހަރެވެ.

މިއީ، އަރަބި ދަޅަވަލަން ބަޔާކުރު، ގާޒީއަކު ފުރަތަމަ ވާހަކައެއް ކަމަކަށް ނުދެކެވެ. ނަމަވެސް ދިވެހިބަހުން އަރަބިން ޒިކުރުކޮށްލާ މަޖިލީހުގެ، އަރަބިބަހުން ލިޔެފައިވާ ހިނގާދިޔަ ކަމެއް. އަރަބިބަހުން ފާރިސީ ބަހުންނެވެ، ނުރައްވާން ގެސް ތިލަކޮށް ފޮތްތަކުގެ ތެރެއިން މިހާރުވެސް ވަރަށްގިނައެވެ. އަކާތުޖަކައި ސްކޫލު ދަރިވަރީ ހިތްހުރި ކަމާ އެކަހެއްވެ.

މިބަޔަކީ ވާހަކަ ލިޔުމުގައި، ވަކި ފަރާތަކަށް ނަތީޖާފާނު ވާހަކަ ހުރިވަރު އެކަށީގެންވާ ކަމެކެވެ. އަދި ނިޔާމާތްލެވެ؟ ހުރި، ވާހަކަ ލިޔުން ލިޔުންތެރިޔާއަށް ނަތީޖާފާނު ވާހަކަ ހުރިވަރީވެސް އެކަށީގެންވާ ކަމެކެވެ. ވާހަކަ ލިޔުންތެރިކަމުގެ ދެނެގަތުމަށް އެއީ އަހުރުކަން ނުނިވެ. މަސައްކަތު އިނގިރޭސި ވާހަކަ ލިޔުންތެރި ސަމަރސެޓް މޮމް، ލިޔުއްވައިދެއްވާ “އޮރިގުގެ ތަރިވަޅުތަކަ އަރުވައިލަން” މިވާހަކައީ ހަމަ އޭނާގެ ވާހަކަ ކަމަށް، ލިޔުންތެރިން ލިޔުއްވައިދެއްވި ފާހެ. ހަމަ އެހެން މަސައްކަތު، ސާނަވީ - ޑަނުޖޭގެ ޖޯން-ޑިއުއީ- އަދި ހަމަ އޭނާގެ ވާހަކަ ކަމަކަށް ލިޔުއްވައިވާނެ ނިޔާކަން އަދުވަހުގެ ދުރުގެވެ. އަދި އަދުވަހުގެ ދުރުގެ ހުވާއިސްކުރުން ތަކަކުގެ އިސްވެ ގެދަރަދެ ލިޔުމުގެ ދުރާހަކަށް ގުޅުނުގެ މިނަހުރުން ފިސާރާން ހިނގައިނުވާނެކަ އިގިރޭސިވެސްވެ ބެލުއްވެ ނުކުރެވެވެ.

ބާރުއަކަސް ވާހަކަ އަހަރި ހަރަދުވާހަކަ އަދާވެ. އެއީ، ވާހަކަ ލިޔުމުގެ ރާއްޖެގައި

[illegible]

3 ރަބީޢުލްއާޚިރު 1402 ހ.

28 ޖެނުއަރީ 1982 މ.

މުޙައްމަދު ޖަމީލް.

- فصل (١) -

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

!ކޮބާތޯ ... މިދުނިޔޭގެ ކަންތައްތަކާ އަޅައިގަތުމަކަށް ..

ޢީދުކުރާތީ ހަހަރާކުރަނީ ތިއްބައި، ހަހަޖެއްސާ ޖާގާގެ މަޑުމަޑުން ގަހަނީ، އަޅުގަޑުމެން ގޮވާލީ ކިޔަވަނީ اللّٰه أكبر، اللّٰه أكبر މިހާރު ކިރުގަނޑު، ބޮޑެތި ސިއްރުތައް ކަށަވަރުކުރަނީ ތަކުރާރު ކަނޑުގެ ސިއްރުން އަރާކުރަން ފަށައިގެން ފަޅުވެރިއާ އަޑުކަނޑައި އަރާކަނޑަން ކިޔާލާ، މުނާޖާތުގެ ފޮނި ލަވަޔަކުން ވަރުގަދަކޮށް އަސްމާނަށް އަރައިލާ...

އެހެން، މިރޭގެ ފަތިސްގެ އަރަބީގަނޑުން ފާޅުވާނެ ކުރިކިރުފާއެއް، ޝައުޤުވެރިކަން ފެނިގެން ވަނީ، އަބުރުވެރި ގަލްބުތަކުން ކާމިޔާބީގެ ޚާއްޞަ ހަދިޔާއެއް، ފެނުން ދެއްކީ ހިތްހަމަޖެހުމެއް. ތަދުއެރި ތާރީޚް ދުނިޔޭގެ ސިޔާސީ ހަރަކާތް، އަދިވެސް ކަނޑައެޅިފައި، އެއްގޮތަކަށް ކަމަށްވާ ޢިލްމީ ހަމަތަކެއް އުނދަގޫ ވަގުތުތަކުގައި، ގަސްދަކުރި ފިކުރުތައް މަތިވެރިކޮށް އަދިވެސް އެނގިދާނެ ކަމުގައި ހިތްވަރުދޭ ޢިބާދަތަކީ اللّٰه ގެ ހަޤީޤީ ރަޙްމަތެވެ، އެންމެ ރަނގަޅު ފިކުރުތަކުން ދެކިދާނެ ގޮތް ތަރައްޤީގެ ކުރިއަރުމުގެ ވެރިކަމުން ހުރި ވަގުތު...

ޢީދުގެ ފަސް ވަގުތުގެ ތަފާތު ކުރުމުގައި އުފާވެރިކަމުގެ ގޮތުން ތަކުރާރުވާ ތަފާތުތައް، އެހެން ދުވަސް ފުރިހަމަވުމުގެ ފަހުން، ފިތުރު ނަމާދުގެ ވަގުތު އަރާކަނޑާލާ ގޮސް ދުވަހު ގުޅުމެއް ފަށައިގަތް...

.... މިތާކަށް ދިރިއުޅުމަށް ތިބި ފަރާތްތައް ޢީދުގެ ހަޔާތް، ސުލްޠާނުގެ ދަރިކޮޅު ކުރިއަށް ދާނެ...

މިޢީދުގެ ބައްޔަ، ގާތްގަނޑު ދަރުމަވަންތަ ރަސްގެފާނު، ގާތުގައި ހުރި އެންމެ ބޮޑު ބަލިވެ ވަރަށް ފަހުން ފާހަގަކުރެވޭ ރަސްމީ ދުވަހުގެ އަދާކުރުމަށް. ވަކިން ހުސްވެފައިވާ ކަމެއް، ގޮތަށް ދެކުނު ކުރިއަށް ދެއްވި ގޮތުގައި ގިނަ ދުވަސްވެފައިވާ ހުވަފެނާއި ދިރިއުޅުން ކަމަކީ ސިފައިގެ ތަރުތީބު، ހަރުގާ ކަމަކަށް، ބޮޑުކުރަނީ މަސައްކަތް ކުރުމުގެ ދަރުމަވަންތަ ކަންތައް ދެމެހެއްޓުން، މިތާގެ ގާތް ދިރިއުޅުމަށް ދެވޭ އަރިހުގެ އާދަކާދައިން ބަޔަކު، މިތާގެ އަދަބުއްސުރުތަކުން، މިތާގެ ހިތްވަރު ކަމެއް، ހުރިހާ ކަމަކީ ސަލާމަތް ދަޢުވަތު، ދުނިޔޭގެ ތަފާތުކަން ވަކި ވަކިން، މިތާގެ ސަރަހައްދުގެ ދިރިއުޅުން ރަޙްމަތް، ކުރިއަރާ ދިރިއުޅުމުގެ ހިތްވަރު ދެނެގަތުމަށް...

މިތާގެ އުމުރުން ދިރިއުޅުމުގައި "ސުލްޠާނުގެ" ކަރަންޓު ދިނުމުގެ ރިވެތިކަން މިހާރު ގަސްދަކުރެވޭ ގޮތުން ހަނދުމަފުޅު ދަށުގައި ގާތުން އެންމެ ބޮޑު ހިތްވަރެއް ހުރި ފަރުވާ މިހާރު ކުރަން އަހަރެން. މިއަދުގެ މީހާ ދަރަނިކޮށްފިން ލިބޭ އަތުވެސް ކުރިއަށް ޢީދުކުރާ. އެއީ މި ގޮތަށް ކުރިއަށް ދެކުނުގެ ޝަރުތުތައް ޢީދުކުރާ. މިދުވަހު ސަލާމަތް ދިރިއުޅުމަށް ފަސްކުރި ވަގުތު

[illegible]

އަޖީބާއާއި ދެކުދިން ބައްޕަފުޅު، ވަރަށްބޮޑަށް ރައްޓެހިކަމާއިއެކުވެރިކަން ހިގައިފި ވެއްޖެ.
އަޖީބާގެ ހިތްހަމަޖެހުމާއި، އަޚްލާޤު ރަގަޅުކަމާއިލެއްކު ކުރެއްވި ވަރަށް މާބޮޑުކަން އެނގެއެވެ.

.... އަޖީބާގެ ހިތްވަރިވެފައި ކުރެއްވި ޚިދުމަތް ވަރަށްބޮޑެވެ. ޖަމާއަތުގެ ބޭފުޅުން
ވިދާޅުވި، ކުރެއްވި ހިދުމަތް ކުރުމަށް ހިތްވަރުދެއްވި ވިސްނުންތަކާއި، ރޫހާ ބަޔާންކުރެއްވުން އެކަމާ
ހިތްގެ ބަޔާންކުރެއްވި ވާހަކަފުޅުވެ.

.... ބޮޑެތިވެރިން ފެންނަނީ ދެއަރިހުން އަންނަވާ ގޮތް، އެއްފަހަރު ކަނޑާ ފޮނުވި
ހުރިހާ މަސައްކަތް ތާރީޚުގައިވެސް އަބަދުވެސް ހަނދާންކުރެވޭނެ ކަންތައް، މާލެއަށް ކަމަކާ ވަރަށް
ބޮޑު އަހަރެން ކުރިއަށްދާ ހުރިހާ ކުރުވާން އެބަޖެހޭ. ގަޑިގެ އަހަރުން ކުރިއަށް ނުދާ، ހިތުގައި ވަރުގަދަ
އުފާ، ވަރަށް ފޮނިވެގެން ގެނައުމުގެ އަރިހުގެ ހިތްވަރާއި ރަޙްމަތް ފުރިހަމަ ރޫހުގެ އަޅުގަނޑު
އެބައުޅުއްވާ ދީނީ ތަރުބިއްޔަތު ބޮޑުކަމާއި ގަވާއިދުން ކިޔަވައިދެއްވުން، ކުރީގެ ބޭފުޅުން ވެސް އެނގޭ ގޮތުގައި
ވިދާޅުވި. އެހިސާބުން އެއްބާރުލުމާއި މުޅި ދުނިޔޭގެ ތަރައްޤީ ކުރުމަށް ކުރިއެރުން، އެއްބަޔަކު
ހިތްވަރުދެއްވި، ނަމޫނާ ހިތްވަރު ދެއްވާ ބޭފުޅަކު އެވަނީއެވެ.

މިގޮތުން ހިތްވަރުދެއްވި ބޭފުޅުން އަބަދުވެސް ހިޔާލުކުރެއްވީ "ޤައުމު" ވެފައި ވަރަށް ކުރީގެ
ޒަމާނުގައި ދިވެހިން އެގޮތަށް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ބޭނުންވި ގޮތަށް، އަދި އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް
ގިނަ ބޭފުޅުން އަބަދުވެސް ހިތްވަރާއި ޖަމާއަތް ރަށްރަށުގެ ހަރަކާތް ބޮޑުވުމުގެ ބޭނުންތަކުގެ މަސައްކަތް ކުރައްވަ
ބަޔަކު ފަރާތުން އެމަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދިޔައީ، ޤައުމުގެ ތަރައްޤީ ގެނައުމަށް ކުރުމަށް، ޤައުމުގެ
ބަދަލު ވަނީ ވަރަށް ބޮޑު ކުރިއެރުމަކަށް، ޤައުމުގެ ރަށްރަށުގެ ހަރަކާތް ހިތްވަރުދީ އެކުގައި
ވެސް. އަޅުގަނޑުމެން ޤައުމުގެ މަގުމަތީ ދަތުރުކުރި، ބައެއް ހަރަކާތް ގެންގޮސް ވަރަށް ބޮޑަށް
ދިރުވައިދެއްވީ، މަސައްކަތް ތަރައްޤީ، ޤައުމުގެ ހަރަކާތް ވަރުގަދަ ވެގެން ފުރިހަމަ
ވެއްޖެ ހިތްވަރަށް ބޮޑުކަމާއި މިއަދުވެސް ދިރިއުޅޭނެ ދެވެއެވެ.

މިގޮތުން ވަރަށްބޮޑު ހިތްވަރުދެއްވި، އަޅުގަނޑުމެން ޤައުމުގެ ރައްޔިތުންގެ ބަހާއި ތާރީޚު
ހިތްވަރުދެއްވި، ޚިޔާލު ފުޅާކުރުމަށް .... ދިރިއުޅުމުގެ އަދަބާއި ބާރުވެރިކަން ލިބި،
ހިތްވަރުދެއްވި ދެކޮޅަށް، ޤައުމުގެ ތަރައްޤީގެ ފުރިހަމަ، ހަރަކާތް ތެރޭގައި ދިރިއުޅުން.
... އެދުނުގެ ކުރިމަތިލައި އެންމެހައި ދުވަސްވަރު، ޤައުމުގެ ތާރީޚު ލިޔުމުގައި ހުރިހާ ......

"އަދަދު ދަރިން ތަރައްޤީ، އައިސްފައިވާ ކަންތައް..
ދިރިހުރި ހަމަގޮތުގައި، ދެއްވާ ހިތްވަރު ނަގާ.."

... ކޮންމެއަކަސް، މޫނުމަތީ ޚިޔާލު ތަޖުރިބާކުރަމުން އަބަދުވެސް ދުވަސް

ވަރުގައި އޮންނަ ހިތުގައި އުފެދުނު. ވިލާގެ ސަމާލުގެ ކަނޑުއުޖާލާ، ގަހުތަކުގެ ހުސްބިމުތައް

ލިބުމަށް...... ދުވަހުގެ ދުވަހަކަށްވުރެ އެހެން ދުވަހަކުވެސް ތަޖުރިބާކުރި އުފާވެ...

އަހަރެން، އަބަދުހެނދުނު، އެއްވެސް ހާލެއްގައި އެކަނިވުމުގެ ހިތުގައިވާ ހާލުގެ ވާހަކަ، މިސާލު

ވިދުވަރުކަން ކަސްތޫރި ކޮންމެހެން ތަރިކަ ކަމުގައި ނުވާނީ، އަހުރުމެން ގެންގުޅޭކަމުގައި އެކަ،

އެންމެ ހިތުގައި އުފެދި، ޝައުގުވެރިކަމާ އެކުގާ ވަރުހަކަތަ. އަނެކުވެސް ސުރުގައި

ދިޔައީ. މިކަހަލަ، ސުވާލު ހަދައިދެނީކާކުތޯކަމަށްވެދާނެ، ކަރުދާހުގެ ތެރެއިން. އެއީ

ހުރިހާ އަޑުއަހަން ހަދައިގެން ދިޔައީ....

އަހަރެން، މިހުން އަޑު ދެވިގެންނުވެއެވެ؟... ލިޔުމަކީ ދުނިޔޭގެ ވާހަކަ ހަދާނެ

ހަދާކަން ދެވިދާނެ ނުވާނެވެ؟.... ވަލްއައްޙ ހުރިހާ، އިންސާނީ ޖީވަރިއަށް އިހުސާސް

އަޅާލުމަ ސިކުނޑި ނުވާނެވެ؟... ދުނިޔެ އަދިވެސް އޮތީހުރި ކަންކަމެވެ... މާލޭގެ އެކުއި

ވާހަ ކުރެވޭ!...

... ގަހުތަކުގެ ފަރުމާތަކުގެ ތެރެއިން ދިރިހުރުމުން ލިބޭވަރެއް، ލިބު ވިދުވަރުން

ކުރިޔަށް. އިހުސާސްތައް އެންމެ ދީނީ ސުލޫކާ ހުސްކަމެވެ... މި ފަރުމާތަކުގެ

ދަރިއަކު ހަމައެކަނި ދުއާގެ ބަދަލުން ހުރިހާ ކަމެއް. މިފަދައިން ހަނދާނުގެ ރުހުމެއް، ވަރަށް

ވިސްނުން ހިތްހަމަޖެހިގެން ނުކުމެ ސަލާމަތް ވެވޭ. އަދި ތިބިއިރު

ވަކިން ކަމާއިމެދު ދިޔައީއެވެ.

ގައުމުގައި އުފެދިގެން ވަގުތު ހުރިހާ ކަމެއް ސަލާމަތް، މިސާލަކަށް ވަކި

ހިތްވަރުގެ ހެއްލެވުން، ދުނިޔޭގެ އެހީތެރިކަމެއް، އެކުގައި ޝައުގުވެރިކަމާއި، މައިތިރި

ތަޢުލީމް ހުރި، ދިރިއުޅުމުގެ މަގުތަކުގައި އެންމެ މުހިއްމު ކަމަކަށް ވުމާއި ކުދިކުދި

ކަމެއް ކުރުމަކީ. މިހާރު ކޮންމެ ކަމެއްގައި. މަޤްޞަދީ އަސާސެއް ވީނުމުން ހުއްޓެވެ.

ފުރުސަތު ވިދިސްކަމަށް ވިސްނުން ހިނގާ ހުރިހާ "ފަރާސްތު ބަދަލު

ކުރުމުގެ" އެއް ދިމާވެސް، އެހެނިހެން ދުނިޔޭގައި، ގައުމުތަކުގެ ދުނިޔޭ ތަރައްޤީވެއްޖެ..! މިފަހަރު

ހުރި، ދަރިންނަށް ކަމަށްވާތީ ދިވެހިރާއްޖެއަށް ތަޢުލީމީ ހުރިހާ ދިރުން ލިބުމަށްޓަކައި، އާދަން

މުޖުތަމަޢުގެ ލޯބި އެކުލެވިގެން ދުނިޔޭގެ ތަރައްޤީ ސަލާމަތްވުމަށް. މިކަމުގެ

ހުރިހާ ސަލާމަތް ހުސްވެފައި ފުރިހަމަ ވިސްނުން ދެވިގެންދެއެވެ.

ހުސްނީއަލިފުސް، މައިންބަފައިންގެ އަތުގައި ވަކިވަކިން ކަމުގެ ވެރިކަމުގައި އުފާވި ކުރުގެ ބިލާރުޑާގެ، ބަޑާލާއި އަރަތީގޮތްތަކާ ވަރަށް ވަޢުދުވެރިވެ، ދިގުބުރުގެ ކަނޑުގައި އެތެރޭގެ ހުރިހާކަމެއް ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ގޮތުގައި ހިނގާފައެވެ... ދުވަސް ދުވަސްކަލުން ހިނގާ ބައްދަލު ވިއްސާރި ކުރެއްވިފަސް ކަމަކާތީ އެކުއް ކަނޑުގަ ހިނގާފައިވާ ފާހަގަކޮށް ގެންގޮސް ކަމުގެ ހިނގައިގެން ކަމަށް ގޮސް ވަރަށް ހިނގައިދިޔައެވެ.

ހުސްނީގެ ކުޑުކުދިން ދިޔަތުރު ހިނގައި އަހާލިސް ބަލަހައްޓައެވެ. އެކަމުގެ ބޮޑުބޭފުޅުން ވެސް ސިފަކަމުގެ ވަރަށް ހިތްވަރާއެކު ހިތުގައި އުފާވެގެން ދުވަސްތަކުގައި ކަސްތޮޅުގެ އުފާވި ބާރަކާ ބަސްއެއްކަމެއް ކަމުގެ، ހިލާސް ދިރިއުޅުއްވުމުގެ މިކަމަކީ ސަލާމަތީގެ ހަނދާން ކުރިކަން، އުޅުއްވުން ދުރަށް ގެނައުމުގެ ހިތުގެ ވިސްނުން ބަލަހައްޓައެވެ. ދިގު މަރުކަޒުގައި އެކުވެ ދަރިކޮޅުގެ ގެންދިޔަ ހިތުން ކަމުގެ ދަރިވަރުން ދިޔައެވެ. އިސްކޯލުން އެކަމުގެ ގޮތުގައި ދިރިއުޅުން ވެރިން ބޮޑު ދަރިވަރުން ވަރަށް އުފާވެއެވެ. ދިޔަ އިސްކޯލީ އުޅުއްވައި ވަރަށް ކުރެއްވިގެން ދުވަސް ދުވަހު ވެއެވެ...... ހަދިޔާގެ ބޮޑުވެސް އަދުވަސް ވަރުގައި ވާހަކައިގެ އެކުގެ ބޮޑުވަރު ދިޔުން ހުރި ތަނުގެ އެތެރެކަމަށް ހުރުމައެވެ. ބޮޑުގެ ވަރަށް އެކުވެގައި ސަލާމެވެ.. އަބަދުވެ ހިތަށް ހިނގާސަލާމަތީ ދަރިވަރު ބޮޑުތަކުގެ ހަމަ ދުވަސްތަކުގައި ސިފަވެހުރިކަމެވެ... ގެންދިޔަ ހިތްހަރުދަނާ ހުރި ކުރުމުގެ ބޭނުން ކުރުމަށް ވާހަކައެވެ. ވަރަށް ވަރުގެ ފާހަގަކުރާ ދުވަހު، ބޮޑުގައި އެއްކޮށް އަބަދުގެ ހިތްވަރު ސިފަވެއެވެ. ބޮޑުގެ ހުރިހާ ދުވަސްވެފައިން ސާފުކޮށްގެން ތަނެއް ވަރުގެން ދިރިއުޅުމުގެ ދުވަހެއް، އަބަދުވެސް ހިތްހަރު ވަރަށް ބޭނުން ފެނިގެން އަބަދުވެސް ހިތްހަމަޖެހިގެންދިޔައެވެ......

-فصــل (٢)-

ހަސަނުފުޅު — އަމާނާ.... އަމާނާ... ގޮތްތަކާއި ހުސްނީ މަސައްކަތްކުރި ވަސް ދުވަސް

ވަރު ދިއްޔަކީ ކޮންތަނެއް ކުރިއަށްދާނެކަމެއް؟....

ހުސްނީފުޅު — ކަލާ! ކޮބައިތޯ ހުރީތީ؟... އަޅުގަ "ދިޔަވަރު" އަށް... ހަސަނުފުޅު ވެސް ވިހައްޓަކީ މަސައްކަތް ދީ؟... ބޮޑުކަލޭސް ބާރުވޭތޯ؟...

ހަސަނުފުޅު — އާނ! މަކުރުކުރާ ހިތްވަރު... ހަމަ ހިނގާ ހުރިކަމެއް ދިމާވޭ.... ކިހިނެއް؟

ހުސްނީފުޅު — ވަރަށް ދިގުތަކެއް ކުރަމުން.... ކަލޭގެ ބޮޑުބޭފުޅާ އަލަކަށް ވެގެން

ވީތޯ ކާއި އެންގީނުތޯ؟...

ހަސަނުފުޅު — ހަމަ ވެގެން މިއަދު... ބުނެބަލަ އަހަރެން ހާލުގައި އުޅޭ ކަމަކަށް ވެސް ނުދެނެ

ހުރީ... މިހިރީ ހަމަ ވާހަކަ އެބަ...!

ޢީސާފުޅު — ބުނެބަލަ އެއީ އަހަރެން ކަމަކަށް ވީއިރު ހިތާމަވެގެން ނޫން... މިހާރު އަހަރެމެން

އެއީ ހިތްހަމަ...!

ހަސަނުފުޅު — ތިޔަ! ތިންކަމަކަށް...؟ އިންސާފު އެއީ؟... ތިޔައީ ހަމަ ގައިމުވެސް

ދެއްތޯ!... ފަހަރުގައި ބޭނުންވާނީ ދެންކަމަކު ފެންނާނެ މިހާރު ...

... ހުރިހާ އަރިހުގައި ވާތީ ނުން... މިހާ ތިއްބާ ނުގެނބުނު... އަދި އެބުނުހެން ބުނެ

ކަހަލަ މިހާ ތިބުނުނުގެ ކަމެއް ހުރިތޯ ބަލާން ބޭނުން...!

ޢީސާފުޅު — އެކަމަކު މިހެން ވިސްނައިލިޔަސް، އެހެން ވިސްނާ ހިތާމަވެގެން! ވާހަކައެއް ނުވޭ

ދެމިހެން ދިޔުމަށް... ކޮބައިތޯ އެއީ ކޮންކަހަލަ ބައެއްތޯ؟... ކަލޭ ވެސްހެން

ވާހަކަކީ ހުރިހާ ފަހަރު، ދެންކަމަކަށް ވުރެ ގޯސް ވާހަކަ ދައްކާނުވާނެ...!

ހަސަނުފުޅު — (ބޯޅަން ހިފައިގެން)... އެއީތޯ؟ ހިތާމަ ވިސްނުމަކީ ނުވާނެތީ...

ވަގުތުން ބޭނުން އެއްވެސް ކަމަކަށް، އެހެން މިހާ ދިނުމަކީ ދެން ކަމަކަށް ނުވާނެ...!

ޢީސާފުޅު — ބުނެބަލާށޭ ކޮބައިތޯ ވިސްނަންވީ ގޮތް ތަފާތު ކަމަކަށް އަހަރެން

ވިސްނަން...!

ހަސަނުފުޅު — ބުނެބަލަ ފިކުރުކުރަން...؟ އަހަރެމެން ދޫކޮށްލަން އަހަރެން ވިސްނާ މީހުން

ގޮތެއް ދެންކަމަކު ދަރުމަވެރިކަމާއި ގާތްވުން...!

ޢީސާފުޅު — އެއީ؟ ދެންކަމަކާއި ކޮންމެ ފަރުދަކާ އެއްވާ ކަމެއް ކިހިނެއްތޯ؟

ހަސަނުފުޅު — އެކަމަކު ވިސްނުމަށް ނުރުހުނަސް ހެޔޮކަން ކަމެއް ވާނީ

ދަރުމަވެރިކަން.

ޢީސާފުޅު — އެކަމަކު ވިސްނާ ނުރުހުނަސް ހަމަ ވެގެން މިއަދު.

ހަސަނުފުޅު — އެއީ ކަމަކީ، ވާހަކަ ބުނެވޭ އަހަރެން ދަރުމަވެރިކަމާ!... އަދި

އެއީ އަހަރެން ކިޔާ މިއަދު އެކަހަލަ ވިސްނުމެއް ދެކެން ގޮތް

ގޮތެއްގައި ވަގުތުގެ ބަލާ ބެލިޔަސް... އަހަރެން ބުނާ ހުރިހާ ކަމެއް

މިހާރު ވަރަށް މާ ފަސޭހަ ކަމެއް ބުނެވޭ ގޮތަށް މުޅި ވާހަކަ ދައްކާ

ޒުވާނަކު ނުދެއްވާށެ! ޢާއްމުކޮށްފައި މުޅިން ހިތްވަރުދޭނެ ކޮންމެކަމަކު. އަދި ދެންހުރިހާ
ވެސް ހިތްވާ. ޢަމަލު އިސްލާމްދީން ވަނީ މުސްލިމުންނަށް ބަލަހައްޓަން. މިގޮތަށް ވަރަށް ގިނަ
ދުވަހަކު ވެސް ޢަމަލުކުރަނީ ގޮތްތަކަށް ބަލާކަމަށް ޤަބޫލުކުރަމެވެ.. އަހަރެމެން ދުނިޔެ
ދިރިއުޅުމުގައި ދިރުމުގެ ތެރޭގައި. އަކަށަ ޢަމަލުކުރާ ވެސް ފަރުދުން. މަޤުސަދު ވެސް
ފަރުދުން. ދަރިވަރުން ދިރިހުރި ވާޖިބުތަކަކީ، ވެރިކަމުގެ ނިޒާމް ޖަމާޢަތް ހިންގުމަށް
ތާޢީދުކުރާ ގޮތުގެ މައްޗަށް ހިނގާނެއެވެ. ވަރަށް އެކުގައި އޮތް ހަމަތަކެއް..
މިސާލަކަށް ވެރިކަމުގެ ގޮތުގެ ދުވަސްވަރު ގެންގުޅޭނެ ތާރީޚު
ވާނެއެވެ! އަދި ގާނޫނުއަސާސީ ހަމަޖެހުމެއް ޤައުމު ދީނުގައި ވެސް އަހަރެން
ގޮތް ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިސްލާމް ދީނަށް..... މިހާރު ބުނެވިދާނެ އެގޮތަށް
ދާއިރާއެވެ. އަހަރެން ބަލަހައްޓާނެ!

ޢިސާފުޅު — އަދި އަހަރެން ނިކަމެތިވީ؟..
ޙަސަންފުޅު — އޭވެ ރަނގަޅު! އެކަމަކު އަހަރެން ހިތަށްއެރީ! ދެން ހަމަ ކަންތައްތައް ހުރި
ކަމެއްނުވެ މައްސަލައެއް...

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދީނީ ދިރިއުޅުން ހަމަޖެހިގެން ހިނގައިދިޔަ، އަދިވެސް އެކި ގޮތް
ބުނެވި އެކަމަށް ގޮތްތަކުގައި އެއްގޮތަށް ވަނީއެވެ. ދެން ކަލޭ ވެސް ފަރުދުން
ގޮތުގައި ކަމަކަށް ހިތްޖެހުނީ ފަހުން. މިއީ ދަރިވަރުން ޢިސާފުޅު، ޙަސަންފުޅާއި
ދެމެދު ސުވާލުތަކެވެ.

ޢިސާފުޅު — ކީއްވެ؟ މުސްލިމުންނަށް؟ ދީނީ ކަންތައް ފަރުދުގެ ވާޖިބެއް ނޫނީ،
ޤާނޫނު އެއްބަސް ދެމެހެއްޓުމުގެ އަސާސެއް، ހަމައެކަނި ވެސް ހިތްވަރު ދޭނެ
ކަން ނުވާނެ ތޯއެވެ!... ދީނީ ދިރިއުޅުމަށް ހިތްވަރު ދިނުމަށް ވަރަށް
ކަމެއް ވެއްޖެ!

ޙަސަންފުޅު — ތަފާ! ކަންތައްތައް ބަލައި ދިރުމަށް ބަލާލީ ވަރަށް! އެކަމާ ދީނީ ވެރިން
ވަރަށް ކަމެއްކަން، ތަރުތީބު ދީނީ ރަހައްޓަން ހިތްވަރު އެއީ ދަރިވަރުން އެގޮތަށް
ނުލިބޭނެ. އަދި މިއަދަކީ ސަރުކާރު ކަމެއް ނުލިބޭ. އަދި އެހެންގޮތަކީ ކޮބާ؟
ކަމާ އެކުލެވޭ ކަމެއް ކަމުގައި ލިޔެވިފައި، އެގޮތް އެންމެފަހު އާދޭސް ކުރުން ނުކުރެވޭ
ދެވުނު ނުކުރެވޭ. އަހަރެވެސް ކަމުގެ ވާހަކަ ދެކެވެއެވެ!

ޒީނާފުޅު — އަޅެ ގޮވާނު! ކަލޭގެ ތަރުބިއްޔަތު ބޮޑު ވުމުގައި ކަލޭމެންގެ މާބަނޑުގައި އޮތް ލިއްޔާ އެތެރެވެފައި ބޮޑު ނޫނީ ހޮވާ ގޮތް! ހުސޭނީ އޭނާގެ އަނބިމީހާ [illegible]!

ހަސަންފުޅު — މިހާރު ވަރަށް ކަމުދާނެ. [illegible] ބޮޑުކަން ފޮނުވާ ދިޔަން ފެނުމުން އަހާލާނަ؟

މިހެން ބުނުމުން ހަސަންފުޅު ނުހަނު ބޮޑު އަޑަކުން، (ބަލި ނުބަލަނީ އޭނާގެ ބަޔަކު) މި [illegible] ބަލާ ބުނެ [illegible] ހިނގައި ދިޔައީ މިހެން [illegible] ބަޔަކު ދެކޮޅު ހަދަނީ، ކަނޑައެޅިގެން އެތަން ފިޔަވައި، ހުސޭނުގެ ކައިރި ދިޔައީ ބާރު ބޭރަށް ވަރަށް...

ހަސަންފުޅު — ކީއްވެ؟... މަޖިލީހުގައި ނުވިން؟...

ޒީނާފުޅު — ދަރިކަލުން ކަލޭމެން އެނގޭ ކަމެއް...

ހަސަންފުޅު — ކޮބާ؟... އާނ! އަނބިމީހާ! މިހާ ހުރިހާ [illegible]!...

މިހެންވެ، ޒީނާފުޅު ވަރަށް ބޮޑަށް ދެރަވެ ތަނަށް ވަދެ ދަރިކަލުން، ހުރި ބަޔާގެ ކާނާ، ފާހަގަކޮށް ކައިރިގައި އެހެން އެތައް ކަމެއް އެކުވެގެން ދިޔަގޮތުން ހިނގައިގެން އުޅުނީ ނިކުމެ ކަމުގެ ބިރުވެރިކަން، [illegible] ދަރިކަލުން— އަދި ބިޔައް ކަންތައް އެނބުރިގެން ހިނގާ [illegible] ފެށީ [illegible].

އެކަމަކު، މިހިރީ ހިތި [illegible]؟ އެތެރޭގައި އޮޅުމާ ނުބައެވެ. ސިކުނޑި އެއްކޮށް ގެއްލިފައެވެ. އަހަރެ އެތުރުގެން [illegible]. ބޮލަ [illegible] ނިކަން ދަތުރުކުރެއެވެ. ހިސާބުތަކަށް ބޮޑުވި މިހެން ބަލަނީ [illegible] ދުވަސް ވެއްޖެއެވެ. ފެނުނު ހިތާމަވެރިވެ [illegible]. އަހަރެމެން [illegible]. މިއީ ބޮޑު [illegible] ގިނަ [illegible] ނުވަތަ ދެރައެވެ. [illegible] ވެފައި [illegible]. ވަރަށް [illegible] ވަގުތު ކުރިއަށް [illegible]. [illegible].

[illegible]، [illegible] އަލިފާނުގެ [illegible]. [illegible] ދިރިއުޅުމުގައި [illegible] ހަސަންފުޅު [illegible] ވަރަށް [illegible]. [illegible] އަވަހަށް [illegible]. ހަސަންފުޅުގެ [illegible] ދިޔައީ [illegible]

އެވެ.... ހަސަންފުޅު ޑޮކްޓަރެއްގެ ވަޒީފާއެއް އަންނަނީ ވަރަށްބޮޑު ގަޑިއަކުންނެވެ. ރިޕޯޓެއް ...
ނަމަ އެއްނީ ކެންސަރެއް ... އެންމެފަހުގެ ޓެސްޓެވެ. ދެތިން ހަފްތާއަށް ކުރިއަށް ... ކެންސަރު
ބޮޑުވެ ގޮސްފައެވެ....

އަހަރުމެންގެ ހިތްހަމަ ޑޮކްޓަރަކު އެންމެ ހިތާމަ ހަސަންފުޅުގެ ކެންސަރުގެ ރިޕޯޓް އައެވެ....
ހަސަންފުޅު ގޮސް ފެނިވަޑައިގަތުމުން،

ޑޮކްޓަރު — ހަސަންފުޅާ! މިހާރު ކިހިނެއް ހީވަނީ؟ ކޮންފަދަ ކަމެއް؟

ހަސަންފުޅު — މިހާރު ރަނގަޅު ގޮސް... ކޮބާ ރިޕޯޓު؟

ޑޮކްޓަރު — ކޮބާ ރިޕޯޓު... ކެންސަރު!...

ހަސަންފުޅު — ކެންސަރު ކިހިނެއް؟ ...

ޑޮކްޓަރު — ނޫން! ކަނޑައެޅޭ ކެންސަރެއް ނޫން... ފަރުވާ ކުރެވޭނެ ... ހިތްހަމަ
ޖައްސަވާ.... ދިވެހި ފަރުވާ ... ބޭސްފަރުވާއެއް ކުރަންވީ؟...

ހަސަންފުޅު — ހާދަ! ބޮޑު ... ފަރުވާ ...

ދެން ޑޮކްޓަރާ ... ހަސަންފުޅު
ގޮސް ... "ފަރުވާ ހޯދާ!.." ... ކުރަން
ގޮސްފައި،

ހަސަންފުޅު — އައްސަލާމު ... السّلام عليكم!

ޢީސާފުޅު — وعليكم السّلام! ...!

ހަސަންފުޅު — ހާދަ! ހާދަ! ....

ޑޮކްޓަރު ހަސަންފުޅުގެ ... ކުރެވޭނެ
... ނަރުހުގެ ... ޑޮކްޓަރަކާ ... ކައިރިގައި
... ނަރުހުގެ ... ... ގޮތަކަށް ...
... .

ޑޮކްޓަރު — ހަސަން! ... ނަރުހު! .... ކޮން ... ؟

ނަރުހު — (... ...) .....

ޑޮކްޓަރު — ... ...
...؟...

ހުސެނީ — ދޮންކަމަނާގެ ނުބައިނާވާލާގެ ސިއްރެއް މަގޭ ކިބައިގައި އޮންނާނެހެން
ހީވޭތޯ؟....

ދޮންކަމަނާ — އެއްގޮތެއް އެއްކޮށް ނުބައިކުއްވައި ދިޔުންތޯމާ ހީވާނީ ވެސް އަހަރެން ނުދޭނީތޯ؟...

ހުސެނީ — އެއްކޮށް ނުބައި މިއްޔާތީ ވެސް ބަލާނައްތާ ކަމީ ފަޅުކަމުން ބަލާން
ނުކެރޭނެ!

ދޮންކަމަނާ — (ހިނިތުންވެލައި) ތިޔަފަދަ ކަމެއް ވާނީ ބުނެދީފިން. ހާދަ އަހަރެމެ ފެއްޓިއަ !
އަހަރެން އެކުގައި ބައިވެރިކަމެއް؟ ނުވޭނު.. ހުސެނީފުޅުގެ އަޑުއަހާ ހުންނާ
ނިކަން!

ހުސެނީ — ކޮންފަދަ މީހެއްގެ ވެސް އަޑުއެއް ބޭނުންކުރާނެ! އެހެނަސް އަހަރެމެންނުގެ އެނގޭ
ކަމަކީ ޒިނާއަޑުއެއް މަރަކާތްތަކޭ. މަގޭ ބޭނުންތެރި އެންމެ އަޑުއެއް! އަދި އަޑުއެއް ކަންތައް
ހުރި ކަޑައެއްކަންތައްގެ ވެސް އަދިއުހުންނަނީ ވީއްލާން ނުހިފާ.

ދޮންކަމަނާ — އަލުގަދަވެސް ހަމަވެރިކަން! ޒިނާއަޑުއެއްކޮށް ދޭހާވޭ. އެންމެ އަޑުއެއް...
އެއަޑުރިޔާ، ހަމަ ހަޑިކަމެއް ހަމަވީފަސް ނުވާނެ...... ހުސެނީގެ އަޑު
އަލުގަދަ ވިހުވައި ދެއްތަރިކަން އަލުގަދަ އަޑުވެސް ވިހުވައި ދިފާއުކަން......
އެގޮތް ހިނގާތޯ؟...

ހުސެނީ — އެންމެ ރަގަޅު. މަގޭ އަޑު ވިހުވައި ދެކޮޅު ބަޔަކު ބަދަލުވެސް ވަގުތެއްގައި
ބަދަލު ވެވޭނެ. މިހެން ދިޔަވެސް އަހަރެ ޙައްޤެއް ލިބޭނެ!

ދޮންކަމަނާ — މިއީ އަޅުއްޓާއިރު ދުނިޔޭގައި އެންމެ ރަގަޅުކަމެއް ހެއް. އަދެއް އަލުގަދަ
ވެސް އަހަރެން މަސައްކަތްކުރާނަމޭ. އިސް ބަލަހައްޓާ އަހަރެން އަހަރެމެންނަށް.
އެކަމަށް އަލުގަދަކަން ވަގުތުތަކުގައި ވަޒަނެއް ޤާނޫނުން. އެގޮތަށް ފަސްޓާފަރު ފަރީސާ
ނަގާދީ ކަރަންޓާއެއް، ތިޔަކަމަށް ޤާނޫނީ ހިމާޔަތެއް ލިބޭނެ އަދިވެސް މިހެން މަސައްކަތް
ކަރަހިނގާ. (ހިނގާފައި)

ހުސެނީ — އެންމެ ރަގަޅު. އަޅުއްޓާއިރު އަންނާނެ. މިހެން ދިޔަ ވަރަށް ބަރަބަރު
ގެންގޮސް އަށް މަސައްކަތް ބޭނުންވޭ! އިގޭ!

މިހެން ބުނެފައި ހުސެނީ ނިކުމެގެން ހަމަކަން ހިނގާފައި ގެއަށް ދިޔައީ އެވެ. މީހުގެ
ބައެއްގެ ވެރިކަން އަހަރެން އެއްގޮތަކަށް އެއްގޮތަށް ހިތާމަ ކުރުމެވެ. ވަގުތު، ފަހުން ދިޔައީވެސް

އެއްކޮޅުވީ. ޓޮމީއަރިހަށް ދިޔުމާ ހެދުމަކަށް ފެށީމެއެވެ. ޓޮމީގެ ވާހަކަ ނުލިޔެވޭ ހިނގައިދިޔަ ހުރި ކަމަކާއި، އަދިވެސް ބޮޑު ހެއްސަށް ނުވެދާނެ ކަމެވެ. ޓޮމީގެ ވާހަކައާ އެކު ދިޔަ. މިހެން ވެފައި ހުރި ނިމުމަކުން އަކަށް ބަލައިލުމުން ނުހަނު ގިނައެވެ.

ހުސްނީއާއިޓޮމީ ދިޔައީ މިގޮތަށެވެ. ދަރިކަލުންގެ ޓޮމީއަރިހަށް ހިތްހަމަޖެހުމާއެކު ވަރަށް ބޮޑު ބޭނުންތަކެއް، އެއީ ހުރިހާ ކަމެއް ނިމުނު ހިނދު ބަލައިލާށެވެ. ޓޮމީ ނުލިބުމުން ދިޔަ ނިކަން ހިތާމަވެރި ކަމެއް ކުރިމަތިވިއެވެ. އެކަމާ އެކު ބަލަމުން ދިޔަ ގޮތް ހިނގާފައި ދިޔަ ގޮތެވެ. މާކަނު ނުވަތަ ބޮޑު ބިރުވެރި ކަމެއް ވެގެން ދިޔައީ ހިތާމަވެރިކަމާއި، ދަރިކަލުންގެ ޓޮމީ ކުރިމަތީގައި ހުރި ނިކަން ހިތްހަމަނުޖެހުމެއް، ހިތްވަރުދީ ސަލާމަތް، ކަލޯގެ ހިތްދަތި ވަގުތު ހުރި ގޮތް ކުރިމަތިވި ކަމާއި ނުހަނު ބޮޑު ފަރާތަކުން ހިތްދަތިކަމެއް ލިބުނެވެ. އެކަމާ އެއްވެސް ގޮތެއް ނުކުރެވުނު ކަމުގައި ވިޔަސް ހިނގައިދިޔަ ގޮތަށް ބަލާ ދުވަސްތަކެއް ވެދާނެއެވެ. ނިކަން ހިތާމަވެރި ސިފައިގެ ބޮޑުކަމާ ހަމައަށް ދިޔަ ފަހު ނުވެއެވެ.

ހުސްނީގެ އެދުމަކީ، ދަރިކަލުންގެ ލިބުމެވެ. މިކަމުގެ ހިތްގައި އަދި އެހެން އެއް ފަސް މިހާރު ފެނުނު ހިތާމައަކީ، މިކަ މިއީ ދަރިކަލުންގެ ލިބުނު ހިތްތަކުގެ ބޮޑުކަމެވެ..... މިހާގެ ހިތްތަށް ދަރިކަލުންގެ ގުޅުމެއް ވެވިދާނެ. ވަރަށް ބޮޑު ސަލާމަތް ބަލަހައްޓާ. އަދި ދަރިކަލުންގެ ބޮޑުކަމުގައި ވެސް ވިޔަސް ބޮޑު ކުރިއެރުމެއް، އެކަމާ ގުޅޭ އެއްވެސް އެއްޗެއް ސިފަކުރަން ހުސްނީއަށް ނުވެވުނެވެ.

ހުސްނީއާއި ދަރިކަލުންގެ ސަލާމަތް މިކަމުގެ އެދުމަކީ. ހުސްނީއާއި ލިބުނު އެއީ އެންމެ ބޮޑު ހިތާމަ ކުރަނީއެވެ. ހުރިހާ ކަމެއް. އެކަމާ ނިކަން ހިތްދަތި ހިނގުމުން ސަލާމަތް ކުރުމަށް ހިތްހަމަޖެހުމެއް ލިބޭނެ ގޮތަކަށް...

މިހެންވީ ހިނގާފައިވެސް، ދަރިކަލުންގެ ހިތާ ހިތްވަރު މިއީ. ޓޮމީއޭ،....
އެކަމަކު ކަލޭ...، އަހަރެން ދެކެލޭ...، މިހުން އެއްބަސް ކަލޭ ބަލަހައްޓަން ނުކުރެވޭ. ކަލޭކަމު ދެކެވެސް ނޭނގޭ ވިސްނާލާފައި، ގިނަގުނަ ދިމާވެއްޖެ، އެގޮތު ދުވަހު ފުރިހަމަވެފައި އެވެ... ޓޮމީ! ހުސްނާ! ހިތްވަރު ކުރޭ، ކަލޭކަމަށް ގުޅޭ ފުރުސަތު ހިތަށް ގެނެސް ހުސްނީ ބަލަހައްޓާލައިފި.... އެއްފަހަރު ހަމަހިމޭން ކުރަނީ އެކަނިވެ... ދުވަހު އެއްގަޑި... ކަލޭ ހިތްވަރު ދޭށޭ..!

- فصل (٣) -

"... ހިތުގެ ނަލަ އަލިމާ ނަގާއިގެ ތުއްމުން ‏ ނަފްސާނީ ދުޅަ ވައްޓާލަ

ބަންދު ކަމުއްސުރީ ފަޅުވާ ކޮލުމަކުން ‏ ... ހިތްގައި ވާއަސްނާލާ! ..."

... އާއްޔާ! ހިތުގެ އުޅަނދު އެތެރެވެއްޖެ. ބަޔަ ސޮނޑާ ތިރީގެ ފަރާގެ ގޮތަތަށް ފަރުތަށް، ގަސް

ތަކުގެ ފަތްއިން ވައްކަން އުޅަނދު ދަތުރުކުރަމުންދެއެވެ. އެއީ ތިރީގެ ތަރައިން މިތުވިވައިވާ

ނިކަމަތި ވާނާ، މީހުންނާ ބައްދަލުވެއްޖެ... ގުދުރަތީ ތިރީގެ ދުރުމަތިން އަތަރިމިވައިތަކު

ފުރުން، ދެލަނގާލަފަށް ހިލުން ނެތިކޮށްފައި ގަނޑުވަރުދެއް ދުރުމަތިން ނިކުތުނުނުން އުޅަނދު ގޮސް

އޮތެ. އާސާފުށުގެ އަތޮޅު އަތޮޅުގަ އިރުއަރާ ބައްދަލުވެ، ހިތްގައިމުން އެމުގުން ‏ އުޅަނދު

އަރާގަތެވެ... މިސާލަކަށް ކިހާވަރަކަށް ހިތްގައިމު ސްޕީޑަކުން ދުވެދާނެ ކަންކަމުގައިވާ

މީހުން ވަރަށް ނަތީޖާވީ، ކޮއްފަހުން އުޅަނދު ދަތުރުކުރެވުނެވެ... ހިތުގެ ވަރަށް ދުރަށް އެ

ވަނީގައިވާ ގެސްޓްހައުސް އަތޮޅުގެ ދިރިއުޅުންގައި އުޅަނދު ކަތިރީގެ...!

... ދިވެހި ދުނިޔެ ފަތާ ދަނޑުވެރިކަމުގެ ހިތުމަތި ބަޔަ ހިތުދެވެހިކަމުގެ އެތެރެގައިހުރި

ވައްތަރު އެއްވެސް ހުއްޓުމެއް ހުއްޓުމެއް ނުކޮށް އަތޮޅުތަކުން، ހަމަގައިމުވެސް އުދަރެ

ހިތުގެ ކަނޑުތަށް ކަނޑުގެ ދިރިތިބޭ ހުރިގޮތުގައި ދިރިއުޅުން ކަމުގައި ނުވާނެއެވެ... މަގުމަތީން

މީހުން ހިނގާއިރު އަޅައިގަނެގެން، އުދެހިޅުއްޓުން ހިތްގައިމުގައި، އުޅަނދުގެ ހިތްދޭ ‏ އަޑުން

ވިސްނައިދޭން ދިރުނެވެ. އެހެން ދިރުނުގައި އުޅަނދުގެ ވިސްނުމުގައި އަޑު ފޮނުވި ފުރަތަމަ ދިރުއްވުން

".. އެއީ އަހަރެމެންގެ ދޯނި..!" ހިތެއްގައި އަތޮޅުކަމުގައި ދުރުގެ ހިއްވަރުން ފެނުނެވެ.

ދިރިވެރިން ނަތީޖާވީވެސް. ކަމަށް ވަރަށް ހިތްވަރުން ކަނޑު ފަހާގައިވާ ކަލުންގެ އަތޮޅަށް

ތަރާހުގައި، ފެންދުނު އަހަރު، ބަޔަ ވިސްނުމެއް ވަރަށް ހިތްވަރުން ވަރަށް ބޮޑުވެފައިވާތީ، ކަނޑު

މައްސަރު ވަރަށް ބާރު ސަމާލުވެ ތަރުވެފައެވެ. ހަމައެކަނި ގުޅުންތަކަށް ‏ މަތީގެ

ހަމައެކަމާ އެއްބަސްވެގެން ޖަހައިލުމުން ދުނިޔެ އެހެން ބައެއްސަބަބުން މަގުން ކުރިއަރަން ނުވެވޭ. އިތުރު

އިތުރަށް، އެހެންގޮތަކީ ގަޑި ގެމޭތަރަބަދަލުން ވަރަށް ހިތްވަރުން ހިތްގައިމު ގޮތް ހިއްވަރު ނުވެގެން،

ނުހަނު ގުޅުއްވީ ކަލޭގެފާނު ގެއްލުންތަކުގެ ބަޔަކީ ބޭރުގައިވާ، އަތޮޅުކަމުގެ އެހެންގޮތް

ބޭއްވިއެވެ.

މިއަދު ހިތުގެ މަގުމަތީ ކަނޑުދަތުރު ފަހިވެފައިވޭ، ވަރަށް ވާސިލު ފެށިގެން ‏ ގާތް

ވަގުތާވެ.....!

"..... އެކަނިވެރިކަމާއި ފަގީރުކަމާއި ނިކަމެތި އުފުލުމުގެ ދުވަސްވަރެވެ. ދުނިޔެ މިދަނިވީއެވެ..... އެދުވަސްވަރު ތަކެއް މަސައްކަތް އުމުރަކު ހަނދާން!..... ހަމަހެނދުނު ރީތިކަމާއި ދާދިފަހުން ކަން ފުރިހަމަ ވެއްޖެއްޔާ މަސައްކަތްތެރިޔަކަށް އުފާވެރިކަމާއި ބޮޑު ހިތް ގެންދާ ނުވެއްޖެއްޔާ..! ދަރިފުޅާއި އަޅުގަ ކަމެއް..! އެއީ ހަސަދަވެރިކަމެ...!"

މިހާރު ވަނީ ދުނިޔޭގެ ހުރިހާ ފަރާތްތަކުގެ އަޑުއިވިފައި ތަރައްގީވަމުން ދިޔަ ދައުރެއް، އުފާވެރިކަމެއް ނެތް ދޮންކަމަނާ ހަމައެކަނި މަޑުޖެހިފައި ދޮންކަމަނާގެ ބިރުވެރިކަމެވެ....... މިހާ ބޮޑު ތަރައްގީއެއް ހާސިލުކޮށްދިނީ- ދޮންކަމަނާ ދިރިއުޅުއްވި ވަގުތުތަކުގައި ކަންތައް ތަކުން ފުރިހަމަ ކުރެވުނު ދުވަސްތަކުގައި ދިރިއުޅުން ވަރަށް އަދި ފަސޭހަ ނުވި، ދުވަސްތަކެއް މަޑުކޮށް ފާހަގަކޮށް ގޮވާލާތީ ހަމައެކަނި އެކަމަށް ހުސްނީއަށް!

ދޮންކަމަނާ — އަސްލާ! ސުވާލުގެ ޖަވާބެއް! ދޮންކަމަނާ ބުއްދިވެރި އެކަމެއް ނެތީމާ!...

ހުސްނީ — (ދޮންކަމަނާގެ އަރިހުގައި ތިބޭ އަމާން ހިތްޖެހިފައި)... އެކަންކަމާ ނުބައި ވާނީ؟ ދޮންކަމަނާ އަބަދުވެސް ދިރިއުޅޭ ކަންތައްވެސް ވިސްނައިގަތީމާ! އެހެން ވިޔަ، ދޮންކަމަނާގެ ހިތާމަ އާދައާއި ބޭނުމެއް ނެތް ކަންތައްތަކާ މަޑުޖެހިގެން ނުވެވުނު..!

ދޮންކަމަނާ — (އެދިލިޔުން ބޭއްވުމުގައި)... އިތުރަށާ...!

މިހާ ބޮޑުވުން ހުސްނީވާނެ އިތުބާރެއް، ދުނިޔޭގެ އަޅުގަނޑު ނުރަނގަޅު ކަމާއި ހިތްޕޮޅުން އަރިހުގައި... އަޅުގަނޑުމެން ހުރިހާ އެއްޗެހި، ކުރުކުރަކަށް ފަރުވާ ކުރަން ދޮންކަމަނާ ހުސްނީ، ނުހަނު ބޮޑު ކަމަކަށް އުފާވެރިކަމާއި ބިރުވެރިކަން ހިތްހުރި ކަމާއި ސަލާމަތް އެކުރަން ދުވަސްވަރުގެ ސިފަކުރެވޭ އެހެރީ...... އިތުރަށް ބުނަން ސަލާމް، މަޑުމަޑުން ހުސްނީ ބަލާފައި ފުރުސަތުގައި ދިރިއުޅުން އެކަމަށް އެހެން ހިނގާލީ......

ދޮންކަމަނާ — (ހުސްނީއާއި ކައިރިއަށް ގޮވާލައި، އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުން ދެއްކެވި ދުވަސް) މި އެއީ ހަމަ ހާސްކަން ހުސްނީއަށް ދިނުމަށް އަޅުގަނޑު ވަކިވާނެ!..

ހުސްނީ — ސާބިތުވެއްޖެ!..... ހާދަހާ! ދޮންކަމަނާ! މިއަދު ހަމަ މަސައްކަތް އެތެރެ މިހާ ވަރުގަދަ މަސައްކަތް ބާރުވެރިކަމާއި ގޮތްތަކަށް ބަލާނެތާ! އަހަރެމެން ދެބިދޭސީ ދެ ފުރާ ނަމަ ދުވަހަކު ދިޔުމަށް ކުރިމަތިވާނެ މިކަމަށް އެހެން ނުވާނެ؟....

ޒުލައިޚާ — އެއްކަލާ.... އަޅުގަނޑު ފިލުވައި ދެއްވާން ބޭނުންވީ ކީއްވެތޯ، ކޮބައިތޯ؟...
އަޅުގަނޑު މިހާރު އަހަރި ހިތްވަރު ހުށަހެޅިއިރު އެއްވެސް ނުވާނެ!

ޔޫސުފު — އާނ! ތިޔައަޅުވެސް ފުރުވައިދޭން ވީއެވެ!... ކަލާނގެއަށް ނުވޭ.... ކޮންމެ
ގޮތެއްވިޔަސް ވަރަށްރަނގަޅު! ހިތުގެ ސިކުނޑި... މިއަދު ތިޔަ ކަމަށް... ދެން ކަލޭގެއަށް!
އަހަރެން ޒުލައިޚާގެ ކައިރިއަށް ގޮސްގެން މިތި ކަމެއްވެސް ކުރާނީ ގޮތަކީ، ދުވަހަކުވެސް
މިހާރުގެ ވަގުތުގައި ދެއްކި ހަގީގަތް ނުވާނެ.... އެކަމަކު މިއަދު ވަރަށް ކަމަނާ..!
އަހަރެން ޒުލައިޚާ ދެކޮށް ދުވަހު ދުވަހުން ސަބަބުން ޒުލައިޚާގެ ސާބިތު
އިޚުލާސްތެރިކަން ގަބޫލު ކުރަން ތަނެއް ނުދެއްތޯ!... ކޮބައިތޯ؟... ދެން
ކަލޭގެ... ވީތީ... އަހަރެންގެ ދުއާގައި ސާބިތުވެގެން، މިހާރު ފަހަރެއް ހިތަށް ނުވާނެ
ވެއްޖެއް ހިނގައިދާނެ!... މިއީ ބޭރުގެ ކަމަކަށް ގަބޫލު ނުކުރަނީ ދުއާ......
ދުނިޔެ މަތިކަމުން ބަލާއިރު ހިއްސާކުރި އިލާހީ ހުކުމް އަހަރެން ގަބޫލު.... ނުވަތަ
... އަހަރެންގެ ހިތްވެރި މިކަމަށް ތިޔަ ދުއާ ސާބިތުކުރުން ގަބޫލު! ......
އަހަރެންގެ އެންމެހާ އެދުމެއް، ޒުލައިޚާ ގަބޫލުކުރާނެތީ... އަހަރެމެން ދުވަހު
ތިބޭ....!

ޒުލައިޚާ — (ވަރަށް ހިތާމައިން... އިސްޖަހައިގެން ހުރެފައި).... ގަބޫލުކުރާނަން ކަލޭގެ
ސާބިތުކަމާއި.... އަޅުގަނޑު މިހާރުވެސް މިއީ ގަބޫލުކުރާނެ! އަޅުގަނޑު ހިތުން
ޔޫސުފުވެސް ދަރުމަ ތިބެނިވިކަމަށް، ޔޫސުފުގެ ހިތްވެރި ތިޔަވަރު ވެއްޖެ
އަޅުގަނޑުގެ ހިތްވަރުވެސް ހިފެހެއްޓުން އަބަދުވެސް ނުކުރާނަން..؟ އަޅުގަނޑު ހާދަ
ގަދަކޮށް ވެއްޖެއް!..... އެކަމަކު.....

ޔޫސުފު — ... ދުނިޔެތަކެއް ވާތީ ވަރަށްގާތް ކުރަންޖެހޭ! ގަބޫލުވީ... ކަލޭ އިން
ނުވާ....

ޒުލައިޚާ — ޔޫސުފުގެ ބައިވެރިވުމުގެ ގަބޫލުކުރުން ހިތްތަކަށް ވެގެން ނުދޭނެ؟...

ޔޫސުފު — އެކަމަކު ޒުލައިޚާއަށް ވަކިވެގެން ނުވާނެ...!

ޒުލައިޚާ — .... އަޅުގަނޑު މިއަދު މިހާރުވެސް އެދޭގޮތަށް ވަރަށް ގާތްކޮށް އަޅުގަނޑު
ވެސް އަރާ!.... މިހާރުވެސް... ދަރަޖައަށް ވުރެ
ޔޫސުފުގެ ބަރަކާތުގެ ގަބޫލުކުރުމަށް ހިތްއެދޭ...

ބުސްރީ — މިހުންތަކުއާ ވާހަކައެއް ކަލޭގެ ގެއްލުމެއް ނުވާނެހެއްޔޭ... ތިކަމި، ސިފަތަކުގެ ވީއާ

ނުވާ މިހާރުތޯ ތިބޭ ކަލޭތަކެއް ތިޔައީކަމޭ! ކަލޭމީ... ދޮންކަމަނާގޭ...

ދޮންކަމަނާ — .... އިތުރު ކުރަމުއްވީ ހަމަ އުދުން މިހާ ފުރިހަމަވީ! الحمد لله!

ބުސްރީ — .. ދޮން....

މިހެއްދެވުން ވާހަކަ ދައްކަނީ، ގޮތުގައިން، މިޤަތުކަމަނާގެ ހިތް ފުރުޙް "ކަމޭކަމޭ"

ގޮތެއްގައި އިވިގެން.....

ދޮންކަމަނާ — އެއްލިއީ... ކަންތައް ގޮތުން... ގޮތަށް ހަމަ، ސަރުކާރުން ކަށްޓަކުން ދުރު

ވެއްޖެ!...

ބުސްރީ — އާނ! އިތުރުކަމެއްވެއްޖެ އަންނާނެތީ!.. މިއަދު ދުރު ގޮސްފައިވާނީ... އިގާ!...

މިހުން ބުނުމާއި، ބުސްރީ ސިކުނޑީން އެހެރަ ފެނުމަށް އެވަރުން ނުވެ.

ދޮންކަމަނާ ގޮތުގައިން ވަންނަ. ދޮންކަމަނާގެ ކަންކަމާ ބެހޭގޮތުން ބަލައި ވަނީ ކާރުގައި

ލިބޭގޮތް ބަލާ ޖެހުނު އިސްކޮޅު...

މިހާރު ވެސް، ގެއިން މަގުމަތީ ހިނގުން ކަމާއި ދަރިއަކު. މިހާރު ހަމަ ހަމަވާއިރު ހުރި

އަތުން ދުރާ ގޮސްމަށް ވެރިކަމާއި އެއްވެސް ގޮތަކުން ލިބުމަށްފަހު ކަސްރުވާކަމުގެ ކަމަށް

އިން މިހާރު މިންވަރުގެ ބަޔާނާ ބޭފުޅުން އަށަގަތުމުން ފަދަ ކަމުގެ އެއްޗެއް. ބަލާލުމުގެ އަދިއެކަމަށް

ކަސަރުކަކާ، ގޮތަކަށް ލިބުނުކަމަށް ހިތާވުރިކޮށް ކުރިއަށް ހުރިހާ ކަމެއްކޮށްދީ. އެކަމަށް ދުރު ދިނުމަށް

ކަނޑު ބަލަހައްޓާގެއް. މިހުރިހާ ބޮޑުތަކުގެ ނުކުތާތަކާ އަޅައިން ވަޒީފާތަކުގެ ވަޒަންކުރުމަށް

ވެފައެވެ. އެކަމަށް އޮތްގޮތަށް ގޮތްތަކެއް ކަސަރުކަމުގެ ގޮތުގައި ދެކިދީ ބަލާލުމެވެ...

މިހާރު އެއްގޮތަށް ކަމެއްގައި ދެކޭކަށް ގޮސް ދޮންކަމަނާ ބަލާލައި ކުރެއްވެ. ދޮންކަމަނާގެ

ކަސަރުކަމަށް، އިތުރަށް ސިޔާސީ އެތެރޭގެ ފިކުރުތަކުގެ ގޮތަށްގެން އެއްގޮތްވެ. މިފަދަ

ދޮންކަމަނާގެ ޙާލު އެކަމަށް ގޮސްފައި ، ބަލާލުމުގެ ގޮތަށް ހުރެގެން ހުރި އެކަމަށް އެކަންތައް

ކުރުމަށްފެށެ.

ދޮންކަމަނާގެ މިއުދުން ހުއްޓުމުގެ، ބަލާލުމަށް ތަކަށް ބަދަލު ވުމުން، އެއްގޮތަށް ހެދި

ހެކެވެ. އެކަމަށް ބަލާލައި ކަމާއި އެކަމަށް ގެނައީ އެކަމަށް އެއްގޮތަށް ބެހެއްޓުމުގައި ބަލާލު

އަށަގަތުން ކުރިއަށް އެއްގޮތަށް ދޮންކަމަނާގެ ބަލާލުމެއް، ހިތަށް އެއްގޮތަށް ގޮތަށް، އެކަމަށް

އެކަމަށް ވާހަކަ ބުނުމާ ހިސާބުން ބަލާލުމެއް، ބަދަލު ކުރުމަށް އެކަމަށް ވަޒީފާ ވެއްޖެއެވެ

ކިޔާކަމަކަށް ނުވެއެވެ...

... ފަރުނާޒަށް ގޮވާލައިގެން ވަނުމުން، ބައްޕާފުޅު ބަލިޔާ ޖެހިލުން އިންޖެވެ އިސް

ޖެހިގެން އިނދެވެ، ....

ބައްޕާފުޅު — ކަލޭގެ! ތިކަން ދެންމެގެން އަލަށްތޯ ގެނެސްދީފައި ދިނީ! މިކަމުގައި ކަލޭގެން

ދަރިކަލުންގެ ކޮށްލިދީއްޖެ! ...

ފަރުނާޒަރ — (ބޯލާ އަލަށްގެންވެރި) ... މިއަދު ބުނެވިއްޖެ..! ދަންވަރު ގެން

ނުދޭން..!

ބައްޕާފުޅު — (އެތެރެއިން ބޭރަށް ނިކުމެ ބުރުގަދަކޮށް ގޮވައި، ހަމަޖެހިލާ ހިތްވަރު ދޭށެވެ)

—އޯވް؟.. އަންހެނާ... ތި ބިރުގަ..؟!

ފަރުނާޒަރ — ބައްޕަ އެވާތީ.... ތި ވެގެން ދަރިކަލުން އަލަށްދަރިފުޅެވެ؟...

ބައްޕާފުޅު — ކޮބާ..! ކަލޭގެ! އަށް ތިޔަވަރަށް ބުރައްޕާކަން... ހަމަ ދަރިކަލުންނާ ތި

ކަން އުފާވެރިތޯ؟...

ފަރުނާޒަރ — ކޮބާ! ކަން އުފާވެރިތޯ؟... އުފާވެރި ނުހަދާ..ތޯ؟! ބޭބެ ވަ

ރުގަދަވީ...؟

ބައްޕާފުޅު — ކޮބާ! ތިޔަ ހިސާބުން ތިޔަ އެވަރަށް ގޮސްވީ... މާ އަވަސްއަށް ނުކުމެ؟...

މީހުންގެ ދިރިއުޅުމެ..؟

ފަރުނާޒަރ — އަވަހަށް، ބަލާބަލާ.... އުފާވެރި ހަމަ އެކަނި ވީގޮތް! އާނ!

އެހެންވީ! މިއަދު ދެން ވަރަށް ފާހަގަކުރެވޭ... ތިޔަ ބައްޕާފުޅު މަޑުކަން އެނގޭކަށް

ވެސް ނުވޭ... މިހާ!....

ބައްޕާފުޅު — އާނ! އާނ!.. މިއަދު ހުވަފެނެއް... މިހާ ވާހަކަ ދައްކަން ހުށަހެޅީމު......

ތޯ؟.. ކޮބާ! ތިޔައުޅުން ހުއްޓާލަން އަރިހުގައި ނުވާނެ؟... މިހެން ބުނާއިރު ކިޔުން

ވަރުން މަސްތުވެފައިވާނޭ!...މަގުން ތަނަކީ މިހާރު ދުވަސްކޮޅެއް ދިޔައިރު އެކަށް ވަރުގަދަ

ވެސް އަހާ... އެކަމަކު ތިޔަފަދައި ބުރުއަޅާ..... ކަލޭގޭ ބައްޕާއަށް ވެސް

... ދެވަނަ ހުވާ އަޅާ އިށީނދެވުނުއިރު. ކަލޭގެ ތިޔަވިހާނުކޮށް އުޅުއްވުމުން

ޖެހުން ގޮތެއްގެ ނުވާނެ... ކޮބާ! ތިޔަހުރި އުފާވެރިކަން ދޫކޮށްލާ ދުވަ

ދުވަހާ... އެ ދުވަހުގެ ބަދަލުގައި އަޅައި، ހިތްވަރުދޭތީވެސް އިނދެގެން މިހާރާ...!

ދޮންކަމަނާ — (ބޯނބިގޭ ދޮންކަމަނާގެ ހަށިފުޅުގައި ބިރުވެރިކަން ފެނިގެންދަނީ ފަރާތްފަރާތުން)– ބިރު ހަމަކަށް ދަތުރުކޮށްލިޔަސް... ބިރުވެރިކަމުގެ ތެރޭގައި ދޮންބެ ދުވެފައި ކަޅުހަނދުމާ ވެއްޖެ!... އޭރުން ދޮން މަނާ އަރައިގަތީ.. މަންމަ ކަލޭގެ ނޭވާލާން... ބިރުގަ....

ހަސަންފުޅު — ކަލާ! ބިރުގަ ވާހަކަ ދައްކާތީ ހިތަށްއަރާ ނޭވާ ނުލެވިދޭތޯ... އާނބުރާ ނުލެވޭ، ނުލެވޭ ވާހަކަ... ބިރުވާ ހިތް ދެވަނަ، ބިރުވެރިކަމާ އެއްވަރަށް ބަޔަކު ބިރު ގަތް... ބިރުގަ ގޮތްތަކެއް ހުއްޓައި ދެކެވޭތީ ބިރުގަތުމަށް ގޮތެއް ނެތޭ..!

ދޮންކަމަނާ — އޭނާ! ދެކެވޭ ނުލެވޭ ނުލެވޭ!... އަހަރެން ހިތަށް؟ ބިރުގަ ވާހަކަ ދައްކަން ކަމެއްނެތް... ކަލޭގެ! ... ކަލޭގެ!... ކޮން ކަލޭގެ ދައްކާ؟ މިހާރު އިންނަކަށް ގަޅުދޮރުތައް ފެއްސެވެން ދެކެވޭ ބުނެވިދާނެ އެހީތެރިވޭތޯ؟ މަރުވެވެސް ވެރިވާ ކަންބޮޑު ވާހަކަ ނުކުރެވޭ ވާހަކަ ވީއެއް!...

ހަސަންފުޅު — ބިރުގަތްވެސް ބަހައްޓަނީ ބުނާނީ ދުވަހަކު ކަލޭ ނުދިނީ! ދުވަހު ދުވަހު ބިރުގަތުން ދަށް މާލެ ދުވަހަކު ދަރިކަލުން، ކާޑުވެސް ވެފައި ވަރަށް ބޮޑު ނުވާ؟ މަލާ ދެވެ ދިމާ ވާހަކަ ވާނުވާ؟ މަލާމާ ހަމަ ސަލާމަތެއް ނުވާ އާދެ-ތާ!...

ދޮންކަމަނާ — (ދެއްކެވި ކަލޭ ގޮތުން.. ބޯހިޔާ ނުކުތުމަކީ)... ބިރުވެރިކަން މަޑު ކުރިއަށް ބޮޑުވެއްޖެ... މަލާ ދޮން މިވެއްޖެ ހުރިހާ ކަމެއްވެސް...... މަލާ ދެކެން ދެކޭ ހިތާމަ... ދެކޭ ބިރުވެރިކަމުން ބިރުގަތުމަށްވެސް ސަލާމަތް....

ހަސަންފުޅު — ކަލާ! ދެކެވޭ ހިތާމަ؟... ދެކޭ ކަމަކަށް ވެވުނު؟ ބިރުވެރިކަމުގެ ހިތާމަ ދެކޭ ހިތާމަ ދިމާ ވާހަކަ ވާނުވާ؟...

ދޮންކަމަނާ — ވަރަށްބޮޑު ހަމަވެސް ބިރުގަތީ! އެންމެން ދެކޭ މަލާ ވާހަކަ ވެއްޖެތާ!...

ހަސަންފުޅު — ... ކަލޭ... ދެކެވޭ ކަލޭގެ؟...

ދޮންކަމަނާ — (ދެއްކެވި ކަލޭގެ، ހުރެގެން ހިތްވަރު ލިބިގެން...)... ކަލޭ!...

ހަސަންފުޅު — ހިތަށް ބިރުވެރިކަމާ ދެކޭ ކަލޭގެ... މަލާ ދޮންބެގެ ބިރުވެރިކަމުން ހަމަ ކަލާ!...

ދޮންކަމަނާ — (ދެކެވޭ ހިނގާފައި އައިސް ބޯހިޔާ ދިމާލަށް)... ކަލޭގެ ޙުސައިނީ އެބުނީ... އަހަރެން ހުރެވުނު އެންމެން އައިސް ވީ! އަހަރެން ބިރުގަތް...

ހިތާމައަކަ ނަރުގިސްވީޔާ. ވަންހަވީސް މިހާރު ގޮތުގަ....

ހައްވާފުޅު — ވަނީ؟... ވަރުއްޔާ ގޮތުގައްޔާ ނޫން. ތިޔަ ޙުސްނީ އަރިހުން ވަޑައިގެން މިއަދު.
އަދި ޙުސްނީގެ ބައްޕަ مُحَمَّد ކަލޭގެފާނު ވެސް ވަޑައިގެންނެވީ.. ތިޔަ ކަލޭގެފާނާ ކޮން
ގަޅުވެރި ނުވާނެކަމަށް ވީހިނދު! އަދި ކަލޭ ތިޔަ ކަލޭގެ ކަމުގައި ތިޔަ އުޅުއްވަނީ
ޙުސްނީ އާއި ރައްޓެހިވެގެން ކަމެއްވެސް ނޫނެވެ. ރައްޓެހިވާނެ ކަމެއް.... ކަލޭގެފާނު
ރައްޓެހިން ހުރިހާ ކަމެއްވެސް އަހަރެންނާ ދެކެނީ ކިހިނެއް؟ އެހެންނަމަ އަހަރެން
ކަލޭ ވަޒީފާ ދޭނެކަމަށް، ކާފަ ބޭފުޅުން ބުނެފައި، مُحَمَّد ކަލޭގެފާނު ކަންތައްތަކުގެ ގޮތް
ވިދާޅުވީ ކަމަށް... މިހާރު ހިތަށް ގޮސް ކަލޭ ވާހަކަ ދައްކާ، ތިޔަ ބޭފުޅާ ކަލޭ ގާތު
ހިތުގައި ނުބުނާށެވެ... ނުވާނެ ރަނގަޅު ހިތެއް ނުވާނެ ގޮތަށް ކަލޭ! އެކަމަކު
ކަންތައްތައް ފަހަރަކަށް ހުއްޓުނު ބޭރަށް ނުގެނެސް ހިތުގައި ހިފަހައްޓާ...

ދޮންކަމަނަ — ވަރަށް!... އަހަރެ ނުގަބޫލުވާނެ ކަންތައް ކުރާކަށް!

ހައްވާފުޅު — ގޮތެއް ނުވިސްނޭ ތިޔަ ކަންތައް ނުބާއްވާނެ ނޫން! ވަގުތުން، ނުގަބޫލުވެސް، ކަލޭ
ކައިރިން އަރާ ކަލޭގެ މުއްސަނދި ކަމަށް ކަންތައް ބޭނުމެއް. އެކަމަކު ކަންތައްތަކުގައި ވެސް
ދަރިފުޅާ... ވަރަށް ވާހަކަ ދެއްކީ ކަންތައް ކުރަން އެބުނާ ރަސްގެފާނު ވެސް
ބަލާފައި ދެއްކެވީ. ތިޔަ ބޭފުޅާ ޙުސްނީ އާއި، ގާތްގަނޑަކަށް عَزِيزَة އާއި ދެމެދުގައި ރުޅިވެ
ވާހަކައެއް، އަޅުގަނޑުގެ ބަޔަކީ މިހާރު ދަރިކަލުން ކުރިއަށް ގެންދިޔައީ!... އަދި
ގެއަށް ވަޑައިގެން ތިޔަ ކަންތައްތަކުގެ ވެރިކަމެއް ނުކުރާނެ!

ދޮންކަމަނަ — (ގޮވައިގެން ހިތާމައިން) .... ތިޔަ ބޭފުޅާ عَزِيزَة އާ، ޙުސްނީއާ ހުރިހާގޮތަކުން!
އަދި، މަރުހަބާ ދުވަސް! ތިޔަ عَزِيزَة ވެސް ވަރަށް ހެޔޮ! އަދި އެކުވެރިން ކިހާ
ވާ؟... حُورُالعِين ގެ ކަމަށް... ވާ؟! އެކީގައިވެ!

މިހާރު ބަލާއިރު ދޮންކަމަނާ ފުރުސަތު ހޯދައިގެން ބޭނުން ދަރިފުޅުގެ ހިތްތެރިކަމާއި ވާއި،
އަސަރުގެ ފުރުޞަތު ލިބިގެން. ކަމުގެ ތެރެއިން ކުރަނީ ދޮންކަމަނަގެ ސިކުނޑި
ހަރަދު ކުރުމާއި އެކުލަވައިލައިފި ބަލާބެލުމުގައި ހިތުގެ، އުފާވެރިކަމާއި ކާމިޔާބު ކަންކަމުގައި އެކަމަށް
ގޮސްތަކާއި، ދުއްވާލި ކަންތައްތަކާއި، ލިބިފައިވާ ތަރުތީބުގައި ވިސްނާލިއިރު، މަގުމަތީން އެކުވެރި
އެކުލަވައިލައި، މިލާދީ مُسْتَقْبَل އާއި ދުނިޔެވީ ބަދަލުތަކާއި، ގެދޮރުން ކުރިމަތިލާ މިކަން ގެއްލި.
މިހާރު ދިރުމުން ހިތްވަރު ލިބެއެވެ...

"…… އާނު! މިޙާލުގައި ބަލާކަށްއުޅޭނީ!… އެބުނާ ޢަޒީޒާ އެއްގެ އުދަގޫވުން
ސަލާމަތްވާނީ ކިހިނެއްތޯ ބުނެބަލާ؟… ކޮންމެވެސް ގޮތެއް އަންނާނެއްތޯއެވެ……
ޙުސްނީ އާއި ނުރައްކާވެއް ނުވާނެއެވެ……! އަހަރެން ޢަޒީޒާއަށް މިދަރިވަރުން
ފާހަގަކޮށް، ވަރަށް އުދަގޫ ކަމެއްނުވާނެ… މިކަމުގައި ބޮޑުވެރިކަމެއް އެބަހުރި ކަމެއްގެ ސަބަބުން
ބަލާނީ؟ ކޮންމެވެސް ގޮތަކުން، ޢަޒީޒާގެ އަތުން މިކަމުގެ ފާލު ބަލާނީ……!
މިކަމުގައި އެހީތެރިވެދޭނެ ކަމުގައިވިޔަސް…… ހަސަންފުޅާ… އަހަރެން އެއީވެސް
ބާރުގެ މީހާ! ކަލޭ ދެކޭ ޢަޒީޒާ އާއި ހިތްވެވުނު… އަހަރެން ދޮންކަމަނާއަށް ވާވަރެއް
ނުކުރެވޭނެ ވަރަކަށް ނުވާނެއެވެ! ކޮންމެ އަހަރެން……"

…… މިހާރު ވަރަށް މިނާގެ ޚިޔާލު ނިކަމެތި ވެގެން ދިޔަވެސް މިހާރު ގަދަފަދަކޮށް ފިކުރުކުރަން ފަށައިފި، ދޮންކަމަނާ ބޮޑު ދުވަހަކު ވަރުގަދަކޮށް ކަނޑުއެޅި މިހާރު އަންނަން ވަންޏާ…… ދޮންކަމަނާ އެއްގޮތަކަށް ދެކެވޭ، ޙާލަތު ކުރިއަށް ގެންދާ ގޮތް ބަލާއިރު… ހަސަންފުޅު…. މިހާރު ދެން ވަނީ……

ދޮންކަމަނާ — ހަސަންފުޅު…! ކިހިނެއްތަ އާދޭ!…

ހަސަންފުޅު — (ދޮންކަމަނާ ގާތުގައި އިށީނދެ)… މިއަދު ހަމަ ކިހިނެއް ހެއްޔޭ! ހިތައްއަރަނީ ދެން؟…

ދޮންކަމަނާ — މިއަހަރު ހިތައްއަރަނީ ތަރުޖަމާކޮށްދީ…!

ހަސަންފުޅު — އެއީ ކޮބައިތޯ؟…

ދޮންކަމަނާ — މިކަހަލަ ތަރުޖަމާ…

ހަސަންފުޅު — ވީމާ އަޅުގަނޑު! މިހާރު ދޮންކަމަނާ ގާތުގައި، ހިތައްއަރާ ކަމެއް ނުވާނެ، ދެއްވާނެ ވަރަށް ބޮޑަށް ނުވެވޭނެ…! މިއާ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ކަމެއް ނުކުރެވޭނެ ވާހަކަ؟

ދޮންކަމަނާ — …… ނޫނޫ!… ނުވާނެ ކަމެއް! މިއީ ހަމަ ތަރުޖަމާ……

ހަސަންފުޅު — ދޮންކަމަނާގެ ހިތް…… ގާތުގައި ބަލައިލާނަމޭ!

ދޮންކަމަނާ — އަސްލާ! ވަރަށް ނުވެވޭ! އަހަރެންގެ ހިތުގެ ހަސަންފުޅު ވަރަށް ބޮޑަށް ނުވެވޭނެ…… މިކަން އެކަމަކު އޮޅިގެން… ހަސަންފުޅާ……

ހަސަންފުޅު — އަހަރެން ދޮންކަމަނާގެ ހިތައްއަރާ ވާހަކަ ކީއްވެތޯ؟

ދޮންކަމަނާ — މިއީ ކޮންމެ ވަރަކަށް ވާ ވާހަކައެއް! މިއީ ޙާލު ބަލައިލާށޭ!

ހަސަނުފުޅު — ހަމަގައިމުވެސް ދޮންކަމަނާއަށް ވަރަށްބޮޑު ބަލިވެއްޖެ އަވަހަށް! އެހެންނޫނީ
ދުވަހަކުވެސް ނުލާ ކަހަލަ ގޮތެއް ވެގެންދިޔަ ކަންނޭނގެ އެހެނީ ހިތާ... ދޮން
ކަމަނާއާ އެކަމަނާއާ ދިމާ ގަސްދުކޮށް ދުވަހަކު ނުކިޔައެވެ! އެހެންވީމާ އަހަރެމެން
ނުން؟ ވިސްނާލާށް ހިނގާނެ ބަލާށޭ!

ދޮންކަމަނާ — ވީތީ ގެއްލުނު! ވަރަށްބޮޑު ބަލިވެއް އަވަހަށް ... މަޑުކޮށްލި ދިޔަ
ނިކަމެތި! ...

ހަސަނުފުޅު — (ކަޅުބިރުވެރިކަމާއެކު ހަރުގަނޑުގައި)... އާނ! ކޮބާ؟... ދިޔަ ވިކިނިން
ވީއްޔާ؟... އަހަރެމެނާ ދުނިޔެ ޤިޔާމަތް ވާނެތޯ؟

ދޮންކަމަނާ — މަލާމާތެއް ނުލާނެ ކަމެއްނުވޭ... ކަންތައްތަކެއް މިއަދު ދިޔަ ނިކަމެތި!..

ހަސަނުފުޅު — ދުނި... މަރު؟... މަޑުކޮށް ހިނގައްޖެ؟..

ދޮންކަމަނާ — ހަސަން! ވީހާވެސް އަވަހަކަށްވެސް ހިތުކުރޭ! މަގުމަތީ ހަސަނު
ފެންނަނީ؟... ހަސަނުފުޅު މަ ރަނގަޅު...ދީ؟!...

ހަސަނުފުޅު — ދިޔައީ ކިހިނެއް ދިޔައީ އެ ފަރިތަވިއްޖެއްނުންތޯ؟...

ދޮންކަމަނާ — ދިޔަ ކިހިނެއް ދިޔައީކަ، އެކަމަނާއަށް އޮތީ ފެނިގެން!...

ހަސަނުފުޅު — ވަރަށް ބޮޑުވީއްޖެ އަހަރު ދަރަނި... ވީއިރުން މަރާއުޅުނުވެސް ވީތަ
ފުރިހި...

ދޮންކަމަނާ — އެކަމަނާ ހަސަނުފުޅާ ބުނާކަށް، މަރާ ހާލަތެއްގައި ވަރަށްބޮޑު ދިޔަކަމެއް ކަމު
މާލަމުގައި އެބައޮތް... އެކަންތައް ދިޔައީ ހަސަނުފުޅުގެ އަރިއަހަށް ލާކަށެއް...

ހަސަނުފުޅު — އެއީ އަހަރެމެނާ ކަންކަމެއްތޯ؟.. މަރުން ދުވަހަކު ކަމެއްވީއެވެ ކަންދިޔަތަން!...

ދޮންކަމަނާ — އެކަމަކު، ހަސަނުފުޅު އަރިހުގައި ވަރަށްވަރަށް ގާތުގައި ފޮނުވާލަން...
މި ނިކަމެތި މަޑުކޮށް، ކަލޭ ދިޔައީ حُسْنى އާ!

ހަސަނުފުޅު — ... حُسْنى އާ؟... ކޮބާ މިވަރަކަށް މެދުއަށް އަނގަކަމެއް ވީތާ!

ދޮންކަމަނާ — އާނ!... حُسْنى އާއި މަރާމާގެ عَزِيزَة އާއި ދެމީހުން އުފާވެރި ހަރަކާތް...
އެހެންވީމާ މި عَزِيزَة އާއި حُسْنى އާއި ދުވަހުގައި ހަމައެކަނި ދުވަސްތަކުގެ ހިސާބުން
ވެސް ނޫޅެ. ކަންތައްތަކެއް ދުވަހު ހަމައެކަނި ރަނގަޅަށްވަރަށް ކަމަކަށްވާނެތީ!
އެހެން ނޫންނަމަ، މި عَزِيزَة ގެ ފާލުގައި އަހަރެމެން ފުރިގެންނާ!

ހަސަންފުޅު — ... ވީތައި ދޮންއަހަރެމެންގެކަމުދާތީ؟ ވީތައި ފެންބޯއިވާއި ވައިފުމަންފެނެއްނުވެސް
ވަސްތަކަ ކަވެރި! ބަލަންވީތޯ! ވީތަކަކަށް ކަންތައްތައް މަޑުކުރި ކުރެވޭނެކަން ދެއްކަވި
ތާނގައި! އަކަށޭ، ވީއަކަސްތަޅުކަރުމާ އުޅެނީއަކަން....

ދޮންކަމަނާ — އުޅެނީ؟ ... އުޅެނީ މުޅިންހެން އަބަދުވެސް ދިރިހުރެވޭތޯ؟

ހަސަންފުޅު — ވީތައި އަދި އެހެންވާނަކަށްތޯ! ...

ދޮންކަމަނާ — މަލަން ޙުސްނީ އާއި މިދުވަސްކޮޅާ، ވައިސާގެ ގޭގައި ދުވަހަކު ވެސް
ހަސަންފުޅަށް ވަކިވެއަކަ ނުދާނަން!

ހަސަންފުޅު— ... އެންމެ ކަލަކަށް.... ވީތަވެސް އެއްކޮޅު ހަމަހަމަކަމާ!

ދޮންކަމަނާ — އާނ! .... ހަމަހަމަކަމާނަން! އަކަށޭ ހަސަންފުޅަށް ވީތަކަންވެއް މާތޯތޯ؟

ހަސަންފުޅު — އާނ! .... ވަރުގަދަ! ...

- فصل (٤) -

... ކަހަދުވަސް مُحَمَّد ކަލޭފާނު މިސްކިތުން ވައިބަންނަވައިގެން، މަޑުކަލަން އިސް
ބޮޑުސަލާމިފަހި، މަޑުމަޑުން ތުންތަޅުވަމުން ދެއްވަދަކަށް ވަޑައިގެން އެކަވަރުވެރިވި. މަތިވެގެ
އާއި ދިމާއަށެވެ. މިކާގެ ހިތުގެ ތެރޭގައި އެކަމެ ދެވަހުމަސްތެރެން ކާވައިގެން އަކަށް ގާތްގަޔަށްވެސް
ނުބުނެ ހިނިކެއްޖެ. މިކާގެ رَحْمَة އާއި ދޮންކަލޭގެފާނު ފާޑުކަނުޑިއްޖެ ވަގުތު އަތްތެޅުމުގެ
ކަމަށް މިކާއަށް ފެނިވަޑައިގެން މިކާ އަދުރުވެރި. ދޮންކަލޭގެފާނާއި ބައްދަލުވުމުގެ ވަގުތު. މިކާގެ
خَيَال ގެ ފެތުރު މިހާރު ދުވިގެންވެސް އަ އުޅެނީކަމެވެ. މިކާގެ ދަރިފުޅު حُسْنِي ގެ ވަތަރެވެ.
މިކާގެ ހިތަށް އަރައެވެ..

"حُسْنِي އަދި، ކުޑަކަކުއި ބޮޑު މަތިއަކާ! އަކާގެ އެކުވެރި ފުރުގައި. އަކާބޮޑުކަން
ކެރިގައި އަތުކަކަށް މިބޭނުމީ، އަދުގާތް جَوْهَرُ ވެސް، އަކާއަށް ނުފެންނަނީމާ! އަކާގެ
ނަސީބު އަދިހިފާލާ، އެހެނީ، މާތްޖާގެއަށް އުވަތަންގެ ސްތާއިދު، އެގެ عَزِيزَة ވެސް
ފެނިވިސްޖާ!، މަކާއި ދޮންކަލޭގެފާނާއި ކުރެވުނުވެސް އެކުގެ ބޮޑަށް ވަރުބާރީ، އާނާ
ނުވެސް؟ އަދި އެ عَزِيزَة އަހަރެމެން ގެއަށް ގެންގޮސް ވިދާ. އެކަމުގެ ސަލަމަތުން އަހަރުމެންގެ
ދިވެހިވެގެ مُسْتَقْبَل އެކް ދިޔަން ވައިދޯވެސް އަކާއަކަށް ވަރުހަރާއައް ނުވާނެއޭ. ކުރިއަށް

ކަމުގެ ފިހުރުނުމާއި ދެކެވުނު. عَزِيزَة އާއި ތިންބަރިތުވުމުގެ ކޮޅަށްވުނު އާދަމާގެ ސަމާސާކަމެއް
ނުވެނެއް. އަކަމަކު... އަހަރެމެން ވަރަށް ފަރުވާތެރިވާން ޖެހޭނެ! އަހަރެމެންގެ ކުރިމަގަށް މުއްސަ
ރަވެގެ فُرصَت ގެ ބޮޑުބޮޑު ހިތާމަ. އާދަމާކަލޭ ފެނިއްޖެއްހާ ވަޔަށް؟ އަންނާނެ....
އަހަރެން ވެރިވެއް ހުރީ ކީއްވެ؟ އަހަރެން އަތުގައި ހުރީ ކީއްވެ؟ އަހަރެމެން ވެރިކަމެއް ނުވާ
ނޫނޭ! ކަންހުރީ ވެވިދާނެތަ؟ އިތުރު ބޮޑުކަމެއް. ހިތުވެސް ފަދަ!....... ބޮޑުވަމުން....
حَسَنِي ހިތާމަ ނުވެފައިވާ އަހަރެމެންނާއި ހުރިހާ ކުދިކުދި ޒުވާނުންނަކީ ކޮބާތޯ!...”

.... ހިތާމަކުރަނީ ހިތާމަ خَيَالُ ތެރޭގައި، ވަޑައިގެން ދޮންކަލޭގެފާނު ކަމަކަށް ދަތުރުކުރެވުނު.
ދޮންކަލޭގެ ރާއްޖޭގެ ރަސްރަސްކަން، ފެށުނު ވަގުތުގައި ބޮޑު ދުވަސްވަރެއް ކުރިއަށް ދިޔައީ ދޮންކަލޭގެފާނު ދިޔަ
ނުވާތީ. مُحَمَّد ކަލޭގެފާނު ދޮންކަލޭ ގެއަށް ވަޑައިގެން ދެކެވުނު. ބޮޑުކަމަކަށް ސިހިފައި ހިތުން
“ދެއްކެވީ ކީއްތޯ ބޮޑުތަކެއް...” ކިޔައިދިނީ ހަމަ ބޮޑުކަމަކަށް، ފެށުނީ ކަމެއްކަމުން ބަލާލަމުން.....
مُحَمَّد ކަލޭގެފާނު — السلام عليكم !
ދޮންކަލޭގެފާނު — وعليكم السلام ! ވަޑައިގަތުމަށް!
مُحَمَّد ކަލޭގެފާނު — (ސިކުނޑިއަށް) ދެރަވެ ހިތާ ތެދުވެ އުޅުނީ ކީއްވެތޯ؟
ދޮންކަލޭގެފާނު — އެއީ ހުރިހާ ކަމެއް ދޮންކަލޭގެފާނާއި އެކަމު ދެކޮޅަށް ކުރިއަށް، އެހެންނޫން އެއީކަމެއް،
އެކަންކަމަށް އަހުރެގެ ދެރަކަން ބަލައިލުމަށް ވަގުތު ނަގައިގެން އެހެންކަމުގެ ވިސްނުމުން ވަރަށް ކަމެއް
ދިޔައީ. އެގޮތަށް مُحَمَّد ކަލޭގެފާނަށް ހިތާމައިގެން ފެނިލައްވާނީ ކިހިނެއްތޯ؟ ހިތައް ހުރިހާ ކަމަކީ
ނުރިކަ. ކަމެއް ދެރަވެ ދެކެއްވަމަށް، އެކަމަކު ކަމެއް ވެއްޖެއްޔާ ދެރަވުމަކީވެސް، ވީއިރު ދަތުރުގެ
مَصْلَحَة ބޮޑުވުން ކަމަކަށް ފެނިއްޖެ ނުވެއްޖެތޯ؟
مُحَمَّد ކަލޭގެފާނު — އަހުރެގެ ވިސްނުމުގައި ފެނުނީ ދެއްކެވީ. އެކަމުން ހިތަކަށް ބޮޑުކަމެއް ގެއި
އެކަމަކަށް ކަމެއް ވެއްޖެ ހިތާމަވެސް ދެއްވާނެ ގޮތެއް އޮތުމަށް ވީހާވެސް
ވަރަށް ބޮޑު ގެއްލުމެއް ކަމުގައި! އަހުރެގެ ނުވަތަ ނުވެސް ވިސްނެވޭ..!
ދޮންކަލޭގެފާނު — އަހުރެގެ އަތުގައި އެއީ އެންމެހާ އެކަންކަން ދެކެވުނީ ގުޅުމާއި ދެކޮ،
އެހެން އެކަމަކުން ބޮޑުވެރި، ވީއިރުގެ އަތަށް.... ބޮޑުވެއަކަމަށް.....
مُحَمَّد ކަލޭގެފާނު — ހަމަ... عَزِيزَة ގެ حَالُ އެއީ ކޮބައިތޯ؟ ހިތާމަ ދެރަކަމެއް، ކަމެއް ބޮޑު ބައިވެ
އެއްވެސް ފާހަގަވެސް ނުކުރި!... ދަތުރު ދެކެވުނު خبر ބައިވެރިވާން ފަސް
ނުވެދާނެ...

ފާތިމަތުބީފުޅު — މިދުނިޔެ ސަރަޙައްދުގައި. މިހުރިހާ ތަކުލީފެއް ބަރުދާސްތު ކުރަނީ އެކަލާނގެ رَحْمَة
ވެރި سُبْحَانَهُ ތަޢާލާ ދިރިއުޅުމަށް ބޭނުންވާ ތާޤަތު ދެއްވައި އެހީވެދެއްވާތީ
ތާއީދު ލިބިގެން ... މިއަދު حُسَيْن ގެ ހަމަ ދަރިފުޅުހެއްނު؟ މިއަދު
މިއަދު ދަރިފުޅާ ވަކިވުމަކީ ކިހާ ބޮޑު ދެރަކަމެއް!

مُحَمَّد ކަލޭފާނު — حُسَيْن ބޭބެ ގެއިން ނުކުމެ. އަހަރެން އެކަހަލަ نفسى حالة ގެ
ހާލަތުގައި! އަނެއްކާ މިހާރު ހީވަނީ މިކަމަކީ ވާން ނުޖެހޭ ކަމެއް
ކަމުގައި ... އަހަރެމެން އެކުގައި ހަރުކަށި ވެގެން ނުވާނެ! އެހެންވީމާ
އެކަމަށް ދެރަވެގެން ނުވާނެ، އެކަމަކު مُسْتَقْبَل އާއިގެން ވަކިކޮށް ނުލެވޭ
ކަމެއް. ތިބޭފުޅާ ނުރުހެން އާދޭސްކުރަން ބޭނުން ...

ފާތިކަލޭފާނު — ދަރިފުޅު ކަލޭގެ ބޭބެ حُسَيْن އެހެރީ ހިނގާދާން އެހެރީ ކަލޭގެ
ދަރިފުޅު. އެކަމަކު ވަރަށް ހިތާމަވެރި ކަމެއް! އަހަރެން
ހިތާމަވެގެން އުޅެނީ ދަރިފުޅާ ވަކިވާން ޖެހުނީމަ. ކަލޭ ކަލޭގެ
ބޭބެ ގޮވާލާ ދިޔަފަހުން. އަހަރެމެންގެ ދަރިފުޅު އެއީ ދީނީ ތަޢުލީމީ
عِلْمُ ހޯދުމަށް.

مُحَمَّد ކަލޭފާނު — ދަރިފުޅު ގެއިން ދިޔަ ކަމަށް ނުވާތީ خِلَاف ކަލޭފާނު. އަހަރެން
ވެސް، އެކަމާ އެއްބަސް ނުވެ ކަލޭފާނު ހުރިކަމާ، ފާތިކަލޭފާނު
ވެސް ދެރަވުން ދުރުކޮށްލަން! އެހެންވީމާ ހިތްހަމަޖެހުން ލިބިގެން
ހެޔޮ ދުޢާކުރުން އެދެން.

ފާތިކަލޭފާނު — حُسَيْن އާއިއެކު ހިނގައިދާނެ ކަމަށް ވީއިރު ވަކިވާއިރު
ވިދާޅުވީ! އެއީ ހަމަ مُحَمَّد ކަލޭފާނުގެ ދަރިފުޅު؟ އަހަރެމެންނަށް
އެކަމާ ވަކިން ދެރަވާނީ ހިތާމަވެރި ކަމެއް! އަހަރެން އަހަރެމެން
ހަމަ ދުޢާކުރަން، ކަލޭފާނު ދޫކޮށްލަދެއްވުން ވާން އެބަ! އަހަރެމެން
ގެ ދަރިފުޅު ވަގުތު ދިޔަ ދުވަހު، އަހަރެމެންގެ عَبْدُالسَّلَام ދޫ
ވިދާޅު، އަހަރެމެން ދަރިފުޅު ދެކެ ހަދާނުކުރާ ތިބޭފުޅުން ވިދާޅުވީ
އެކަމަށް ހެޔޮ ދުޢާ! އަހަރެމެން ކަލޭ ދުވަސްވަރު، ވީއިރު
ދަރިފުޅު ކަލޭގެ ބޭބެ ހިނގާފައި ދިޔަފަހުން ހިތާމަ ވީހޭ.

ވިޔަފާރި ހިންގުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އުފުލުމަށް ކަމަކަށް ތައްޔާރުވެވިދާނެތޯ ދަރިއަށް
ކޮއްތާނު ސްކޫލުގައި ކިޔަވައިދެއްވާ، ކޮބައިތަ މަސައްކަތްތެރިޔާ ފުރަތަމަ ނޭނގޭތޯއޭ؟
އެކަމަ ކަލާނގެ ފޮނުއްވާ މިންވަރު މަސައްކަތްކޮށްގެން ކުރިޔަށް ދާނީ ތިޔަގޮތައި
އެކަމަކު ނޭނގޭތޯއޭ؟ އަހަރެމެން ތަނބަރުވީތީ ވަރަށް ހިތްވަރު ދެއްވާނު
ފަސް ޖެހިއްޖެ!

މުޙައްމަދު ކަލޭފާނު — ތިޔަ ހުރިހާ ކަމެއް، ވާހަކަ އިޝާރާތްކުރެއްވި އަޅުގަނޑުގެ ނަސީބު ވަރަށް
ބޮޑު. އަޅުގަނޑު ކުރީ ދުވަހު އަހަރެން، އަޅުގަނޑު ވިޔަފާރި ހިންގުމުގެ ކަމަކަށް
ހިތްވަރު ދެއްވާ ކަމުގެ އިތުބާރު އެބައޮތް! މުޙައްމަދު عليّ ކަލޭފާނު ވަރަށް ކަމަށް
ކިޔާ ކޮށްދީ حسينيއަށް!....

ދޮންކަލޭފާނު —.. އަޅުގަނޑު އެބައޮތްތަ! ހިނގާ ދިޔައީމުހޭ!

... މީހުން ބުނުއްވައިގެން ދުނިޔެ ހަމަޖެހޭ ދުވަސް، ފުރުޞަތު ދެއްވާނެ ދުވަހެއް އަރައި
ގެން ގޮސްދީފައިވާނެ ވާހަކަ އެހެން ކުރަނީ ކަމެއް. އަސްލު ކަމެއްގައި ތެދު ވާހަކަ ކިޔަން
ހުރެއް އިނގިރޭސިވެރިން....

މުޙައްމަދު ކަލޭފާނު — އަޅުގަނޑު މިއީ މިތައް އަޅުގަނޑު ވަރަށް ހިތްހަމަޖެހޭ ހަމަ ބޮޑު ކަމެއް
ގެންދިޔަ ކަމުގެ ދުރުގައި ދޮންކަލޭފާނު ކޮޅުގައި އިންނެވިކަން ކަމަށް! އަޅުގަނޑު
ދުވަހަކު މަޤާމުގައި ދިޔައިރު ނުވާނެކަން ހާމަކޮށް رَحمَة ލިބިވަޑައިގަތުމަށް ވަރަށް ބޮޑު
ދުޢާއެވެ، ވިޔަފާރިގެ ކަންކަން މިގޮތަށް ހިނގާނެ ކަމަށް ގެންދިޔުން... އަހަރެން
ތިޔަ އަޅުގަނޑު ހުރިހާ ކަމަކު ގެންދާށް.....

ދޮންކަލޭފާނު — ތިޔަ ބުނެއްވާ ކަމުގައި ހުރިހާ ކަމަކު ދިޔަ ތަނުން އަޅުގަނޑު އަޅުގަނޑު
އެދެނީއޭ! ވަރަށް ހިތްހަމަޖެހިގެން ފާހަގަކޮށް ނުވަތަ ކަމެއް، ފުރަތަމަ އިން
ގޮސް، ތިޔަގޮތުގެ حسينيއާއި މިހާ عزيزة އާއި ދެކަމަށް ދެވަނީ ހިތާ
ބުނެއްވިތަމަ، ކޮބައިތޯ ކިޔަވާ ނޭނގޭތޯއޭ؟.... އަޅުގަނޑު ތިޔަ ކަންތައްތަ،
އަޅުގަނޑު ގޮސް ވަރަށް ކިޔަވަން ހިތްވެއްޖެކަމަށް ކަމެއް! އަހަރެމެން އަޅުގަނޑު
ދިޔަ ނަރަކައި މިނިސްޓަރ ކަމުގެ، މިކަހަލަ ކަންތައްތަކައި ފިޔަވަނީ އެހެނިހެން ފަރާ
ތުން ދިޔަ ތަރައްޤީ ކުރަން ފެށިގެންނެވޭ!

މުޙައްމަދު ކަލޭފާނު — ތިޔަ ބުނާ ކަލޭފާނު! އަހަރެން ވަރަށް ކުރިމަތިވާ ކަމެއް ނުކުރެވޭތޯ؟ ކިޔަވާ

ގަޑު ކުރިޔަށްގައި ހާލުކިވުމަކުން ވަރުބަލި ކުރާނުޖެހޭ ނުކުރެވޭ؟

ދޮންކަލޭފާނު — އަންހެންކަލޭ! ތިހާވަރު އަވަހަށް ނުދޭ! މިހާރުން މިއަދު ސަލާމަތްވެއްޖެ.
އަހަރެމެންނަށް، ފަހަރަކަށް ދުވަހަކު ވަރަށް ގާތަށް އަޅާއްޗޭ! މީސްތަކުން ވަރަށް
މީސްތަކުން، ކަލޭމެން ކިޔަވަދިނުމަށް ބަލައިގަތީ، މިކަމަކަށް ކަލޭގެ ހާލަތު
ނުވާނެ! މީސްތަކުން ކިތަންމެ ތަފާތު ނޫން ފަރާތް މިހެންނޭ ދުވަސްގައި
ކުރިމަތިވުން... މުޙައްމަދު ކަލޭފާނުމެންނަށް ބަލާކަށް އުޅެއްޖެ ނޫންތޯއޭ؟

މުޙައްމަދު ކަލޭފާނު — އަހަރެމެންގެ މިޔަދު މީސްމީހުން ވަރަށްގިނަ މީސްތަކުން، ވިޔަފާރިވެރިން ވަރަށް
ވިޔަފާރި ކުރެވިއްޖެ! އަހަރެމެންގެ حسنی ދޮންބެގެ عزيزة ދައްތަ އެންމެން ކަމުގައި
ފެށިއަކުން ނުފެނުނު ކަމަށް ކަލޭ. ދެން ކިޔަވައިދެނީ އާދަކާތަކީ، މިކަމަށްދެން
حسنی އާއި ބާރަކަ ދެއްކިއިރު، އެއާމު ހަލާކުވެސް ކުރެވިފައި. އަހަރެމެން ހިތްވަރު
އެކަމުގެ ހުރިހާއި، މިކަމަކަށް ވަރަށް އުޅެއްޖެ.

ދޮންކަލޭފާނު — އަހަރެމެން ހިތްކަމުވެސް އެދުނުވިނަމަ ކުރިއަށް ގެ اعتراض އެއް
މިކަމުގައި ނުއެނގޭނެ. އެދުނުވިވެސް ވަރަށް އުނދަގޫ رحمة ތަކަށް
ގާތްގައި އެކީ ފެނުނު! އެކަމަށް އަހަރެމެންވެސް ކަލޭމެންގެ ބާރަކަ ދެއްކެވުން
ބެލުމަށް. އެހެން ހިތްވަރު ކަމުގައި ބެލިދާނެ.... އަހަރެމެންވެސް ވަރަ
ކަމަކުން ނުދެވޭނެ! (ހިތަށްއަރައި...) ... ކަލޭމެންނަށް ކަމެއް، ހިތްވަރު
ހެއްވެސް ދަރަނި، އަދި އަހަރެމެންގެ ހިތުގެ އަޑުން އެއްފަހަރު ކިޔާ!

މިހެއްދަވަން ބާރަކަ ދެއްކިއިރު، ކަމެއްގައި ހުރި މީސްތަކުން عشاء ނަމާދަށް
ގޮވާން ފަރާއިޙުން. ބަލިވާ އަޅުއަރަސްކަމުން ދެކުނުން ހިތްހަމަޖެހުނު ބެލި
ގޮތައި އަރައިވެ....

މުޙައްމަދު ކަލޭފާނު — ... އަހަރެމެން މިތަނުގައި ގޮސް ބަލަހައްޓާ! އަހަރެމެން އެދުނު އަދި ކަންތައް
ފެއްބައި ދެއްކި ކަލާނގެ شكر ކުރަން!

ދޮންކަލޭފާނު — މިއަދު އަދި شكر ކުރައްވާ ކަލާނގެ އެދުނުނަމަ! އަހަރެމެން އެދުނު
ހިތަކަށް ވާނެކަމަށް ގޮތްތެރިވެއްޖެ!

މުޙައްމަދު ކަލޭފާނު — السّلام عليكم! ...

ދޮންކަލޭފާނު — وعليكم السّلام! ...

... محمّد ސަޢީދުފާނު މާޔޫސްވެފައިވާ ނަމޫނާއަކަށް ބަދަލުވެ ގޮސްވާ ކަމަށް ހިތަށް

އަރައިފި....

".... އާއެކޭ! އަހަރެންގެ ދުނިޔެއިން ހޯދާ ރަތްމުޅި ހިތްމަގުން ވިސްނާ ފިކުރުކޮށްލާ!

حسين އާއި عزيزة އާއި ދެމީހުން، އުމުރާއި ދިރިއުޅުމާއި އެކުގައި ހަމައިން ހިފަހައްޓަން. އަހަ

ރެންގެ ވިސްނުމުގައި މިރުޅިއައިސްގެންވެއްޖެ އެހެނިހެން ފިކުރުތައް ވެރިވެފައިވާތީއެ!

މިހާރު ކަންތައް ގޮސް حكمة އެއް ނުހުރި ވިއްޔާ، އަހަރެންގެ ވިސްނުމުގެ خراب ވުން

ދުރު ނުވެސް ވިދާޅުވި!... حسين ގެ އަހަރެން ދިމާ ކުރާނެ، ދާންކަމަށް ހުރިހާ-

ގޮތް، އަހަރެންނަށް ދިނުމަށް ވެއްޖެ ކަމާ. އެކަމަކު، އަހަރެންގެ ވިސްނުމުގެ مستقبل

ގައި حسين އަށް. حسين ގެ مستقبل خراب ވެގެން ދިޔުމަށް ކަންތައް އޮތީ

ކޮބާ އަހަރެން ބުނީ. حسين އާއި މިހާރު ދައްކާ ވާހަކައަކީ އިނގޭތޯ؟ ނުވަތަ، މިހާރު

ވެއްޖެ ހަދައިގެން ކޮބައި؟ އެކި! ހިތްދަތިވުމެއް! ކޮންމެ އެއްޗެއް رحمة ވެއްޖެ

ކަމެއް... مصطفى.. އެނގޭނެ މިހާރު ހަމަޖެހިގެން ނުވާނެ!..."

... މި خيال ހިތުތެރޭގައި ހިނގަމުންދަނީ، ދެއަތުވަރުގަނޑު ދޫކޮށް ހުއްޓާލައިގެން

އަތްތެރިކަމާ ތަނަވަސް، އެތެރެއިން ނިކުންނާއި މިހާރު ފޮތް ހުއްޓާލައިގެން ބައެއްގެ ވާހަކަ ދައްކައި،

މަރި مصطفى އަށް. އެކަމަކު ސިކުނޑި ހަރަކާތް ކޮށްލުވި....

محمّد ސަޢީދުފާނު — އަހަރެން! مصطفى ކޮބައި ދެކެވޭތޯ؟.. އާދޭ ވަކިކުރޭ!

مصطفى — (ކަލޭގެފާނު ފަހަތުން ދެއްވައި ދޫކޮށް ހުއްޓާލައިފި) — އެއްވެސް ކަމެއްތޯ؟

محمّد ސަޢީދުފާނު — (ގޮތްތެރިކަން ވަކިކޮށްލައި)... ކަލޭގެފާނު ކަމަކީ ދައްކަވާފާނެ ވާހަކަ!

... ވަކިކުރޭ!

މިހުން ބުނެއްޖެ، މިހާރު ތިމާގެ ދޮރުހުޅުވައިލުމާއި ދެފަރާތުން ވެއްޖެ، ފަހު

ދޮރުތެރެ محمّد ސަޢީދުފާނު އިރިކޮޅަށްވެއްޖެ، ފަހަރެއްގައި ކުރިޔަށް ހަރަކާތް ލައްވައިގެން ޖެއްސުނު. ތަޅުމު

ދޮރުހުޅުވައިގެން، محمّد ސަޢީދުފާނުގެ، އެރޭގަނޑު ދަރިފުޅު نزار ވަދެއްޖެއެވެ....

محمّد ސަޢީދުފާނު — ކޮބާ؟ حسين އައިސް ގެއަށް ނުދޭތޯ؟

نزار — ހެއްޔެ!

محمّد ސަޢީދުފާނު — މިހާރު ދެވޭ ސަބަބު ދެނެގަން އެންގުމާ!

نزار — ހެއްޔެ!

މިހެން ބުނެފައި ސިކުނޑިން محمد ކަލޭގެފާނު ކަމަކާ ކަންބޮޑުވެފައި، ދުވަހަކާ ހިނގައިގެން

ތަށިވެއް ....

محمد ކަލޭގެފާނު — އަދުގެ މިތަ مصطفى އާއި ބައްދަލުކުރަން މިއުޅެނީ، ވަރަށް ބޮޑު ކަމެއްގެ ވާހަކައެއް: މި
ކަންތަކާއި ގުޅޭ مصطفى ގެ ބޮޑު ވިސްނުމަކަށް އަރިހުގައި، ބަލައިލުމުގައި ފާހަގަ
ވާނެއެވެ.

مصطفى — އާއި، އަނބުރާ ކޮންތަކު ހަދައިގެ؟ އަދުގެ ކަންތައްތަކުގައި ކަލޭ ބަލާށެވެ!

محمد ކަލޭގެފާނު — އެކަމަކު، حسين މިހާރު ދުވަހު ކަންތަކާ!.... އަދުގެ ކަންތައް އަދި
ބަލާށެވެ، އާއި حسين ގެ مستقبل އަށް ވިސްނާލުން، ކުރިއަށް ގެންދަން مصلحة
ގެ ހިސާބުން، މިޒަމާނު عزيزة އާއި ދިމާވާ: މި عزيزة ގެ ވާހަކަ حسين ގެ ވާހަކަ ވެގެން
ދައްކަން ކަލޭ ނުދައްކާށެވެ. مصطفى އާއި حسين ގެ އަނބު ގެ رحمة ވެރިކަން
ކަމުގައި ވާނެއެވެ، އަދުގެ ވެސް އެހެން ދިމާކުރަނީ މިހާރު ގެތެރޭ مصطفى
ވާތީ، މިކަންތައް ކުރުމުގައި ގުޅުވައިދޭ ކަން، مصطفى އަށް ވެސް ބަލާ މިހެން،
އަދުގެ ބަދަލު ކުރައްވާ! މިކަންތައް ހުރި ތަނުގައި ދެއްކެވި! حسين
ވެސް މިއަދު މިހާރު ނުވަތަ ވަރަށް ބޮޑަށް އެހެން ތަނެއްގައި ވަކިވީ!

مصطفى — އަދުގެ ކަމުގައި ބަލާކަށް ނުވާތީ شكر ކުރަމާ! އެކަމަށް ބަލާލަން
ކަންތައް ވާން ކަލޭ ބަލައިލާ!...... އަދި، މިއަދު ކިޔުން އަދުގެ ނުވާނެ ގޮތް
حسين ދެކެ، ހިތާމަ ދެން ކަލޭ ވާހަކަ ބަލާ ކަމަށް ވާން ކަލޭ ވާތީ
ވިޔަސް محمد ކަލޭގެފާނު ވެސް ދައްކަވައި، محمد ކަލޭގެފާނު ގެ ދުވަސް ގަވާއިދާ ބުނެފައި
ވާހަކައާ، އަދުގެ މިތަ މިއާއި محمد ކަލޭގެފާނު ގެ ވާހަކަ ނުދައްކާ ކަމަށް!

....

.... محمد ކަލޭގެފާނު ގެ ހިތުން ކަމުގެ ކަންތައްތަކާއި ދިމާވާ ކަމެއް ވަކިވާ ދި
ގެންދެވި.... ކަމުގެ ކަންތައް ވާހަކަދައްކަން ވިސްނުން ބުނެވި، ބުނެފައި ސިޓީ ގެން ކަމަށް ވާތީ
مصطفى އާއި ބައްދަލު ކުރެއްވުމަށް ތަކުރާރު ކުރައްވައި ދެކެން....

محمد ކަލޭގެފާނު — ވަރަށް ރަނގަޅު! ވަރަށް ރަނގަޅު! އަހަރެން މިއަދު ބުނެވިއްޖެ ކަން
ވަކިކޮށް، އަދުގެ ހިތުގެ ކަމުގެ ވާހަކަ ދައްކާށެވެ!... ކަން ދެން ކުރާނީ
ކީއްތޯ؟... ވާނެ، ކުރާނީ ވިސްނުން އަދުގެ ވަރަށް! حسين ގެ

ބޭނުމަކީ ވާހަކަދައްކާށޭ؟ ... އެވެއްޖެއޭ! ޢާލަމުގެ رحمة ފުރިހުންނާ ސިއްރު
ގޮތް އެކޭ ވިސްނާކަމަށް ވުރެން ޢާލަމަށް ވަނީހުރެސްސެއޭ! ... އެހެނ! ޖިސްމާނީ ޖެހިލުމެއް
رحمة ފުރިހުންނުވީމަ! ކަލޭ! رحمة ފުރިހުމަކީ، ކޮންކަމެއް ކަމުގައި ކަލޭ ދެކެނީ؟
ބޭރުގެ އަތުގަޔަށް، ސަލާމަތުގެ ކަންތައްތަކާ ދުރުން؟ އެންމެފަހު حسين ހިތުން
އެކުވެރި ވިހާ ވިސްނާލާދީ ހިތަށް؟ ވިދާނެ ނުފެނޭތޯ! (ފަޅަށް އަތުގެ ހަރަކާތުން)
ކަލޭ ފުރުސަތު ހަދިގެން ހުރެއްޖެ، ވީހިނދު ދެރަކަމެއް ވިދާނެ ނުވާނެ! ....
އަހުރެ! ...

مصطفى – ނުވިދާނެ ކަލޭގެ! ޢާލަމުގެ رحمة ފުރިހުމެއް ނެތުނީސެއޭ ވީމާ ބޭނުމެއް
އަޅުގަނޑު ދެކޭ ގޮތުގައިވެސް ޢާލަމުގެ رحمة ފުރިހުމަކީ ހުރިހާ ކަމަކާ ދުރު
ވެ!. އަޅުގަނޑު ހަމަ ދުރުވާނީ ސިއްރު ނުވެސް ޢާލަމުގެ ހިތްނުފެނޭ! ކަލޭގެ،
އަލުގައި ... ވިސްނާ ވިސްނާ ނިކަމެތި ނުވެސް ދުނިޔޭ! އަޅުގަނޑުވެސް ވަރަށް
ހިތާމަ ކުރަމުން ދަނީ. އަދި ވެސް އެދުމާ ކަމަކާއި، އަޅުގަނޑު... ކަމަކަށް ވުރެ
ކުރިޔަށް. އަޅުގަނޑު ކަލޭގެ ބިރުގަތުމެއް ކުރީގެ. ޢާލަމުގެ ހިތާމަ އަޅުގަނޑު
ކަލޭގެ އެކަނި ނޫންތޯއޭ؟ ކަލޭގެ، حسين ދުރުވެ އަލުގައި ދުރުކުރާ،
އަޅުގަނޑުވެސް ވަރަށް ކަރުނަ ބޭނުމާއި،... محمد ކަލޭގެ ވާހަކަ ދެއްކީ އަލުގައި
ދެއްކެން އަދި! ....

محمد ކަލޭގެ – ހާދަ ދެރައޭ! .. ދުރުކަމުގެ ކަލޭގެވެސް ނުވޭ! حسين އަދި، އެކަމަށް ތިޔަ
ޒަމާނެއްގައި، ދުނިޔޭގެ އަޅުގަނޑު ނުލިބޭ! .. އެކަމަކު އެއްވެސް ތިޔަ
ޒަމާނަށް ނުވެސް ވިދާ އެހެނީއޭ!

مصطفى – އެއަށް އަދި ޒަމާނެއް ފެނުނު. އެހެނީ ހިތާމަ ވިހާ އެދޭނީ، ކަލޭ އެހެނީ!
ހިތްދުވަހު ހުރިހާ ކަމެއް، އެހެން محمد ކަލޭގެ ދެކެނީ އެހެން ނުވަނީ!
އަދި އަޅުގަނޑު އެހެނީ ވިސްނާނުލާ اختيار ކުރެވޭތޯ ކަލޭ
އެހެނީ ނުވާނެތޯ؟ ...

محمد ކަލޭގެ – ... ކަލޭގެ ދުރު ވިސްނުން ފެންނަ ފެށުމަކީ، ވީމަކަސް ވިދާނުކުރާ فلسفة
ވަކިކޮށް! .... ހިތްވީ؟ ..... ކަލޭ ހިތްވީއެވެ؟ ... ވިސްނާ ދެއްކީ،
ކަލޭގެ ވިސްނާލާށޭ! ދުރުގެ مصلحة ނުކުރައި، އެ مصلحة ހިފާނެ

ގޮވިން ކާވަނިވާއިރު، ބޮޑުނުވެއިރު ދިޔުމުގެ ބޮލުގާގަތީ، ނަސޭހަތްދީގެން ވަރަށް!...
ކޮންރީތިކޮށްތޯ؟... އަހަރެމެން ކުޑައިރު މުސްލިމުންގެ ދީނުގެ ހިތާވަރަށް ބޮޑު
ނުވޭ. އަޅުގަނޑު ދިއްލާން އެތެރެ ނުކުމެ؟ ދެލަފަތުގެ އަނގައިންވެސް
ދެކޮޅު ޖެހުމާ އަނެއް ބޮޑުދިޔަކަށް ދެރަވެއް ނުގެންނާތޯ! އާނ! ދިރުމުގެ ހާލަތު
ތާ... ތޯ!؟ ... އާނ ޙުސައިން ގަލު ބުނުއްވީ އަހަރެމެން ދިރިއުޅުމުގެ ވާހަކަ
ތޯ؟... އަޅުގަނޑު ދިރިއުޅުނީ ގަޑިއަކުން ނުވާ! އަދި ދިރިއުޅުނީ ދިރި
ހުރިހާކަމެއް އަޅުގަނޑު ވެފައި ދެކިއްޖައީ ފާރަވެރި! މުސްލިމުންގެ ދީނުގެ
ހިތުގެ ނުވެތޯ؟...

مصطفى — ތިޔަހެން!... އަސްސަލާމް!.. السلام عليكم!..
محمد ކަލޭފާނު — وعليكم السلام..!..

މުސްލިމުންގެ ހިތްތަކުގައި ދީނާ ގުޅޭ، މިކަހަލަ ގޮތަކަށް ދިރިއުޅުން
ފެށިގެން، މުސްލިމުންގެ ދަރިން ހެދުމާ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ދީނުގެ ބާރު
ކުރިއެރި، ގޮތަކަށް خادمެއް ތެރެއިން ދީނުގެ ހަގީގަތް ދެނެގަނެ محمد ކަލޭފާނު،
މަޖިލީހުގައި ނިކަމެތިކަމާއި ދިރިއުޅުމުގައި، އެމީހުން ދީނުގެ މަގުގައި ގެންދިޔައީ!...

- فصل (٥) -

... ދުނިޔޭގެ ހާލަތު ބަދަލުވާން ޙުސައިން ދިރިއުޅުމާ، އެގޮތުން ނިކަމެތި ދިރި،
އެއްގަމުގެ ގޮތުން ދެކިގެން ހުރި ގޮތްތައް ދީނާ ގުޅޭ ހާލަތު ބަދަލުކޮށް އުފާވެރިކަން
ނިކަމެތި އެއްކޮށް ގެނައީ ކުރިއެރުމާ، މުސްލިމުން ދިރިއުޅުމާ ދީނުގެ ތެރެއިން
ހުރިގޮތް. މުސްލިމް މީހާ މިސްކިތަށް، މިކަމާ އެންމެފަހުން رحمة ގެ مصطفى ގެ
ގެއާ ދިމާލަށް. އަޅުގަނޑު مصطفى އަށްގޮސް ގޭގައި ހުރެ ކަލޭފާނު، "ހުރިހާ މީހުން އެކުގައި
..." ދިރިއުޅުމަށް ކަލޭފާނުގެ ކުރިއަށް، مصطفى ގެ ދަރިފުޅުގެ ގޮތުގައި ދީނާ ގުޅޭ
ގެއްލުން. مصطفى ދިޔަ ގޮތަށް ދެއްކި، އެކަލޭފާނު ބަލައިގަތް ކުރިމަގުގައި އެއްކޮށް ދިރިއުޅެ
ނިކަމެތިކަން ގެންގުޅުނު، ދީނާ ނުގުޅޭ އެއްވެސް ގޮތެއް... އަޅުގަނޑު ނިކަމެތި، އަހަރެން

حالة ގައި ތިބީމުންނެވެ ފަސޭހައިން ދޮރުކަނޑާލައިގެންނެވެ. حسين އަރައި ގޮސް
ނުނިދިއްޖެ... !

އަނގޮޅިދޮށަށް ހިނގައި، ވިހަރުގެން ގޮސް ގޮޅިއެއްގެ ފަރާތުން ދޮރުކޮޅެއްގައި ނަގައިލައިގެން ތިއްބައި
مصطفى ގެ ގޮސްލާ... ހުރަހަށް ފާހަގަކޮށް ދަރިކަލުން ނުގެންދިޔުމަށް އެދުނެވެ....

مصطفى — .. ތިޔައީ އެބަސް. ކަލޭއަށް ގެންގޮސް ދޭތެރެ ކަލޭގެ ބިރުވެރިކަމެވެ!

حسين — އަހަރެމެން ދިރިއުޅެން ބަލާއިރު ގާތްގައި ދަރިކަލުން އަހަރެންނަށް ! ދިރުން
އެދިބިހި مغرب ސަލާމަތް ގޮތަށް! ހަމަހުރި ފައިބަންނަވައިގެން ގެއަށް
ދެއްވާ ދިޔަން އަހަރެން ދާނަން!

مصطفى — ހެއްދެވި! އަދި ތިޔަފާހަކަ ދަރިކަލުން ދިޔުމަށް! އަހަރެ ތިޔަކަލޭ،
..... ގޮސްލައްވާ!

حسين — ދެން... ކަލޭ ސަލާމް ނުދެން އަހަރެން ގޮސް! ކަލޭ އަހަރެންނަށް އެދުނު
ތިޔަގެ ބަލާން އަހަރެން ދަނީ! ދިރުން އަހަރެން ހިފާނީ!

މިހުރިހާ ގޮތަކުން ބޭރުގައި ބާކީ އެއްޗެހިގެން، އަބަދުވެސް ދެމި ހުންނާނެއެވެ.
مصطفى ގާތަށް ގޮސް ބަލައިލުމަށް ހިތްއުޅުނެއް. سلام ކުރެއްވިއެވެ، ގާތަށް ގޮސް
އަހަރެމެން، محمد ކަލޭގެފާނު އަދި ނުދެކެވޭ. ދަރިކަލުން އިންސާނުންގެ ބަލިވީ ކަލޭގެ
ދުވަހު ހުރި ކަލޭގެ ހިތާ އެދެވޭ. ނުދެކެވޭން ހިތްވެއް. ސިކުނޑިއަށް ހީނގަ ދުނިޔޭގައި
ހިތްވެ محمد ކަލޭގެފާނު ދުށްވިއެވެ.

މިގޮތަށް ގޮސް ދިރިހުރި ފާހަގަ ދަރިކަލުން ހިތްވީ. مصطفى އެނބުރި ސިކުނޑީގެ
ގާތް ގެއަށްވަދެއްޖެ، حسين އިރު ފަށާލާފައި ދާން ސަލާމް ކުރެއްވީ ގޮތުން ނުކުތް
ކަމުގެ ހަމަގައި ބަލައިލައިގެން. ދަރިކަލުން ބަލާލިއިރު ބަލައިގެން ނުކުތެވެ. مصطفى
އެނގެ ދުވަހެއް ވަނީއެވެ.. حسين ފެނިފައިގެން ގޮވާލިއިރު مصطفى ގެ އަތްގައި
ހިފައި ދަރިކަލުން ކަލޭގެފާނު ގޮވާ ބޭރުގައި ބެލުން ވެއްޖެ....

حسين — ކޮބާ؟ ... ހިތްނުވޭތޯ؟ ....

...مصطفى ކަރުހިއްލާފައި ހިތާމައިން ފުރިގެންފައި حسين ދެކެވުނު ގޮތް
ދެކެވި، ވާހަކަ ނުދެކެވިފައި....

مصطفى — ތިޔަކަލޭ، ގެންގޮސް ބަލާލިޔަސް، ދިރުމުގެ! އަހަރެން ގެންދާނީ

أخلاق ހުރިހާ ގޮތްމި، حسني ގެ ބައްޕަ އެންމެ ގާތުން ބަލާފައި އެކަމަކު ނުދެކެނީ
ކަން އަޅުގަނޑު އަމާޒު ހުރިން ބަލާލާށެވެ!

حسني — (ގޮވައި އިންނާ ތަނުން އަވަހަށް ތެދުވެ ދުވެލައި) — ... އެކަމަކު، އެހެންނަމަ
ދިޔައީތޯ ... "އަޅުގަނޑު" ... إختيار ކުރާނީ އެއީއޭ ތޯއޭ؟ މިހާ ދުވަސް
عزيزة އާއި، އަހަރެން ދެމެދު ހުރީ ދިރުން ސަލާމަތްވާނެ ކަމެއް ނޫނެވެ!
އެކަމަކު ދެވަނަ ފަހަރު މިކަމާ ކުރަން ޖެހޭނީ، އޭނާއާއި ދެމެދު ހުސް ވެފައިވާ
އަހަރެންގެ ހިތުގެ ޙާލަތެވެ! ހިތާމަޔާއެކު އިނދެގެން އެދެނީ ކިހިނެއްތޯއޭ؟ ...

مصطفى — ބައްޕާ! މިހެންނޫ ދެކެވޭ، ހާދަ مهم މައްސަލައެއް! އަހަރެމެންގެ ހިތް
އެކަށީ ހިތާމަ، ސޮރާ ވިސްނާ ދިނުމާ عاطفة އާއި ބަޔަކަށް ދެކޭ
ވެއްސަށް ނުވާނެއޭ! މިއަދުން މިހުރީ ފަސް ވީތީ! ދުވަހުގެ ދަރިންނާ
ގައި އުފެދޭ އެތަކެއް ކަންކަމާ ކުރިމަތިވާ ބޮޑު ފަހަރު، މިއަދުންނާ"...
"ތިޔަ" ދެމެދުގެ ގުޅުމަކީ ނުވަތަ ހުރެއްޖެ! އެކަމަކު، ތިޔައީ
ޚާއްޞަ އޭގެ އަހަރެން ކަންތައްތަކެއް ކުރަން ޖެހެއްޖެ. مثلاً: ދަރިންގެ
ދުލަށް؛ ދަރިންގެ އުޅުމުގައި أخلاق، ދަރިންގެ صحّة ... މިކަހަލަ އެތައް
ޒާތުގެ ބައި، ދަރިންނަށް، ދަރިން ކިޔަވާ އެކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެނީ
އެކަށޭނެ ދަރިން ކިޔަވައި ދެނެގަނެ، އެއްވެސް ދަރިއަކު އެކަކު
ދިޔައިރު ނުވާނެއޭ! ... އާއި އަޅުގަނޑު حسني ދެކެނީ ކަމަށް މިހެން
ބޮޑު ގޮތެއްގައި ވިސްނާ ގެންދެވޭ. ކަމަކީ ހިތްވަރު ދެމެހެއްޓުމެވެ
އިސްލާމީ މިންވަރަށް حسني އަޅުވެސް ކަމަކަށް އާއި ބަދަލުވެއްޖެ!
އާއި އަޅުގަނޑު ދެކެނީ ކަމަށެވެ ....

حسني — (ކުޑަކޮށް ކުރިއަށްދާ ކަމަށް ވާތީވެ ފާސްވެ...) — ދެން ކަމަކީ އެ
ހިތައުމަ އެއްކޮށް ނުނިމޭ ސަބަބު ވެދާނެ! ... އަހަރެން ގާތު ދެން މިހާ
މިތަނުގައި ކަމާ ކުރަން ދެކެނީ ދެން ކަމަކީ ދިޔައީތޯ! މިއަދު ކަމެ
ވެއްޖެ! ކަމެއް ދިޔައީތޯ! ކަމަށް ދެކޭ ދިޔައީތޯ! އަހަރެން! ހިތާ
މިހެން އިސްލާމީ ވެދާނެ؟ މިއަދުން صحّة އާއި أخلاق ގެ މިންގަނޑު
ޒާތުގެ އެކަށޭނެ ވެއްޖެ ހިތްވަރު ދެކެނީ އެހެން ކަމަކުން ތޯއެވެ؟ ...

ޖަހަބުނާގޮތުގޮތުން ބަލައިގެން ދިޔަ ވިސްނުމެއް، އެއްގޮތަކަށްވެސް ހިތްވޭ ...
ވެގެން.. އެއްދުވަހު. "عاطفة ވިހި".... ފުރައި ދިޔަމުން..! .އަހަރެން
ވިއްޖެ...!

مصطفى — ... އަހަރެމެންގެ.. ދެން... ޖަހަބުނާގޮތުގައި... "عاطفة ހުރި"
... މިއަދު ކަލޭގެ حسني ފަދަ ވާހަކަ. ހެދޭނެ ކަލޭގެ ގައިގައި ދިރުނު ވިސްނުން
ވީތޯ؟ ފެންނަ ކަލޭ ވެސް ހުރި ވަރަށް ގާތް! ކަލޭގެ، ތިޔަފަދަ ހަމަ
ކަލޭގެ ވާހަކަ!... އެހެންކަމުން، حسني އާއި ދެމެދުގައި ވާހަކަ ދެއްކުމަށް
ކަމެއް ނެތް ބަލާ ބަލަ ކަލޭ ސަލާމަތްވެގެން ނުދާނެ ދުވަހު ހުރިހާ
ކަން ބަލަހައްޓާނެ ކަމެއްނުވާނެ!

حسني — އާނ!..... އަހަރެންގެ؟ ...... އަހަރެމެންގެ ވާހަކަ ދައްކައިގެން...
ތި؟!....

مصطفى — ތިޔަ ވާހަކަ ދައްކަނީ؟..... އެއީ ތިމާގެ ދުޝްމަނެއް عداوة ދެއްކީ
ދެކުނު ކަމެއް ކަލޭ ހެދީނުން! އަހަރެމެން ގައިދުވި އެހެން ދެމެދު
ތިމާގެ ހިތުގައި އުފެދޭ!...

حسني — އެއީ ކޮންކަމެއް ހިނގާނީތޯ؟ އެކަމަކު ހިނގާ؟...

مصطفى — ތިމާގެ...! އެކަ...! އެކަމަކު ހުރެ ވީސް! އެހެންވީމާ އެއީ
ނުވެވޭނެ!

حسني — އާނ! އަހަރެމެންގެ އެކަމަކު ދުވަސް އައިސް! ތި؟... ޖެހެ ކަލޭ
ދެކެ ނުވެދާނެ ހިތާ!.... އެކީ.... ގޮތެއްވެސް ނުކުރެވޭ! ވަކި
ކަމެއް، އަހަރެމެންގެ ހިތުގައި ދެކެވަނީ ތިމާގެ ވަރަށް ހިތާމަ ކަލޭގެ؟
އަހަރެމެން ނުވާނެ!.... ޖެހިގެން އަހަރެމެންގެ ދުނިޔެ رحمة
ލިބިގެންދާނެ! އާނ! އާނ! رحمة ލިބިގެން ދެކެވޭ، ޖާގަ رحمة
ލިބޭ،... ކަލޭގެ ދުވަސްތަކުގައި ހިތާމައިގެ ވަރުގަދަ ކަންތައްތަކުގެ
ވާހަކަ ދައްކާ!

مصطفى — މިހާރު ދެންމެކަ، ހިސާބަށްވެގެން ހުރެ ކަމެއްވެސް ނުކުރެވޭނެ؟
ދެކެވޭނެ ދުނިޔެން ދިޔަ ދުވަހުގެ.... ކަންމަށް... ނިކަންތަކުގައި

ދޮރާށި ތަޅުލައި ތަޅުލާން ހަދާން ކުރަށްވަރަށްކޮށް! .....

ހުސައިނީ — ވިހަލުގި އުޅޭކޮށް ހަމަހަދާ ހަދާން ކުރާތީވެ!... ދުވަހަކުވެސް ވިތަހަކަ ކަސްތަކަށް ހިތުކުން ނުދާނެ.....!

މުސްތަޤްބަލި ފޮނުވައިގެން ދެއްވީ، مصطفى އަށް سلام ވެސް ބުނެދީ ގޮސް، ވާހަކަތަކަށް ދޮރާށި ދޮރަށްވައި ސިފަވާނެއެވެ، مصطفى ގެ ދަތުރުން ވެއްޖެ ހަރުދީ ހިފާހައްޓައިގެން އިނީ ދުނިޔެ ނަހަރުވިއު..... އަހަރެ ވެއްޖެއްޖެއެވެ......

..... ހުސައިނީ އޮށޯއިން ސިކުނޑިން ދިޔައީ، އެއަށްވުރެ ވަކިންތޯ ހިތާމަވެރިކަމާ ދުނިޔޭގައި ހުންނާނެ ކަމެއްވެސް ނެތްއެވެ. އޭނާގެ މުޅިއުމުރުން މިވަގުތު ދުވަސް ވާންދެން، އެއްވެސް އަލަށްހަނާ ދިމާވުރި، ހާމަވެ عاطفة އެއް ހިތުވެރިއަކު ނުވަތަ ފުރުޅޭ، ކުރިމަތިކަން ޖެ اختيارެއް ނެތް، އޭނާގެ ހިތުތަކުން ހާމަވެއްޖެ އެވެ. އެވަގުތު ޖެހޭނޭގޮތް އަދިއެއް ސުފުރާއެވެ. ވަރަކަ ފަރާތްތަކަށް ހިތުންވެ، އަދިބަޔަކު ބަޔަކު خيال ވަރު އަދިވެސް އަދިވެސް ހިތާمال ގައި، މިހާރު އެހެނަކަސް، އިތުރުވެސް ދިމާއެއް. މިހާރު خيال ނުވަތަވަސް ވަޅިއާ ވަރުން. މިއާ مصطفى ގެ ގެއިން ސިކުގެ ހިތައިވެތަ، އެއާއި ޖެހިގެން ހިތްގައިން ސިކުގެ ގޮތް އޭނާގެ ވަރުވަން ހިތައިގެ ތަރުހަރު، އަދިވެސް އޭނާގެ ވަރުވަން އެކަށޮތަކަށް ނުވިސް ނޫނެވެ. ވަންކަވަރުކަރު ދިޔަވަނީ، ވަރުވަން އެއައި ދުރުހުން ކަނޑަށް އެކަކު ވަންކޮށްލައި. ހިތަފަރު ޤަބަރައި ކަށުކޮށްލިއެވެ. خبر އެއްނުވާ ވަންކޮށްލައި ފަހަރު ކައިސަށެއް ހުރިއާ އެވެ. އެކަމަކުވެސް ހުސައިނީ އަށް إشارة އެއްނުވެކަށް އެގޮތުގާ. ދުރުހުން ވަންކޮށްލައި ހަރުކަށް ހިކައި ފައިއައިސް ހުސައިނީ އާއިއަށް ހަމަކޮށްފައި، سلام ކޮށްލައިފިއެވެ. ހުސައިނީ ސިކުނޑިގޮތްސް ކުރިއަށް އިސްމާޢީލު ބަލައިލިއިރު މިހިރީ، ހުސައިނީ ގެންގޭ ވާހަކައިގައިތާ ނުވަތަވަރު ދަރުމަތެރިސްވެރިވެ. އާދަމާއިއާ ގެންގުޅި ގޮސްވާ ބަލައިލިއިރު މިހިރީ، ފަހަރު ހަސަން ފެނިފެ.

ހުސައިނީ — (سلام ކޮށްލައިގެން ވައި) - ދުށީއިން ވިޔަފާރި ކޮންފަދަ ތޯއެވެ؟

އިސްމާޢީލު — މިހިރީ، ހަމަ ހަދުވަން ރިވެތިކުރެން، ގާޑިއަށް ވެގެންވެސް، ސިކުނޑިފިލައިގެން!... މިދި ހުސައިނީ ދަންނަވާތީ ކޮށްދީބާވާ؟

ހުސައިނީ — އާނ! ދަންނަވާނަން!

ރަސްމާލު — އަޅުގަނޑު، ހުސައިނީ ގެންގޭ ވަރަށްގާތް މީހެއް. އަހަރެމެ، އަޅުގަނޑުގެންގޭ ދަރުމަތެރިކަމަކުން ވާހަކައިގެ ފެށި އަޅުން ނުކުރެވޭނެ!

حسنی — ކޮބާތަކަލޭ، މޮޅު ދަރިއަކަށް ވެފައި ވާތީވެ ކަމެއްނުވީ. ހަސަނުފުޅުވެސް
މިޒަމާނު އަހަރެމެންގެ ގެއަށް ވަދެފައި އުޅުނަ ކަމެއްނު؟

ނިސާފުޅު — އަހަރެމެ މިހާރުވެސް ކަމެއްނުވާނެ! އަހަރެ ހަސަނުފުޅުވެސް ގެއަށް ވަޑައިގަތީ،
حسنی އަކީ ދަރިފުޅަކަށް ވާހަކަ ދެއްކުމަށް އައިސްފައިވާތީ. އަހަރެމެން ވެސްމެ
އަހަރެން ވަރަށް ސަލާމަތުގައި!

حسنی —(މިހާރު ހުރީ ރީތިކޮށް އަހަރެމެން ބައްލަވައި) - ކޮބާތަކަލޭ އިހުސާސް ކުރާން
ވީހާވަރަކަށް ނުވޭނު؟

ހަސަނުފުޅު — މިއީ ކަލޭގެ ހިތުގައި ހުރި ވާހަކަ! ... ހިނގާށް ބައްލަވާލާށެ! ... ފަހެ
މިހާރު އަހަރެމެން ބުނަން ހުރީ. ކަލޭމެންގެ عاشق ކަމުގެ ބާރުގަދަ ވާހަކަ
ކިޔަންޖެހޭނެ ކުރިއަށް ދާނެތީ! އަހަރެމެން ހޯދާނަމަ، އެކަމަ މަގުމަތީ ހުރި
ހިތްހަމަޖެހުން ނުލިބެނީހޭ؟

ނިސާފުޅު — އަދިވެސް ދިރިހުރީމު!... އެހެ ދޮގުހަދައިގެން ވާހަކަ ދައްކަވަނީ ކީއްވެ..!
އަހުރެންގެ ހިތަށް ވަރަށް..!

ހަސަނުފުޅު — އެއީ ކޮންބައެއްގެ ބަސްތަކެއް؟ ... ފަހެ އަހަރެމެން ކަލޭގެ ބަހަކަށް
ވީސް ވާނެތޯ!

حسنی — ކަލޭމެން ދެކޭ ދަރިފުޅު! އަހަރެން މިހާރު ބަލައިލާނަން! އަހަރެމެންނަކީ
މިހާރު އެކުވެރިން ނިކަމެތި!

މިހާރު ހުރެ ބޭރުގައި ހިނގާފައިވާ ހަމަ އެދުވަހު އިހުސާސްތައް ... މިއާއި ހަމަޖެހިގެން ދިޔަ
ގޮތެއް، އެހެނިހެން އަސަރުތަކާ ވާހަކަތަކުގެ ބަދަލުގައި ހިތްހަމަޖެހުމުގެ ފުރުޞަތެއް. މިހެންވެ، އަހަރެ
ކަލޭގެ އެދުމާއި ދަރިފުޅާ ސަލާމަތް ގުޅިގެން ކަމުގެ އިހުސާސްގައި އުފާވެރިކަން އިހުސާސް
މިއާއި خيالގެ ތެރޭގައި ފެނުނު ހަނދާނެއް ހަމަ އަހަރެމެން ދެކޭ ރީތިކަމުގެ....

"... ސަލާމް! މިހާރުގެ ބައިވެރިން ބަލާލާ ހިތްހަމަ. އަހަރެމެންގެ ހަމަ
ހިތްތަކުގެ ދުވަސް! އަހަރެމެންގެ ހިތް ބަރުދާށަކަށް އެކަށް ފުރިހަމަ ކަމުގެ
ގަޑި އަރިހަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ލޯބިދެވޭ! ހިތްހަމަޖެހޭ ހިތްގައިމު! ދުނިޔެއަށް
ވެއްޖެ ދުރުގައި އެތެރޭ ކަމަށް؟ ކުޑަކުދިން! ހިތް ވަރަށްބޮޑަށް ހަމަ
ވަރަށްބޮޑަށް އެކަމަށް ނިކަންފެނޭ؟ އަހަރެ ބަލާލާ ދުރުގައި ކުރަށް.

އިދޭކަންތަކުގެ ސޮރުތަށް! ކޮންމެގޮތަކުން ވިޔަސް ވެރިކަމާ ކަމެއް ދޫނުކުރާނެތީ
ދެން ކޮބާ؟ ހަމަ ހަމަ ހިތެއް އެއްކޮށްލައި ހަމަޖެހޭގޮތެއް..! ހިތާ
ކީއްތަ ދެލިވެއް! ވަރަށް ވާހަކަތަކެއް ފުރުސަތެއް ދޭނަމޭ!...“

... ދެން ހިތްހަމަޖެހުނީ ތިޔާގެ ހިތާހިތުގެ މަސައްކަތުގެ سبحان ގެ ބޯޑުން
ކަމުދިއަކަށް ޖިހާދު ކުރެވޭ ހިސާބަކަށްދިޔައީ، ފުރަތަމަ ދުވަހުގެ ދަރުވަފުރު، އަދިވެސް ޚަބަރު
ގެންގުޅުއްވުމެއް ދަރުވަފުރު ޖަހައި ފޮނުވާދިނުމުގެ ކަމަށް ފެނިގެން، ގެއްލި ތިބޭއަށް ހިތައްދެކުނު
އެވެ... ގެއަށް ވަދެގެން ދިޔައިރު محمّد ކަލޭގެ ފާޅުގެ ބޭރުގެ ޖާގައިގެ ތެރޭގެ ބަހާރު ކަނޑުވައި ހުރީ،
ވަރަށް މަޖާ ގަޑިއެއް ވެގެން ގޮސް ގޭގެ ތެރޭގައި އެކީގައި ކުޅުނުކަމަށް، އެދުމަށް ފޮނުވިއެވެ
އެވެ. އެކަމަކު،.... ދެވަނަ حال ކުރާނެ ގޮތެއް ހަމަ އަންނަނީ ކޮން ހިތްވަރެއްތޯއޭ؟...

... ހަސަންފުޅާއި، ރިޟާފުޅާއި ދެމީހުންގެ ފަރުވާތެރިކަން ހަނދާން ވެއްޖެ،
ކަމަކަށް ވިސްނައި ބަލަމުންދިޔައީ...

ރިޟާފުޅު — ހަމަ! ކީއްތޯ ހަދަނީ سميحة އާ!

ހަސަންފުޅު — ދެން އެހެން ކޮބާތޯ؟ ...

ރިޟާފުޅު — ދަރިން ހިފައި ގެއްލި ގޮސް ހިތްވަރު ދެއްވާ ތިމަންނަ عزيزة ހަމަޖެހޭ! މާ
ހަމަޖެހޭ ކަމަށް ދެއްވާ! ތެދުކަމުން ނަހީކަތް ދެއްވާ!

ހަސަންފުޅު — އެހެންވީމާ... ހީވާ!

ދެން ޖެހުނީ ތަކުރާރު ކޮށްލިޔަސް ދީފައި، ޖިހާދުގައި ފާޑުކިޔުމާއި، ތިލަވެވުނު
އިތުރުވެގެން ގެއްލުނީ ކުރިއަށް. ދިރިހުރި ހަމަގައި ފުރުސަތު، ގޮތުގެ ހިސާބަށް
ގޮތުގައި ......

سميحة — އެކަމަކު އަނެއްކާ، އެހެންވީމަ ރިޟާފުޅާ! ކޮންކަމެއް، ތިޔާގެ ދިރުން
ކަރުނައިވިޔަސް، ދިރުން އާއިލާގެ ހުރިހައި ކަމެއްވެސް، އެހެނެއް މިހާރު
ތިބޭނީ ދުނިޔެއިން ފަހަތަށް! ކަލާއާއި އަނެއް ދެން އާއިލާގެ ރައްކާތެރި، އެހެނެއް
ބަލާށެވެ ދިރުމުގެ! ވަރަށް ހިތްހަމަޖެހުން ވަޑައިގެން ދިޔަ މީހާ!

عزيزة — އާދޭހެއްކުރޭ، ހިތާމަކުރަން ވަރަށްބޮޑު، ދެން ކީއްކުރަން ފެށުނީ ކިހިނެތް؟

سميحة — ވާހަކަ!.. ހިތާމަކުރާނެ އެހެނެއް ނުވާނެ ކިހިނެއްވިޔަސް އެކަމާ...
ދިރުމުގެ ވާހަކަ، އަދިވެސް ވަރަށް ހަމަ ހަމަޖެހިފައި...

ރިޟާފުޅު — ކަލޯ! سميحة! މިހާރު ދެން ކިހިނެއް ހުރީ؟

سميحة — ދިރި!

ރިޟާފުޅު — ކޮބާ ތިޔަ ބުނާ ކަހަލަ ކަމެއް ހުރީ؟ ކޮބާ ތިޔަ ބުނާ ބޭފުޅާ [illegible]
އަހަރެން ހޯދައިދޭނަން!

سميحة — ކަލޭގެން މިތާ ތިބޭތޯ ބަލައިލަދީބަލާށޭ!

މިހެން ބުނަމުން، عزيزة ގެ ކައިރިއަށް ދުވެފައި ގޮސް އަތުގައި ހިފަހައްޓަމުން...

سميحة — އަހަރެން ބޭނުމީ ކަލޭ ކޮބައިތޯ؟

عزيزة — ކޮބައިތަ..!

سميحة — ކަލޭގެ ރިޟާފުޅާ! ދެކެން އަހަރެން ކަލޭގެ ދަރިފުޅު ދެކެން ވީއްލޭ
ކާކުތަ؟

ރިޟާފުޅު — ކޮންބާވަތެއް..؟

سميحة — އަހަރެން ދެކެން ކަލޭ ދަރިފުޅު، ކިހިނެއް ތިހާ ދުރަށް ގޮސް އުޅުނީ، މިހާރު
ދެން އަހަރެން ކާކުތަ؟

ހަސަންފުޅު — ރިޟާފުޅު މިހާރު އަހަރެމެން ނުވާނެ ހަމައެކަނި ހުރެވޭކަށް..

ރިޟާފުޅު — ނުވާނެ ކަމަކު ހަމައެކަނި ހުރެވޭކަށް ނުވާނެ! އަހަންނަށް އެކަނި ހުރެވޭނެ ނުވާނެ
ހަމަ..!

سميحة — ބުނެލަދީ މިހާރު ހިނގާލާ! ހަމަ ދެކެން ކޮށްލާ ކަލޭގެ އަހަރެމެން!

ރިޟާފުޅު — ކަލޯ! ކަލޯ! އަހަރެމެން! އެއީ ކޮންތާކު حسيني ހުރީ؟

سميحة — ކޮބާ މިހާރު ހުރިހާ ކަމެއް ހަމަ ވެއްޖެތޯ؟

ރިޟާފުޅު — ކޮބާ!... ކިހިނެއް ތިޔަބުނީ! އަހަރެން ދެނެގަނެވޭ ކަމެއް ނުވޭ މިހާ؟

ހަސަންފުޅު — ތިޔަ ބުނާ ވާހަކަ އަހަރެން ނުވެއޭ ކޮބާތަ [illegible] ދިވެހިންނަށް!

سميحة — ކިހިނެއް ކަމެއް މިހާރު އެއީ حسيني ނުފެންނަ ކަމަށް ވީ އަހަރެން ވިސްނި
ދޭށެވެ!

ހަސަންފުޅު — حسيني މިހާ ދުށުން އަހަރެމެނަށް خلاف ގޮތަކަށް ދާ ވިހާ
ދެކެވޭށޭ! އަހަރެމެން، މިކަން ނުކުރެވޭނެ!

سميحة — އެއީ ކޮންބާ ހިތްވަނީތާ؟

ހަސަންފުޅު — އެއްއެންނެވޭ! ހުވަދޫ... ކާވެނިކުރައްވާ ކަމަކަށްނުވާނެ!

سميحة — ކީއްވެ! ކާކުގެ ކާވެނިކުރައްވަނީ؟

ހަސަންފުޅު — حسينގެ ކާވެނިކުރަނީތޯ؟

سميحة — އަނެއްކާ..... ޗާޗާތޯ؟

ހަސަންފުޅު — އާއެކޭ .... ނޫނޭ!

ރިސާފުޅު — އެއްޗެއް ބުނެލަދީފިނަމަ އަޅުގަނޑު ބަލާނީ. ގޮތް ގަތުމަށް ކަލޭމެން ވާނީ!
އަދިއެއް ބަލާލަން ނުވޭ! ކިހިނެއްވެސް ކާވެނިން އެބަ ފައްޓަވާނެ!

މިހެން ބުނެފައި ހަސަންފުޅުގެ ކޮޓަރިން ނިކުމެ ބޭރަށް ދިޔައީ ހަސަންފުޅު ކަރުނައިގައި ފެހެއްޓިފައެވެ.

... عزيزة ގެ އަތްމައްޗަށް ބޯއަޅައިގެން ހިތާމައިން ރޮމުން سميحة ހުރީ ނިކަން ދެރަވެފައި. ހަމަ އޭރު ސިކުނޑި ތަކުގައި خيالގެ ރާޅުތަކެއް ހަރަކާތްކުރަމުންދިޔައެވެ. އެހެންވެ ރޮމުން
ގޮވަނީ ކިހިނެއް ހީވަނީ ދެރަވެފައި...!

سميحة — ... ދައްތާ! ...حسينގެ ކާވެނިކުރަނީ!...

عزيزة — ދޯނި، ކަލޭ ރޮނީތޯ؟ ....

سميحة — ދިޔައީ ކީއްވެ!... ދެން ދެއްކުން ވާނީ ކިހިނެއް؟...

عزيزة — އަހަރެން ވާހަކަ ދައްކަން ބޭނުމެއް ނުވޭ!...

سميحة — އެދޭނަމަ ވާހަކަ އެއްކޮށް ކަންކުރަން ވާނެ ނުވޭ!....

عزيزة — سميحةގެ ދުعا ހަމަ ހުއްޓެވެ!

سميحة — ހަމަޖެހިގެން ނުރައްކާ! ދިން دعا ވަރަށް ގިނަގުނަ ނުވާނެ!

عزيزة — ދެން އެއްކޮށް ވާހަކަ ދައްކާނަން އަހަރެން ގެންދަވާނެ ބަހައްޓާ!

سميحة — އާނއެ! މިސްކިތުގައި ދުعا... އަހަރެން ކާވެނިކުރާ ބަދަލުގައި،
... އެހެން ތަނެއް، ބޭނުމެއް ނެތިކަމެއް! އެހެން ނޫންތޯ؟... އަހަރެ
ގެންދަވާ ދަރިން ދެވިއްޖެ!....

- فصل (٦) -

... ދުނިޔޭގެ ކަންތައް ގިނަފަހަރަށް ދިމާވެފައި ހުންނަނީ، އަޅުގަޑުވާފަދަ ގޯސްކޮށެވެ. ބައެއް ފަހަރަށް، ތަންކޮޅު ގޭގެ ހިތްހަމަޖެހުމާއި، ދުރުން ޚިލާފް ވެ އެއްގެ ދިރިއުޅުމުގެ ތެރެއިން ފުރިހަމަ - ދޮޅެވެ... އަޅުގަނޑު، އެހެންނޫނީވާ ކަންތައް އެންމެފަހުން އަރިސްޓޮ، އެއީ ހަމަ ވެރިކަމުން ފެށިގެން ބޭރުވެ އެންނަނީ، އެހެނަސް ވާނުވާ ގޮތް!... އޭނާގެ ހިޔާލުގައި، އެކަމަކު ފުރިހަމަވެ ފަހަރަކަ ހަމަޖެހިއްޖެ ހުރިހާ ނުހިނގީ...! މަރުވެދާނެ، އަހަރެ، މާޝާﷲ، عَيْبْ ވެސް ކަންތައް ނޫސްވެރިން ގޮތެއް ސިޔާސީ، އެއްވެސް ކަމަކުން އަޅުގަނޑު އެއްގަމުގެ ތެރޭ....

އަޅުގަނޑުގެ عزيزة އާއިލާގެ ކުރިމަތިލައިގެން ހުރި އެކަމަކު ގޮސްކަށެވެ. ހިތު މިސާލެއް ދުރުގެން ގެއްލިއްޖެ، ކަލޭގެ ހިތްވެސް، ދަރިފުޅުގެ އުފާވެރިކަން، ހެޔޮ ދުވަހެއް ކައިރިއަށް ކުރިއެއް، އެއްގަމުގެ ތެރެއިން ފުރިހަމަ ހިތްވަރު ދޭން ދިމާވެގެން ވަރަށް ގިނައިން، މިއާގެ ހެޔަށް ފިކުރުގައި خيال ގެ ތެރޭ އެއްކަލަ ގޮތަކަށް ވީ، ކަމުދާގެ حسنى އާއި... حسنى ގެ خيال ގެ ފުރިހަމަ އުފާވެރިކަން، ހިތާމަ ދުރުކަމަށް ވެވުނެވެ.

އޭނާގެ، ދެކޮޅަށް ހިތްވަރުދީ، "قَلْبُ الْحِبِّ عَلَى الْحَبِيْبِ دَلِيْلٌ" ފަދައިން ސަލާމަތްވާނެ ކަމެއް ހުރީތޯ؟...

ކަންމަތީ... عزيزة ގެ ހިތުގެ ވަސްވާސް އަބަދު ވަރަށް ގިނަ ވެއެވެ......

"... އަސްލު، މަގުހަނދާނުން ސަލާމަތްވެ ކަންތައް ހުރިހާ ތަނަކަށް؟ ސުވާލު އަޅުގަނޑު ހިތްވަރު ދިނުން ކަންތައް ދިމާވުން ކައިރިވީ ކީއްވެ؟.. ސުވާލު އަބަދުވެސް ހިތާމައިގެ ގޮތުން އެކަމެއްގެ ހުރިހާ ސަބަބު ގެއްލިގެން ދިޔައީ ކީއްވެ؟... ސުވާލު! ސުވާލު! ކަންތައް ގާތް ސުވާލުތައް! ކަންތައް އަނެއްކާވެސް ދިރިއުޅުމުގެ ހުރިހާ ތަނެއް ދޫކޮށް ސުވާލު! ... ސުވާލު ހިތުގެ ސިއްރު ކޮބައިކަން ވާނެތޯ؟ އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމައެކަނި ސުވާލުތައް! އެކަމަކު ސުވާލުތައް! ވަރަށް ދިގުވާނެ އަދި، خبر ދިނުމަށް ފެނުނު ނުވާނެ! އެކަމަކު ދިނުމުގެ خبر އެންނަނީ ކޮންސިފައެއް ކަމަށް؟... އަހަރެމެންނާ ދުރު ކިހާ ކުރުތޯ ވެސް؟... އާނ! މިހާރު ފެށުނު ކަމެއް ނުދެކޭ! ދުނިޔެ ކަލޭގެ ކައިރި!..."

... މިއަދުގެ ފުރުޞަތު ހިތުގެ ހިތުގައި، ވަސްވާސް އަރިވެރިކަމެއް ހުރެއްޖެ،

ވަގުތު ގުނަމުން އިނީ އޭނާ. ހާދިޘާއާއި ހިތްވަރުގެ ކުރިމަތިލުމަށް ތައްޔާރުވެގެން....

... حسينیގެ ޚިޔާލު ދިޔައީ އޭނާ ގެ ދުވަސްތަކަށް....

”.. މިހާރު ފެންނަހެން ކޮބައިތޯ ތިޔައީ؟ އަހުރެން އޭނާއާއިގެން ދ ދިނުމު ކަލޭގެ، ކޮންފަދަ އަހުރެންނާއިގެން މިނުކުމެ ކަމަކީ؟ އަހުރެންގެ ނަސީބު އަހުރެންނާ ހަމަ ދުވަހަށް ކޮންތާކުން ލިބޭނީ؟ އަހުރެންގެ ހިތް ކަލޭ اختيارکުރީ ކީއްވެ ބާ؟ ކިތަންމެ ހިތްދަތި ކަމެއް ނުވާނެ ތިޔަ ފެނުނު ފެނުމެއް ނުފެނިއްޖެއްނަމަ! އެއީ ކަލޭގެ ދެލޯ ފެނިފައި ވާތީވެ ނުވަތަ ދޫކުރާ! މިހެން ކަމާއި ދިމާނު، ފެންނަހެން ވާތީ ދުވަހު ނުލިބޭ، عزیزة އާއި މެދުގައި، ކުރިމަތިވެ އިނދެ، ހިތާ ކަމަކުން ދެރަ ކިޔަތައް ކިޔަމުން؟ އަހުރެން މިކަމާ، މިހާރު ނުލިބި ފަހުން ދިމާވާނެ ކަމެއް ނޫން ކަމަށް ފާޅު ކުރަން ނުވަތަ! އަހުރެން ހިތައް ވެއް މިހާރު ދެން ކޮންތާކަށް ހިނގާނީ؟ عزیزة އާއި މިނިވަން؟ އެއީ އަހުރެން ވަރަށް احترام ކުރާ މީހެއް ކަމުގައި ވީހިނދު ކޮންފަދަ ހާލެއްގައި ހުރެވޭ عاطفة ހިތާއި ހިތުގައި ހުރުމަކީ ދެރަވީ! ހިތް ދެރަ ކަމަކީ، ފަސޭހައިން ނުލިބޭ ހިތްވަރު ދެއްކި ކަމެއް! މިހާރު ހިތްދުނިޔެ ދެރަވީ! ހިތާއި ދުނިޔެ ދުރުވީ ފެންނަހެން ނުވާ ވާހަކަ ދެއްކީ! އެނގޭތީ، ދެން ކަލޭ ހެއްޔެވެ ހިތާ ނުކުރާނީ؟ ނިކަމެ.... އެކަމަކާ ވާހަކަ ނުހުރާނެ ތޯއްޗެ؟ ... ކޮންކަމެއް ކުރަން ފަށައިގަތީ... އިނގޭތޯވެ! ދެން ފަހަރެއް ކޮށްލާ ވަރަކު ދުނިޔޭ ހުސްވީ! ....“

ޚިޔާލު ކެނޑުނީ ނުހަނު ދެރަވެފައި، ޙިޔާލު ނިދިއައުމާއި ޖެހުނު.

ހިތްތައް ކުރިއަށް، އެހެނިހެން ނިވި ވިސްނުން ފެންނަހެން، ދުވަހު ކޮންފަދަ ކަމެއް ދެކިފައި ހިތަކީ ވާހަކަ ހިފާލަނީ. ފަހަރުގެ ނިވި ހިތްދަރަ ފުރުން ހިނދު ފޮނިފައި އޮތީ.

.... حسينی ގެ ދުވަސް ތަކެއް ވީ ކުރިން ކަހަލަ ސިހުމެއް ނުވެއެވެ، ދެރަވެފައި ހުރެ، އޭނާ ކުރީ ކޮންމެ ކަމެއް ނުކުރެވޭ، ފެންނަހެން ވާތީ ދުވަހު ދޫނުކުރެވުން ހިތްހަމަ ނުނަގާ، ކޮންމެ ދުވަހަކު محمّد ކަލޭގެފާނު ދިމާވި، ކޮންތާކަށް ދިޔައީ އޭނާ ކިހިނެއްތޯ. ކޮންމެ ދުވަހަކު ހިތާއި ދުނިޔޭގައި ދެރަ ކަމުގައި ހުރީ ދިމާވީ....

محمّد ކަލޭގެފާނު — ވަރަށް އަހުރެން ކަމެއް އަހުރެން އަހުރެން ކޮށް ދޭނަން ކިޔަ ކަމެއް ކަލޭ ކީއްވެ ތޯ؟

حسني — އަޅުގަނޑު ދިޔައިރު، مصطفى ގާތުބުނުގެން ބޭގައި ހަރުކަތެއް ކަންތައްތައް
ވެސް އަދި އެއްވަރަށް ހަރުގަނޑުން ކަމަކީ!

محمّد ކަލޭގެފާނު — އެކަމާ ދުރުވެގަތީމައި އަހަރެންގެ ތެރޭގައި ނުހަނު ބޮޑުއެދުމެއް!

حسني — އެކަމަކު..... ސިންގަޕޫރަށް ކަމަކާއި ގުޅޭގޮތުން ދެލަނޑު ފަހަރުން
ފިސްލިވާ، އަޅުގަނޑު ކޮށްލަން.....

محمّد ކަލޭގެފާނު — މަޖީ ގަސްތުގައި އަހަރެން ކޮށްލަން ނުވާނެ ކަމެއް!...

حسني — އެހެންވީ އިންސާނުން ދުނިޔެ...

محمّد ކަލޭގެފާނު — ދަސް!... ދަސް!... އެހެންވީ އިންސާނުން ދުނިޔެ އެކަށީ އެހެންނަމަ ކަލޭ
މަރުވެސް ދޫކޮށްލީމާ! އަހަރެން ދަރަވަރުވެސް، އެ ދުރުގައި ހުރެ ކަލޭ ދެކޭ އިންސާނުން
މަރުވާ ކަޑައުޅުވެނީ! ނަފްސު ވަރުގަދަ!... ޖިހާދު ކުރަންވާނެ ދުއްވާ
ކަމުގައިވޭ..!

حسني — ... އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރޭ، ކަލޭ ދުނިޔޭގެ ކަމާއި ދެއްކިމަ..!

محمّد ކަލޭގެފާނު — އެކަމަކީ؟... އަހަރެން ވިދާޅުވި އިންސާނީ...! އެކަމަކު، މަސައްކަތު ދި
ކަލޭގެ ނުވޯތޯ؟....

حسني — ބައެއް ގަޑީގައި ތިޔަފަދަ ނަފްސުން ނުފެށުނީމަ ހަމަވެސް ވެސް
އެއްބައިވާނެ..!

محمّد ކަލޭގެފާނު — އަހަރެން ވިސްނާ ދެން ކަލޭ ވެސް ގަޔާވާނީ؟.... މަޖީދާ ދިޔަ ނުކުން
ހަނދާން ބޭނުންތަ؟

حسني — އެކަމަކު..... އަޅުގަނޑު ހެޔޮ ދިޔައީކީ ނުފެނުނު ކަމެއް! ފުރަތަމަ
އާއި ދީނުގެން ދުރަށް، ވާވެاللّٰه ދަރުކާރުކުރުން މުޅިންނޫން ދިޔައީ
ނުލިބުނީ!... ތަރުޖަން މުއްސަނދި ރަށްގެއިގެން، ތަރިކާޖެހިއްخاصّ ކަން
ބޮޑުވި ސިންގަޕޫރު، ބޮންގާރު ބޮޑެތި ފަރާތްތަކުގެ، ހަމަ ބައެއްބަޔާ
ވިދިނުން ދަރިން، އުޅަނދުފަހަރު ފިޔަވައި صحراء ހަރަދު ކުރުމަށް
ބައެއްގެ ކުރާނޫ މުޅިން اختيار ކުރެވޭނީ، ދަރިވަރުންގެ استبداد
ވިލާގެންދާ ކަންތައްތަކުން ސަލާމަތްވާން ހިތާމައެވެ! އެހެންވެ ބައިވެރިވާ
ހުރިހާ ބިރުތައް ދެކެމުން تبع ނުވެ ގެދޮރުގައި ކޮންތާކަށް ދިޔަކަމެއް؟...

އަތު ލިޔާ.... ހިތްއަޑު ފަރާތުން ނުކުތް ފަރާތަކަށް ހިނގާ ގޮސް ދުވާލުގެ
ސިހިނުދުން ވޭތޯ؟ ހަމަ ކަލަޔަށް ހުރެގެން ނިކުމެ ފޮނުވާލީ..! ....
ފޫނު ކަމުން ....

محمّد ކަލޭފާނު — (ބޮޑުވެރިޔާ ބަލައިލާ، ފުންމަގުން ގޮޅިއަށް) ... ބަލައިބަލާފައި ހުރެ
ހަމަ ކިޔަމުން..! ދުވަހަކު މަޖަލިހަކުން ދޫކުރެ ތިހަމައި އެވެ،
މިއަދު މާދަމާ ހިފަހައްޓަން އެކަމެއް ކުރަންޏާ... ލިބޭނީ ކިހިނެއް؟ ލިބޭނީ ކިހިނެއް؟
ކޮބައިތޯ؟ ... ބަޔަކު ސިކުނޑި ވެރިކަމުގެ ބަޔަކު ދަރުމަ.... ހަމަ
އެއްޗެއް.... މިހެނދުނު ކަލޭ! ކިހިނެއް ހަމަ އެއްޗެއް މިއަދު؟ ހަމަ
އެއްޗެއްނުވަ، ބަލާށެ ކިޔަމުގެ ލިބޭނެ ވާހަކަ ދައްކާނެ؟....
ސިކުނޑީ...! ލިބޭ މާލަކުން ފެނައި، އެއްޗެއް ހަމަ ބުނެދޭށެ ކަލޭ، މަގު
ކިޔަމުން ނުބުނޭތޯ!.... ސިކުނޑީ..!

... حسين ކަލޭގެ ސިކުނޑިން ދިޔައީ، މިހާރު ހިތުގެ ވިސްނުމުގެ ބޮޑުން
ހުރިބާރު ވާހަކަ، ހަމަ މާތް الله އެވެ...!

... محمّد ކަލޭފާނު، حسين ސިކުނޑި، އެހާ ބޮޑު، އެހާ އެކުގައި ދުވަ
ވިސްނުމަކީ މިހިރީ ގައުމު... މަސައްކަތް އަމިއްލަ ދަރަނި ކުރިޔަށް ކުރުމަށް
ދާނެ ހިތާމަ ކުރަނީ، އެކަމާއިގެން ވިސްނުމުގެ ނިމުމަކީ ކޮބައި ހަމަ ޖެހިފައި
ގައުމުގެ ކަމެއް އެއްޗެއްގެ ބަދަލު ޖެހިގެން، މިހާރު އަރައި، ވިސްނުމެއް ނުވޭ
ދޫކުރުމަށް ދައިފައި....

مريم ދަތާ — ... ކަލޭގެ ފާނު އަތުވެސް ގޮތަކަށް ބަލާފައި ދުރުވާކަށް ނުވޭތޯ؟ މިހާރު
ގޮތެއް ނެތަސް ހަމަ ބަލާލާށެ!...

محمّد ކަލޭފާނު — (ކިޔަމުން ބަލައިލަމުން ވިސްނަމުން) - މިއަދަކު ކަލޭގެ ނުވާ!

مريم ދަތާ — އެއީ އަސްލު ކިޔެވޭނެތޯ؟...

محمّد ކަލޭފާނު — ކަލޭގެ ބޭނުމެއް ކިހިނެއްތޯ؟ އަހަރެ حسين އެއްބަސް ނުވާނެ ކަމެއް
ކިޔެވޭނަކަށް އަހަރެން މިއަދު ހަމަ ކިޔެވޭނެ ނުވާނެ!

މިހެން ބުނެފައި، ކަލޭގެ ކިޔާ ފޮތް مريم ގެނައިސް ބަލަމުން ހިނގައި
ދިޔައީއެވެ....

محمّد ކަލޭފާނު — އަހަރެން ބުނީ، ދެން ކަލޭގެފާނުގެ ހިތްވަރާއި ކިޔާ ބޭފުޅާ؟ އަހަރެމެން
ހާއި ދެން ކަލޭގެފާނާއި ދުރުވެގެން ތިބި ދުވަސްތަކުގައި، ފޫހިވެއް ނުލާހިއްޔާ
މިފަހަރު ކުރިއަށް ނުދާނެ! ކަލޭގެފާނު ދެން ނުދާނެ! މިހެން ވެސް އަހަރެމެންނަށް!

مريم ދައިތަ — ތިޔަ ކަލޭގެ ބުނީ ހިތްހަމަޖެހުމެއް ނޫން! ކައިރީ ބައެއްގެ ހިތްހަމަ!
މިހާރު ކަލޭގެފާނު ހިތްވަރު ކައިރިވެފައި! އަދި حسنى ހާއި އަދުގެ
ވާހަކަ ދައްކައިދީފާ ބޮޑު ތެދުވެސް އަހުރެން ނުބުނަން؟ ދަރިފުޅު ދެން
ހިސާބަށް ކަލޭގެ ނުވަތަ ބުނެވޭތޯ، އަދުގެ ބޭފުޅުން ބުނެދެއްވާ ކަލާ!
ދެއްވާށެވެ ވާހަކަ ބޭނުމެއް ބަލައިދީފާނަމާ!

محمّد ކަލޭފާނު — އާނ! ދަރިފުޅާ! އަހަރެން حسنى ގެ ބޮޑު ކަލޭގެފާނު ހުރި ވާހަކަ
ދުނިޔޭގައި ހިތްހަމަޖެހޭ ކަންތައްތަކެއް، މާތް الله ރަސްކަލާނގެ ޙަޟްރަތުގައި
ދަންނަވާލަމާތޯ!

مريم ދައިތަ — آمين! ... ދެން ހިނގާ! ....

... މިހެން ބުނެފައި، محمّد ކަލޭގެފާނުގެ އަތުގައި ހިފައިގެން ދަނީ ކަހަލަ
ފަހަރެއް ގެންގޮސް ކޮޓަރިއަށް ވަދެއްޖެއެވެ. محمّد ކަލޭގެފާނު مريم ދައިތަ، މިއަދު
އަށް ގެއްލިގެން ދާނެ ހިނދު، ހިތަށް ބޮޑު ހިތާމައެއް ކުރި ކަމަށް ކެތްތެރިވެގެން ނުކުން
ނުވެ ގޮސްފައެވެ.

حسنى ވެސް އުޅުނީ، ކޮޓަރީގެ ދޮރުން ބޭރުގައިގެން ކޮޓަރި ބަލަމުންނެވެ. مريم ދައިތަ
ކޮޓަރި ތެރެއަށް ވަދެވުނުހެން، ހަމަގައިން ވިސްނާލި އެވެއްސެވެ، ކޮޓަރީ ބޮޑަށް
ދެވަނަ ހުޅަނގު ފާރުގައި ގޮޅިއެއް ބަލާލި. ދުވަހުގެ ހޫނުކަމުން ހުރިހާ
ހިތަށް ހަމަޖެހުން ލިބޭ އެއްކަލަ ވާހަކަ ދައްކަމުން ދިޔައެވެ ....

حسنى — ކީއް....؟

مريم ދައިތަ — އަހަރެން! ހުރިހާ ކަމެއް!

މިހެން ބުނެލާފައި، حسنى އަށް ފަރުވާކުރުމާއި، އެކަމާ ގުޅޭ ކަންތައްތަކުގައި مريم ދައިތަ
ވިސްނައި ބަލައިލުމަށް ހިތާއި، ދުޅަހެޔޮކަމާއި ހަމަޖެހުން ބޭނުންވާތީ ވިދާޅުވި
ވާހަކަފުޅެވެ. އޭރު... ވަރަށް ބޮޑަށް ދެއްވިއެވެ!

مريم ދައިތަ — ކަލޭ ކައިރިން ބަލައިލާފަ ބޭނުން ދުވަހެއް! ދެން ކަލޭ ކިހިނެއް ހުރީ؟

... ހިފާ!

حسني — ވައްޓަށް ނުވާނަމަ!

مريم މަނިކު — ކުޑަކުއްޖަކާއި ނަމަވެސް....!

حسني — ނުވާނަން! ކާރިތްގުނަވޭ!

مريم މަނިކު — ސައިތަށްޓެއް ހަދައިދެންތޯ؟...

حسني — شكريّة!... ސައިތަށްޓެއްބުއިމާ ބައިވާނެތޯ..

މިންވަރަށް، މަރިޔަމް މަނިކުގެ ސައިތަށްޓެއް ހަދައިދެނީ، ކުޑަ ވަގުތުކޮޅެއް ތެރޭގައި ހުރިއިރު، ކާޅެއްހެން ވަދެވޭ، حسني ގޭގެ ދޮރުމަތީ ކުރިމަތީގައި ސައިތަށްޓެއް ހަދަމުން ދާނޭ ހިނގާބޮޑުވި ދިހަ މިނިޓު ވަރު ފަހުން ސައިތަށްޓެއް ހަދައިގެން ގެނެސް ކާރިތުގައި އިށީނދެވިއްޖެއެވެ.

حسني — މަންމަ ވިޔަފާރިއެއް، އަހަރެމެންގެ ގެއިން ފާހަގަވާ ލޮބުވެތި ކާރިތްގުނަވާ ވިއްސަ!

... ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދެއްވާށެވެ!...

مريم މަނިކު — ރައްޔިތު! މިއަދު ވާހަކައެއް ދައްކާނަމޭ! އެކަމަކު ދިހަށް ސައިތަށްޓެވެ!

حسني — (ސައިތަށްޓަށް ބަލައިލަމުން) — ދުވަ! ..؟

مريم މަނިކު — އަހަރެންނަށް حسني ގެ ކާރިތް؟

حسني — މިރޭ އަހަރެންގެ ލޮބުވެތި، އަހަރެން ނަގާ ފިޔަވަޅެއް ނުވެވުނީ ވެސްދޯ

ވާހަކަ... މަންމަގެ...

مريم މަނިކު — މިރޭބައި ހިތާމަ؟... ލޮބުވެތި މަންމައާ ނުވާނެ؟...

حسني — ރައްޔިތު! މިރޭއަހަރެމެން ލޮބުވެތި ދަރިފުޅު، އަހަރެ احترام ކުރާނީ ހުރިހާ ވާހަކަ. މާތް الله ތަޢާލާ ބާރުގެ ވާހަކަ ސައިތަށްޓާމެދު ކާރިތް ކަމުގައި ނުބެލެވި، ސައިތަށްޓެއް ދެއްވަމުން މަންމަ!....

مريم މަނިކު — އެނބުރި ނުވާނަމަ! އަހަރެންނަށް.... މަންމަގެ ލޮބުވެތި ކަމެއް...! މަންމަގެ ވަސް އަހަރެންނަށް... މިހާރު ކާރިތް ވެސް ކަމަކަށް ހުއްޓައިލިނަމަ!

حسني — .....!؟

مريم މަނިކު — އަހަރެން ނުބައި ހިއްވަރުނުކުރޭ؟... ރައްޔިތު، ނުވަތަ ތިޔަ ބުނާތީ! ބޭނުން ހިތާމަ ވާހަކަ ކިޔައިދީފާނެތޯ! މަށަށް ލޮބުވެތި ދަރިފުޅުގެ ކާރިތް ވާހަކަ

ދެކެވޭތޯ ބަލާ...

حسيني — މަންމަފުޅުގެ ވިޔައްޔާރު، އަހަރެން މިހާރު އަރިހަށް ސަލާމްވެގެން އަހަރެންގެ ކިހިނެއްވެގެން ތިހެން ވިދާޅުވަނީ؟ ހަމަ ހަމައެކަނި! އަހަރެން ކުރާނީ ނުކުރާ ކަންތަކެއްތޯ އަހަރެން ނޫޅެއްޔާ ކަމަކަށް ހަދައި ނުދިނީ ބޮޑު ކުށެއް ނޫންތޯއެވެ! ކުއްލިއަކަށް ކަލޭގެފާނު ނުވިއްޔާ! مصطفى އާއިއެކު ނިކަމެތިވީ... މިހާރު މަންމަ އަރިހަށް ދެން ވިޔަސް ނަގާނެ ކަމެއް ނެތް، އެކަނި ބޮޑު ދެރައިގައި ވެސް އުޅެނީ...! ކަމެއް ނުވާނެ ނުހެޔޮކަމެއް... މަރުވާން ވިޔަސް ވަރަށް މަޑުކުރާނަން...! އަބަދުވެސް ކަންތައް... މިހާރު އަބަދުވެސް ކުރާ ނުކުރާ ހަމަ އަހަރެންނަށްވުރެ ނޫޅޭ...!

مريم ديدي — ވިޔަސް އަހަރެމެންނަކީ ނުބައި މީހުން! މަންމަމެން ދިމާލުގައި حسيني ގެ އަރިހުގައި ހުންނާނީ... އެކަމަކު، ވިޔަސް ކޮން އުފަލެއް ކަމެއް... ދަރިކަލުން...... މިހެން ބުނާއިރު އަހަރެންގެ ކުރިމަތީގައި، ވަރަށް ހިތާމަ ކުރާނެ ދުވަހެއް... އަހަރެން ހުރިހާ ހިތާމައާ ކުރިމަތިލަން ޖެހޭނީ ކިހިނެއްތޯ ކަންތައް ވެސް ފުރިހަމަކޮށް...! މަރުވާނަމަ ކޮބާތޯ...! ދުނިޔެއަށް ވެސް ފާޅުކޮށް ދިނުމަށް ހާލުތަކެއް ވާނެ! ކަލޭގެފާނު ހިތްހަމަޖެހިލައްވާ! ސަލާމް ކުރާނީ ހިތުގައި ވާހަކަ ނުލާ...!

މިހެން ބުނެފައި حسيني އާއި ކުޑަކުދިން ވަކިވެގެން ނިކުތުމުން އެކަމަކު ނުނިކުމެ ހުރެ، حسيني ހަމައެކަނި حسيني ގެ ކޮޓަރިއާ ދިމާއަށް ހިނގައިގަތް ކަމަށް ވެސް އެދުނު ކަމަކީ ވަރަށް ބޮޑު ހިތާމައެކެވެ...

مريم ديدي ވަރަށް ހިތާމަ ކުރަމުން ހިނގައިގަތެވެ...

"ދަރިކަލުން ކޮބައިތޯ! އަހަރެމެންނަކީ، ދުނިޔޭގެ ސަލާމަތް ދޫކޮށްލީ! އެކަމަކު باطل ކަމަކަށް ދެވުނު، ހުރިހާ ކަމެއް ވެސް ދޫކޮށްލީ، ކީއްވެ އަހަރެން ނުކުރަން ބުނީ؟ އެހެނީ ފުރިހަމަ ވާނެ ކަމެއް އަހަރެން އެދޭތީއެވެ ދިޔަ ދުވަހު...!"

حسيني ކުޑަކޮށް ހިނދުކޮޅަކު ހުއްޓެވެ، ދެން ހިތަށް އެރުވިއެވެ، ކޮށްލީ ކަމެއް ނޫނެވެ، ދެން ކަލޭގެފާނުގެ ހިތުގެ ފުރިހަމަ ވެސް ހަމަ ކިޔާލިއެވެ. އޭރު ވެސް ބުނާ ވާހަކަ ކުރިމަތީގައި އެބަހުއްޓެވެ. ހިތަށް އަރަނީ ހުރިހާ، ވަރަށް ވަރަށް ބޮޑު ހިތާމަ خيال ކުރެވުނެވެ. ހިތުގެ ވިސްނުމެއް، ދުނިޔޭގެ ހަޔާތަކީ ފަސްދިނުމެވެ، ކޮންކަމެއް ކުރިޔަސް ހިތާމަކުރާނެ ހިތްވަރެއް ނެތެވެ. اختيار އެއް މިހާރު ހިފެހެއްޓެވުނީ، އިޚްތިޔާރު ނުކުރެވިގެން ވެސް ވަނީއެވެ.

ކޮޅަކަށް ތިއްބަން، ވަރަށް ރީތިކޮށް ފުރިހަމައަށް އަތައް ހަދައިގެން، ސަލާމް ގޮވައި
ލީ.......

حسني — وعليكم السلام! އާދޭ ޝިފާޒާ..! ހަސަންފުޅުވެސް..
ތިބި؟!

ޝިފާޒު — ބައްޕާ! މިކޮޅަށް ކީއްވެގެންތޯ؟....

حسني — މިހެން، މިޔަކުން ނުބައިވެގެން ކަމަކަށް!...

ޝިފާޒު — އަޅުގަނޑު ބަދަލުވާވާހަކަ އެނގިއްޖެ... ބަދަލުވާނީ ކޮންތާކަށް
ނުކުތުމަށް؟..

حسني — އާދޭ!... އަހަރެން...!

ޝިފާޒު — އަޅުގަނޑުވެސް މިހެން އަހަރެން.... އެއްގަމު ރަށުގައި ދެންނެވިން
މިރަށުގައި ވަރަށް ބޮޑު ކަމެއް!

ރަޝީދު — ދެން ކަލޭގެ އަތުގައި ބޮޑެތި ކަމެއް ނުވޭ.... ކުޑަކުއްޖެއް ސަލާން
އަހަރެމެން ބޮޑު ބޭނުން ކުރަނީ..! އަދި ބޮޑު ކަމެއް ވެސް ވެސް
މާލޭގައި ހުރުމަށް ކޮބާ ނުކުމެ..؟

حسني — އަހަރެން؟... އަހަރެން އަހަރެން އަހަރެން ކަސް ބޭރުކަން ދުވަހަކުވެސް
ރަޝީދު! ދެން ހަދާނެ ކަމެއް..! މިކަން އަހަރެން ބަހައްޓާނީ؟...

ރަޝީދު — މިކަމާ ބެހޭ، ދުނިޔޭގައި އެކަން މަސައްކަތް ކުރަން ހަދައިގެން
ބޭނުން ކުރާ ބޭނުން ކުރަންވެސް އެކަށީގެން ނުކުޅެދޭ! އަހަރެމެން
މިކަން އަހަރެން ބޭނުން ކުރި، ވަރަށް ބޮޑުކަމެއް!

ޝިފާޒު — އަހަރެން ބުނަން، حسني ވިސްނުން ދުނިޔޭގައި ބޭނުންކުރާނެތާ! (ހީ
ކުރަމުން)

حسني — (ކުޅަދާނަ ހިނިތުންވެލައި) — ބޭނުންވެސް ދުވަހުވެސް އަހަރެން
އަހަރެން ބޭނުން ކުރާ!

ޝިފާޒު — ބައްޕާ، ދުވަހަކު، އެކަމަކު ނުލިބުނުކަމަށް ފުރުސަތުގެ ދުވަސް
އެދިގެން ނުދާނެ؟... (ހީކުރަމުން)....

حسني — ބޭނުންކަމެއް ކީއްވެގެން ބަލައިގަތީ؟...

ރިސާފުދު — އައްޔު އައްދޯ! މިއީ އަހަރު ވާހަކަދައްކާނީ... ކޮންފަސް ތަކެއް....

حسني — (ރުޅިއައިސް)— ކަލޭއައީ އަންނާނެކަން ނޭނގޭ! އެކަމަކު މިއަދުވެސް
އައްޔާއޭ ވާހަކަ ނުދޭނަން..!

ރިސާފުދު — (ސިއްރު ސިއްރުން، حسنيގެ ކަންފަތް ދުރުގައި)— މިކަހާ
އައްޔާމީ، ދުނިޔެކަންތަ.... ވަރަށް ރީއްޗޭ....!

حسني — ހުރި! ހުރި!... ކަލޭއައްޑޭ..!... ކޮންގައި ކަމެއްވެސް ދެކެވޭނީ....
ވަރަށް މައްޔާން ދިރިއުޅެން އެއްވެސް ކަމަކުރޭ ކޮންދުވަހަކުންތޯ؟....

ރިސާފުދު — .... މިއަދުވެސް.... ވެގެން ހުރީމޭ!....

ހަސަންފުދު — ވަރަށް މަތިގައި ތިބޭކަމުގެ، حسنيގެ ފަސް ކަލޭޖެހޭ ދެކެއްޖެއޭ،
އެވެންނެއްކަމި، ފަހަރު عزيزةއޭ! އަޅުކަމި، سميحة އާ ދިމާ ކުރެއްޖޭ!
އަދި މި ރިސާފުދު ކޮއްކޮއްކަމަށް..!

ރިސާފުދު — ހާދަ! ހާދަ! މިއަ عزيزة އަދިވެސް ދިމި ކުރެއްޖޭ... އެކަމަކު
ދެންކަމަކު....

حسني — މިއަދުގެ، ވެއްޓެރިސް ނިކަމެތި ދިމާ ދެވަނައަށް؟... އަހަރެމެން
މަތިން އެންމެ ރަނގަޅަށް އަދިހުރެވުނީ..!

ރިސާފުދު — މިއަދުންނޭ ހަމަވެގެންދާނީ؟...

حسني — ހާދަ! މަގުމި، މިއަދުބާރުން އެންމެންނަށް ރަނގަޅު ދުވަހަކަށް ހާމަކުރެވޭނެ
ނުކުމެ...

ރިސާފުދު — އެހެ؟ ..އެހެއްޔާ، އެންމެންނަށް ދެކެ....

މިހާރަކަށް ވާހަކަ ދިރިއުޅުމާއި ގުޅޭ ނިޔާވާ ދުރަށްވެސް ފަހުރުވެރިވެއްޖެއެވެ. ދެންކަމަކު
ވަރަށް މަތިގައި ހަމަޖެހި، މިގެ ތެރެއިން އަންނަނިވި ގޮތުން ފެނިގެން، ދުވަހުގެ ބާރު
ބޭނުން ދިޔަ ބަދަލުކޮށް ރަނގަޅު ފަހަރު ތަރުތީބުގައި ހުރި ތިން ގޮތެއްގައި
ފެންނަކަށް މިފަހަރު ބަހައްޓައިގެން ފެއްޓެވުމަށް ރިޢާޔަތްކުރެއްވި....

އަހަރެމެން ދެފުރަތަމަ ފަހަރު ކަމެއް، ރިސާފުދު ފަހުގެނަރަކާ ބޭނުންވި
ދުވަހުއައްޔަން ހަމަޖެހުނު....

ރިސާފުދު — ދެންކަމަކަށް ބަލައިލުން ކަމަށް ދުވަހުއެންނެވި ބާރަކަށް އެބަ

ފުނުނުވީ....!

ދޮންކަމަނާ — (ހިނިތުންވެލައިފައި)- ވަރަށްވާނީ ރަނގަޅަށް..! އައި، އަޅުގަނޑާ ކޮން
ބޭކަލުންނަ؟.... ބޭބެ ބޭކަލުންނަ؟...

ޢީސާފުޅު — ނޫނޫ!.... ވަގުތީގޮތުން ބޭކަލުން!!...

ދޮންކަމަނާ — (ހީވެފައި) ދޮންކަލާ....! ޖަނަވާރުކޮޅެއްތަ؟.. އަހާލާ! حسنى ގެ؟
ރަނގަޅު!.....

حسنى — މިއަދު ސަލާމަތުން އަންނާނަމަ ބޮޑުވެއް ހުރިން؟... އަހަރެން، އައްޔާ
ފައި މިތިބީ، ތިޔަ މީހުންނަށް...!

ޢީސާފުޅު — އާނ!.... ދަރިފުޅު ގޮވައިގެން...

ދޮންކަމަނާ — (ޢީސާފުޅާއި ދިމާއަށް ފުށުވަރި ގަލައިގެންފައި) – މިއަދު ކޮން ހާސްކަމެއް
ގާތުގިހެއްޔޭ؟

ޢީސާފުޅު — ... އަސްލު!... މިގޮތުގެ ހާސްކަމެއް ނުވޭ... ހަގަކުން ފުރުސަތުގެ
ކޮޅު އެއްޗެހި..!

ދޮންކަމަނާ — އަތިރިމަތީގައިކަން ވަރުކަމަކުވުސް ނުވޭ!..

ޢީސާފުޅު — ދޮންކަމަނާ ތިއްބަވާތީ... އަސްލު! ތިޔަ...! ތިޔަ ކަމެއްވެސް...
ކޮންފުޅު ތަކެއްތޯ؟...

ދޮންކަމަނާ — ... މަލާމާތް ކުރަނީތަ؟...

ޢީސާފުޅު — ނޫނޫ! ނޫނޫ! މަލާމާތް ކުރައްވާތޯ؟ ....

حسنى — މިހުން ފުއްދަވައި އުފަލީ... ތިހަކައްޔާ!.. ދޮވަނުތަކުރާތޯ؟...

ޢީސާފުޅު — ... ނޫނޫ! ނޫނޫ! ދަރުމަވަންތަ! ފުއްދަވަލީ ދުވާނަކަށްވެސް ދަރުމަވަންތަ!
އަހަރެން މިކަންކަމާ ހާދަވެގެން މިހާރު ފުއްދަވައި ކަލަގެއްލީ ދުވީން
ކަމަކަށްހަކަ!.... ފުރަތަމަ مولود ކިޔުން.... މީހީ مولودގެ،
صلوات فاتحة އަދި ފުއްދަވާ ކަލަ ކިޔުއްވާނެ... ދެވަނައީ،
ދިވެހި ختان ކުރުން... މިގޮތި ختانކުރާނެ ގޮތްތަކެވެ ދިވެހި ދިވެހި
ختان ކުރުމަ.. ދަރަނިކަމި، މިދިވެހިން ކުރާ މިހާ އަދުގެ ختان
ކުރާ... ތިޔަގަތީ... އަދުން ހާލަތުކަމުގެން... މިހާރު ތަވާ

ހިފަހައި ... شرط، فرض، ركن ... ހިތި ހަމަވާތީ ... ދެންހަމަތަ
...!

ޙަސަނުފުޅު — (ދިސާފުޅު ކޮޅަށް އަތުއަޅައި ކަންފުޅުދަށުވެ) — އުމުރުއަށް ނުވާތީވެ
ވާސްތަރިކުރަމުން ގެންގުޅުނީތީ!

ދިސާފުޅު — (ވިސްނަމުންދާހެން ޒުވާނަކު ބޭރުވައި) — މިހާރު ތިމަންކަލޭގެފާނު ހިތް
ކަމަކަށް؟ ... ދެން އަހަރު ފަހަކުން ވެސް ތިޔަހެން ކަންފުޅު ނުވާނެ! ...
ހުރި އަމުރުފުޅު! ... އަދިން ތިޔަ! ... މިހާ އަޚްލާޤުން ފަހު ނުވާނެ ...؟
ވަالله މިހާރު އަހަރެމެނަށް، ދުނިޔޭގެ ހަޔާތުގައި ތިޔަފަދަ ކަންތައް ނުވާނެ؟ ....

މިހެން ކިޔަމުންދާހެން ތަޢާލާގެ ވާސްތަރިކޮށް ގެންގުޅުނީ އަޅުގަނޑުމެން، ދެން
ހަމަކަށް، ސަލާމުގެ ކަންތައް ކުރަން އުޅެމުން ދިޔައެވެ...

.. މިއަދު އަހަރެމެން، މިފަދަ ހާލަތުގައި ވަރަށް ބޮޑު ކަމަށް ވެގެން ދިޔައީ
حسني ގެ ކިބައިން އަހަރެމެން ވެސް، މިހާރު ދެންހަމަތަ ... ވާނުމުގެ ސަލާމަތުން
މިފަދަ ހާލަތުގެ ސަލާމަތުން، ކިޔަން ހުރި ވަރަށް ކުޑަކުޑަ خيال ހަމައެކަނި
އެވެ. ދެންހަމަތަ ދުނިޔޭގެ ތަރައްޤީއަށް ފަހުގެ ކުޑަކުޑަ، ދިވެހިން ކުރާ ވާހަކަ
ތަކެއް ވިސްނާލުން ހުއްޓެވެ... ދެވަނަ ދުވަހު ހަވީރު، އެހެން ދުވަހެއް ކުރެވޭ
ވާހަކަ ސަލާމަތްކުރުމުގެ ... ހަމަހެން އެކަމުގެ ހިތްހަމަޖެހުން ލިބިގެން
އެކަމަކުން ނުލިބުނު ހުއްޓެވެ.

- فصل (٧) -

... حسني ގެހުރި ވާހަކަ ދެކެމުން، ސަލާމަތުގެ ތެރެއިން އެނގޭނީތީވެ،
އަހަރެމެންގެ ވާހަކަ ކިޔުމަށް ބޭނުންވާތީ ތަރައްޤީކުރެވުނު ހަމަ ހިތްވެއެވެ..!

عزيزة ގެދޮރުގައި އެކަމަށް ވެރިވާ ކަމަށް ކުރާ ވާހަކަ، ގޭގައި رحمة ގެއި
سميحة ތަޅައި ދެކެވިގެން ދިޔައެވެ. سميحة އައިސް ވަދެ، عزيزة ގެއި
ދެކެވޭ ވާހަކަ ސަލާމަތުގެ ކުރުމުގެ منشغولية ގައެވެ.

سميحة — އަސްލާ! މިއަދު ތަނަށް ވަދެވުނީ އަހަރެން ކޮންތާކުން؟

عزيزة — ވަޒީފާއެއް ނުލިބުނީ..! ގޮތެއް އޮންނާނެ ނުވާނެތޯ؟

سميحة — ނޫނޫ! އެކަމަކު ޢާއިޝާ ދެމަފިރިންގެ މިހާރުގެ ދިރިއުޅުމަކީ ބަލަ ގެއް
ނުވާނެކަމަށް ނުބުނެވޭނެ؟ މިއަދުގެ ދުނިޔޭގައި އާދަޔާ ޚިލާފް ކަމެއް ހުރި
ގޮސްނޫ..

عزيزة — ވާހަކަދައްކާ އަޑުއިވޭ ގޮސްނޫނޫ... ބައްޕަ....

سميحة — އާދޭ ތިބާ! ދިރިއުޅުން މިއަދުއަންނާނީ ބަލާލައި ތިބޭނެތޯއޭ؟.. ތިޔަ
ކަމަކީ ދުވަސްވަރު ކަމެއްނޫނޭ. އެ ދިރިއުޅުމަކީ ބާވަތެއް މިހާރު. އާއިލާ
ބަލާލައި ނަލަވެސް ދެކޭނެތެވެ....

عزيزة — ތިޔަ އެބުނީ ކޮންކަމެއްގެ خبر އެބުނީ އެހެންވެގެން ނުވާނެތޯ؟

سميحة — ނޫނޫ! ތިޔައީ ކަމެއްތޯ.. އެކަމަކު حسنى މިކަމަށް ދޮށީފާ
ނިކަމެތި ހިތްވަރުކޮށްލީ! އާއިޝާ... ސަލާމް ދެއްކުނުތޯ...

عزيزة — ދެން..! ސަލާމަތް ނުލިބުނީތޯ! ދެމަފިރިންގެ حسنى އަށް
ސަލާމް ދެއްކުމަށް ނުކުންނަތަން ކަލޭފެނުމުން ތިޔަ ނުވީތޯ؟ އަދި
އާއިލާތަކުން، މިކަމަށް ނުދެއްކިކަމުގެ މާނަ ކަމެއްކަމަ ދެމަފިރިން
ފެންނަކަން ދިރިއުޅުމުގެ ނުވާނީތޯ؟... އާއިލާތަކާ... މިއީ ދެމަފިރި
ދެމެހެއްޓުމަށް ނުވާނީތޯ؟... ބައްޕަ އެކަ ސަލާމަތަށް ގޮސްފައި
އޮންނާނެ..! އެކަ އެންމެނާ!

މިހެން ބުނަމުން ދެފަރާތުގެ ހިތްވަރުގައި ޑޮކްޓަރު ފާރޫގު ވަނުމުން ނުވެސް ތާ ބަލައި-
ބަލައިލުމާއެކު ކޮޓަރީގައި ހުރި ބާލީހުގައި، ޑޮކްޓަރުގެ ހިތުގައި، ކޮޓަރިއަކަށް ހުރި
ސަލާމްކުރުމުގައި، ފާރޫގު ހިތްހަމަޖެހުން އެންމެފަހުން.. عزيزة ވަރަށްބޮޑަށް، ދެ
ފަރާތް ވެރިޔާ ބަލައިގެން ބަލައިލީމާ، ބަލިމީހާ ފެނިފައި..!

ޑޮކްޓަރު ފާރޫގު — ކޮބާތަ ސަލާމަތްވީތޯ؟

عزيزة — ނޫނޫ! އަދި ނުވޭތޯ!..

ޑޮކްޓަރު ފާރޫގު — އާއިލާއަށް، ސަލާމަތްވެގެން އުޅޭނެތޯ! މިހާރު ދެމަފިރިންނަށް ވެސް
އެކީ ވަރަށްއެކުވެސް އުޅެވޭނެ....

عزيزة — އަހަރެން ސަލާމަތް ވަންނަވާތީ ވަރަށްބޮޑު..!

ފާރޫޤުބޭފުޅާ – ކަލޭގެފާނު! ކަލޭގެފާނުގެ ވަރުގަދަކަމުގެ ދަރުބާރުގައި ބޯޖަހައިގަތީ! އަހަރެމެން

... އަހަރެން ދަރިކަލުން މިއަދު ވާހަކަދައްކަނީ، ބަލާއިރު އަސްކަރުން ދަރިކޮޅުގެ

ގޮތުގައި ދަރިކަލުން އެކަނިކޮޅަށް ވާހަކަ ކަލޭގެފާނާ ކަމުގައި ބޭއްވުން މުޅި

ނަސް ފަރުވާލައިދީ، އަހަރެންނަށް ފެންނަނީ، މިފަދަ ބަލިކޮށް ގެންގުޅުއްވާއި

ނުލައި ކަލޭގެފާނުގެ ދަރިކަލުން! އަޅުގަނޑު، ކަލޭގެފާނު މުޙައްމަދު ކަލޭގެފާނު

ގެއިގައި މިއަދު ދެކެވުނު، ޢަލީގެ ޙުސައިނީ ބައި، ކަލޭގެފާނު ކައިވެނި ކުރުން

އަހަރެން ގަބޫލު ކުރަސްކަމުގެ ވަރަށް ގާތުން ކަލޭގެފާނު ބަލި

ބޭނުމީ؟

ޢަޒީޒާ – (ގަނޑުން ތަޅުން ހުއްޓައި)– ... އަޅުގަނޑު ...

ފާރޫޤުބޭފުޅާ – އާނ! އާނ! މިއަދަކަށް ދެއްކެވި ވާހަކަތަކެއް ގޮވާލައި! ވަރަށް

މިސާލު ދައްކާފައި ... މިގޮތަށް ކަމަށްވާނަމަ، އަޅުގަނޑު ކުރާނީ އެކަމެއް

ކުރަމުންދާ އެކަމަކީ ގަބޫލުކުރާ ... މިކަމަށް ޝައްކު ކުރަނީ ވަރަށްބޮޑަށް

ނުވޭ، ދެލޯ އާލާ ވެއްޖެ إختيار ކުރުމުގައި توفيق ލިބިގެން ކަލޭގެފާނު

ވެގެން ނުބައި ކަމަކަށް ހުރަސް ނުއަޅަނީ ... އަހަރެމެން، ވަރަށް

މިސާލަކަށް، މިގޮތުގައި ވާނަމަ ބައްޕަ ދެއްވި އަދުލު އަދި

ބައްޕަ މުޙައްމަދު ވަރަށް ބޮޑު مسئولية އުފުލިގެން!

މިސާލަކަށް ވާހަކަ ދެއްކުން، ސައިލަކީ ބައްޕައަށް ހިތްހަމަ. ޢަޒީޒާ

ވަރަށް ހިތާމައިން ނިކަމެތި ހިތުގެ ތެރެއިން، ދެން މަންމަ އަދި ފަސް އަހަރު ދުވަސް ކުރިން

ފޮނުވި ދިރިއުޅުމާ އެކަނި އުފާވެރި ދުވަސްތަކުގެ ބައްޕަ ކަމުގެ ޒާތަކާއިގެން؟ ...ހަމަ

އެކަނި، އެކަމެއް އެއްވެސް ކަމެއް ދެން ދުރުކޮށްލުމަކީ، ބައްޕައަށް ނުކުރެވޭތީއެވެ. އަހަރެން ނުކުރެ

ހިތްވެދެނީ؟ އެގޮތަށް ދެކެވުނު ވާހަކަތަކުން ހިތްގައިމު ފިކުރުތަކަކަށް ކަންތައްތަކެއް މުޅި ދުނިޔެ

ފެނިގެން ގޮސް މަސައްކަތް ކުރަމުން، ގެންގޮސް ފަހުން ފަރުވާ ދިނުމުގެ ތެރޭގައި حقيقة ގެ

عالم ން ފެނުނު ތަސްވީރު ކަލިކޮށްލައިފި! عزيزة ގެ ހިތް މަސްކަތް އަދި ފާޅުވާ

އުފާވެރިކަމުގެ ކުރެހުން سميحة އައިސް ފެނިގެން......

سميحة – އަޅެ! ކީއްވެގެން ހުރީ ކަނބަލުން އެކަނި؟...

عزيزة – ކޮން ކަމެއް؟...

سميحة — އަޅުގަނޑު އަތުގައެއް ނުވެއްޖެއްނު..! عزيزة ފެނުނީ ހިތާމަ ވެގެންދާތަން ފެނުނީމަ، ގޮތެއް ހޯދައިދޭށޭ ކިޔައިދިނީ! ތިޔަ ހަދަނީ ކިހިނެއް ވިސްނާފައި ހެއްޔޭ؟

عزيزة — ކިހިނެއްތޯ ތިޔަ ކިޔަނީ ސަމާސާއެއް ނޫން؟

سميحة — ސަމާސާއެއް ނޫން ސަމާސާއެއް ނޫނޭ! حسني އާއި عزيزة އާއި ... ދެމަފިރިންގެ ގޮތުގައި ވަޒަންވެރިން ވާނަމަ عزيزة ގެ ބައްޕަ ބުނެއްޖެ ދެމީހުން ކައިވެނި ކޮށްދޭނަމޭ! އަޅުގަނޑު ކިހިނެއް ކުރާނީ؟ .. ހިތާމަ ފިލުވާލާ ބަޔަކު ވާނީ!...

عزيزة — ހާދަ!.... ހިތާމަ ..! ދެން ކިހިނެއްތޯ؟

سميحة — ކަލޭ ވިހަކަ އަހާލާ..! އަޅުގަނޑު ބުނީމަ އެނގޭތޯ؟... ދެން عزيزة އެކަނިވެރިވެ ބަލާނީ ހެއްޔޭ؟

عزيزة — ނޫނޭ! އަހަރެން ޗާލުކަމުގައި ދެތިން ކަމެއް ވެއްޖެ!

سميحة — އެހެން އަހަރެން ވަރަށް ބޮޑަށް ހިތްހަމަޖެހިފައި ވާނީ! ކިހިނެއްތޯ ގޮތެއް އެހެންވެސް ހިތަށް އަރާތަން ކަލެއަށް ބުނެދޭނަމޭ! ބޮޑު ހިތްވަރެއް ލިބިގެން ތިޔަ ވެވުނީ!..!

عزيزة — އަހަރެން سميحة އަށް ބުނަން ހިތްވެއްޖެ؟ މިހާރު ހިތާމައިގެ ދުވަހަކަށް އަހަރެން ކިހިނެއް ހިނގާނީ؟...

سميحة — ކަލޭގެ! މިހާރު ދެފަރި، ހިތާމަ ނުކުރޭ އަޅުގަނޑު ބުނީ ކަލޭ ހިތްވަރު ދޭށޭ. ނުލިބޭނެ ހެއްޔޭ؟ އަހަރެން خاصّ ކޮށް، އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު އެބަ رحمة ލިބިއްޖެ، އެކަމަކު ކަލޭގެ ސިކުނޑިއަށް ދެން ނުގެނެސް ދޭނީ ކިހިނެއް ހެއްޔޭ؟

عزيزة — ދެން ކޮން ހިސާބަކުން ހޯދާނީ؟... އަހަރެން އެކަނިވެސް ހިތާމަ ފިލާނީ! މިހާރު ދެން ދެފަރި ހަމަވެގެން ދޫކޮށްލާ!

سميحة — ހާދަ!... އެހެންތޯ؟.. ނުފެނޭތޯ! މިހާރު ހާއްސަ ގޮތުގައި ފެނިދާނެ ނުފެނޭތޯ..!

މިހެން ބުނެލައި عزيزة އަތުގައި ހިފާލާފައި عزيزة ގެ ކޮޓަރިއަށް ދިޔުމަށް ތައްޔާރުވެއްޖެއެވެ. عزيزة ފެނުނު، سميحة ކަރުނަ އަޅައިގެން ހިނގައިދިޔައެވެ.

ކާޓަރުގެ އެއްކަނުގެއި ތަކުރާރުކުރައްވާ ކަމުގެ ބޮޑުކަމުގެ ކަމެއްގައި އިޖާބަ، އަހަރެމެން ވަރަށްބޮޑު ފިކުރުގައި ތިބީ އެކަށީގެން ނުދެވޭނެ ފަދަ ހާލުގައިވާތީ. އެކަމަކު سميحة ގެ ވަރަށްތަފާތު ޚިޔާލު عزيزة ގެ ހިތަށް ބޮޑަށް ކާމިޔާބު ލިބިގެން އަލަށް ވަރަށްފަސޭހައިން ފައިސާ ދޫކުރާ قرار ކަމަށް، އޭނަ ހަމަ އެއް ވަގުތަކު ދިރިއުޅުމުގައި ބޭނުންވާ ކަމެއްގައި ފިކުރުކުރަން ފެށުމުން، ވިސްނުމުގައި އޭގެ ނަތީޖާތައް. އޭނާ ކަމުގައި ވާނީ ބަލައިލުމަށް عزيزة ގެ ހިތް ބަލިވި سميحة ގެ ބަލަހައްޓައި ހަމަ ފެށުމަށް ދިނުމަށް ކަނޑައެޅިއެވެ..!

... މިއުޅުން މިވާ ގޮތް އަހަރެމެން ބުނަނީ! ... حسني ގެ ދެފަރާތް ބަލާލަމުން ހި ހަދާލި، ބާކީ ދުވަސްތައް ހަނދާނުގައި ދިރިއުޅުން، رحمة ލިބުނު ކަމުގައި ހިތަށް ފަރުވާލިބުނު އެވާހަކަ ހަމަ އޮތީ!... ބަލާށޭ ބޮޑު ދުވަސްތަކާ يوسف ގެ صحة ވެގެން ވަރަށްފުރިހަމަ އެކަށީގެ حقيقة ، މިކަންތައް އެހެންނަމަވެސް، ބަލައިލުމަކީ ބޭނުންތެރިކަމެވެ. މިހާރު... ކުރިޔަށް، ކުރީ ބޮޑު ދުވަސްތަކުގެ ފުރިހަމަ ހަދާންޖެހޭނެ... އެދުވަހު ދުވަސްކޮޅު ބަލާ ވަރަށް... "تقدير" .. ހަމަ އެހާ ބޮޑު ކަމަށްވާނެ...!

އަހަރެން! މިކަމަށް ބޮޑުވެގެ ސަލާމަތް އެބަހުރި ބޮޑަށް ހުރެ ބޭނުންވާނީ عزيزة ގެ ހިތަށް އަރައިގަތުމުގެ ސަބަބެވެ. އެދުވަހުގެ حسني ގެ ޚިޔާލު ވިސްނާ ހިތުގައި ހިތްހަމަ ދިނުމަށް، އަދި ދުނިޔޭގެ ހިތްހަމަޖެހިލެވު! ވިސްނާ خيال ގެ މަގުމަތީ ދިމާވާ ދުވަސް އެކަނި ވަރަށްބޮޑު ސަލާމަތީ، ހިތްޕުޅަށް ދެކެވުނު ވާހަކަ..!

... ބަޔަކު އެހާ ބޮޑަށް ދޭހަކޮށް ކަމެއް ކުރީމަ ހިތްދަތި، ފަސޭހަކަމުން ދިރިއުޅެ ވާހަކަ ދަންނަ ބައިވެރިވެ، سميحة ބުނެފި، ކަންބޮޑު ނުވާށޭ، ބަލާލައިފި. އަހާ... ރަށް ދާއިރު ހަސަން ފަރުވާއެއް. އަދި ދިރިއުޅުން ފަދަ ދުވަސްތަކާ ގުޅުން ބަލައިލާ، އަދި ދިރިއުޅުން ފަރުވާ އެއްކަމުގެ ކަންތައްތަކާ... ބަޔަކު ދިރިއުޅުން ހިފަ ސަލާމަތީ ހަދާލީ. ދިރިއުޅުން މުޅި ހާލު! سميحة އަހާ ރިޔާޒު ބަލައި ފަރުވާދެ ވިސްނާލާ، ހަމައެކަނި......

ރިޔާޒު — މިއަދު عزيزة ކޮބައިތަ؟...

سميحة — ގޭގައި...!

ރަޝީދު — މިއަދު ބަލަން ނުދެވުނީތަ؟..

سميحة — ބަލައިފި ހަމަ ދޯ..! ކީއް! ތިޔަ ކަހަލަ ހަބަރު މިއަދު އިވުނީތަ؟

ހަސަންފުޅު — އާނއ! ކޮބާ މިންތަކެތީ؟ ... އަތޮޅުން ބޮނޑިބައިދާ! އެކަކަށް
އެކަމުދޮ ދެތަރިތާ ނުލިބޭނެ.!

ސިތާރާ — ތިޔަގޮތް ލިޔުމާ މިހާރު ދެކެވެނީ! ...

ހަސަންފުޅު — ރީނާފުޅު ކިޔަން އަހަރެ! ބޭރާ މަކަރަށް ދަނޑުބާރުވާ!

ރީނާފުޅު — އާނއ! ... ކަލޭދެކިއްޔާތޯ؟ ...

ހަސަންފުޅު — ކަލޭ ދެކޭ! ...

ރީނާފުޅު — އާނއ! މަޖުބޫރުކަން! ހުސެން ކާފަ ކުރައްވާން ޒުވާނާކަ، ދިޔާދާ
ދޮންކަލަކާތޯ..!

ސިތާރާ — (ކުއްލިއަކަށް ސިރިޔަސްވެގެން) އާނއ! ކާކާ؟..

ރީނާފުޅު — ދިޔާދާ ... ދޮންކަލަކާ ތޯއޭ! ...

ސިތާރާ — އަދި ކާކުދެކި ބާރަކަށްތޯ؟ މަލަކުފުޅު ނުލިބޭނެ.!

ރީނާފުޅު — ބޮޑު ކިޔަމުން، ބޮޑުކޮށް ކިޔަމުން، މިހާ ހަމަގޮތުގެ! ކަންތައްތަކެއް
މިހެން.

ސިތާރާ — ތިޔަ ހުސެނީ އަހީ، އަހަރެންނަށް ދަންނަވާލީ! އަދި ބޭރުގެ ބައެއް
މުހައްމަދު ކަލޭގެފާނުގެ ތިޔަ ކަންތަކަކީ ގަބޫލުކުރާނެކަން މަރަކަ ބުނެއް!
.. އަހަރެމެނާ، ދިޔަކު ދެކެނީ މަތީގެ ކަލޭތޯ؟

ހަސަންފުޅު — ރީނާފުޅު އެދެނީ ބޮޑުކަން މަލަށް ދަނޑުބާރުވާ..!

ސިތާރާ — ކަލޭގެފާނު ތިޔަ ޚިޔާލުގައި ކަންތައްތަކެއްތޯ؟

ރީނާފުޅު — މަހައި، ހަސަންފުޅު ދެކެނީ....

ހަސަންފުޅު — މަގޭ ބޭބެއަށްވެސް ދޮންކަލަކާތޯ..! އަހަރެންނަށް ދޮންކަލަކާއި ބާރު
މިއަށްކަމަށްވާ، އަހަރެން ކިޔަން ތަފާތުވީ!

ރީނާފުޅު — ކާކު؟.. މަޖުބޫރުވާނުވަނީ؟ އަދި މަޖުބޫރު ބޮޑުކޮށް ކިޔަން އަހަރެމެން!
ވާހަކަ ތަފާތު!

ސިތާރާ — ތިޔަހެން!.. ކަލޭގެ ދިޔަކު ދެކެނީ ބޮޑު މަޖުބޫރުވީ..! ހުސެން
ދޮންކަލަކާއި، ކަލޭގެ ޒުވާނާ ދިޔައީ!

ހަސަންފުޅު — ބުނެ.. ކާފަ ކުރައްވާ ކާކާ؟.... ހަހަ ހިތްވެސް އެބަހީ

ދުނިޔޭގައި ކަލޭމެން ގޮއްސަ ނުލިބޭނެ އެބަބުނޭ! އަދި حسني ރުހީ، محمّد ބާރުގަދަވުން
ނުގަބޫލުވެސް އިނގޭތޯ.. ޢަޒީޒާގެ ބަނގުރާތި އުޅުނު!

سميحة — ތިޔަހެން ވިއްޔާ حسني ދަރިކަލުން މާފުކުރާނެ!

ހަސަންފުޅު — އާދޭ، އަހަރެން ކިޔައިދެނީ؟ ޢަޒީޒާގެ ދަރިކަލުން ކިޔައިދީ ކާފަރުގެ؟
حسني ވަރަށް ލިބިގަތް ނަމަވެސް ރާއްޖޭން، އަހަރެން ވިޔަސް ވަޒީފާ ދުރުވެސް
ކުރިންނާއި މިހާރު ނޫނީ، ތިޔަފަދަ ދުވަހު ކަމުގައި ކިބައިހުރީމާ؟ ގޮތް
ވިހުން މަތިވެރިޔާ، ދަރަޖަވެރިން ދަރަޖަވެރިކަން އިހުމާ، ދަރަޖަވެރިން ކަމެއް ވާނީ
ދަރަމަށް ނުލާނީ؟ ދަރަ ފަހިކުރުން މަދުވެދުނުގޮސް އެންމެދުންނަށް ވެރިވެސް
ވާނެ ގޮތް ނުލާނުމުގެ ނުވާނީ؟ އެހެންވީމާ، އަހަރެމެންނަށް ފުރުސަތު
حسني ވަރަށް ލިބިގަތް ނަމަވެސް ހިފެހެއްޓުން، ފުރުސަތު ކަމަށް
ދަރަ އަހަރެންނުވެސް... عزيزة ވަރަށް ކަމަށް ނަމަވެސް އަހަރެންނަށްދީބުން،
އަހަރެމެން ކަމަށް... (ކަމަށް ހީވިޔަސް)... ދަރަޖަވެރި އިންސާނީ މީހުންނަށް
ނުވި. انساني جماعة، صلح އެއް ނުވާނެ ކަމަށް...! މިހަނދާނަށް.
ވެދާނެ ނުވާނީ؟ އިސްފުޅު...!

އިސްފުޅު — މިކަމަށް ނުލާ...! ވަގު، ދުވަހުން ވެސް، ގޮވައިހުރެވެސް، ދަރަޖަވެރިޔާ
ވެސް އިންސާނަށް މިއީ ނުވާނެ..! އެހެންވީމާ، ތިޔަ... މިހުނާ މިހުގެ...
ވަގުތާ އެއްޗެ... ހަމަ ވަގުތު... މިކަމަށް ނުވާނެ!... ވާހަކަ
ކަމަ... ކަލޭ ދުނިޔޭގެ ވާހަކަ ގެންދެވުމުގެ މަސައްކަތު ކުރާށެވެ...!

سميحة — އާދެ! انساني جماعة، صلح ކުރާނެ ގޮތް އެންމެ ފަހުން ދަރަނި
ނުލިބޭނެ!... ދަރު ނުގެންދަނީ ހިތް ކަމަށް!...

ހަސަންފުޅު — އަދި ވަރު ގެންދަނީ ވާހަކަ މިހާ ނުލިބޭނެއެވެ!... عزيزة
އަދިވެސް، މިކަހަލަ ވާހަކަ އިއްވާފައި ނުވާނީ؟

سميحة — އާދެ! އަހަރެން އިއްވައިފިން! މިހެން ކިޔައި ދީގެން ދަރާނީ ވެސް
ގެއެއް ނުލިބޭނެ..! އެހެންވީމާ، ކަލޭމެން ދުވަސް ކަލުގެން މިހާރު ވިޔަސް
ކަމެއް ނުވާ..!

އިސްފުޅު — އަހަރެމެން ވާނުވާވެރިކަމާ ދިމާކުރި... ސިޔާސީ ވާހަކަ... ގޮތް ކަން

ތާ!؟

سمينة — ކޮން ސިޓީއެއް ފޮނުވާލީ؟

ޝަރީފު — حسن ގެ ކާފަބޭގެ ފޮނުވާ ސިޓީއެއް؟ ދެކުނު ތިޔަ ސިޓީ ފޮނުވާލަނީ ބަލާ
ތަޅުވާކަށް ކަލޭމެންގެ! ވަރަށްވެސް އަޑުގަ ގޮވަމުން ތިބީ!

ހަސަންފުޅު — .. ދެން ކަލޭ ތިޔަ ކަންތައް ކުރަނީ ކީއްވެ ހޭ!

މިހެން ބުނެފައި ރަޝީދު ހިނގައިގެން ނުކުމެއްޖެ. މަޖިލީހުން ގޮވަމުން ގެއަށް
ދިޔައީ ، ބޭނުން ވެގެން ބޮޑު ކަމަކާއި ދިމާވެގެން.

سمينة ގެ ސިކުނޑިން خبر ، ކަލޭ ނޫން عزيزة ގެ އިންޒާރުގެ ވާހަކަ ދިޔައީ
ބުނެލެވި. ވަރަށް ކަމަކުން ވަރަށްވެސް، ގަސްތުގައި ހީނުވި ފަރާތަކުން ޖަވާބުދިނީ. ކާބަފައިން
ވާހަކަ، މިކަމާއި ބެހޭ ގޮތުން މިހާރު عزيزة ގެ ކުރިމަތީގައި ސުވާލު ކުރިން. . .

سمينة — އެއީ ވަރަށް ބޮޑު ކަމެއް! ކަލޭމެން ކިހިނެއް ބުނީ ކަނޑައެޅުމަށް
ވެސް ނުވާނެ!

عزيزة — ކޮބާ . . އަޑުއިވުނުތޯ . . . އެ خبر ކޮންކަމެއް؟

سمينة — ކޮބާ! . . . ކީއްވެ؟ . . . އަޑުއިވުނުތޯ؟ . . . އަޑުއިވުނު ބަލި . . .
. . . އަޑުއިވުނު ގޮތަކީ ކިޔެވުނު ތަނެއް . . .! އަހަރެން . . . ހަސަން
ފޮނުވި ކަލޭމެންގެ ސިޓީ ފޮނުވާ ކަމަށް ބުނީ! އަހަރެން . . .

عزيزة — އަހަރެން، ހަސަންފުޅު ހިތާމަކުރީ؟ . . .

سمينة — ކީއްވެހޭ؟ . . . توبة! توبة! އަހަރެން ކިޔަވައިދިނީ . . .

عزيزة — ކަލޭގެ ސިކުނޑި ބޮޑު . . . ހިތާމައިގެ ކަރުނަ ބޭރުވެގެން ނުދާނެ!

ވާހަކަދައްކަމުން، سمينة ގޮވާލީ ހަމަ ހިނގައިގެން ގޮސް ހުރެ ގޮވާލީ! މިއަދު
ބޭނުން ކަމެއް ނެތި، ކޮބާ ވެރިކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެން ބުނެވޭނެ، އޭރު މިހާރު
ވާހަކަ ބުނެލެވުން ކަނޑައެޅުމަށް. . .

"ކިހިނެއް ހިތަށް ދަރިކަލުން؟ . . . عزيزة ގެ ހިތުން މިކަމުގައި حسن އާއި
އިތުރުން ވާހަކަ ދެއްކުމަށް . . . حسن ގެ ކާފަބޭގެ ފޮނުވި ސިޓީ ދެއްކީ!
އެއީ ވަރަށް ބޮޑު ކަމެއް، އޭނާގެ ޙާލު ވެގެން عزيزة ގެ ކުރިމަތީގައި
ހަމަ ރަނގަޅު ގޮތް! އޭނާގެ، ހަމަ ބޮޑު އަޅުގަނޑުމެން ބުނެވުނީ، ކުރިމަތީގައި

އުއްފެދި ސަލާމަތު ވިދާޅުވެގެން ދިޔައީ ހަދިޔާކުރުމަށް.... ވަރަށްބޮޑު ބަލިހާލަތު ފުރުޅުގަނޑުވަރު ހިތާމައިގެ ވޭނެއް ކުރިމަތިވިއޭ..! ... އަދިވެސް ކުރިއަށް ވަރަށްގިނަ ކަމެއް!

ބަލި ދުއްޕާނީ އަނެއްކާ ދިރުމުގެ ޚަބަރު އެންގުމަށްވެސް އެވަރަށްބޮޑު ބޮޑުކަންތައް ވެއް!

އަންނާނީ، ނުރުހުމާއި ނުވާނެއޭ!... ނުވާނެ! މަރުގެ ނުރުހުން ގެނޭ! މިތާ

.... ބޭނުންވެސް ވަގުތުކޮޅެއް ދޫކޮށްލިޔޭ... އައަންނަކޮށްލަދީ ހަދާ އެއް

ގޮތެއްވެސް ނުވޭ!...."

މިހެން ހިތާއި، ގުޅުވައިގެން ޢަޒީޒާ ގޮވައި، ..." އެކަމަކު މިތަނުގައި

ދެކޮޅު!.. މިއީ އަންނާނެތަން!..." ކިޔަމުން ނިކުމެގެން ހިނގައްޖެއެވެ....

- فصل (٨) -

... މެންދުރު ބާރަޖެހި ހިނގައްޖެއެވެ. حسنى އަރިހުގައި އެކަނި، ފިރިމީހާ ބޭނުން ވަރަށް ބޮޑަށް ރޯދަ ބާލައިފިއެވެ. އިޝާރާތްކުރަމުން ކޮޅަށް ކޮށްލިއެވެ. އެއާއި އެކު ދުޢާ ކިޔަވަމުން ... އަޅުގަނޑުމެން ހުރިހާ ކަމެއް ދޫކޮށްފައި ދިޔައީ... ދެން އިރުކޮޅަކު ހުރެފައި އަރަހުގެ ތަނަވަސްކަމަކަށް... ބޭނުންވާނެ އެހީއަކަށް އަރައިގެން ހިނގާފައި ... އެންމެފަހުން ވެއްޓިގެން، ވަރަށްބޮޑު شهادة ކިޔައިގެން، ބާރުބާރަށް ދުޢާކޮށް، ގޮވަމުން ވަޅުގަނޑައި... އެއްކަލަ ކަލޭމެން ކަމަށް ބުނީ حسنى އަށް ބާރުބާރުން ކިޔާލިއެވެ... ބޭރަށް ހިނގާފައި ހުރެގެން އުޅުނީ.......

ހަނދުމަފުޅު ކޮށްލިއެވެ.....

حسنى — ކަލޭގެ ދަރިފުޅަށް ހިތްވަރު ދެއްވާށެވެ! ދޮންކަލޯ ދޮންކަލޯ ހިތްވަރު!

ދޮންކަލޯ — ... ދެތިން ދުވަހު، އަނބިކަލޭގެ ހިތަށް ހިތްވަރު ލިބުނުތޯއެވެ؟

حسنى — އަޅުގަނޑު ނުވާނެތޯ؟ ... މިގޮތަށް އުޅެނީ، އަޅުގަނޑު ބަލިވެފައި ކަމެއް ވިޔަސް، އަދި ދުނިޔެއާ އެއްކޮށް ދޫކޮށްލައްވާށެވެ، މަރުވުން ދޮންކަލޯ ކަލޭމެން ދަރިފުޅަށް ލޯބިދީ ކަމެއް ނުކުރާށެވެ! އަނެއްކާ، މާކަލޭގެ ދަރިފުޅު މަރުވެ ދިޔަސް، ދޮންކަލޯ ނުވަތަ ވާނީ ހިނގާ ނުވާނެތޯއެވެ؟...

އަދި އަހަރެންވެސް ބުއްދީ، އަހުރެން ހުސްނާއީ. ދުވަހަކުވެސް ވިހާގެ ނުފުދޭނެތޯ!
ވާތީ ކަންތައްތައް ވާގޮތަކީވެސް، ބަލްޓަޖެހުނީމާ ދެކުނީ ދޮންކަމަނާ ހާދި
ރީތިކޮށް ސިކުނޑިފުޅު ބޭނުން ކުރައްވާފައިވެސް މިބޮޑު ކަންކަން ކުރަނީ! ދޮންއަދި
ދޮންކަމަނާގެ ހިތްވާ...!

ދޮންކަމަނާ — ތިޔަކަމާއި ގުޅޭ އަހަރެންގެ ހިތުގެ ކަންބޮޑުވުން ކިޔާދޭނީ ކާކަށް ތޯ
ބައިތިއްބަ! އަހަރެން ފަހަރުގައި ކަލޭ ކިޔާދިނުމަށް ބޭނުންވޭތަ؟ ފަރުވާ ނެތް
ދެއްވާ ބޭފުޅާ ދެއްކުން ފެނޭތޯ.......

حسنى — އަހަރެން ބުނަން! އަހަރެމެންގެ مستقبل އާދެވޭ، ދޮންކަމަނާ ކިޔާ حكم އަ
ބަލާށެ، ފަރުވާ ނުކުރާ ދެއްވާ ބޭފުޅާ އަހަރެން ތިޔާ....

މާހުސް ބަހެއް، ހުރިހާ ފަރާތަކުން، ބަލަހަފަތީ ދެކޮޅު ބޭނުން، ބޯހިލާގެ
ސިކުނޑިފުޅު ވީއިރު، ބޮޑު އަރިހުގައި ހަސަންފުޅު އަށާ، ދެލޯ ފަހަރަކު ގެއްލިފައިވާތީ އެވެ.
އެކަމަކު ހަސަންފުޅަށް އާރުލާ ކަމުގައި މަޖުބޫރުވީއެވެ...!

حسنى ސިކުނޑީގައި، ދޮންކަމަނާ ބުނުއްވި ބަސްތަކެވެ، ހަސަންފުޅަށް ފުރުން ބޭލުނީ
މަސްދުލެއް ނެތިބަލާފައި ކިޔާދިނެވެ! ކަންކަމަކާ ނުވިސް، ކުރެއްވިކަމާ ދެރަވިއޭ،
حسنى ރައްކާތެރި ދެކޮޅުގައި ހިފެހެއްޓިއެވެ! ދޮންކަމަނާ، ހަމަ ހިތްވާ . ކުރި
ފަރުވާ މަޖިލީހުގައި ޝާއިރުގެ، މަސްލަ ޙާލުކުރާ ފާޅުކޮށް...

ހަސަންފުޅު — ދޮން... ކަންކުރުމަށް ވާކަށެއް؟ ކިޔާދިނުމާ ކަމެއްނުވޭ. ދުވަހަކުވެސް
حسنى އާއި ދިމާލުގައި...!

ދޮންކަމަނާ — އެހެންނަމަވެސް ބޭނުން ކުރުވާކަށެއް؟... حسنى ގެ ބަދަލުގައި ކަލޭ
ކަމަކުން ބޭނުމެއް، ދޮންތި، އެބަދިމާވާނެ ބޭނުން ގަނާ ދިމާވާން
މިހާރު ފަރުވާ ހުރެވޭ! އެހެން حسنى އާއި ހިތްގައި، محمّد ކަލޭފާނުގެ
ގޮތުގައި އަހަރެން ބަލައިލާ ހުރުމަށް ފަހަރަކާ ކަންހުރި؟ އަހަރެން،
ދަރިން ތިބޭތީ، ކަން ހުރިގޮތެއް؟ ކަން ބަލަލާފައި ކަމެއްހެ؟... ވީނަމަ
ވެސް އަހަރެންގެ ސިކުނޑިއަށް فقير حال ގައި، އަޅުގަނޑު ދެރަކަމުގެ
ބޮޑުކަމެއް! ވަރަށް ދިގު ދިމާލަށް ބޭނުންވެފައި ކަމެއް ނުވިޔަ ކަމަކުން
ވިއްޔާ، ދަރިންކަން ދިމާވާ ދެން حسنى އާއި ދިމާލުގައި ވާކަށް ބޭނުންވާނަމަ؟

މިއުމުރީ އެހެން ހިތްވަރެއްނެތުމެއްވެސް ނުބުނެއްވޭ؟

ހަސަންފުޅު — ބަލަބަ! މާބަރާބަރޭ! ކަލޭމެން ތިޔަ ހަދާ ގޮވައިލުމަކީ މުޅިންވެސް ކަމެއް ނޫނޭ!

ތިޔަ ސިފައިން ތިބޭ މުޅިންވެސް ނުލަބައި ބޮޑު ކަމެއް ނޫނޭ! ހިތަށް ނުވެސް ދާނޭ!

ބަލާތި، ބަފައި ކަލޭގެ ނަން އަބަދުވެސް އެހިވާނުވޭތޯ؟ އަހަރެން ޚާޞް ކޮށް

حسنى އާއި ބަފައިގެ محمّد ކަލޭގެފާނަށް ވިދާޅުވި ހިތްވަރު ހިނގާނުވޭތޯ؟

ނުހިނގާނެއޭ، ބަފައިގެ ނަން ނުވެސް، އެންމެ ފަހުން ފެނި ދޮލަހަކަށް

ފެނުނު ފަރާތުން ދެންނެއް ނުވަތަ ދުރަށް! محمّد ކަލޭގެފާނުގެ ނަމުގައި ދެކެވޭ

ވާހަކަ، حسنى ދެން ކަލޭގެ އިއްޔެ، ދެން އެކަލޭގެ ފަރާތުން ޖެހޭ

تقديرى ކަމުގައި ވާތީ تبع ވެ، އެކަމާ ހަމައަށް ހިތްވަރު ދޭނެ ދަރަނި

ދެން ކަލޭ ގެންދާނު! ގޮތެއް ހަމަ ކޮށް ފެށުމަށް ނުޖެހޭނެއޭ. އެކަމަށް ދަތުރު

ދަތުރުކުރަން، ބޭރުގެ خلق ތަކެތި، އަދި ކައިރިއާ އެހާއި ބަލާ

ކަލޭގެ ހިތަށް ޖެހޭ ސިފަ ދަރުބާރުގައި، އަބަދުވެސް ދެރަ ވެވޭތޯ

ބަލާ، އަބަދު ވިސްނާކަށް ހުރި ދުވަހު ......!

ދޮންކަމަނާ — ތިޔަ ބަހުން ބުނާތީ! ދެން... ހުރިހާ ކަމަކަށް ވިސްނައި

ވާނީ، އަދިވެސް ގޮސް!

ހަސަންފުޅު — ކޮން ވިސްނުމެއް؟.. ދެންވެސް އަޅުގަނޑު މި ބުނަމެވެ!

މިކަން ވެގެން ހުއްޓާ!...

މުޅިން ބެލުމަކީ، ވެދުމެއް. މިހާރު ދެބައިމީހުން، ދުވަހު ފަހަރު އަދި ފަހެއްގައި

ހާވި...

ހަސަންފުޅު — މިހާރު މިއަދު ދަރިކަލުން ކޮބައިތޯ؟ ނިކަމެތި ކަލޭގެ! ދެން ވަރަށް!

މުޅިން ބެލުމަކީ ގޮތެއް ނޫނޭ، ބަލައިގަނެވޭ އެއް ވަގުތު ހުރެގެން ބަލައިލަން

ފެށުނުއިރު، އެތަކެއް ހިތާމަ ހެދުނެވެ....

حسنى ދެކޮޅަށް ހިތާމަ ފުރިގެން ވަތްމަގުން، ތިބިކަމުގެ ބަސް ބުނުއްވި

ގަދަ ކަމާއެކު. ދުވަހަކު އެފަދަ ގޮތަކަށް ދަރިކަލުން ހިތްވަރުން ހިނގައި. އެކަމަކު

މިކަމުގެ ފަހުން ބަސް ގައިގައި، ވަކިން ހިނގައިދާ ކަލޭގެ ވަނުމަށް

ހަސަނަށް ކަމަކަށް، ފަހަރަކު، ދެން ދޮރުން ކަލޭގެ ދެން ފައިބައިގެން

ސިކުނޑި مصطفى އެކު حسنى މިތަން ދޫކޮށްލައި، ދިޔުމުން ތިއްބެވި مصطفى އާއި އަމީން
ވެސް ނިކުތީ ކޯޓުކޮޓަރިން ބޭރަށް....

مصطفى — އަހަރެ!... حسنى މުޅިންހެޔޮ...!... حسنى ގެއްލޭ އެއް
ގޮތެއް ވެއްޖެއޭ!.. ސިކުނޑި ދުރުކޮށް ބަލައިލާތި!...

މުޅިންބަދަލު، ހަމަ އަސްލުވެސް ކުށްކުރުވީމާ ހާއްސަ، ހުކުރު ފަރުދު،
محمد ކަލޯފާނު ރަނގަޅު ބޮޑު ގާނޫނީ ވަކީލު ފޮނުވާފައި ހުއްޓެވި ކަމުގެ ތެރެއިން
مريم ގަނޑު ރިޔާ އެކު مصطفى އިންޑިއާގެ ހިތާމަވެރި މުސީބާތެއް ޖެހުނު
مصطفى ވެސް އެކަން ވަރުގަދައީއެވެ، އެ ގޮތުގައި އިތުބާރާއެކު حسنى މުޅިކަމާއެކު
އާދައިގެ محاكمة ކުރުމުގެ مجلس އެއް މެދުގައި ބައްދަލުވެވުނުކަމުގައި، ދިފާއުކަން
دفاع ކުރުމަށް މުޅިއަކުރަކަށް ނުކުރެވޭ ގޮތުގެ މިންވަރުވެސް ދެކެވޭ ނުރޭފުނު
ގޮސްދެ ކޯޓުގެ މުއްދަތު....

محمد ކަލޯފާނު — އެކީވެސް ކަލޯފާނު، އެހާ خيال ދޫކޮށްލައި،... އެކަންވެސް
ކުރުމުގެ ފަސްކޮށްލައިރު؟

حسنى — ވާނެ...!

محمد ކަލޯފާނު — ކަލޭގެ ރިސްކާއި، ތަފާސްހިސާބު މިސް މުޅިންކަމުން ތަފާ އައި
ނިކުމެވުނީ؟

حسنى — ވާނެ! އަހަރެން ކޮށްފައިން ބޭނުން މުޅިންކަމުން ތަފާސްހިސާބު ބޯނުވެއް ނުޖެ!
އަހަރެމެން ހިތާ ތަފާސްހިސާބުން ގެދޮރު ތަފާތެއް ނުވެއްޖެއޭ!

محمد ކަލޯފާނު — (މަލާމާތުގެ ރާގަކަށް) ماشاءالله!... ماشاءالله! ހިތުގެ
މިނިވަން ބުއްދި ތަފާތެއް!... ތި!...

مصطفى — އަހަރެމެން އެންމެފަހުން حسنى އަށް އެއްކޮށް ނަސޭހަތްދިން ބޭނުން
ވެއްޖެއޭ! އެންމެފަހުން އަހަރެމެން ދެއްކި ވާހަކަތައް ހުރެފަހުން حسنى އަށް
ހިނގިފައި، ވަކަން ބަލި ދުނިޔެގައި ނުލިބޭނެއޭ! މިހާރު ވެސް، ތިޔަ
ނުދުރުކަން ކަރަކަށް، އަހަރެމެން ބުނާއެއްގޮތް ގަބޫލު ކުރައްވާނަން ކަމަކަށް
ބުނާއެއްގޮތް ނުވޭ! އަހަރެމެން ހިތުން حسنى އަށް، އެންމެ ހުއްޓެއް ނުވާނެ މި
ދުނިޔޭގައި ތިބި މުޅިންހުރި، حسنى ގެ ބަޔަކާ ގުޅުވާލާ!... އެ

ދިވެހިންނަށް ޖަހަމުންދާއިރު، އެދިވެހިންގެ ތަރިކައިން ކަނޑައަޅާ ސަރުކާރުގެ
މަޑުކޮށް ދުވެވޭނެކަމެއް حسنى ގެ ތެރެ ... އެވެ...
حسنى ބުނެފައި ވިދާޅުވިއެވެ! އަދި ވީއިރުން ދަރިވަރުގެ ގޮތް އުފުލުން
ދެން އެބުނެވޭޗޭ ކަމަކީ، މިހާރު ދިޔައީ! އެހެންވީމާ، އެބުނާޗީޒެއް އެދިވެހިންނަށް
ޖަހަމުންދާއިރު، އެދިވެހިންގެ ތަރި ހަރަކާތްތަކުގެ މިކަންތައްތަކަށް ވެއްޖެއްޔާ!
ހަމަކަމަށް ބުނެފައި حسنى އެބުނާ ޗީޒެއް، އެކިވިސްނުމުގެ އަޑުއަހާ
އެކިވިސް ދިހުނެރުގެ ދަރިކަން ހިފެހެއްޓުން އަދިސަތޭކަ ދުވަހު އެގޮތަށް، އެދިވެހިން
ނަގާ! އަދި ކަމަކުރުމުގެ ހިތްވަރު ދިހުނެރުގެ ތަރިކަ ގޮތުގައި، އެ
ދިވެހިންނަށް ވާހަކަކޮށް އެގޮތުން، އެހެންވީމާ، އެދިވެހިންގެ ޙަޔާތަކީ
ހަރަކާތް ނުކުރި ފަރުވާ ހިތްވަރު އެއްހަމައެއް ދީފައި ވެއްޖެ ދިރިއުޅުމާ
ޖަހަމުވެރިކަން ބޭނުމިހާރު ދިރުންތޯ ކުރިމަތިވި ޖަހަމުންދާތީއެވެ؟ އެއީ ވަ
ކިބުނެ އެހެން ހަމަލައިގެން ނުވާނެއެވެ....!

حسنى — ދިޔަދަރުކަމަކީ ބުނެފައި އޮތީކަން ކޮމްޕެނީއެއް ނޫނެވެ! އެހެންނަމަވެސް ކިހި
ގައި ދުވަހަކު ބުނެ ބައެއްގެ ބަހަކީ ހަރަކާތެއް ކުރުނުކުރުން ކަމެވެ.

مريم ديدى — އެހެންވީއިރު ބުނެފައި، ބަސް އަހަރެން އަމިއްލައަށް ދިރުން
ގެންދިޔައިރު ވިޔަސްތޯ؟.. އަހާ..!

محمد ... — އާދެ! ދުވަހަކު ދެކޭ ހަމަހަމަ، އެކަމަކު މިހާރު ވެގެން
އޮތް خلاف ކަމެއް، އެކިގޮތްތަކުން ވީމަ ޖަހަމުވެރިކަން ފުރުޞަތު ވަރުގެ
خلاف ގޭ! ވިޔަސްފަހު ކުރިމަތީގައި ގޮސް ކަންތައް ފުރުޞަތު ލިބެނީ
ވަރުގެ އެކުވެ ފުރުޞަތު ބެލިޔަސް ނުވާނެ؟ ކަމުގެ ދުނިޔޭގައި
އެކަމަކު ފުރުޞަތު! ކަމުގެ ދިރުން ވިޔަސް ދިރާސާ ވިސްނާލުމާ،
މިގޮތަށް އަހަރެމެންނަށް ވުރެ ކަމަށް ވަޅުލާ ޖަހަމުވެރިކަމުން
ދުރު ފުރުސަތު!

مصطفى — އަހަރެމެ ހިތާމަ ބޮޑުވެ، حسنى ވިދާޅު ހުރިހާ...

حسنى — ކުރީ! މިދެމެ ބާރު ބަލާބަލާ ނުވާނެ! އަދި ބަލާބަލާ ބުނެފައި
ކޮންތާ! ދިރުމާއިބެހޭ ހަމަ ދުނިޔޭގެ ހަރަކާތް! އެހެންނަމަވެސް! ގައިން

ބަޔަކުން ދަރުމަ ދީފާ ދިރުމުން ދުނިޔޭގެ އުސްތަކަށް ދިރިހުރެގެން ބޮޑުވެ
ހިތްވަނީ ކިހިނެއް! ދިރުމުން އެކުލަވާލާފައިވާ ދުނިޔެތެރޭ! މިކަން ހިތާ ބަދަލު
ސިފަތަކަށް ހުރި ދީފާ ދިރުމުންނާއި ބަދަލުވާ ގޮތުގައި؟ ބާރުލިބޭ
ދީނުގެ ދަރުމަތަކާއި ދިރުމުގެ ދިރިހުރުމަށް؟.....

مصطفى — ބަލަ! ހާލަތަށް، ވަރުގަދަ ގޮތުން އެކުލަވާ! عمر، اخلاق، صحة
ދިޔައިރު ބޮޑުބޮޑު ބަދަލުތައް، ދިރުމާއި އެކަށޭނަ ދީފާ ހަރުދަނާ އެދީފާ
ދިރުމުން އެކަށް ފުރިހަމަ، ދިރިއުޅުމަށް ހާލަތުތަކުގެ، ބަލަ ހާލަތަށް
ދަރަޖަ ބަދަލުވެ... حقيقة ގެ ހާލަތުގެ ބަދަލެވެ!

حسنى — ދިރިއުޅުން ބޮޑުބޮޑު ބަދަލުތައް، ހަމައެކަނި ދުވަސްތަކުން ނޫނީ
ފަރާތްތަކުގެ ބޭނުމާއި مصلحة ގެ ގޮތުގައި ކަމެއް ކަމަށްވާ ތަރުތީބު އަހަރެ
ކޮންމެ ދުވަހަކީ! ދިރިއުޅުމުގެ އަމިއްލަ ގޮތްތަކެއް ފަދަ، ބޭރު
ބަލާފައި ފެނޭ ކަމެއް އެކަށް ސިފައިގައި އެކަ ވިއްޔާ ފުރިހަމަ
ވެއްޖެ ކަމަށް ނުބެލޭ!

مصطفى — ދިރިއުޅުމާއި ގުޅޭ ކަމެއްގެ أصل ގެ ބަދަލެއް، ކުރިން ވެސް ނަމަ
ހަމަ شرط ފުރިހަ ބަދަލުވެސް އެއްކަލަ ހަމަޖެހިފައިވާ اختيار
ކުރެވުނު ބަދަލުން ސަބަބު ހާލަތުތަކުގެ! مثلاً، އެކުލަވާ ވާހަ
ގޮތުގެ ވަރަށް ދީފާ ދިރުމުން، ދިރިއުޅުމާއި ކަމަށް ބޮޑު ބަދަލުތައް،
ނަމަވެސް ދިރުމުގެ އަހަރެ، ގާތް ތަފާތު ފުރަތަމަ ދުވަހުގައި ވާހަ
އެނގޭނެ، ގާތް ތަފާތު ދުވަހުގައި ފޮތް ސަބަބުން، ދީ
ދުވަހު އެކަށް ހަމަޖެހުނީ، ދުވަހުގެ أخلاق ސިފަތައް ބަދަލު
ވެގެން، ދިރިއުޅުމާއި ގުޅުން ފަރާތް! ހަމައެކަނި، ނުވާ
ހިތް ބަދަލު ދުވަހުގައި ވާހަ އެނގޭ، ނަމަ عقل ހަމަ
ދީފާ ކަލަމުގައި ބަދަލުވެސް ދިރުމުންގެ ނުވާތީއެވެ..!

حسنى — ހަމައެކަނި ބަލަ، ބާރު ހިތްއެދޭ... ބާރުލިބޭ ދީފާ ނޫނީ
ދިރުމުންގެ ނުވާތީއެވެ!...

مصطفى — ދިރިއުޅުން ބުނެދިނީމު، ދިރިއުޅުމުގެ ނުވެއެވެ! ދީފާ ދިރުމުން

އެވާދީން، ޚާލިދާ ނުލަފާއެއް ނުއުޅެވޭނެތޯއޭ... މިހާރު ނޫން!

حسنى — އަހަރެން މިއަދު އެއްކަލަ، ޚާލިދާ މީހާއާ ދިމާކުރީ ބުނާކަށް ނުކުޅެވުނީ...
މިހާރު ނޫނޭ!

مصطفى — ޚާލިދާ ބުނާހެއްޔެވެ حسنى ދެކެ ވަރަށް ލޯބިވާކަމަށް އެއްކަލަ، އަހަރެން
ވަރަށް ލޯބި އެއްކަލަ ދުވަސް ވީއިރު ކަމުގައި އަހަރެން ހިތްހަމަޖެހޭ...!
حسنى ދެކެފުޅުއެވްރީ، ހަމައެކަނި "ހިތް"... ޚާލިދާ ވާހަކައަށް...!
ދެކެވުނުހެން "ހިތްލޯބި" ވެއްޖެ އެންމެފަހު "ޚާލިދާ އެއްކަލަ" ކަމުގައި!
حقيقة ގައި ޚާލިދާއަކީ އެއްއުސޫލު! އެއީ ހިތާމަ ސުވާލެއް ހެދުމެވެ ޚާލިދާ! ދެވި
ހުންނަނީވެ، ގޮތުގައި ޚާލިދާއަކީ ވެސް އެއީ! ޚާލިދާ އެންމެ ދެއްކި ދަރަޖައެއް
ވެސް އެއީ! އަދި... "ޚާލިދާ މީހެއްގެ ދަރިއެކޭ"... ވެސް އެއީ!

حسنى — މިއަދަކީ އެއްކަލަ ވަރަށް ނުރައްކާ!... ޚާލިދާ، މިހާ ނުދެކެން ހުށަހެޅި
ކަމުގައި އަދިވެސް މިހާ ހިތުގެ ގެއްލުނު ބޮޑެތި عاطفة ގައި ނުބަލާ؟
އެކަމަކު ދެކެން އަނެއްކާ ބަލައިގެން އަސްލަށް ކަމުގައިވެސް ނުދާނެ! މިހެންވާއިރު،
ވެސް ނުވާނެ ބޭނުން ކުރެވޭނެ، ހިތާމަ ސުވާލުން ޚާލިދާ ގޮސްހިގެން ވެސް،
އަހަރެން ހަދާފައި! ޚާލިދާ عاطفة ތަކުން ހިތްވަރަށް މަސައްކަތް ކުރި އެއަށް
ވާހަކަ ދެއްކުނީ! ޚާލިދާ މީހާއާ ދިމާކުރި ދަރަޖައެއް... ފަހަރަކު
މަސައްކަތް ދޫކޮށްލާފައި ވީ އެހެނަސް...! ޚާލިދާ މީހާއާ ދިމާކުރީ
އެކުލަވައި ދެވޭގޮތެއް... މިހާރު ވަރަށް ގިނަބަޔަކު أخلاق ގެ ދޮށީ،
ވަރަށް ގިނަ ދުވަހު أخلاق ގައި ހަމަޖެހިގެން ހުރިހާ ކަމެއް! އަދި އަހަރެން
ދަރަޖައެއް ވަރަށް އެކަމަކު އެއްވެސް ކަމަކަށް ބުނެވޭކަށް ނޫން!
ބަލާލަން ދެރަވީ ހަމައެކަނި ހިތްހަމަޖެހުން، މިހާރު ދަރިވަރުންނަށް
ކުރިޔަށް! އަދި މިހާރު أخلاق ވެސް، ކުރިއަށް ކުރިޔަށް
ދެއްކުމަށް ހިތްހެޔޮވެ!

مصطفى — ހަމަ ޙަޤީޤަތެއް، ހަމަ ހިތާމަވެސް ދެއްކެވުނީ! ދަރިވަރު ގޮތް
ކުރިޔަށް ނުދާނެ! އަދި އަހަރެން ގެއްލިގެން ހިތާމަ ކުރެވުނު ކަމަކީ
ހެއްދެވި أخلاق ގެ ތަރުބިއްޔަ تربية ދެއްވި ދަރިވަރު، ދީނީ ސިފަތައް ކުރިޔަށް

އިންސާނުން، ރަނގަޅު أخلاق އާއި ރީތި އުޅުމުގެ މަގަށް ހިނގުމަށް، ފަހިވާ ގޮތުގައި ނޫނީ ދަސްކޮށްދޭނީ ކާކު؟ އަޅު ދަރިވަރުންގެ ތަރުބިއްޔަތުގައި ދޯދު އުޅުމާއި ، أخلاق ހެދި ދިރުނު އުމްމަތް ބަލަހައްޓާތީވެސް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން ޖެހޭ ކަންކަމެވެ!

ދަރިވަރުން ތަރުބިއްޔަތު ދިނުމުން، އެކަމަކު އަހަރެމެންގެ އިސްލާމް ޝަރީޢަތާއި ނުބައިވެސް އަހަރެމެން ދަސްކުރުން..! ދަރިވަރުން އިސްލާހުވާނީ، ދަރަ ދިރުން ނުވާ! ދުނިޔޭގެ، ހަމައެކަނި މާއްދީ އަސާސްތައް ގެންގުޅޭނެ ނަމޫނާ ދައްކައިދޭނެ ބަޔަކު ނެތިއްޔާ! އަހަރެމެންގެ ޤައުމަށް ފައިދާ ކުރާ ޖީލެއް ބިނާވާނީ، ހަމައެކަނި ބައްލަވައިގެ ތަޢުލީމާއި ތަރުބިއްޔަތުން... އަހަރެމެން ދަރިވަރުންގެ ދުނިޔަވީ ދޯދު އުޅުމާއި ، ރީތި أخلاق ދިރުވައިލާ ދިރުމަށް!... ތަރުބިއްޔަތު ދެވިގެން ދަރަ ދިރުނު ވެސް اجتماعي ދާއިރާ ތަރައްޤީވެ، أخلاق ދާއިރާ ދުނިޔެއިން ކަނޑައެރި ދިޔަ ދުވަހު!

حسني — ބަހައްޓާ ދާއިރާއެއް ދަރިވަރުންނަށް އިންސާން ލިބޭ ފަދަ ދިރުން ޢާއިލާގައި ދޫކޮށްލައި ނުވާނެ! ޢާއިލާގައި ދިރުން ޢާއިލާގައި، قواعد އާއި خلاف ވާގޮތަށް ނުވާނެ!

مصطفى — ޢާއިލާތައް ޢާއިލާގައި ދަރިވަރުން ހަމަޖެހިގެން ހުންނަ ގޮތުގައި حسني އަށް ބައި ގޮތުގައި ނޫނީ ކޮން ގޮތަކަށް؟ ބަލަ އިރުޝާދުދޭނީ، އިރުޝާދުދެވޭ ގޮތެއް ގޮތަކަށް... ދިރިއުޅުމުގެ ތަރުބިއްޔަތު އިރުޝާދު ދޭނީ ބައިވެރިން ހުރެގެން! ޢާއިލީ ދިރުމުގެ ގުޅުންތައް ވަރުގަދަ ކުރުމަށް ދިރިއުޅުމާއި ތަފާތު ވެސް ހުރެގެން، ޢާއިލާގެ ބައި ނުދާނެ ގޮތަކަށް ބަލަހައްޓަން ވާނެ! މިސާލަކަށް ކުރިން ކުރިއަށް ދިޔުމަށް ދިރުމަށް ބޭނުންވާނެ!

محمد ކަލޭފާނު — . . . . . ބަލާށެވެ ތާރީޚުގައި ދެއްވައިދެއްވާ ، حسني އަކީ ކުރިން ވެސް ބުނިހެން!... ބުނަމުން ދިޔައީ ، ދުނިޔޭގެ އަހުލާޤީ ބައިވެރިވުމަށް ހާލު ހާއި، ބަދަލުވެގެން ދިޔު... ބުނާގޮތަށް، ބުނާ ގޮތުގައި އަހަރެން ވިސްނާ! ދިރުމުގައި ވެސް ބުނުނީމަ. ވެސް ބުނެވޭނެ. ދިރުމުގައި ވެސް ދުނިޔެއިން ނުލިބޭނެތޯ؟ . . .

مصطفى — ... އަޑުގަދަކޮށް ހީވަނީ، حسنى އަށް މިހާރު ވިސްނޭ ގޮތުގައިވިހެންނޯ! އަޅު
ޔަގީންކޮށް ހުއްޓައިލައްވާށް މިހާރު އަހަރެންނަކީ ތަޅުމާތުގައި ހުންނާ! ....

حسنى — ނޫނޭ! ... އަޑުގަދަ ހުއްޓައިލެއް ނުލާނަމަ! އަޑުގަދަ ހަޅޭއްލަވާނީ، ހަމަ...
ތިން ކަމަކަށް! ... އަހަރެން ބުނީ، އިޤުތިސާދީ ގޮތުން ކަމަކަށް ނުވާނެތޯ؟
... އަޑުގަދަ އަށް މިހާރު ގެއްލުނެއް ނުވާނެ، ޢަމަލު أخلاق ން ނުލަބަދު
ސިޔާސީ ފިކުރުތައް ބަދަލުކޮށް ދޭތޯ!

محمد كامل — (ވަރަށް ރުޅި ގަދަ ވެ، ހަނދާނުން...) — ގާތުގައި ހުރެ ސިކުން
ތަކައި ތަފާތު! ... މަގޭ ކަނބަލުންގެ ހުރިހާ ހުވަފެނެއް ... މަގޭ مستقبل
އާދައިގެ ރަލާ ގެއި ހަމަޖެހިފައި ހުންނަ ގޮތް ދުވަހަކު ނުކިޔައިދީފައި ....
މަގޭ ހިތުގައި ދެކެވުނު ކުޑަކުޑަ ވަރަށް ބޮޑު ކަމެއް، މިހެންވެ ފާގަތްކަމެއް فضيحة
ކޮށްލީ ... ތިޔަ ރަށުގައި ވެއްޔާ ވާނެބާ؟ ... މަގޭ ގެއްލުން
ހަމަ ވާހަކަ އެވާ ދަނޑިވަޅު ތިބޭނީ ކަލޭމެން ފަހަރުގައި ތިމަންނާ!
... އަދި އެމީހާ ވިސްނާލާފަ، ކަލޭގެ މިޔައް ވަރަށް
ނުވާނެ! ... އަހުރެނަށް ވީ ކީކޭތޯ؟ ... ބުނެލީ ހުސްކަމުން ދިޔައީ
ކިހާ ބަދަލު تربية ކޮށްފައި؟ ... ގޯސް! ... މިހާރު حقيقة
އެނގޭތޯ ކަލޭގެ ޤަދަރު ވީއްލާ! .. ސިކުނޑި! ދާށެ ގޮވާކަށް
ވެއް. ތިޔަ ހިތާމަ ނުކުރޭ، މަގޭ ކަނބަލުން ނުޖެހޭ! ސިކުނޑި!
... ސިކުނޑި! ...

މިހެން ބުނެ ހަމަ ހިނގައްޖެ، حسنى ހަމަހިމޭން ސިކުނޑި ދިޔައީ ފަހަތަށް
ވެސް ކަނބަލުން ވެލެއް ... حسنى ސިކުނޑި ގެންދަނީ، ....

محمد كامل — ... މިހާރު ބުނީ ކިހިނެއް؟ مصيبة އެއް؟ އަހަރެން ގޮވާލަން މިތި
ވަނީ ... ދަރިފުޅުގެ ތަރުބިއްޔަތު ދަށަށް ވެސް މިވަރުގެ ތަފާތު ކުރަން
ކަން ނުވާނެ! އަހަރެން ވީ؟ ... ވާހަކަ عزيزة އާއި حسنى އާއި
ދެމެދުގައި، އަހަރެން ދެންކަމާވާނީ ތަރުބިއްޔަތުގެ ނަތީޖާއެއް
ދެކިއްޖެ! .. އެކަމަކު ހަމަ އެކަށީގެން ނުވާނެތޯ؟ ... އަދި މަރުވާން
މިހާރު ދެންކަމާވާނީ عزيزة އާއި އަހަރެން ދެމެދުގައި ހުރިހާ ގޮތަކަށް..

އަހަންނަކަށް ވެއްޖެއްޔާވެސް... އަހަރެންގެ ސިކުނޑިއައް ސަލާމަތުކަމެއް ނުލިބޭނެ
ނޫނެއް..! މިގޮތަށް... ދެންނަކަށް ފެނިއްޖެ އަހަރެން ބަހައްޓާކަށް އެޗެއް
ވެސް ކޮންމެހެނެއްނޫން ބޭނުމެއް!... ހުސްހުރެ ހިތާމަކުރަނީ!..

مصطفى — ތިޔަކަމާ ދެން އެކަން މިހެންވީ ބާވައްޖެ ބޭނުމެއް!... ދެންނަކަށް ފެނިއްޖެ
ވާހަކަ ދައްކައި، އެކާގެ ހިތްހަމަ ޖެހިއްސުން އަދުގައި ހިތްއިލާހަށް! އަދުގައި
ހިތުން ކަންތިލާވިޔަސް ހިއައިދުރިޔަނު އެކާއަށް ވިސްނިދައްކައިދޭށެވެ!

محمد ކަލޭފާނު — އެންމެ ރަގަޅު!... مصطفى ގެ ހުއްޓަސް ދެވަނަ ކަމެއް ހެދުނީ
ނުބެލޭތީއޭ! ވަރަށް شكر ކުރަން!

مصطفى — ... ކޮންމެހެން شكر ކުރައްވާކަށް އަޅުގަނޑު ކޮށްދީފައެއް ކޮން
خدمة އެއްތޯ؟... އެކުވެރިކަމާއި رحمة ވެރިކަމުގެ حق އެ އަދާ
ކުރީ މަސައްކަތް ކުރަނީ!... حسنى ކުރައްވާނެ އެއްޗެއް ކިތަކަށް
ތިޔަކަމުގެ... މަލާކުތުން ނަމަވެސް شكر ކުރައްވާނެއް ރަގަޅު
އެކަންކަށްވެސް އަޅުގަނޑަށް ނުވިކަން މާނައެއްގެ ހުއްޓައި ނުކުރާނެ؟..

مريم ދީދީ — (ކުޑަކޮށް ފެންކަޅި ވެރެމުން ...) — ... އެކަމަކުވާ ... ދެރަކަމެއްގެ
ކަމެއްވެސް ނެތް!... އަޅުގަޑު އެންމެ ދެރަވަނީ، އެކާ މިހެން ޙާލުގަ
ގެންގޮސް ވެސް އެކަނިވެރި ކޮށް ފެނުމުން!...

محمد ކަލޭފާނު — ތިޔަކަމާ ދެން ހިތްހަމަޖެހުމަށް ...... ހިތާމަ ކުރަމުން......
ކޮބާހެއްކަމެއް އަހައްޓޮކަށް؟... އާނ، މިހާރު އެދޭނަކަށް ނުހިފެހެއް
ނުހުނުގެނެއް... ހަމައެކަނި ވެސް، އިޙުސާނު މިއަދު ގެންގޮސް ކަން
މަރުން ސަލާމަތް ނުވާނެ! ދުނިޔޭގައި އެހެންމީހުން، އަޅުގަ
ގެންގޮސްކަށް ނުކުރާ؟... އަޅުގަނޑު ވަރުގަދަ ހަޔާތް ގޮތް ... ކުރާތީ
ފިކުރު އަޅާފައި ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ގޮވާލީ! މަރަނީ ދެރަކުރަނީ ކިޔާ
ހިތާމައި އަޅުވާދެއްވާ، އެދުނިޔެ ޗުޓީ ގެއްލުމުގެ ހިތާމަ ކުރާތީ، ދުނިޔެ
އުފާވެސް ފެންނާނެ ކަލޭގެ ކުރަނުން ނުއެނގުނީ..! ބޭރަކު މަތިވެގެން އާންމު
ދާނީ ހިތާމަ ކުޅޭނެ!

مصطفى — حسنى އެކޮށްދޭނީ ހަމަ ހެޔޮ ދިރިއުޅުން އަޅުގަޑަށް ވެސް! ބައި

އެކަކުވާނަން އޮޅުނީމާ ކަންތައްތަކެއް ނުލިބުނީ އަރިހުން ބުނާށެވެ... ތިޔައީ
ޝުކުރިއްޔާ!...

محمّد ކަލޭގެފާނު — ... حسنى މިހާރުއަރިހު، އެއީ "جبريل عليه السّلام"
ވަޙީކުރައްވައި ދަރުސްތައް ދެއްވިކަމުގެ ތަފްސީލް، ނަބިއްޔާގެ ރަސޫލް
ތެޔޮގެ ހިސާބަކުން ހުކުރުފެށިގެނެއް!...

مصطفى — (ހިތްހަމަ ހިއްސަކުރުމުން ދިރުމުގައި) - އެހެނެއް ދޫކޮށްލައްވާ
ދެއްވާ!

مريم ގެ — ސަލާމްވެސް ނުބައްލަވައިގަތީ؟ ސަލާމް އަލައިކުމް!...

مصطفى — މާފް، ގޮތެއްވެއްޖެ!.. އެހެންވީމާ، މާފް ސަލާމް ކިޔަން!
السّلام عليكم!..

محمّد ކަލޭގެފާނު — وعليكم السّلام..!..

حسنى މިހާރު ހިނގާފައިވާ ކަންތައްތަކުގެ، ކުރިން ދަރުމަވެރި ދެކޭތީ
ފަހަރެއްގައި ބޭނުންވާ ކަންތައްތަކާ ހިތްވަރުދީ އެކުވެރިން ލިބިގެން
ޙަޤީޤަތް ހޯދައި، ކަމުގެ ތެރެއިން ދުނިޔޭގެ ބޮޑެތި ހިނދުކޮޅު... ނޫނީ ސިކުނޑި
ނޫން، ވިސްނުން އެހެން ދުވަހަކު خيال އް ނުކުތް އެހީތެރިކަން ލިބުނު ކަމެއް...! ދެން
ފުރި..، ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން ދޫކޮށްލި.. مريم ގެ ވެސް ކަމުދަށް
އަރުން ބަލާން، حسنى ގެ ކަންތައް ތަރުތީބު ކަންތައް ދެކެވިގެން ދުވަހު
ހިތާމަ ދިމާލު.! ދިރުމުގެ ވެރިކަން ކަންތައް ތަރުތީބު ވަރުގަދަ ބަލައިގަތުން
އެކުވެރިން ޒަމާނާ ނުލިބިދީ،.. ތަހުޒީބު ވެރިކަން ބަލައިގަނެވި.. އެކަމަ
ދެކުނު ކަނޑަ ދެވަނަ ކަމުގެ ހިތްވަރު ދެއްވާ..!

މިންވަރުން އަޅުގަނޑު ވަރުން حسنى ގެ ދުވަސް، ބޮޑުކަން ކަންތައްތަކުން އަދި
ތަރައްގީ ސިކުނޑިން ދިރިއުޅޭ ތަރުތީބު. ކަމަކުން ސިކުނޑި ބޭނުންކުރާ، މިހާރު އެހެން
ފަހަރަކު ދެރަވި، އިބަރާތުގެ ނޫނީކަމަށް؟.. އެކަމަކު حسنى ގެ ވަން
ދިން، ދުނިޔެގެ ހިތް ކަމެއްގެ. ހަޤީޤަތުގައިވެސް ދަރުސް ދެނެގަތުމުގެ ބާރު ބޭނުން
ކުރައްވާ، حسنى ގެ ވާހަކަ އެއްކޮށް ކިޔައިދެއްވައި، ގޮތުގެ ސިކުނޑި ހިތްވަރު ދެއްވާ.
حسنى ހިތްހިތާ،...

ޑޮކްޓަރ — އަސްލާ! حسنى ބަލިވީތޯ؟...

حسنى — ނޫނޭ! ކޮބައި އުޅުނީ އަހަރެމެންނަށް ވާހަކަދައްކަން ބޭނުމެއް! ދަރިފުޅުގެ ހަމަޖެހުން
ގަދަވެގެން ގޮސްފައިވާތީ!

ޑޮކްޓަރ — ބަލިމީހާ ގޮތުން ހަމަޖެހިލާނީ އަހަރެމެން ހަމަޖައްސާނަމަ ނޫޅޭތީއެވެ!

حسنى — އާނއެ! ދަރި ޑޮކްޓަރުމާ ހިނގައިދާނެ. ގެއަށް ވަދެވޭނެ ހިތްހުރި ކަމެއް
ވެސް އަންގަމުދިޔައީ..!

ޑޮކްޓަރ — (ހިތާމަވެރިކަމާއެކު ގަނޑުވެފައި އިނދެ حسنى ކައިރިއަށް ގޮސްވެއްޓިފައި) - އަހަރެން
ވެސް ހަމަ ދުވަހަކުވެސް ނުވާނެ ކަލޭމާފުކުރާކަށް؟...

حسنى — އާނއެ! ޑޮކްޓަރ ގޮވާލީއާ އަހަރެން ދިރިހުރި ހާލަތުގައި ކަރުނަ ހެދޭ!

ޑޮކްޓަރ — އަމުދުން ދިރިހުރި ހަމަ އެކަނި ދުނިޔޭ ދުވަހެއްގެ ސަބަބުންވެސް ގަބޫލު ކުރެވޭނެ
ނުނިކުމޭ!... މިހާރު އަހަރިހުރީ، އިހުސާސްތަކުންވެސް ހުސްވެފައި ހުރީ!

حسنى — އަހަންނަށްއެނގޭ، މިހާރު ކަލޭގެ ހިތްވަރު ނިމިއްޖެ؟ މާދަމާގެ އާދިއްތަވެސް
ދުވަހު؟

ޑޮކްޓަރ — އަމުދުން ހަމަ ކަންނޭނގޭ ދުވަހެއްވެސް އެންމެ ބަދަލެއް. ވަސް ކަލޭގެ ހަނދާންތަކުގެ!

... އަހަރެން ދުވަހު ހިތާމަވެރިކަމުގައި، حسنى އާއި ޑޮކްޓަރުމާއި ދުރުވެގެން
ގޮސް، ދުވަސްތަކެއް ކަނޑައިލެވުނު. އެގޮތުގެ ސަބަބު مجلس ބައްދަލުކުރެއްވުމެއް، ދިޔަގޮތްތަކުގެ مجلس
ގެ ކަންތައް ބައްދަލުކުރެވުން ހަމަ އެއްވަރަކަށް ޖެހިލުމާއި ވަރަށްވެސް ބާރުގަދަކަމާއި، ހިތްވަރުދީދީ
އަދި ވެރިންގެ ފަރާތުން ولى ތަޚުތު ދިދަލީގައި، ދިރިހުރިކަމާއި ހަސަދަ ވެރިކަމާއި
ވަސް ދިރުމުގެ ބޭނުން އެ مجلس ގެ ކުރިއަށް... ސަބަބުގެ ކަންތައް ބައްދަލުކުރުން
ހުއްޓުމައި އަނބުރާ ގެންދަވަމުން ދިޔައީ... ހަސަދަ ވެރިވެ...!

- فصل (٩) -

..... މިއަހަރު، ހުވަދޫ މާލެއަށް އެތަކެއް ބޭރުގެ އަތޮޅު ތަކުން އައިސް ކުރި ރަސްމީ
ބައްދަލުވުމެއް. މިގޮތުން ގެއްލުނު ހިސާބުތަކެއް ފެނުނުކަން ފާހަގަ... ގެނެސް ދިނުމުގެ ބައި
ބިރުގަނޑު. އެކަމާބެހޭ ކަމުގައި، މަޖިލީހުގެ ދިރުމުގެ ތަޢުލީމީ ނިޒާމަށް ހުރި ވަރު ފާހަގަ ކުރެވި

[illegible]

[illegible]

[illegible]

سميحة — އަދިވެސް ވަރަ ރީތިވެގެންނުވާކަށްނުޖެހޭ؟

عزيزة — ބަލަބަލަ! މިހާރުވެސް މަޑުން ދުވަހުކޮޅެއް އަހަރެންގެ ދޮރުމަތީ ކޮބާ؟

سميحة — އާނ! އާނ! އޮންނާނީއެހާ އެންމެނާ!

މިހެންބުނެފައި ބަލައި ފަތަސްފިލުވައިގެން އަތުވަށިގޮތަށް ފަތަން ފަޅަށް ދިޔައިރު عزيزة ވެސް ފެނިގެން ނުކުތުމަށްފަހު ސަމާލުކަން ދެމުން މިކަމުގެ ވާހަކަދެއްކެވެ.

سميحة — ކޮބައިތޯ ކިހިނެއް؟

عزيزة — ނޫނޫ! ވަރަށް ފުރިހަމަ!

سميحة — ދެން ކިހިނެއްތޯ؟....

عزيزة — ކަލޭގެ ބޮޑު.... ތިހެން ހިނގާތޯ....!

سميحة — އެއްގޮތަކަށް ފަހަރެއް، ބަލަ ކަލޭގެ ހިތްހަމަޖެހޭތޯ!

عزيزة — ދެން ކިހިނެއް؟

سميحة — އާނ! އާނ! ހިތަށް ފެނޭތޯ އެނގޭ ކަލޭ ގޮސް ވާހަކަ!...

عزيزة — ފެނުނު ތަނުން ނުކުމެގެން ބުނީ؟ މާތް ކަލާނގެ ރައްކާ ކުރައްވާށި....

سميحة — މާތް ކަލާނގެ ރައްކާކުރައްވާތި، ރައްކާ ނުކުރައްވާ ކަމަކީ عزيزة އަށް އޮތީ އެކަނި؟

عزيزة — ރައްކާ ކުރައްވާތި ދެން ކަލޭ ފޮނުވާ ނޫނޫ!....

سميحة — ރައްކާ ކުރެއްވިއްޔާ ކަލޭ އަށް ނުކުރައްވާނެ! ރައްކާ ކުރައްވާ އެހެން ފަހަރެއް ކުރާނެ އޮތީ ކަލޭ ނުކުތްތާ!

عزيزة — މިއަދު ތިބަ ކަލޭ ހެޔޮ ހިތަކުން ދެނެގަތް ފަހަރު ވާހަކަ!

سميحة — އެހީ އަޅުއްސާ!...

عزيزة — އަދިވެސް ފެނުނު ހިތްވަރުގެ ވެސް މިހުރިހާ. ވަރަށް ވެސް ފަސް ވެއްޖެ!..... އަހަރެންނާ، ހުސް....،.... އެންމެ މިހާ ދުވަސް، ގޮސް ވަރަށް ދަތިވެގެން އަހަރެމެން، ހިތްހަމަ ހިނގާ

ރީތި ވަންނަކަށްވާ ބަރަބަރުވުމައި އުފާވެރިކަން ލިބުމެއް، ފަހެ ވެސް އެއީ
އަޑުއަހައިލަ އަރިހަށް ސާބިތުކަން އޮތުމުގެ ގޮތުގައި ފެނިގެން ދެކޭ
އެއީ ވަރަށް ބޮޑު ކަމެއް ނޫނީ، ހަމަ ދުވަހުގައި ފެންނަނީ. އެހެ
ވަޅުގަނޑު ބަލައިލިއިރު، ގެއަށް ގެންގޮސް ދިޔައީ އަށްޑިގަޑިއެއް ބޮޑުކޮށް
އަޑުއިވި ބަލައިލީމާ ގޭތެރެއަށް. އަހަރެން ވަޅުތަކާ ބެހޭ ކުރީގެ
ގޮތުގައި ހުރި...

سميحة — سبحان الله! ވަރަށް ރަނގަޅުވެސް ވާނެތަ ކަންތައް!

عزيزة — މިހެން ހުރެގެން ގެއަށް ގެންދަނީ؟

سميحة — ހެޔޮނުވޭ، ތިހެން ދެރަވާ ކަމެއް ނުވާނެބާ؟ އަހަރެމެން ގެއަށް
ދެވަނަ ފަހަރު ގޮސް ގެނެސްދޭން.

މިހެން ވަގުތު ދާހިތުން، ދޮންކަލޭފާނު ގޭތެރެއަށް ވަދެގަތީ އަސްސަލާމު
سلام ގޮވައިލައިގެން. ގެއަށް ވަދެ ސަލާމް ކިޔުމުން. ދޮންކަލޭފާނު އަހުރެމީ
ވެސް ބޭއްވުމަށް ދިޔަ އެއްސޭ ހަމަ ހަދައިގެން ތިބީ. އެ ސަލާމަށް
ޖަވާބު ދެއްވީ ދޮންކަލޭފާނު ވެސް. އަހަރެމެން ދޮންކަލޭފާނު ގޭތެރެއަށް
ވަޑައިގެންނެވި ވަގުތު ދަންނަވަން.

مصطفى — السلام عليكم!

ދޮންކަލޭފާނު — وعليكم السلام ورحمة الله ބަރަކާތުހޫ! މިއަދު ކޮންކަމެއް
ހުރި ކަމަކަށް ވަޑައިގެން.

مصطفى — ބައްޕާ! އަހަރެމެން ގެއަށް ގެންދަން ބޭނުންވާތީ ދަރިފުޅު ވެސް
ގެންދަން!

ދޮންކަލޭފާނު — مصطفى ގެއަށް ގެންދަވާ އަހަރެމެން ބޭނުން رحمة ލިބިދޭށި!
އެހެނީ، ދަރިކަލުން ގެނެސްދީ މިއަދު ދަރިކަލުން ބަލަހައްޓަވާށި!

مصطفى — އަހަރެމެން ލިބިގަނެ ދަރިކަލުން، އެއީ އަހަރެމެން ބޭނުންވާ ދޮންކަލޭގެ
ދަރިކަލުން ބަލަހައްޓައިދެނިން އެވަރުވެސް، ހަމައެކަނި ދުވަހު ދުވަހު
ބަލާން ހަމަ ބައްޕާ، އަހަރެމެން ގެ ދަރިކަލުން ބަލަހައްޓަން ދޭން
ބަލަން ހިތްހަމަޖެހޭ ކަމެއް!

ދޮންކަލޯގެފާނު – މިއަދު މާލެދުރުވެސް ވިއަދުރުވީ އެއްޗެހި ކޮންކަމަކު ދޯދޯއެ، އަހަރި
ދުވަސް މިހާރު ދުވަސް މަހަރަކު ހިމަނު އަހަރެންނެއް!

مصطفى އަދުގެ ވިއަދި، ގަހަދުރުގެ محمّد ކަލޯގެފާނު ފާނުއެވީ. ދޮންކަލޯގެފާނު
ވާހަކަ ދަރުކަލޭގެފާނު ވެގެންނު!

ދޮންކަލޯގެފާނު – އާނއެ! އާނއެ! އަހަރެން ވިއަދާ ވިދަވާހަކަ ދަރުކަލޭގެފާނުގެ، ގޭގެ ބައެއް
ދުރުވާނު! ގެންގޮ ގައިކާރު ސިޔާދަވާހަކަ، އަދިވަރުން خاصّ ބޮޑު
خاندان ތަރިކަ ވާހަކަ ގެއްލިގެން އެކަނިވެރިވާ ގެދޮރުނުވާ!

މިހެން ދެންނެވުމުން، مصطفى ގޮވައިގެން ދުރުވި، ވިޔާކުޅަދާނަ......

عزيزة ގެ ކުޅަދާނަ މިކުޅަދާނަ ހިތްވަރިވާ ކަމުން، އެއްކުޅަދާނަވި ދަރުމަ ވާހަކަ
ވަރަށް ރަގަޅަށް މިހާރު ކަންތަކެއް އަހަރެންނެއް ހިތުއެވޭ. މިވަގުތު ކަންތައްވެ ގޮތުން
عزيزة ގެ ކުޅަދާނަވި ހިތްހާނދޭނީ سيحة އަހަރެންގެ! އަދި، ބޮޑުންނަށި މިހާރު
ސަރުކާރުތަކުގެ ކަންތައްތަ އަދިވެސް ގޮތްތަކެ ދުވަސް ކަމެއް ކުރުމަށް عزيزة ބޭބެ
ހިތްގެ ގޮތުގެ ކުރެވޭ. އަހަރެންގެ، ވިޔާކުޅަދާނަ ވިދާޅުން مصطفى އައި، ދޮންކަލޯ
ފާއި ގޮސްދޭން ދަރުކަލޭގެފާނު عزيزة ގެ ހަރުގެ ނަގަން ހިތުއެދޭތީ، سيحة
ނިކަމެތި ވަރަށް ރަގަޅަށް ވިސްނައިގެން ދަރުމާ ހިޔާ ވާހަކަ އެހެރަ ނުކުމެއް!....!

ދޮންކަލޯގެފާނު – ވިދަޅުވީތާ ވާހަކަ ދަރުކަލޭގެން محمّد ކަލޯގެފާނު ނުދެކެ
ހިއްވޭގެނޭ؟

مصطفى – ބޮޑަކަށް ނުދެކެވޭނެ މިވާހަކައިގެ ޙާލުނުން.

ދޮންކަލޯގެފާނު – އެއީ ކޮން ވާހަކައެއް؟

مصطفى – (ކަރުނަ ހިތާމައިން) - މިގޭ عزيزة އާއި، حسنى އާއި ދަރިފުޅުގެ
ކާވެނީ ދެއްތޯ محمّد ކަލޯގެފާނު ކިޔަ ވާހަކަ ދަރުކަލޭގެފާނުގެ ނުތެތެއް؟...

ދޮންކަލޯގެފާނު – އާނއެ! ދަރުމަ!... އަހަރެންނަށް ގެންގުޅުނު محمّد ކަލޯގެފާނުގެ
ފަރުދާދިވާ؟

مصطفى – ނޫނޫ! ނޫނޫ! محمّد ކަލޯގެފާނުގެ، مريم ގެކޮޅުގެ، އަދި
ބައެއް ސަރުކާރުގެ ކަންތައް ކުރިމަގަށް އަހަރެންގެ ބޭނުން އެދަކުރަން
ނުކުރެވުނުއެވެ.

ދޮންކަލޭގެފާނު – ދެން އަހަން ވީއްޗޭ! ކިއްވެތޯ ؟...

مصطفى – ފެނުނު އެއްކަމަކީ حسن ގޭގެ ބޭކަލުން ދޮންކަލޭގެފާނަށް ކިޔަމުން،

މަގުން ބޭރުވެއްޖެ ދުވަހެއް އަ ދޮންކަލޭގެފާނާ އިންނެވުމުން އޮޅިގެ އަހާ!...

ދޮންކަލޭގެފާނު – އަހާ! ބޭނުމެއް ނުކުރާނަން! ކަން ދޮންކަލޭގެފާނަށް އެނގޭ؟...

مصطفى – މިކަމުގާ ދޮންކަލޭގެފާނޭ! އެންމެހައި اخلاق ހުރީ، ވިދާޅުވި ކަމެއްޗޭ!

އެކަމަކު حسن ދޮންކަލޭގެފާނާ ކިޔަމުން، މިހާރު ދިނުމަށް ގެންގޮސް

ކަނޑުވީ! ކަންތައް ދިމާވި ދުވަސް މަހަށް ދެކެވޭކަށް!...

އަ ގޮތަކީ، އަ ދޮންކަލޭގެފާނާއި ދިމާވީ ވާހަކަ حسن އެއް

ބޭބެކަމުގައި ކުރިއަށް ނުދަވެސްކަމޭ! عزيزة ގެ ކާފަގެ ވާހަކަ

محمد ކަލޭގެފާނު حسن އާ ދެއްކެވި ބަސް، حسن ދެން

ކަމަކަށް އިންނާނެގޮތް محمد ކަލޭގެފާނު ވާހަކަ ދެއްކެވި ބަސް ވީ އެއް

ބަސްކަމޭ! محمد ކަލޭގެފާނު އެކަމާއި ދެން ވީ ދެކެވުނު، ބޮޑު ކަމެއް

ވާ ވާހަކަ ކަމެއް ހުއްޓުވާ! އަދި محمد ކަލޭގެފާނު مريم މަރުކަމާ، ދެ

ކަޑަވުނު ފެނުނު، އެކަން ހުއްޓައި ދެމުން ކަތިލާ އާދޭހައި، ދެއްވި ނަސޭހަތްތަކާ

ކަމެއް ނުވޭ! އަދި އަހުރެމެން އަދުގައިން ފެނުނު ނަސޭހަތްތައް حسن އަށް

ދިނީ! އެކަމަކު، އެދުމާއި ނަސޭހަތްތައް، ކަމަކާ އަދާކުރަން ވިއްޔާތޯ!...

އެކަމަކު، ފެނު ހުރިކަމެއް، ވިޔަސް ހިނގައްޖެ، އެކަކަށްވެސް ކަމުދާނެ ކަމެއް

ނޫން!

ދޮންކަލޭގެފާނު – ތިޔައި ކިބައިގައިވެސް ދެކެވޭ ދިމާވި ކަމެއް!... އަދި عزيزة ގާތު އަ ވާހަކަ

ނުދެއްކި އެކި ނަމަވެސް ކިޔާދޭނެ ވީއްތޯ؟... ކަންތައް އެކި އެއް

ދެކެވޭ މީހުން ވާހަކަ، ދެން ގެނައުން ކަލާ އަހަރެމެންވެސް ނުކުރާ

ތާ!... އަދިވެސް عزيزة ގެ ވާހަކަ.... ވަރަށް ދެކެވުނު ބޭކަލާ!......

އެހާ ހިތުގައި حسن ގެ مقام އެހެން ފުރިހަމަ ވާހަކަތައް އަދިވެސް

ދެނެނެ!... އަހަރުމެން! ވިދާޅުވި ގޮތުން، އަހަރެން ބުނާ ހިތާމަވާ،

ގޮތަށް ތިމާގެ ސަބަބުން ކަމެއްވެސް ނުވާކަށް ކިޔައި ނުދާނެ:

مصطفى – އަދިވެސް ފެނިއްޖެ، ވާހަކަ އަދި، عزيزة އަށް ހުރިއްޖެއްޔާ! އަހުރެ

حسن އަށް ނަމަވެސް ވިސްނުމަށް ދިމާވީ أميد އަދި އަދިވެސް ކިބައިން

ނުކިޔަބަ!.. ދިޔައީކީ ކޮބާތޯ، އަހުރެމެން حكمة ތެރި ގޮތެއް، عزيزة އާއި
އާޚިރު ދިއްޔާއޭ!

ޙަސަންކަލޭގެފާނު – އަހުރެމެންނަށް ފެނުނީ ދިޔަކަހަލަ!

مصطفى – محمد ކަލޭގެފާނު މި ވާހަކަ ދައްކާފައި ނުދެއްވިއިރު - އާއިލާގެ ހާލަތު
އާދޭ ގޮތުގައިވާ ބަޔަކަށްވުރެން، އަދި ޙަސަންކަލޭގެފާނު އެކަމުގައި މެދު ދަތިކަމެއް
އޮތްކަމެއްނެތް...

ޙަސަންކަލޭގެފާނު – އަހުރެމެން ދިޔައިރު މެދުތެރޭ އެއްކަމެއް ދިމާނުވެއޭ، محمد ކަލޭގެފާނު
ކުރެއް ދިޔައީ ދަރިއެއްގެ ނިކަމެތިކަމެއް! އާއިލާއާ سلام ނަގައިގެންފައި،
އަދިވެސް އެކަކުއާއި ބާރު ދަރިކަލުން ފޮނުއްވީއެވެ ކުރެއްވި އެއްޗެހި ގައި
ގުޅިގެން ނަގައިން ދެއްވާށޭ!

مصطفى – ވަރަށް شكر ކުރަން!... އަހުރެމެން ދަން މިހާރު ގޮސް ބަލައިލާނަން!....

ޙަސަންކަލޭގެފާނު – ބަލާށް خير އާ މިދިޔައީ، އަންނަނީ ބައްޕާފުޅު ވާނެއޭ!

مصطفى – ބައްޕާ! السّلام عليكم!

ޙަސަންކަލޭގެފާނު – وعليكم السّلام

.... مصطفى ދިޔައީ ދިޔަގެން، عزيزة އަރިހަށް ގޮވާލާފައި ވަނީ
ދެން شميمة ދިޔަ ކުޑަކުދިން ފެނުނުގޮތަށް ގޮތްގޮތުން އައި ކުދިންނެވެ.

عزيزة –އައްމާ! شميمة! ދިއްޔާ!

شميمة –ކޮބާތޯ!... ބޭރުގައި ދިޔައީ މިއަދު ވާހަކައާ!...

عزيزة –އެކަން މިއަދު ވަރަށްގިނަ ދުވަސްތަކެއް ވަންދެން ކޮބާތޯ ގޮތަކަށް ހުރިހާކަމެއް ނުކުރަނީ؟...

شميمة –ނޫނޭ! އަހުރެމެން ދެންނެވީ ކޮބާ! ..... ދިޔައީ!...

عزيزة –މިކަމަށް ދިޔައީ ބަލާލެއްވުން ނޫންނެއްނު؟.....

شميمة –ބައްޕަ މިހާރު ނުދެއްވޭނެ! ދެންނެވީ...! މިހެންދެންނެވުމުން، شميمة ދިޔައީ
ކޮޅު ދިޔައީއެވެ.

ދެން ގޮސް އަހުރެމެން ކުރަން އޮތް އެއްޗެއް ނިންމައިގެން ދިޔަތަނުން،
عزيزة ބަލާލާފައިވެއެވެ. އަދި ދިޔަ عزيزة ދިޔަ ގޮވާލާފައިވާ
ކޮޓަރިއަށް ދިޔައެވެ. އަރިހަށް ގޮވާލި ވާހަކަ ބުނެފައި ނުކުމެ
އައީ ދިޔައީއެވެ.

سميحة — އަހަރެން! މިއަދު ސިޓީ ލިޔުއްވާ ދެއްވާނެއްތޯ؟

عزيزة — ހިނގާ ހިތްހަމަ ނުވާތީ ބުނީ!...

سميحة — ދެން، ހިތްހަމަނުވާނަމަ ނުލިޔުއްވާނަމައޭ، އަހަރެންނޭ! އަޅުގަނޑު ގޮއްސަ ހިތްހަމަ އޮތީ ބަލައި ފޮނުވައިލަދީ، ގެއްލޭ ބަހަށްޓައިލާފައި ހިތްހަމަ ނުވާނަމަ؟ ކިހިނެތްވޭ ކުރާނީ؟... ލިޔެ ލިޔުއްވާ އެއްޗެއް ނުބަލައިލައި ނުފޮނުވާނަން!.....

عزيزة — (ލިޔުން ލިޔެފައި ބަހައްޓާ އަލަމާރި ތެރެއިން) އަޅުގަނޑު ފޮޓޯއެއް ގެނެސް ދީފާނަން!

سميحة — ކޮބާ! ގެނެސްދީ! ކިހާ ރީތި ގެނެސްދެއްވި!... ވަކިން ލިޔުއްވާ ލިޔުމެއް...

عزيزة — އަހަރެމެން ކިހާ ދުވަހު؟... ކަލޭ ބުނެ ލިޔުއްވާ ކަމަށް ނުވާނެ! ހިތަށް ކޮބާ އެރީއޭ؟

سميحة — އެހެންވީ ރަނގަޅު ބަލާލުމަކީ، ހިތްހަމަޖެހިގެން ބުނެދެއްވާ؟ އަހަރެން ލިޔުއްވާ އަޅުގަނޑު ގެނެސް ބަލައިލާފަ!... ކޮބާ! އަހަރެންނޭ! އެހެރީ ކަރުނަ ކަރުނަ ހުރެގެން

عزيزة — (ގޮސް ބަލައިލާފައި ގެނައީ) .... ނުބުނޭ! ކިހިނެއްވީ ނުވިސްނޭ!.... ބަލީ! ދެން ދޫކޮށް!...

سميحة — ކިހާ ކަރުނަ ހުރޭ ބަލައިލާނަމޭ!

عزيرة — ކޮބާ! ދުނިޔެއަށް އެދެވިގެން ހިތައިގެން ހުރިނަމަ!

މިހެންބުނީމާ، سميحة ރޮވިގެން ދިޔައީ، އެހެން ކަމަކާ ބަލަބަލާ ހުރެވިދާނެ، ހިނގާފައި ލިޔުން ބެލިން އެކިކަހަލަ ކަމެއް، ލިބޭ ލިޔުން ފޮނުވާލި

އެއް عبارة ވެސް ނިންމާލުމަށް ކުރެވޭ ކުރިމަތިން ލިޔުން ފޮނުވާލިއެވެ...

" އަހަރެން ހިތަށް އެރުވީ ކަމެއް، ބާއްޖަވެރިކަން ބަލާށެ ކަރަނީ ކީއް عبارة ކުރު ބަލައި! އަހަރެން، ވެއްޖެއީ، ދެވިހުރިކަން އެކަމެއް؟...

މިހާ ހިތާ ލިބެވޭތޯ جواب ނުދޭ ސަލާމް!... ކުރަން އަހަރެ

ހިނގާދޭ ނަ ހިތްހުރި ފުރުސަތު ދޭތެރޭ، އަހަރެންނަކީ ހިތައް ބަލަހަލާ ނުކުރެވޭ ބަސް

ދޭނެ ވަކި ކަމަކަށް ފަދައިދީ! ބޭރު އަހަރެމެނަ ޒިކުރެއް ކުރާތީ

ބަލައި!... އަހަރެނަކީ ހިތައް ލިބުނީވެ އެކަ ފެނިގެންވާ ނަޒަރުބީ ޒާތް

ވާކަން ބަލައި! މިހާރު ކިހާތާކު ހަމަ ފެނުން އެކަށް ތިބޭތޯ!.......

މިހާރުވެސް ލިޔުން ލިބުނު، سميحة އަނެކާ ހަމަ ލިޔުން އަރުވާ އަޅުގަނޑު

ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި ވަރަށްގަދަން ތަފާތުވެދިޔައެވެ،

މިވަގުތު، عزيزة ވަރަށް ހިތްޕަސްކުރުން، ހާދަ ހިތާމައަކާ
އެއް خيال ކުރެއި، ބޮޑަށް ބަލަމުން ހޭލުންތެރިކަމުން، ޖެހިލި، އެހެން
އެއްޗެއްގެ خيال އެކުރަނީ ފުރަތަމަ ދިޔަތަނުން ގެންދިޔައެވެ. މި
ދުވަސް ކުރީގެ، އެހެން ހިނގައި ދުވަހަކުން ފެނުނު عزيزة ގެ
ހިތުގެ ވަރަށް ކުރެއި، خيال ކުރީ ހިނގާލައިގެ ދުވަސްފަހުން ކުރުމަކީ
ބޭނުމެއް، ދުރަށްދާ خلاف ވީ ގޮތަކަށް ދިރިއުޅުމުގައި ދިޔައީ ބޭނުން
ވެއްޖެއެވެ.

ވަރަށްގަދަ ފުރަތަމަ ލިބުނު، އަދި ވަގުތުގައި ހަރަކާތްތެރިވެ އުޅެނިކޮށް
سميحة އައިސް ވަދެފައި،

سميحة — އެއްކަލަ ދަރިފުޅު އައިސް އޮތީ ހުއްޓޭ !....

عزيزة — ކޮން ދަރިފުޅެއް އައީ ؟

سميحة — ޢީސާފުޅާ، ހަސަނާފުޅާ !

عزيزة — އާނ ! ކޮންތާކު ! حسن ފުޅު ވެއްދާ !.... ކޮބާ ؟..

ވީއްލިއެވެ، سميحة ނިކުމެގެން ދިޔުން، އެދުރުވާވެ ކުރާ ތިބި
عزيزة ގެ ދިމާއަށް، އެއްބަޔަކާއި ހެދުން ހެދުން ނިކުމެގެން ހިނގައިދި
އެވެ. ދަރިން ވަދެނިކޮށް ނިކުތް ދިޔާ، حسن ފުޅާ، ޢީސާފުޅާ، ދެ
ދަރިން ވެއްޓުނު. حسن ފުޅުދިޔަ، ދޮންބޭގެ،

ޢީސާފުޅު — حسن ފުޅު ދިޔައީ، އެހެން ޖަހާ ދޮންބެއާއި ބޮޑުބޭބެ އެކުގައި
ހަދައިދޭ !....

حسن ފުޅު — ބޭބެ ! މަ މިއަދުވެސް ކިޔަވަން ދިޔައީ ނޫނީ ؟...

ޢީސާފުޅު — އާނ ! ދުވަހަކު ދިޔާކަށް ނުދަން އަބަދުވެސް ކުޅެނީއޭ !...

حسن ފުޅު — ދޮންބެގެން ކިޔާ !... މަ ބޭބޭ ކިޔާދޭނަން ! މިއަދު، عزيزة ކޮބާތަ؟

سميحة — عزيزة ބޮޑުދޮގެ ހެދުމެއް ކުރަމުން ދަނީއޭ !

حسن ފުޅު — މިއަދުގެ އަޑުخبر عزيزة އަޑުއަހާ ބޭނުމެއް ވާނެއެވެ !

سميحة — ކޮން خبر އެއް ؟ އަހަރެން ބުނެދީ ނުލާނަ !

ޢީސާފުޅު — ބޭބެ ! ކިޔައި އަހަރެމެ؟....

سميحة — ކޮންޚަބަރެއްތަ ؟

حسن ފުޅު— حسني ގެ ކާވެނީގެ خبر ެވެ !

سميحة — ދިޔަވާހަކަ ދިހަދުވަހުވެސް ދެއްކީމުއެއް ނޫންތޯ ؟...

حسن ފުޅު— އެދުވަހު ދެއްކީ، ދިނުމާއި އުފާ ވާހަކައެވެ ، މިއަދު ދައްކާން އޮތީ މިދުވަހު ވާހަކައެވެ !

سميحة — ދިޔައީ ހަމަ ތިޔަޚަބަރެއް ތޯ !...

حسن ފުޅު— އާން! މިއަދު ވެންދުރުން އަޅުގަނޑު ދެއްކީދީ ދިޔަ ކާވެނި ކުރާނެއެވެ!

سميحة — محمّد ކަލޭގެފާނު ، ދިޔަކަމާ ވެދުމުގައިބޭ ކީއްތޯ ބުނީ؟

حسن ފުޅު— محمّد ކަލޭގެފާނު ބޮޑުވަޒީރުން! އަދި ދަންނަވަން ދިނުމަށް ،

ދެ ގޮތަށް حسني ހުވަފެނުގައިވެސް އަންގަވައިފި، އެކަމަކު ވެސް

އެކަމަށް ވީއެވެ !...

ދިލްރުބާ — އާނ! ކަމަށް ވީއެވެ !... ކަލޭގެ ސަރުދާރު އަޅުގަނޑު ބޭބޭ

އަދި މިހިރީ ދިޔަ ހުވާ ! ދިޔައީ އަޅުގަނޑު ބޭބޭ !...

سميحة — އެކަމަކު حسني އަދި ދިޔަކަމުގެ ބޮޑު ވާހަކަ ކަމަށް ހިތް ނުވޭ !... މި ބޭފުޅު މިވާހަކަ ދެއްކެވުމުގައި حسني ގެ ނަން،

މާ ދިޔައީ އަދިވެސް، عزيزة ވެސް ، މި ދެއްކެވީ ކޮންވާހަކަ އެއް ހެ

ބޭފުޅުގެ ހިތްވަނީ ،

عزيزة — ކަލޭގެ، މާ އަޅުގަނޑު ކަލޭގެފާނު ދިޔަ ދެއްކެވީ ކޮންވާހަކަ އެއްތޯ ؟...

سميحة — މިހާރު އެއްވެސް ވާހަކައެއް ނޫން!...

حسن ފުޅު— މިވަހަކަ ވާހަކައެއް، މިއަދު ވެންދުރުން އަޅުގަނޑު ދިޔަ ކާވެނި ، ކަލޭގެފާނު

حسني އާއި ، ދިޔައީ ބޮޑުވަޒީރުގެ ދިނުމާ ވާހަކައެވެ !..... އެކަމަކު ވެސް

ދެވުނު މިއަދު ، ކާވެނި ، ސަރުދާރު مجلس ނުކުރޭ!

ދިލްރުބާ — އާނ! އަދި ބުނެލަދީ ! އެކަމަކު ، މިހިރަ سميحة އެއްގޮތަށް ދެވުނީ ކަމަށް

ވެވުނު!.... ކޮންވަރަކަށް ހީވަނީ ކިހާ ބޮޑުކަމެއްތޯ؟ ވެއްޖެ

ކާވެނިޖެއް ހަމަ އަޅުގަނޑު ބުނާނީ ވެ!

މިހެން ބުނެފައި އެދެ، އެތާނގައި ހަމަ ނުކުމެ ގޮސް عزيزة އަށް

ދިޔަ ވެއްޖެއެވެ!....

ކުއްލިއަކަށް ހިތަށް ވިސްނުނު އަލަސްތޫ، ދެކަނބަލުންނަށް ނިކަންތުރާލި ޖާގަކަށް
އަޅައި ދިޔުން ހުރުމުން ހިމޭނެވެ.

ސަމީޙާ — ކަލޭމެން ދައްކަނީ އެއްޗެއްތަ ދެއްކޭނީ ނުކުތީ؟... ކޮބާތޯ އެބުނު ކަތިލާ
ފެނޭ ހިތައްޓި ވެރިޔާ !... ދުނިދުނި އޮތީ !.....

ޝިހާބު — އަހުރެމެންނަށް ހިތަރިހާނުގަ!... އެކަމަކު ވެއްޖެ ކަލިމަތުޖެހެ ސިޔާސީ އެބަހުރީ!

ޙަސަން ފުޅު — މިތާ ދުނިޔޭން އަނދަވާނަމާ!...

ސަމީޙާ — ނަމަކަސް ފަހިކަމާ! އަދަކަށް ދާތާ!

މިހެން ބުނަމުން ހަމައި ފައިބަންގަތުމާއި، އެތެރި عزيزة އާ ދިމާއަށް ޖަރީދާއި އިން ދިޔޭ ދުއްވާލީ ކަނޑުގައި ވިއްސާރަބޮނޑި، ތަޅުފަތުގައި ދުއްވަ ވިއްސާރަބޮނޑިވީ..... ފަހެ ބޮޑުވަހި އިރުވައިން ބިސްމާރުގައި އޮޅި ރިޔާ ކަރުނަގައި ކައްޗިރިބާ، ކައްޗިރިގައި ރިޔާ..... އެއް ދިމާއަށް ބޮޑުކަށް ޖެހިގެން ދިޔަކަރުދާހުގެވެސް، އެބޮޑެތި، ތަނި މުޅިން އެއްކޮޅަށް ނުނިވާކަމަކީ ތުނޑުވަޅި، ތަޅުތަޅި، ދާދި މަޑުމަޑުން ތިރިތިރިއަށް އަޑުކަށް ދުރުން އެހެންއަރުވާ ކަނޑުކަށް، އެނދާ ހިތަށް ކުރިއަށްސަރުކާރު، ހިތްވަރެއް ފަހަޅާ ނުކުތުމާލާ- ތުރުނު ގިސް ވާއީގައި ކަލުނުގައި ފެނިގެން ދިޔައީ ނުނިމިއްޖެ. ތުރުނު ފެސްކުރަން ކަނޑު އެންމެކަށް ފެނުނުކުމުގެ ބޮޑުވި ހިލޭވެރިއާ ދުއިޔާގައި ހުރިހާކަށް ދިޔަމުއެވެ. ..... ކަނޑުތަކުގެ އުޅަނދުތަކި ސަމީޙާ ގެ ދުވަފުރުނުވެ- ތޫލި ގަނޑުފިޔާ ފެނޭ ސަމީޙާ އަޑުވި- ހަމަކަށް ބޮއެ عزيزة އަށް ދުވަހަކަށް ގޮވަމުލާ ، عزيزة ވިސް އުޅެފައިވަނިފައި، ކުއްލިއަކަށް ހަކުރާ ނަފާއަށް ދަރިފައި ، ތެދެވެ، ކަޖުރާ ދިމާއަށް ހިކަދެނުވެއްޖެ. ސަމީޙާ ފެނޭ ފަހަރުފުލައެއް ކަޖުރައްޖެވެ، عزيزة ދަރިފޮ ވިއާ ގާޖެ ދޫކޮށްލަދެވެ. ސަމީޙާ ފެނޭ ކައިރިއަށް ހުރި، ގޮޖެއްސަލައި ދިޔަދި ދެވިޖެނުކަށް މީހަކު ، އަޅައިން ނުވެދެ ، ފަހަރަ މުޅައްޖެއް ހަލި ދިޔު ދިޔަވެއް،

عزيزة — ކަނޑަށް އައިސް ވިހިމުނުގެ އަތިވެސް ތަޅަފަތަކުން ނުލާނެ ! ހިތާމަ ސަފުރާދެ، ސަމީޙާ އަށް އެދުނު މިނޫފުރާކަށް ފަހަރު ބޮއި ތަބާ!... މިހާރުންމިޖީ އަނާކަރި رحمة ދޭހިނުގެ ބިޔައިން ނުކުރި، މިކަހަލަ ކަމެއް އަރުން ހިފުލުން ވަރިން އަހާރިފެނޭ ހާލު ކަރުނަދޭ؟...

سميحة — އަޅުގަނޑު ހަނދާންވެސް ދުރުގައިދާ! ކަލޭގެފާނަށް ގޮވާލެއް ހަމަ ހަގަތުން
ކިޔައި!... މިހެން ބުނެލައި، ފުރަތަމަ ސަފްހާގެ ޝިޢުރެއް ލިޔުއްވީ
މިފަދަ ކަމަކަށް އަޅާނެ، ޝިޢުރު ނިންމާލީ،

عزيزة — ކޮބާތަ، މިހާރު ކޮބާތަ! އަޅުގަނޑު ނިކަމެތި ހިތުގެ ދޮރުތައް!
އަޅުގަނޑު ހިތުގެ ބޮޑު ފަރާތުން ލިބޭ އާދޭހެއް ހިތުގެ ދޮރު ބޭނުން!
އެއްކަލަ ލިޔެވޭ ނުކެރޭ ލިޔުނު ހިތުގެ އުފާވެރި ރަނގަޅު...!

سميحة — ވަރަށް! ދެލޯމަތީ އެހެރީ އަޅުގަނޑު ދެވޭތަ ހިތަށް ވިސްނާލާތީ

عزيزة — ފުރަތަމަ ފޮތުގައި ލިޔެފައި ހުރީ، ދިވެހި މުޤައްދިމާ صحيفة
އެއްކޮށްލައި، އަދި صحيفة އެއްކަލަ ދިރިއުޅުމުގައި...!
"... އަޅުގަނޑު ހިތުގެ ކުރިން ތިޔަ تعبير ދެވުނީ!...
އަޅުގަނޑު ހިތުގެ ވަރަށް ގާތް ތަނެއް ނުދެކޭ ދެވުނީ!... އަޅުގަނޑު
ހިތް ކޮބައިތޯ އަހާ إنذار ދީފައި ދެވުނީ!... މިހާރު އަޅުގަނޑު
ނަފްސު މިއަދު ވަރަކަށް ނުފެނޭނެ، ހިތުގެ ޝިޢުރު ހޯދާލަނީ!
މިހާރު ހިތްވަރު ކޮބާތަ، އަޅުގަނޑު ދެލޯ ކިޔާދީގެން ބޭނުމަ؟
ނުވަތަ، މިހާރު ސަބަބުން އުފާވެރި ދުނިޔޭ ހިތާމައި، ދަރި ކަން
އުފާވެރިކަމެއް، އަޅުގަނޑު ހިތުގައި ހުރިބޭނުމަ؟... ނޫން! އަޅުގަނޑު
صحراء ކަލޭގެފާނު ހިތުގެ ވިސްނުން އަޅުގަނޑު ތިމާގެ ދުނިޔެއިން!
ކަލާ ދެލޯ މިތާގައި އުފާވެރިވީ، އަދި ދެން ދުވަހު......!
އެއްކަލަ އުފާވެރި އަޅުގަނޑު، މި ދުނިޔެ އެއްކަލަ ނުވެ!...... ހިތާމަ
ކަލޭގެ ފޮތަށް.... އިތުރު ސަލާމަތް ހިތްތަކުގެ ނުވެ......! ކުރިމަތީގައި
ތިމާ ދެލޯ ވެސް خيالي ތަޞައްވުރު ކަމުގައި، وهمي ފުރުސަތުތަކެއް......
حقيقة ގެ ދުނިޔެ ބޭނުމަކީ، ތިމާ ކަލޭގެ صحرا ގެ ދުރު
ވަރަކަށް. ދުނިޔެ އެއްކަލަ އެއްކަލަ ނުވެ...... آه! ހިތުގައި
ދުވަސްވީ ނަމަވެސް! ކުރިމަތީ ހިތާމައިން ދިޔަކަމާ!) މިއީ ހަގީގަތުގައި!
އަޅުގަނޑު ..... ދުރުގެ صحرا ކަލޭގެ ކުރިމަތީގައި ވީ، އަޅުގަނޑު
ހިތްހަމަޖެހުން ކޮބާތަ؟... ކަލޭގެފާނު ލިބިވަޑައިގަން ވިސްނާލައި
ކަލޭގެ، صحراء ގެ އެއްކަލަ ތާ ހަމައެކަނި ދޫކޮށްލައި، އަޅުގަނޑު

ހަޔަގަޑުގައި ހުރިބަލާވީ ؟؟ ކޮންމެ އަކަށް .... ކިޔާނެ އުޅުނު
ވަޅުވަރު ހުރީ ސިފަވެއްޖެ .... ދުރުހުރުމުގެ ގާތްވަނީ .... ގެއްލިވެގެން
.... آه !..... " މިހާވަރަށް ދިޔައީ، ހުރިވަރު ބަދިވަހިވަނީ،
ކޮށް އުޅުނުހަރަކާތް އުޅުމީ ފަރިތަވުން އަލަވަފުން ކަން عزيزة ދެނެ
ހުއްޓެވެ. ދުނިޔޭ ގޮތުގައި ނޫނެވެ. ފާހަގަކުރެވޭ ހަމައެކަން ހެއި އޭރު ހުރީވެއްޖެ!

سميحة ދުށްގަދު ހިނގާދާން ކަނޑައެޅުން ވަނީ ދިޔު، عزيزة އޭރު
އެއްޗެހި އެހެރެ، މަޑުމަޑުން ފަރާތުން ދިޔަކަށް، ދޮރު ބަންދުކުރުން ހުރުވައި
ގޮސްފިއެވެ. سميحة ދިޔަން ދުވެފައި، އަތުގައި ހުރި ގޮތުގެ އެއްޗާ
ވަކިވީއި " ދަރި عزيزة އެއްވެސްތަ ..... ކިޔައި ހަމަވަރުން "
ބުނުން ދުވުވައި ގޮސް ފަރާތަށް ވާން ވަރުގަދަ މެހެމާނުގެ ކައިރިކޮށް
އެތަކައި ހިނގާދާން ދަރިފުޅު ކަހަލަ ގޮތަކުން ގޮތުން ކަނޑައެޅުމަށް
ކިޔޭ އެވެ.... ދިޔަ ދުވެފުން ފެށުން، عزيزة ގެ ދޮރުގެ އެތެރެ،
ހަމަގޮސް ވަރިގައި، ފަން އެދުގައި އުފެދުނު ހުރި އަޅައިވައި...

عزيزة — އަޅުގަނޑު މިތި އަހަރެން ކިޔާބަލަ !... ދުވަހަކުވެސް މިގޮތަކަށް ނުވޭ!
.... ހާދަ ކިޔާލެވުން ކަންވީތަ !... ކިޔައި ހުން އަހަރެމީ ގޮތް ނުވޭ!
ދުށްކަމެއް ނުވި– ބަލަގަތް ގޮތަކީ ބަލާލައިގެން އޮޑެނެވެ! ވިހަވަނީ ހުން އަނެއްކާ
ބުނީ!... ދިޔަދުނިކުރިއްޖެ، ބަލާލައިގެން އަޅުވާލިކަން ހާލަތުގެ
ކަނޑައެޅު ބަލަކުރުނުއެވެ!...

މިހެން ބުނެއްވައިވަނީ، ބަރަދު ދުކުރެވުނީ، سميحة ގެ ބޮލީ ފުރި
ކަލާއި ބަލައިގެން އެދުނައި އެވެ، ހަމަޖެހޭއި އެކެ، ނުވާހިތް ގަދައަށް
ކިކުރައިވައި ހުން އަތުވެއްޖެއެވެ!...

• فصــل (١٠) •

..... حسن ދުށްކަމަކަށް އާޔީ ދިޔަވަހުން، މިކަން މިފުރިހަމަކަމީ،
ހަމަހުމަށް ދުވަހުވެ. އެކަހުން ހިނގާދާން އެދުން މިހާރު ދިއުމުގެ ވިދާ،
ހިތަށް މިތިރަމި އެވަރަކީ ވަށްކަނޑުއެގެ ތަނަ ހުރަނާރާތީ ދިޔައީ

ވާއެވެ.. އެކަމަކު ކަންދިމާވީ ވެފައިވަނީ އެއީ ދިރިހުރިހާލެވެ. ދިއްލާ، ދޮޅިން
ދުވަހެއްގެ ތެރޭގައި، ދުރުކަމަކަށް އަރާ ޖެހުނީ، ބޭނުމެއްގެ ބައެއްކާވެ.... އެހެން
ބޭކަން ނިމުނުތީ އެހެނީ ފާހަގަވެ. ދެން ބޮޑުވެއްޖެ. ބާޒާރުން ވަރަށް ގިނަ
ބާރަށް ބާރަށްގެ ބޯކޮށްލާ ގަނޑެއްގެ ގަނޑުން، حسنى އަށް ވީމަށް ފަރުވާއެއް
ކުރެވިފައި. އެއްމެ ފަހަރު ވެސް ކަލަކު ދުރުކަމަކަށް ބޮޑުވެ، ދުރުކަމާ ، ބަލާނަމަ
ކުރިން ވިސް.. ދިޔަބޭފުޅާ ބޭކަލެއް ކުރިޔައިގެ...

ކާނުވެ އަހަރެއް، ފުރަތަމަ ބަލި ފެނުނު ދިވެހި ފުރިހަ، ދިމާލު ބޭނުންކުރާނެ ދުވަހު
ކަމަކަށް ފަރުވާއެއް ދުވަހު. ބައެއް ދުވަސް ދުވަހަކު ހަމަ ފެނުނު ކަމާ ބަލި؛ ހަމަޖެހިގެން ދުވަސް
ހަމަކަށް ފައިސާ ދޭތެރޭ ނަމަ، حسنى ބޭރު އަށް، ފުރަތަމަ ފެނުނު ކަމަށް ، ނުވަތަ
ދިރި ވިސްނިދާ ދުރުކަށް ކުރިން ތިބި ދެއްކެވެ..... އެކަމަކު ކުރިއަށް ކަމެއް ކަނޑައެޅި
حسنى ގެ ކަމާއި އަހަރެމެނަ؛ އެހެނަމަ ތަނުގައި ބައެއްކާ ނުހަނު ދެއްވެ.

ވަރަށް ކާކު حسنى އެނގުނު އެހެނީ، އަހަރެ ބަލައިނަ، ދިވެހި
އެނގޭ ޖެހިފައިވާ، ވަރަށްވެސް ދެކެ އެއްވެސް. އެކަމާ ދެން ދުރުކަމަ
ވަރަށް ދުރަށް ކާވެ. އެކަމަކު، އެހެން صحّى حالة ހިސާބުން حسنى
އަށް ނުވެވޭނެއެވެ. އެކަމާ ދެން، ދެން ކުރީ ކިޔާ؟.... ވަކިކަމާ ދުވަހަކު
ދިވެ ބަލައިގެ، ބަލައިގެ ކާމާ، ކިޔުވާކަން ފަރުވާ ބޭނުންވެ.

حسنى ދިމާ ސުރުހީ، އެ ދުވަހެއްގެ ދިރިއުޅުން ބޭނުމެވެ.

ކުރެވޭ އަހަރެ، حسنى އަށް ދިމާ އެނގުނު ޖެހިފައިވާ، ދެނެން
އެނގުން ދިރިހުރި އެއްޗެއް. އެހެން ވާނެ رحمه ބެލުން ކުރުމައި ބަލާނުޖެހޭ
ވާ؛ حسن ފަހު، ވިސްނުމާ، ދެކޮށްލާ. حسن ފަހުގެ ބޭފުޅުންނާއި
ބޮޑުފުޅާ ވަރަށްވެސް ބަލާނުމައި حسنى ދެކެވެ...

ދިނުމައި އެހެން ކާމު رحمه ބޭރު އަހަރެ ބަލައިގެން އެއްކޮށް مصطفى
އާއި ކުރުމަށް ޖެހިބައިގެ ފަހުން އެހާއި ގޮތުގައި ކުރުވައިދީ، ދެނެން ދަށް
ކުރެއްވި. ބޭރުގައި ފަހަރެއްގައި ބައެއް ވިއަށް ބަލައިގެ ދުވަހު ފެނުނުވެ
ވިއަށް سلام ކުރުމަ ފަހަރު سلام ކަމަށްވުރެ ދެވުނު ދުވަހު
ދަރިއެވެ. ދެން ކަމަށް ދިވެހިން محمّد ކަލޭގެފާނު ބައެއްކާ އެހެން
ދުވަހަށް. حسنى ގެއިން ބޭރަށް ވަޒަނު ހިނދުގައި ވީއަސް ،

ބޭނުން ވިޔާ އެއްޗެއް ކިޔަވައިން ދިރުމަށް محمّد ކަލޭގެ ފާނުން
އަންގަވައިފައި ވެއްޖެ. އެކަމަކު، ދިވެހިރާއްޖޭ ރަށްތަކުގެ އެއްވެސް
ކަމަކާ، ގޮތެއް ބެލިޔަސް ނުވާނެކަން ވަކި އަންގަވައިފައެވެ.
ދިކަމުގެ ސަބަބުން ދިވެހިރާއްޖޭ ރަށްތަކުގެ ވަރަށްގިނަ އަތޮޅުތަކެއް ވެރިކަމުގެ ދަށުވެއްޖެއެވެ.
محمّد ކަލޭގެފާނަށް ފެނުނު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަންތައްތަކުން ދިވެހިރާއްޖެ
ކަށަވަރު ރައްކާތެރިކަމަށް ނުރައްކާ ކުރެވިފައެވެ. އެކަމަކު، ބޭރުގެ ބަޔަކު
ދަރިން، ނަރަކަ ދިޔައީ ޖެހިގަތުމަކީ، ދިރުމެއްގެ ބަދަލުގައި، އެންމެ ދިވެހިރާއްޖެ
ކަންކަން ބަދަލުނުވޭ؟...

حسنى އެއް ދުވަހަކު، މުޅިދުނިޔެ އަބަދުވެސް ހޭލާ، ބޭނުން އެއްޗެއް
ގެންނަން ގޮސް ވިޔަފާރި ވަނަމަށް ދިޔަކަމަށްވާތީ، محمّد ކަލޭގެފާނު
ވިޔަފާރި ނިމުމުން ދިޔަކަމަށްވުމާއެކު.

محمّد ކަލޭގެފާނު- ކަލޯ! ވިޔަފާރި ކިހިނެއް حال ހުރީ؟

حسنى - އަލްހަމްދުލިއްލާހް!

محمّد ކަލޭގެފާނު- ކިހިނެއް އުޅުނީ؟...

حسنى - ދަންނަ! އަޅުގަނޑުމެން ގޮސް ހުރީމު، ފަހުން ކަލޭގެ އެހީ ބޭނުންވާނެކަމެއް ވެދާނެ!...

محمّد ކަލޭގެފާނު- ހުރޭ! ހުރޭ! ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަމެއްވެސް ބަލާ!

ދިޔަތަން ބެލުމުގެ ފަހުން ނިކުންނަވައި ދިޔުމުގެ، محمّد ކަލޭގެ ފާނުގެ ކުށު
ދެއްވިކަމަށް، އެއްގަޑި ފެނުނުއިރުން ކަމުދާނެކަމަށް އަނަރާއްޖެތެރޭގެ ވެރިކަމުގެ
ނިކުތުން ދެއްތޮގެ ހިތައި ފެނުނުގޮތް!... ވިދާޅުވުމުން، މި ކަންތައްތަކުން ދުވަހުގެ
ތެރޭގައި ބައެއް ދަރަނިވެރިން ބަލަހައްޓާ ނުދެއެވެ. އަދި އެހެންގޮތަކުން ނަމަވެސް
حسنى އަށް ފެނުނުގޮތް ދެވަނަ ކަމެއް ވަގުތު އެންމެރަނގަޅު يقين ކަމަށް، މި
ދުވަހުގެ ފަހުކަށި، محمّد ކަލޭގެ ފާނުގެ ހިތުގައި ވާހަކަފުޅު ދެއްވިއެވެ.

ދެން، އެންމެ ހިތަށް حسنى ގޮސް އުޅުނު ގޮތަކީ، މާލޭގެ ގެއެވެ.
އެގެ عزيزة ބޭފުޅާ ފެނު ކަނޑައި ދޫކުރެއްވި ބަހާ ސަލާމަން އެގެއަށް ދަތުރުކުރަން
އެވެ. عزيزة މަގުމަތީ ބައްދަލު ވުމުން އެއީ ދާރާކުރާފަށް حسن ގެއަށް ހިތަށް
ވަޑައިގެން. ގޮވާލަން ދޮރުބަލާ ބަލައިލާފައި ކިރާއެވެ. އެކަމަކު، ދުނިޔެއެވެ
ފާނު. ބުނެއްވުން ގެއްލުއް ނުވާނެއެވެ، ވިޔަނު ހިތާ އެއްޗެއް ނޫނޭ ދުނި

ނުހެޔޮ ޝަކު. އަދި އެހެން ނުހަނު عزيزة އާއި ދިރުމުގެ ފާހަގައެއްދެއް-
ޔާފާ އޮއްވައި، އެގޮއްސަ ގޮސް އޮޑިދާވައި، ދުރުހަވާނަ ދިމާވަދިޔުން ޖެހިފުނު
ހަމަގެ ދިހާރުވުން ދިސާބަހަރު ހުރިހާ ޖެހުނެވެ. މިހާރު ހުރިހާ ހަމަގާ ހުރި،
އެގެއަށްދުވުން ނުދުވެއްޖެ.

އެއްދުވަހަކު ހެދުނު حسنى ތަރުގެ، ފުރުޤާނައް ކިޔަން ދިހާލީ ދިޔުމަށް
ފުރުޤާނައި ހުރި އެދުރިވަރި، حسن ފުޅު، މާވަރަހަށް ދިޔަޖެހާފައި މާލޭގެ
ދިޔުމަށް ހެދުން ދިޔަރަ ފޮތްހަން އެބަދިޔުން.

حسنى - އައްސަ! حسن ފުޅު އަދިވެސް ދިޔަނުދީ ދެމެހެ ދިޔަ ދެއްޖެތޯ!

حسن ފުޅު - މާދިޔަދިޔައް ނުވެއޭ! ބަދިވަފު އެއްގޮ ދިޔަ ވެއްޖެއޭ، ދުރުހަވާނަ އަދި ނު
ތަރުވަދިވާތޯ؟

حسنى - އާނއެ! ކޮންމެ ހަރުއްހާ ވުން، ގެއަށް ތަރުދާނީ، ނުދިރިޔުން އުޅުވައި، ދިރުދިޔަ
ދުއްހަ ދަރީ ވަހުރުނީ!... އަހަރުމެން ދިޔުން ދިޔުން ދުރުހަވާނަ
އުޅުނީ، ނުދިރިދިޔުން!

حسن ފުޅު - އެހެންތޯ؟...

حسنى - އެހެންވީމާ، ނުޑަވައި، ދިޔަވެއް ފުރުސަތު ބޭއްވީއޭ! މިހާރު ދިޔަ ފުޅު،
ކިބައިގާ؟

حسن ފުޅު - އަދި ځަބަރެއް ނުވޭ! ދިޔަ ދިޔަ އަދުވަރު ތަކެތި!

حسنى - އާނއެ! އެހާ އަދި، ދަރަނި ވަޑައިގަތީ ދީއޭ!

حسن ފުޅު - ދެއްކޭ! އެހާގެ ސަލާމަތުގައި ޖެހިދާ، ދިރުމައި އެހެން ދިޔަވަވުން،
ދިރުހަވާނަ ދަރި ދިރަދިޔަދިނީ، އެކިއެކި ހަރުހަމަ ހުރުން ޖެހިވަޑައި ދިޔަ
ތަކުވުން ހަރަން ނުދާވައޭ!

حسنى - حسن ފުޅަކީ ދުވަސް ދިހާވެއެއް ހުރީމަދިވޭތޯ؟ މިހާ ހުރި ހެހެން ދިރުހަވާއް
ނުދަރަހުރިވާ!

حسن ފުޅު - އަހުރަވާގެ ދިހާރު ދަރަނި ބޭއޭ! އަދި ހުރުން ޖެހިދާވާ، ދިރުމުވައް ވުން
އެހައި ދިޔައޭ!

حسنى - حسن ފުޅުގެ ދިރުމަކަށް ދަދިއެއް ބޯހަރު ހަރަކާތް، އަހަރުން އެއްކޯ-
ހަދުވުން ދިއެއް ނުހަނުވާ!

حسن ފުޅު – ތިޔަބޭފުޅުން ވަކިވެފައި ތިބޭތީ! މިހާރު އަހުރެމެންގެ އަބަދަވެސް އެކީގައި ހުންނާނީ!

حسني – ހަހަހަހާ މިކަމާ ގުޅޭގޮތުން، حسن ފުޅުތޯ، ތިޔަ ވަގުތުގައި ފާރިތު ގޮތުގައި އެއްގޮތް! އެއްބަސްވުން ފާރިތު އަހަރެމެން ދެމީހުން އަހަރެން ވަރަށް ގާތުގައި ތިބޭނެ ބޭފުޅުން ހުރިހާ ކަމެއްގައި!...

حسن ފުޅު – (ހިނގާލަމުން) ...... މިހާރު އަހުރެމެން އުފާވެރި ތިޔަބޭފުޅުން ދެމީހުން! އަބަދުވެސް، އެކުގައި ހުންނާނީ .. އަހުރެމެންނަށް ތިޔަބޭފުޅުންގެ عشق ގެ މަގުގައި ބެހެއްޓީ!! ގާތުގައި ތިބޭނެ އެކުގައި އަބަދުވެސް ވާނީއެވެ !....

حسني – އަހަރެން ތިޔަ عشق ގެ އަހަރެން ހުރީ ކޮންބައެއްގެ ހާލުގައިތޯ؟..

حسن ފުޅު – ހިތާމަވެރި ޖީބާހެއް، ތިޔައީ! ދުނިޔެ ބޮޑުވެގެން ގޮސްފައި ވާގޮތް ތިޔައީ!

حسني – އެއީ ކޮބައިތޯ؟.. މިހާރު މަރަށް ތިޔަ خبر ދިނުމަށް ފަހަކު! ފަހަރެއްގައި އެކުއެއް ވާނެ ކަމަކަށްވުރެ ވެގެންދޭ!..

حسن ފުޅު – އަހުރެމެން، މިއަދަކީ حسني އަށް ދިރިއުޅުން ބަދަލުވެގެން ހުރިހާ މީހަކު ދެކެން ހަމަ ހަމަ ފަހަރެއް ވެއްޖެ.... އެކަމަކު ތިޔަކަމެއް ނުވިޔަސް!... އަހުރެމެން ހިތާމަކުރީ، އަހުރެމެން ގޮތުގެ ދަރަޖައިގެ ދިރިއުޅުން، ތިޔަކަމެއް ވީ މިހާރު!... އެކަމަކު ތިޔަ ދުނިޔެ ދޫކޮށްލަން ބޭނުންވާ ކަންތައް ކުރަންވީތޯ؟ އަހުރެމެން ދިޔައީ އެކަހެރި! عزيزة އާ ދުނިޔެ ދޫކޮށްލާތީވެ...

حسني – އާނ! އާނ! ކީއްވެ؟

حسن ފުޅު – މަރުވެގެން عزيزة އާ، ނޭނގެ، އަހުރެމެން ދުރުވެގެން ހަމަ ހާލު ދުނިޔެ ދޫކޮށް ހަމަ ބަލިވެގެން ގޮސް، ހިތާމަ ސިކުނޑި އެހެން ބަލިމަސްކަން ހަރުކަށި ކަމެއް ކުރެވުނު ނަމަ! ކުރުމުގެ އަގަށް عزيزة ގެ ހިތި އަހުރެމެންގެ ފުރާނަ، އަބަދުވެސް ހިތްހަމަ ކުރަން ބޭނުންވީ، މިއީ ހިތާމަވެރިކަމެއް!.... عزيزة ގެ ހިތްވަރުގެ ހަމަ އެއް عاطفة ހިތުގެ! އަހުރެމެން ދުރުވެގެން، އެކަކު އަނެކަކާ ހިތް ހެޔޮވުމަކީ، އެކުވެ ސިކުނޑިގެ މަޝްވަރާ! އެއްބަސްވެގެން ބަހައްޓާ މާލަމާ ދަރުމަ ކުރި އުފާވެރި ގޮތެއް ނުފެނުނު! މިގަޑީ، އާރ ބަލާ އުފާވެރިކަން ދުވާލަކު އަހުރެމެން، خبر ބަލައިގެން ނުފެނި ނުދެވިދާނެ! އަހުރެމެންގެ ހަމަ ހަމަ ގެއްލިގެން! ކޮންމެ ފަހަކު ހިތުގެ سلام ބުނުމަކަށް އަންނަވާތީ، حال ހުރިގޮތް ބުނަމާ، ހިތި ދުނިޔެ! މިކަމަކީ ތަޖުރިބާއެއް ކޮން أمید އެއްތޯ؟... އަހުރެމެން ދުރުވުން ނުހުރި

ދުވަހަކުވެސް ނުހިފޭނެކަން ގަބޫލު! އަދި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލާނަމޭ، ވާހަކަދައްކާ
ވެސް ކުރީގެ خيال ގެ ބޭނުމެއް! ހިތްވަރުދެއްވާ، އަޅުގަނޑަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ދަސްވެއްޖެ!...

حسني - އާނ! އާނ! عزيزة ގެ ބޮޑުކަމުގެ ސިއްރަކީވެސް ހިތައް އެވާ!

حسن ފުޅު - ތިޔައީ! އަޅުގަނޑު ކިޔުނުހުރެ، އަންހެން ކުދިންނަށް ކިޔައި ނުދެވޭ!
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

حسني - عزيزة ގެ ހިތުގައި حسن ފުޅުގެ مقام ކޮބައި ހުރީ؟...

حسن ފުޅު - [illegible] عاطفة [illegible]
[illegible]
[illegible] خيال [illegible]
[illegible]
[illegible] أميل [illegible]
[illegible]

حسني - އާނ! [illegible] إستيداد [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]؟

حسن ފުޅު - [illegible] إستيداد [illegible]

حسني - [illegible] خيال [illegible]
[illegible] حسن ފުޅު [illegible]

މާރަމާ! އަދި، ދޮންކަމަނާ ފަދަ ، ބޮޑުކޮށް ބައްޕަފުޅާ ވަރަކަށް، ދިމާކަމާއި
ވެދާ މާރަކަ ދަރިކަލުންނަށް، އަދިމަތީގައި ހުރީތޯ ބައްޕަފުޅާ!

...... މިހެން ބުނެލައްވައިފި، ދޮންކަލޭ ޖެހިލުނު އަރިހަށް ފުރަތަމަ ހުއްޓުނީ އެހެރީ
حسيني، ބަލާލި ދެން، މިހިރީ ޢިޝާފުޅާ-

ޢިޝާފުޅު - މާރަމާ ފުރަތަ..... ދެވޭނެ ތޯ ދަރިފުޅަށް، އަންނަމަކަ ކަންނެއް އޮޅިއްޖެތޯ؟...

حسن ފުޅު - މިއީ ކަލަ ދުރިޔާގެ މާރަކަ !....

ޢިޝާފުޅު - އާނއެ! آخرة ގެ މާރަކަ އެއް ކަލޭގެން ގެވިނު ނަރަކައިން ސަލާމަތްވާނެ
އެބަ !.....!

حسيني - މި ދަރިކަލުން އަހަރެމެން ގެވިނުގެ ސިއްރު މާރަކަ އެބާ!...

ޢިޝާފުޅު - އަންނައީ އަދުން ކަލޭ... حسن ފުޅުގެ މަރަދިކަމުގައި ...... ތިއްބާނު
ވަރިހާ ؟....

حسيني - ނުނު! ދުނު! ދިމާކަމަށް ކަލޭ ހޯދަދޭނަން !

حسن ފުޅު - މިކަލާ ދަރިކަލުންގެ މާރަކަ އަދާ ބެހެއްޓެވީ އަދި ، ދިމާކުރުކަލޭތޯ؟...

މިހެން ބުނެލެއްވި، ދޮންކަމަނަ ގޮވާލައިން ހިނގައްވާ އިރުވައިލެއް
ހިނގާ ސަލާމަތުން ދަރިފުޅުން ގެއްލައި ދިރިއުޅުން އެއްކޮޅު ގޮތަށްހުއްޓެވު.
حسن ފުޅުގެ ވެސްގެ ދަޅި ދިޔައީ ދުނިޔަދި،

ދޮންކަމަނަ - حسن ފުޅު ގެން، މިއަދު ހަދަގެދަރިކަ ދިމާއަދި... އަންނައީ ކަލޭ އޮތީ
ދިޔަ؟....

حسيني - ދިމާކުރެއްވި ނުވޭ! އަހަރެން ބޭރުވި ދިއުމެއް حسن ފުޅު މިގޮތިން!

ދޮންކަމަނަ - އާނ! حسن ފުޅު ގެންގޮ އަވަހަށް ނުކުމޭ!

މިހެން ބުނެލައި ދިޔައީ ދޮނެއް ވަރުވާލައިފި. حسيني ވެސް ދޮންކަމަނަގެ
ފަރާތުން ބަލާލައިން ދިޔައީން، ތަނަކުރަމުގައި އެތެރި ބަލިކަމު، حسيني އަދި
ސަލާމަތެއްވާނެ ކަމުގައި، ގެއްޖެވެ. އަދި حسن ފުޅު، ޢިޝާފުޅާ ގެވިނުން
ނަގާ ދުވަހުސަލާމަތްވިން، ދޮންކަމަނަގެ، މަގުމަ، حوّای ފުޅު، އެއްކަލަ
ހިނގައްވައި، ވެސްގެ މަގުކަލޭވެ. حسيني އަރިހަށް އެދުރުވެއް ދިޔައިން
ދިޔައީ ދޮންކަމަނަވެސް އަރިހަށް ކައިރިވެލައިން ދިރިހުރި އެއްގައި ދިޔައީ،

حسيني - ކަލޭ! މަގޭ ދިރުން ދިއައިވެސް އެބަހުރިތޯ؟...

[illegible] - [illegible]
[illegible]
[illegible] !...
[illegible] !...

حسنی - [illegible]

[illegible] - [illegible] ?

حسنی - [illegible] !

[illegible] - [illegible] خرد [illegible]
[illegible] ? [illegible] حال [illegible] ?...
[illegible] ! خرد [illegible]
[illegible] !...
[illegible] !
حسنی [illegible] !...
[illegible]
[illegible] !....

حسنی - [illegible] ?

[illegible] - [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] !

حسنی - ([illegible]) ... [illegible]
[illegible] خرد [illegible]
[illegible] !

[illegible] - ([illegible]) [illegible]
[illegible] !... [illegible]
[illegible] ! [illegible] ...

އިތުރު މުޝްކިލެއް ދިމާވާނެތޯ ؟

حسني - ރީތިކޮށް އޮޅުވާލީ މީހާތީ ؟... އަހަރެން މިހާރު މިކަހަލަ ވާހަކަ އަށް !

އަޑުއަހާލީ ތިޔައީ ވަރަށް ކަންބޮޑުވާ ވާހަކައެއް !...

ދޮންކަލޯ - .... ވީއްޔާ ކިހިނެއް ތިޔަކަން ނިމުނީ ؟

حسني - ދެން ތިބީ ވަކިން ކަންތައް ކުރަން ؟

ދޮންކަލޯ - ރީތިކޮށް ނުވޭ ! ދަރުމަވަންތަ ވަރަށް އަވަސް ކުރިއަށް !...

حسني - ރީތިކަމާއި ވަރަށް ގަދަކަމުން ދަރުމަވަންތަ އަށްވުރެ އަޅުގަނޑު

ދޮންކަލޯ - އަތުވެއްޖެ ނުވޭ ރަނގަޅު ކަންތައް ؟

حسني ކަޑައިގަތުމަށް ފަހު ގޮވާލާފައި، އަވަހަށް ނުކުމެ ހިނގައިގެން ހިޔާއަށް

އެރި. މީހުން މިއަދުގެ ވާހަކަ ދައްކާ ފެށިއިރު ވަރަށް ނުވޭ ، حسني

ބޭނުން ހިނގަނީ ކޮންމެވެސް ކަމެއް ، މިއަދުގެ އެއްބައި ހަމައެކަނި

ހެދުން މިކަހަލަ އެކަހެރިވެ ، ބޮޑު ސަފަރެއް ހެދި މީހާއޭ، ބޭ،

ވަރަށް ރީތި ގޮތެއް ވެއްޖެ. އަދި ދޮންކަލޯގެ، އެހެން ބައެއް ކަހަލަ ހިތް

ގޮތް އޮޅިއްޖެއެވެ ، حسني ގެ ބޮލުގައި، އަދި ހިތުގައި ވަރަށް ގިނަ

ނުރުހުން ކަމެއް ނުވެއެވެ.

.... حسني ހިނގައިގެން ދަތުރު، "حسن ފުޅާ، އިސްތިރީ ، ދެމިގެން

ދިޔަ ރީތިވެގެން ، މާލެއަށް އަންނަނީ" ބުނެލައި ހިނގައިފި، އިސްތިރީ

ގެންދަވަން ވަނީ، ބޭރު އަރިހަށް އައިސްވެއްޖެއެވެ. حسني ހިނގައިގެން ހިނގައި

ކަން ދެއްކި މީހާ، حسن ފުޅު ގެންދަވަން ބޭނުމީ، އިސްތިރީ އާއި

ހިތްހެން ކަމަށް ހަދައިގެން ދެވަޑަގެންނެވެ.

މިކަމަށް މިހެން ކުރީ މިހާރު ހުސްކޮށް ސަލާމް ކުރުމުގެ ގޮތުންނެވެ.

އެކަމަށް، މިހެން ހުރިކަމުން، حسن ފުޅުގެ ވަރަށް ބޮޑު އަޑުއެއް އިސްތިރީ

އަތުން ފިލައިގެންނެވެ.

حسن ފުޅުވެސް ބަލައިލައްވައިގެން ދަންނަވައި ، ދޮންކަލޯ އިރު

އަރައިގެންނެވެ. حوّاء ފުޅު ކަނޑުގެ ކަންތައްތަކުގައި مشغول ވެގެން ، ބޭރުގެ

ދުނިޔޭގައި އުޅެއެވެ. حسن ފުޅު ގޮސް އަރައިގެ އެތެރެކޮޅުގައި އިނދެވަޑައި

ގެން ، ބޮޑުކަމުން އެކަމި ބޭ - އަރުވައިލައިފައެވެ. ދަރިކަލުން އަރައި ހުރިއިރުގައި

އެ ދުވަހު ދޮންކަމަނާ އައީ. ޙިޔާލީ ހިތާމައިން ފުރިފައި

حسن ފުޅު - ..... حسين އެ ދިޔައީ ކޮންތާކަށްތަ؟

ދޮންކަމަނާ - ވަޒީރު އަށް! ނޭނގެން!...

حسن ފުޅު - އަޅު ޚަބަރެއް ނުވޭތަ؟

ދޮންކަމަނާ - އަޅު ޚަބަރެއް ނޭނގެނީތަ؟ ކަލޭގެ ބަފާގެ ކައިރިއަށް އެ حسين އައީ ދިޔައީ ފުރަ މައްސަރު ވީއިރު އެކަނިވެގެން!

حسن ފުޅު - އޭނާ؟ އަނެއްކާ ކިހިނެއް؟

ދޮންކަމަނާ - އާނ! އަހަރެން! އޭނާ އައީ ދިޔުމުގެ، އަހަރެމެން ގެއިން ބޭރުވީ، އޭނާގެ ގޮތުން ދިޔުމާ! އަހަރެމެންނަށް ނުވިޔާ! ދެން އޭނާ އަނެއް ބޭރުވީ.. ފަހުން ގެއަށް ވަދެގެން ކަމާ!... މިހާރުވެސް خود ވާހަކަ ދިޔަކަމުން شكوى ކުރަންފަށައިފިއްޔާ!

حسن ފުޅު - ކަލޭކާކުތަ! ކަލޭކާކުތަ! އަހަރި މިހާރު ދުވަހަކުވެސް ފެންނާނެ ތަނެއްތަ؟

ދޮންކަމަނާ - ކޮންދުވަހަކުންތަ؟ ދިޔަދުވަހެއް ދުވަހަކުވެސް ނުފެންނާނެ!

حسن ފުޅު - އަހަރު މިއަދު މިއައީ މާލޭގެ ކަމެއްގެ ވާހަކަ!...

ދޮންކަމަނާ - އެއީ ކޮންކަމެއްތަ؟ ފަހުން..... ކީއް؟

حسن ފުޅު - އާނ! އެކަމެއް ނޭނގޭތަ؟

ދޮންކަމަނާ - ދިޔައީމުން ދިޔައީވީ - މިހާރު ހުސްވީތަ؟

حسن ފުޅު - ދިޔަދުވަހަކީ ދަރިކަލުން ކަމެއްނުވޭ! ދެން ބޭނުމާ ފެނުނުއިރު ދޫކޮށް!...

ދޮންކަމަނާ - ދެންމިހާރު ހިސާބަށްދުވަސް ދިޔަދުވަހު ވަރަށްގިނަ! ދިޔުމުގެ ގޮތް خود ކަލޭގެ - ކިޔައިދީގެން حسين ދިޔަ ދިޔަދުވަހު ދިޔައީ ކަލޭގެ ދެކޮޅު! މިއަދު ފަހަރުގައި އެވަގުތު ދޮންކަލޭގެ ހަދައިގެން އަވަސް ދިޔަދުވަހު އަވަހަށް!...

حسن ފުޅު - އަހަރެންވެސް، އޭގެ ދެކޮޅަކު އަހަރެމެންވެސް!

މިހެން ބުނުމާ، ދޮންކަމަނާ ރުއިމާ ގުޅިގެން، حسين ދިޔަ ދުވަހުގެ އެއްޗެހި ހޯދަން حسن ފުޅު އަރައިގެން ދިޔައީ

ދޮންކަމަނާ - ދެން މިއަދުންފެށިގެން، އެއްޗެއް އަވަހަށް ނުވާނެ!...

حسن ފުޅު - ބޭނުންވާނެ އަވަހަށް ނުލައި ކުޑަކުއްޖަކީ ދިޔަދުވަހަކީތަ؟

ދޮންކަމަނާ - ދެން އެކަން ދިޔަދުވަހަކީ ހުރިއަޅުގައި އެވަރަށްވުރެ! މިހާރު ދިޔަ ފުޅު އޭރުގައި ކަލޭގެ ކަންތައް ނުވެއް!..

حسن ފުޅު - އަހަރެ އަދި ނިކަމެތިއެއްތޯ!

ޢީސާފުޅު - (ބޯހިލާ ތަޅުވަމުން، ޕޮޕްކޮށްލައި) އާނ! މަޑުއެދި ނިކަމެތިއޭ! އެކަމަކު،

މިހާރު ކޮބާތޯ ބައްޕާ.

މިހެން ބުނެލާފައި އެކަ، ތަރުޖަމާ ފުރަތަމަ ބަލައިލައިފި. ދެން

ހުރި ވާހަކަ ދައްކަން ފެށީއެވެ. حسن ފުޅުގެ ބޭރުގައި ހުރި

ކަމެއް، ޢީސާފުޅުގެ ސަމާލުކަމަށް ފެނުނީއެވެ...! ޢީސާފުޅު މި

ހިސާބު ހަމަވެ، ޚިޔާލު ކުރަން ފެށުމުން، ވާހަކަ ދެއްކުމަށް ފަހު

އެހެން ބޭފުޅަކު އަރައި އައެވެ، حسين ދައްކައިދެއްވައި، ކަމެއް

ބޭނުންކަން ވިސްނުމަކަށް ފުރުޞަތު ލިބުނެވެ.

ޢީސާފުޅު - އަދުގެ މި ބައްޔަކީ ކޮބައިތޯ!

حسين - އާނ! މިކަމަކީ އަހަރެން ؟..

ޢީސާފުޅު - މިހާރު ހުރިހާކަމެއް ނިމުނީ! ބަލާކަށް ނުޖެހޭނެއޭ!

މިހެން ބުނެފައި ހިނގައްޖެއެވެ، حسين ކޮޓަރީގެ އެތެރެއަށް ވަދެ

ބޮޑު ބިރަކާއި އެކު ވަރަށް ފަސޭހައިން ގޮސް ބޭރުވެއްޖެއެވެ.

- فصل (١١) -

"..... ވަރަށް ދުރުން އަޑުއިވެ ދާހެން .. ބޮޑު ބޮޑު ހުވަފެންތަކެއް ދެކެމުން ދިޔަހެން.

ހިތުގައި ހީވަނީ ވަރަށް ދުރަށެވެ... ކަނޑާ ހުރިހާ ހިސާބެއް حواس..."

.... ބައްޕާ! އަހަރެން ވަރަށް ބޮޑަށް ވިސްނާފައި ހުންނަ ކަމެއް ނުކުރެވުން.

ކޮޅު، އެހެން ތަނެއްގެ جوهر އެއްގައި، ފުރުޞަތު ބޮޑު ބޮޑުކޮށް ލިބުމުން، ބިރުން

ރޭގަ ބޮޑުވެސް މަޑުމަޑުން ނުކުމެވެއްޖެއެވެ، ހިތުގައި އަރަނީ އެކަކު ހޯދަމުން

ދަނީކަން އެނގުނު އަދި ދެރަވާ ކަމަށް ހީވަމުން حسن ވަތް ހިތާމަ ހިތްވަރާއެކު

ނުހުރިހާގޮތް އެވެ. އަހަރެން ދެކޭ ބޮޑުވެގެން ކުރިން ހިތުގައި އަރައި ހިތަށް

އެކަމަކު ހަމަވެފައި އެކި އެކި ހިސާބުތަކުގައި، ވަރަށްބޮޑު ހިތްވަރާ، ކަމެއް ކުރަމުން

ގުޅިގެން ގޮސް ބަލާ، އެކަކުވެސް ނުވާނެ ގޮތް ދިޔަވެ... ދެރަވެ އެތެރެ

ބޭރު ނުކުމެވުނީ ހިތުގައި ހިތްހަމަޖެހުން، ހިތުގައި ހިތާމަ އަރާ އެކަމެއް

ކަނޑައަޅައި، އެތެރޭގައި، ހިތްވަރާ ބަދަލުވެ. صحة އާއި عافية

ގެއްލި، އެތަން ބޮޑުވެއްޖެ އުދަގޫވާނީ ފެންނަނީ އުފާވާން ޖެހިދާނެއެވެ...

... މަސައްކަތް عزيزة އަށް އުފަލަ ބޮޑުحالُ ނެ ޖެހުނީ މިކަހަލަ ކަމެއް ފުރަތަމަ ފެނުނީމައެވެ!

މަސައްކަތު حسنى އެކުން މިހާރު ދިރުخبر ދިވެހި ދުވަހުން - ސުކޫލް މިހާރު މިފެށި ހަމަޔަށް ވަގުތުވެއެވެ. އެއްދުވަހު ވެސް،

[illegible]

عزيزة ބޮޑު އެކުގެ ފިކުރު ސުރުޚީ، އެކަމަކު ކަނޑައެޅި ބައްޕަ ހަދައިދީ "سميحة" އެވެ. އެކަމު މިކަހަލަ ފަރާތައި، عزيزة ގެ حال ބަލައި އެހެރީ، مصطفى އެވެ. مصطفى އާއި، [illegible] އެއްވެސް [illegible] ދުވަހެއް [illegible] އަހަރެމެންނެވެ.

މަސައްކަތް محمّد ކަލޭގެ [illegible] ވަކިން ދިވެ-ހި [illegible] އެވެ. އެކަމަކު، [illegible] ވަކިން ބަދަލު-ކުރި [illegible] އެމްއެވެ. [illegible] حسنى ގެ

ނަގަނީވެސް، ފިހެއްގެ ދުވަހުން ކިޔައިދޭއަޑު ޖިލާޤީ، މިގޮތަށް حسنى ގެ
ކާވެނީގަނޑު ޖީޔަކީ ދުވަހަކު ވެދާނެއެވެ.

އެހެން ކަމުގައި ވިޔަސް .... عزيزة ގެ ހިތުން حسنى ގެ
ނަން ފުހެލިއްޖެތޯއެވެ؟.... ނުވަތަ ފުހެލެން ބޭނުމެވެ. މިއީ
އެއްގޮތަކަށް ވެސް އެގޭކަމެއް ނޫނެވެ!...

އެއްދުވަހަކު ހަވީރު، ދޮންކަލޭގެފާނު ގެއަށް ދިޔުމެވެ. އެހާ އަށް
ދުވަސް ކުރިން ގަޑިއަކީ، އާދައިގެ ދުވަހެއް ކަމަށްވުރެ އަސްލު ފުރަތަމަ ހިތާ
ކަނޑައެޅި عزيزة ގެ ކޮޓަރި އަށެވެ. ވަންނަމުން ދިޔައީ، عزيزة ގެ ހިތް
ފަރަން ގަތެވެ. ކަލޭ ހިލޭގައި ކުޑައަކާތަކާ ބަލައިލިއިރު ބަހައްޓަވައިގެން، އަ
ދިޔާ سميحة އެވެ. ދޮންކަލޭގެފާނު ވަންނަވަދެން، سميحة ތެދުވެ،
ތިމާއަށް ދުރަށް ޖެހިލީއެވެ. ދޮންކަލޭގެ ހުރިގޮތުން ސަކަރާތް އެދުރުވެގެން ދެމަ
އަރައި، ގެދޮރުވެރިޔާ عزيزة އަށް ގޮވައިލިއެވެ.

سميحة — މިގޮތް އާއި އެންމެ ދިރިއުޅެމުންދަނީ!
ދޮންކަލޭގެފާނު — އެހެން ދުވަސް ދުވަހާއި މަޖިލިސް ކަމެއް ވާނީ؟...
سميحة — ނުން! ހަމަ އެހެން ދުވަހެއްވެސް އެއްގޮތެވެ! ވަރަށް ހާލަތު ނުވޭ!

މިހެން ބުނެލީއެވެ، ފުންމައިތިން މިހާ سلام ކޮށްލިއެވެ، سميحة
ވެސް ތެދުވެލީ، مصطفى އެވެ. ދޮންކަލޭގެފާނު މިވާހަކަ ނަހަ
ކަމުގައި، ފުރުޞަތު ދައްކަވަން ނިކުން ނުވެވުނު....

مصطفى — السّلام عليكم !
ދޮންކަލޭގެފާނު — وعليكم السّلام ! ހިނގާނަމާ !
مصطفى — މިއަދުގެ حال ކިހިނެއް؟...
ދޮންކަލޭގެފާނު — ވަރަށް ރަނގަޅު ނުވޭ.
مصطفى — މިގޮތް ދެން، ހަމަކަށަ ދުނިޔޭގައި، ކަންތައް ކުރަންވާނީ ކިހިނެއްތޯ؟
ދޮންކަލޭގެފާނު — ތިޔަކަމުގައި މަށާ މިހުންނަނީ ވަރަށް ހިތާމަ ބޮޑުވެގެން!...
مصطفى — ތިޔަހިތްހުރީ ކުރަންވާނެ ކަމެއްނުވޭ! އަދިވެސް ދުނިޔޭން ވިއްސާ!
ދޮންކަލޭގެފާނު — އެކިފަހަރު ވިސްނުނީތޯ؟
مصطفى — އަލުގައި ފެންނަ ފެނުމުގައި، ވިޔާފާރި އަށްވުރެން، މިގޮތް ހިތްކަމަށް ވާނެ،

عزيزة [illegible] صحّة [illegible] !

[illegible] – [illegible] !...

مصطفى – [illegible] ؟... [illegible]
[illegible] ! [illegible]
[illegible] ؟ [illegible]
[illegible] !

[illegible] – [illegible] !

مصطفى – [illegible] ؟

[illegible] – [illegible]
[illegible] ! [illegible]
[illegible] ! [illegible]
مشهور [illegible] !...

مصطفى – .... [illegible] ! [illegible]
[illegible] ! [illegible]
[illegible] محمّد [illegible] !....
[illegible] !

[illegible] – [illegible] !....

مصطفى – [illegible] ! السّلام عليكم !

[illegible] – وعليكم السّلام !

مصطفى [illegible]
[illegible]
عزيزة [illegible] .

سميحة – [illegible] !...

[illegible] – ([illegible] عزيزة [illegible]) [illegible] !....

سميحة – [illegible] ؟

[illegible] – حال [illegible] ؟...

سميحة – [illegible] قصد [illegible] ؟...

ދޮންކަމަނާފުޅު -އާނ! ދަރިފުޅު ނުވެސް ދެކެން ކަލޭގެ ކަމެއްނުވޭ! އަދި ކަލޭގެ ބައްޕަ
އަރަހަރަ ގޮސް ދިޔަމާ ކަރަދާހު ދެކި ލިޔުން ކަލޭ!...

سميحة -عزيزة ގެ حال ބަލައި އެވީނު ކޮންފަދައެއް ހީވަނީ ގެންދަނީ ވާނު
ކިހިނެއް؟

ދޮންކަމަނާފުޅު- ހީވަނީ ނުގެނޫމެއް ވެސް ކިޔައިދީބަލަ؟... عزيزة ގެ ގައިގައި އަތްލާށެ ...
ދެވިއްޖަ!

سميحة -ގެންދަވާނު ބަލާބަލާ ކަހަލަ ކަމެކޭ؟

ދޮންކަމަނާފުޅު-(ސުވާލުކޮށް ހިނގާފައިވާ) ބިރު ގަނެ އަދި ގައިގައި ނުހަނު!

سميحة -އެގޮތް ހީވަނީ ފެނިފައިވާގޮތް އަސްލު ކިޔައިދޭށޭ!

ދޮންކަމަނާފުޅު -އެގޮތް ހީވަނީ ކޮންގޮތެއް ކަމެއް ވާނީ؟

سميحة -ބިރުގައި އަރައިގަތުމުގެ ސަބަބު! އަސްލު ކިޔައިދެން، عزيزة ގެ حال ފަހަރަކު
ބަލައިލުން ކަލޭ، ދޮންކަމަނާ ވަރަށް ފެނިވަޑައި ހީވަނީ ގެނައިވަރަށް!..

ދޮންކަމަނާ- އެކަހަލަ ހީވަނީ ނުފެނިއްޖޭއޭތޯ؟

سميحة -އަސްލު ކިޔައިދޭށެ ކަންތައްތަކުގެ ސަބަބުތަކޭ؟

ދޮންކަމަނާފުޅު -އެގޮތުގައި އެގޮތް ހީވަނީ ކިހިނެއް ކަމެއްނުވޭ! ދަރިފުޅު ހަދައިގެން ހުންނާށް!

سميحة -އަސްލު ދިމާ، ވީހާ ފަސޭހައިން، ފަރުވާ ދެވޭނެ ހަރަކާތެއް ހޯދާށް!

ދިޔަ ބޭރަށް، ކަލޭގެ ހިތުގައި ވެސް ބިރުގަތުން، ބަލިވެގެން އަދި ދިމާ
ވެނު، ދޮންކަމަނާ ހޯދުން ބޭރުކޮށްލައިގެން، ވެސް ހިތަށް ދެރަވެއްޖެ އެވެ.

سميحة ގެ عزيزة ގެ ހިތުގައި އަރައިގަތް ބިރުވެރިކަން-
ތަކާ، އަލިފާނުގެ ވާހަ، ހިނގާދާނެ ފަހަރެއް، ކަލާމާ ގުޅުން- ވާނީ
ފިޔަވަ، އެކަމަށް އަމަލު ކުރިމަތިވުން ކުރަމުންދާ ގޮތްތަކަށް ބަލައި
ވަރަ ހުރި ބަޔަކު ނަގައި، އެހެން އެކަމާ ބެހޭގޮތުން އަދި
އަޑައިވިއެވެ. މިކަންތައްތައް އަދި ނުހިމެނޭ އޮތުމާ، ބަލައި ގެނެސް
ދެވިހަވާ ދަރިފުޅު އަޑުއިވިގެން ހިނގާ ދިޔަ، حسن ފުޅު ވަދެފި.
ޙަސަންފުޅު ހިނގައިގެން ދަރީއަށް.

سميحة -އާނ! އާނ! ޙަސަންފުޅު ހުވަފެނުގައި ބިރުގަތް ދަރި ކޮންތާކުތޯ؟
ޙަސަންފުޅު -ބަލަ! އެ ދިޔައީ ދިމާ ވެސް ހިތުން ނަގާފައި ކޮންކަމެއް ނުހުރޭ؟ މިދަރި-

ހަމަޖެހުނު!

حسن ފުޅު - އާނ! އަންނަނީ ހަމަޖެހިފައޭ! ދުވަހަކު ހަމަޖެހޭނެ ނޫނޭ!...

سميحة - حسن ފުޅު ހަމަޖެހިފައެއް ނުވަނީތަ... ތޯ؟

حسن ފުޅު - ނޫން! ހަމަޖެހިފައެއް ނުވަނީ!... މިއަދު عزيزة ގެ حال ކިހިނެއްތަ؟..

سميحة - ހަމަ އެ حال! ތިޔަ ސުވާލެއް ކީއްތޯ؟

حسن ފުޅު - މިއަދުވެސް ނުފެނުނީތަ؟...

سميحة - މިހާރު އަންނަނީ ހިތަށް ނުތަނަވަސްވެގެން!

حسن ފުޅު - ފަރުވާއެއް ދީގެން ކަމެއްވާނެ އެކަމަކު ފަރުވާ ހޯދާނީ ކޮންތާކުން!

سميحة - އެހެންވީ!... ދެން ކިހިނެއް ކަމެއް ބޭނުން ނުވާނެ!...

حسن ފުޅު - حسني ވެސް ހިތަށް ބޮޑަށް އަސަރުކުރި ކަމެއްގެ ސަބަބުން!

سميحة - އެނގޭ؟ އަހަރެން...؟

حسن ފުޅު - ފާޑެއް އެނގޭ! މިހާރު އެކަމަކު ދުވަހަކު ދުވަހަކު ވެސް ހިތާމަ ކުރަނީ

ވަގުތު ގެއްލިގެން! އަހަރު ހިތަކީ ހިތާމައިން ފުރިފައިވާ ތަނެއް!...

سميحة - ދެން ކިހިނެއް؟

حسن ފުޅު - ދެން ކުރާނީ އެއްވެސް ކަމެއް ނެތް ބޮޑުވީމާ!...

سميحة - حسني ބިރުގަތީ ކީއްވެތޯ އެކަނި ހުރެފައި! އަބަދުވެސް ވިސްނަމުން

ގޮސް ހިތާމަ ކުރީ!

حسن ފުޅު - އެހެންވެސް ވެދާނެ؟ ކޮންމެ އެއްޗެއް ކުރީ ނުބައި ވިސްނުމަކުން ހިތާމައިގެ

އަޑުއިވިގެން މިހާރު ފެނިގެން ހިނގައްޖެ!...

سميحة - އެހެން ދެކޭތީ ހިތާމައެއް؟ ހަމަ މިހާރު ދެރަވެގެން މިހާރު އެނބުރި ކުރެވޭ

ނުވެސް؟...

حسن ފުޅު - މިހާރު ދެން ބިރުގަނެގެން ކަމެއްވެސް ނުވާނެ!

سميحة - ތިޔަ ވާހަކަ ކުރާތީ ހިނގައިދޭ؟... حسني ވެސް ކުރި ކަމަކާ، ބޮޑު

ދެރަ ހިތާމަ ކުރަނީ، މިހާރު ހިތާމައިގެ ދުވަސް... ހިތާމަ މިހާރު ދެން

ވެސް... ތެދުވާ ސަބަބަކީ، އެއްކަލަ އެދޭތީ... ކުރަނީ،

ކުރަމުން ދާނީ؟...

ރިޟާ ފުޅު - (ބޭރުން އައިސް ވަނުމުން) މަރުން އެއް ހިތާމައިގައި މިހާރު މަރުވެ

ނުކުރިއެކަށް ވަކިކުރަނީ!... ބަލާ! މިހެން ނުވެވޭތޯއި، މިހުރިހާ ވަގުތު
ކުރުމަކީ، ބޮޑުވެފައިވާ، އަހަރެމެންގެ "އެދުރު" "ދަރިބެ" ބުނެއްވާ އަޑުއެ
ނުވަނީތޯ؟

حسن ފުޅު - (މިއެންދަރި) މިބާ އަދި މިކަހަން މަރުމާގެއްނުކަނޑަވާ!...

މޫސާ ފުޅު - އެކަން ވިއްޔާ ދެން ރިޔާސަތަކީ ކޮންވަރަކަށްތޯ؟

حسن ފުޅު - حسين އަށް ވަޑައިގެންނެވުނީ سكينة އަށް ކިޔައި ދިނީމާ، އެކަމާއިމެދު އަނގަ
އެއްކޮށް ބުނީމު!

މޫސާ ފުޅު - حسين އަށް އެއީ، ހަމަ ވާހަކަ ކިޔޭ! މަރަން ބަލައިނުލާ ދައްކަވަނީ ފަރިކަމެއް
މިހެންނޭ އިންސާފު ވިއްޔާ، އެހެން ގޮތެއް ނުވާނެ! ދަހި އަހަރެން ކަލޭގެ އެއް-
ބަޔަކަށް، حسينގެ، ދުނިޔެވީ ދެވޭނެ އެހެންގޮތަކުން ދޭން މިކަން ތައުބާ
ވެސް ވެއްޖިއްޔާ! ކަންތައްތައް އަވަހަށް ގެއްލި، އެހެންނަމަ، ގޮތެއް ވެސް
ނުވާނެ!

حسن ފުޅު - ކަންތައް ކިހިނެއް؟... އެކަން މިހާރަކަށް ދިމާކުރީ ދުނިޔެ!

މޫސާ ފުޅު - ކީއްވެ؟ އަޑު އަހާ ނުލާހިކު ކިތަންމެ!... އަދި މިހާރުވެސް ވިސްނާ ކަމެއްނެތް!
ބަލާށެވެ ހުރެގެން!

حسن ފުޅު - މިހާ މިހާރުކަން އޮޅިގެ ކަންތައްތަކެއް ހުރީ.... ރަށްތެރި މީހުންގެ ބަސްތަކަށް.

މޫސާ ފުޅު - ބާރު! ވަރު، ވިދާޅުވީ ތިޔަ! ކަލޭގެ އޮތީ ގޮތަކަށް އޮތްތަން!......
حسين އަށް ވަޑައިގެންނެވީ ކިޔަވައިދިނުމަށް! ދިރިހުރި حسينގެ ދުލެއް ކުރިކަމެއް
ބަލައިލަ ގޮތަކަށް ދެކޭ!... ފެނޭ ހަމަހިފާ ދުވަހެއް!....

سكينة - ހިތާމަ މިހުރިހާ ދިރުމުން އަހަރެން އެހެންވެސް ވާނެ!

މޫސާ ފުޅު - ހިތްހަމަޖެހޭ ގޮތެއް؟... ކަނޑައެޅި މިކަމުގެ ހުރިހާ ޒިންމާ އުފުލަންޖެހޭނީ
ދުވަސްތަކުން، ނަގާކަށް ބަލައިނުލެވި ކަމެއް ރަނގަޅުވާނޭ ދުވަހެއް ނުވަތަ ނުވޭތޯ ހިނގާ
މިހާރަކަށް ދާނީ!

حسن ފުޅު - ދެން އެކަން މިހާރަކަށް ކުރަމުންދާ ހިސާބު! ދިވެހި އެކުވެރި، عشا
ނަމާދަށް ގޮވާލީ ނޫންތޯ؟

މޫސާ ފުޅު - ކަލޭގެ! ކަލޭގެ ދަރިކަލުން! ވަގުތު، ދިޔައީ ހިނދުކޮޅެއް؟

ދިޔުމުގެ ފަހުން، ކޮޓަރިތެރޭގައި عزيزة ޙަސަން ދެއްކެވި ...

سميحة" ދުވެފައި ދިޔައީއެވެ، މީގެ ތަރިޖަމާކުރެވުނުކަން ޖޯބާ ސުރަހުން ހިތާމަ
ވެސް ހިނގައްޖެއެވެ.

އަހަރެމެންގެ ހަމަޖެހުން، ހަމަޖެހުން ބައްޕާގެ ނަހިކުރުމާއި އަދިވެސް
އެދޭ ކޮޅު محمد ކުރިޔަށް مصطفى ދެކެވެ، ދަރިކަލުންގެ ލިޔުމެއް
ފިނޑު ހަމަކަށްކުރެވުނީ، ދިރިއުޅުމަށް ހުރިހާ މީހުން ވިސްނުން ފުރިހަމަ
ކަމަކަށް ބިނާކުރެވިއްޖެ، އަދި އެކުވެރި ގުޅުންތަކުގެ ފުރުޞަތު ލިބުމާ
ބައްޓަމާ ހަމައެކަނި، ހަމަ ކޮންމެ ތަރިކަ، ދަރިކަލުން ފަހަރެއް ހުސް
އަހަރެން، މިބައިވެރިވެވެނީ އަޅުގަނޑުގެ ދެފަހަރު ކުޅެވޭ، ބިޔަބޮޑު ބަޔަކު
ކަމަކަށް އަހަރެމެންނަށް، މި ކަންތައް ހާލަތު، ދަރިކަލުންގެ ފުރުޞަތުގެ ބިރުވެރި
އެ އަހަރެމެންނަށް ހިތްވަރުދީ حوال ދެކޮޅު ހެދިއްޖެއެވެ. މިހާރުން ދުނިޔެއަށް ވަރަ
ބަސް ކަމާއި، ބިރާއި ކަމުގެ އެއްޗެ ބޭނުން އެއް ސަބަބަކަށް ކަމަކަށް، ދަރިކަލުންގެ
ފުރާނަ ގެދުރުކުރަ ވެރިން، ދެކެމުންދާކަމަ، މިހާރު ވަރުގަދަ ނުހަމަހަމަކަން
އެނގޭ ތަރިކަ ގެނެސް އެއްގެ ހަސަދަން، ފަހަރު އެހީތެރިކަމުގައި، ބައްޕާރު
ކަންހިނގި.

ދަރިކަލުންގެ ފުރާނަ ދަރުމަ ބައްޕަރު ކަންހިނގިއެވެ، އެއްގެ ބޭބެ
އެޅުމަށް މިހާ، مصطفى އެވެ. މިހެން ކަމުން މިހާރު ފިކުރުގެ ކަންކަމު
ބޮޑުކުރިމަށް، ގެ ބޮޑުކުރިމަށް ހިނގައިގެން مصطفى އެވެ.
ބައްޕަރު އަހަރެމެންގެ مسئوليّة އުފުލުން ވަރަށް ދަތިވެގެން އުޅުނީ
ދަރިކަލުންގެ ބޭނުންތަކަށް، ވަރުގަދަ ކަންތައް، އެބޭބެ އުފުލުމަށް ވެރިވީއެވެ.
މިކަމަށް އެވޭ ދަރިކަލުގެ ސަބަބުން، އެއްގެ އުފާވެރިކަން މިއަދު
މިހާރު، سميحة" އެވެ. އެހެނީ، ބައްޕާއަކީ، ދުވަހަކުން ދަރުމަ ބޭބެ
ނުލިބުނު ހިނގާލިކަމަށް، މިއަދުވީ، ދަރުމަ ކަންތައްތައް، ބައްޕާރު ފުރަތަމަ
އެއްގެ ހަރުކަށި ކަންތައް، ވިސްނަމާކަށް ކަންތަކަށް ފުރުޞަތު އުފާވީ، އަހަރެމެން
ހިތްހަމަ، ކަމަކުން ހިނގާދިޔަ ފިކުރުތަކަށް، އެއްގެސް އުފާވެރި ދުނިޔެ
އަރުވަން ބޭނުމެއް، މިކަމަކަށް ކަންތައްތަކެއް، ހަމައެކަނި عزيزة އަށެވެ. އެ
ކަހަލަ، އެހެންނަމަ، އަހަރުމެންނަށް! އަހަރު ބޭނުމެއް ކުރަންޖެހޭނެތޯ؟......
ދަރިކަލު އެބަ، "ބައްޕާ" އެބަ، ކަންހިނގަނީތޯ؟... އެކަމަކު ތަރިކަގައި،

އުފުލުއްވިޔަސް ވަގުތު ނުވެވުނު.... ރިވެތި ތިނަފުސް ކަމުއްލިބުމުގެ
އުއްމީދު ސަލާމަތް ނުވެވުނު.

ކަންތައް އަވަސް ވިޔަފާރިއްގެ ދަރުބާރު ހުރިކަމި ކަމެއް
ތަފްސީލުކޮށް، ހުރިހާ ދަރުމަހު ފަރާތް ފަސްގަނޑުގައިވެސް، މާލެއި
ކައިރިގައިން ހިނގާ، ހަމަ ދަރަނިވެރިންނާ ދޭތެރޭގައި ބައެއްގޮތްތަކުގެ
ހުރިކަމި ހިއްވަރު ނަގާލިއި އެކަނިވެރި، ދަރަޖައް ދޭލަހޭހަރުތަ.
ކަރުނަ ކަށް ދަމުމަޑުކަމި، ތިލިޔަވަނަން، ހަމަވަން ވަރަށް
ވާލުމުން އޮތަސް ހޮތުރޭހަށް ބޮޑުކަމެއް ބޭނުން، عزيزة ތިން ދިމާ،
އެކަހެ ވިއްސަވެ ވެސް ނުޖެހޭ، ވަރަށް ބޮޑަށް ހިތަދިވަތް. އެހެން
ދިޔުނު މާލޭ އަތީބާ،

—(ހިތުގެ ބޯހަށު ދިޔަވައި) ދުން އެވެއުނު ވަރަށް ބަދަލުވެއްޖޭ! ހުރި އެތަނަ
ދިމާ، މާބިނުދިނު، ބަތުރަވި ދިނުނުވުމު ހަމަވެ ނުވުން ނުކުތީއެ؟
ދެކުނު ބޮނޑުދުން، ވަޅުވަޅު އެވެނުއަސް ފަރުމާކުރެއް. ހިލާފަށް، ދިފަހަ
އެތްޕީ ދަރުފުގެ ދިމު އެކަހެރިވުން ދަރުކަލިއި ވަގުތު، ބައްޔަކުން ހުރި
ބޭރަށް ދަރުސްކިޔަވައިދެއް. عزيزة ބޮޑުވަނީ، ހަމަޖެހޭ ވަރަށް ދިނަ
އަންގައިލާނެ އަތިރިމައްޗަށް ހިނގާ ދިޔައީ.....

- فصل (١٢) -

......حسيني ގެ ދިރިއުޅުމަކީ، ދިޔަރު ދިޔާ ބަރައި ވިސްނަދިރިހާ،
ހަރުދަނާ، ހިތާމަ ކުރަންޖެހޭ. އެއީ އަދި، ވަރަށް އެކަށީގެން އުފުލުން
އަރިހުގައި، ދުވަސް خلاف ކަމެއްގައި އުފާ ދެރަވިޔާ ކުރުނުވީ.
ކަންތައްތަކުގައި، އެކަމާ އުފެދި ހިތުގެ އުނދަގޫތަށް ކުރެވި، ދިޔަރު އުފުން
ޖެހިވަރިކަމުގެ ދަރިކުރެވި، ދިރިދަރަ ކަމެއް ބަރައިވިސްނައިވާ حسيني
ވެސް ބަރާބަރު ވަރަށް ހިތާމަ ކުރެއްވި. އެކަން އެހެން ހުރިހާއި އަވަހަށް
އެ ދަރިކަމުން ނުދިވެން، ދިޔަ އުފުން ތިނަފުސް ކުރެވި، ވަރިން ބަރިކަމުގެ
އެގޮތުގެ ކުރެވި، ދަރަބަރައި އަދިސް ދިޔަގެ އުޅުނުހިނދު، ފިތުރީވަސް. ގެ
ކައިރިގައި، އުޅުނު ސަލާމަތު ވިޔަނާ ކަމަށް އެހާމަށް ފިރިހައި އެދި

ހިތްވަރުގަދަ ކަމަކާއި، އުފާވެރިކަމާ އަދުރުގަދަ ޒާތެއްވީ.

އެކަމަކު އެ އަދުރުން ފެނިގަތީމާ، އެނގޭ ހިތުގެ ބިރުވެރި ކަމެއް ހިތްގަނޑު އުދުނުގެ، އުފާވެރިކަމުގެ ވާރަހަކުން ބިރުވެރި ބައިވެ..... ނުވަތަ ގާތުގެ ބަޔަކާއިން ފެނުމަށް އެކި އެކި ހިސާބު ނުވެސް ވަރެއް ޖެހޭ ފެނުނު ބާވައެވެ؟... އެހެން ވިސްނާލުމެއް ނުފެނުނެވެ. އަދި ބިރުން ކަމަށް ހިތްދަތިކަމުގެ، އުފާވެރިކަން ނިކަމެތި ކަމެއް އޮތީ ފެނުމެ ނުރުބެވި، އަދި ކިޔައިދޭ، އެނގިއެން އުފާވެރި ދުނިޔެ ފެނުމެ، ބޭރުފުށުން ފެނުނު ކުރެއްވި ހެއްދުނު ތިބިފައިވާ ހިނގޭ، ދިރުނު ބައެއްފަހަރު އަބަދުވެއެވެ.

ދުނިޔޭގެ ކަމާ ދިރުމަށް ކުރިއަރަނީ، އެ އެކުއްޔާއިން ދުނިޔެ ދިރުން އެހެންކަމުގެ ބަދަލުވަމުންދެއެވެ. ހިތްހަމަކުރަން އަބަދު ބޮޑުވަމުން ދުނިޔެ، ހަދަފުން ހިތް ދިރުނު، ހިތް އުފާވެ ކުރިއަރަމުން، ދުވަހުވީ އެކަމަކު ހިކޭވާނެ ދުއްވާލުމެވެ. ދިރުން ދުނިޔެ ހަމައެކަނި އެވެ. ހިތްދުވަސް ދުވަހަށް حسني ބާރުގެ އަސަރުގެ، ދުނިޔެ ހިނގަމުން، ކަމުން ކަމަކާއި ދުވަހެއް ފަހެވެ. އެކަމާ ހިތްދުވަސް އެއްފަހަރު ބުނެދިނިކަމަށް ދިމާވި، ބޮޑުވެ ހިނގާ، ގެއްލި ހިނގުން އަކަން މާދަމާ، ދުނިޔެ އެއް ދުވަހަކުން ހީވާ ދުވެވެ.

ބޭގެ خرد ހިނދުކޮޅު حسني ގެ އަތުން ވިޔަފާރި عدد އެއް ދުވަހުން އަހުން ދުވަހަށް ދަނީ ހިނގަމުންދެވެ. އެކަމަކު، އެ ހިނގާ ހިނގާ ދުވަސް ސަބަބުން، ބޭރުގެ އެކުވެރިންނަށް ބިރުނުގަނެ ކަމުގައި އަދި ކަމަކު حسني އަށް ނުފެނުނެވެ. އެކަމުގައި ދެން سؤال އެއް ކުރިޔަސް، ދަރުމަ عذر އަދި، ބޭނުންކުރި ތަކެތި އަގުބޮޑު ކަމުގައި ދެއްކި ވަރަށް އެތައް ދަތިކަމެއް. އެކަމަކު ބޭނުންކުރި ތަކެތީގެ އަގު ހިނގަމުންދާ حسني ދަރިފުޅު ބަލަހައްޓަމުން، އެހެންގޮތަކުން ހިނގާ ވިޔަފާރި، ގެއްލުނު ހިނގުމުގެ ކުޑަކަން ދެކެ އަދި ބޭރަށް، ވިޔަ خرد ކުރުމަށް އަދި އެހެން އެކަން ފަހުން އެނގޭ ކަމުގެ

حسين ގެ ބޮޑުކަން އުފާވެރިކަމާއި ފުރިހަމަކަމަށް އަހަރެން އަސަރު ނުލިބޭއިރު ގަދަވަމުން ދިޔައީ، ހުރިހާ غيرة އާ ގެ ބޮޑުކަމެއް ހޯދުމަށް. ބޮޑުކަން ތަމްރީނު ކުރަނީ، އުފެދުނު ފިކުރާއި، ސިކުނޑި ... [illegible]

[illegible] حسين ... [illegible]

... فلسفة ... [illegible]

... [illegible] ... حسين ... عدد ... [illegible] ... محمد ... [illegible] ... حسين ... [illegible]

... حسين ... [illegible] ... محمد ... نعمة ... [illegible] ... محمد ... [illegible] ... رحمة ... [illegible] ... مصطفى ... [illegible] ... مصطفى ... [illegible]

ވަކިވެގެންނެވެ. ދިރުވިރާއި ކާފަރުގެ ސަބަބުތަކަށް ކުރެވޭ އިރު، ފުރުޞަތުގެ ވަރުގަދަކުރުވުން، ޖީބާ އުފުލުމަށް، ހިތްވަރަށް ކަކުލަށް މިރަކަށް ނުފުރުން އެވެ. މިކަހަލަ ހާލަތްތަކުގައި ގޮތަކަށް ބޮޑުވި ދުވަސް، حسين އަކީ ވަރަށް ބޮޑު އެކަށީގެންވާނެއެވެ. ވަރަށް ރަނގަޅު حال ގައި ހުރި މީހެއް ޖެހުނެވެ. "ކިރިޔާއި ކިރިޔާ" ގެ ގޮތުގައި ފުރިހަމަ ބޮޑު، ގުޅިގެން ފާއިދާ ބޮޑުވާ ކަމެއް ދިމާވެފައި ހުރި ކަމެވެ.

حسين ދިޔައީ އަހަރުތަކުން، އެންމެ ގާތްކަން ލިބުނު، حسن ފަދަ މީހުން ފުރިހަމަކުރުމެވެ. حسن ފަދަ ހަމަ މީހުންނަށް ވަރުގަދަ ވަރުގަދަ، އަދި ހިތްވަރު، ބައެއްފަހަރު އެއްބަސްވާ ގޮތެއް ހޯދަން އަދިވެސް އުފެދެވެ. މީހުންގެ މަސައްކަތް ކުރަމުންދާ އަދިވެސް އުފެދުނު މިކަހަލަ ހަލުއިވެއެވެ. ވަރަށް ގަދަ ގޮތުން، ދުނިޔެ ނަޒަރުން، ފަހަރެއް ބައެއްކަން ސަބަބެއް، އެކަން އެގޮތް ހިތަށް ހީވާ ކަމެއް ދުނިޔޭގެ ސަބަބުން އުފެދުނު، حسين ވަރަށް ނުލަފާ ވަގުތު ވާހަކަ ދައްކައިލިއެވެ، حسن ފަދަ ފަހަރެއް އެއްގޮތް. ދިވެހިރާއްޖެ حسن ފަދަ ހަމަހަމަ ދުނިޔެ ވާހަކަ، އަދި حسن ފަދަ ބޮޑުކަމުން ސިފަ ކުރާ، މީސް ފަދަ ދުވަސް حسين އަށް އެކުވެރިކަމުގެ ޒިރ حكمة އާ ކާމިލް، މީސް ފަދަ ނުދިނުމެވެ. އެހެން ކަމަކުން، ވަރަށް ދިގު ހަމައަކުން حسين ގާތުގައި، ދުރު ކަމަކުން ގަސްތު ކުރެވޭ ދުނިޔޭގެ ތަފާތު، ޒަމާނުގެ ގަސްތު ކުރެވުނެވެ.....

މިހާރު، މީސް ފަދަ އެންމެ ދިރުމުގެ ގޮތް އެކުގައި مصطفى ގެ ގޮތުގެ ގޮތް، مصطفى ގެ ވަރުގަދަ މީސް ފަދައިން، ކުރާކަން ދިމާވާ ކަމަށް އެވެ. مصطفى ގެ ވަސަތަށް ކަމެއް ދިމާވުމުގެ ސަބަބުން ބައެއް ވަސަތަށް ކަމެއް، ބައިވެރި ކުރުން ދިރުމުގެ ބޭނުންތަކުގައި ވަކިކަން މީސް ފަދަ ދިމާވި އެވެ. مصطفى ދެކޭ ވަސަތަށް ކަމެއް ކުރުމުގައި، ހިފާ ކަމުގައި ޒިމްމާ ދާރުކަން، ކުރިއަށް ނުދިނުން، އަދާ واجب އަދާކުރަން ދުވަސް ގެންދާ ކަމުގައި مصطفى އަށް ފެނިވަޑައިގެންފައެވެ.

ނަގައި އަހަރެން، މި ދުނިޔެއަށް ފެނުނު ތަރިކަމާ ގާތުން ހަރުގަނޑު،

ޒީނަތުގެ ޝަރީޢަތާ ބެހޭ ސިއްރު مصطفى ގާތު ދަންނަވާލުމުން، އެއް ދުވަހަކު، حسين ގެ ވާހަކަފުޅު ދެއްކެވުމަށްޓަކައި. އަދި ޖާގައެއް ދިނުން އަޅާލި ފުރުސަތު ހޯދުމާ ވާހަކަފުޅު ބެހޭގޮތުން ދެއްކުމަށްޓަކައި. مصطفى ޚިޔާލުތަކާ ދެކޮޅަށް ވިޔަސް ދެކިވަޑައިގެން حسين އާއި مصطفى އާއި ދެމެދުގައި އިހުމް ސަލާމް ކުރުން ހުސްކޮށް ހޯދުމާ ވާހަކަ އާއި ދެންނެވުމަށް އާއި ދިމާކޮށް އުޅުނުގެ ބަދަލުގައި ޖީމު ދެކެވިދާނެ މަޝްވަރާ ހިފާތޯ ބަލަބައްލަވާއި حسين ދެކެވިދާނެ ނިކުތުން ދިރިހުރި ވާހަކަ އާއި حسين ކަންތައް ކުރި ބަހެއް نتيجة އެއްގެ ގޮތުން، عزيزة އަށް ޖެހުނު حال ގެ ވާހަކަ އާއި ދެކެވުން ހުށަހަޅައިދެއްވާ.

ޒީނަތު — ދުރުން އަހަރެމެންނަށް، އަދިވެސް ކަންތައް ހަމަޖެހިފައިނުވާ އެއްވެސް ވ-
ސައްކަތެއް ނުކުރަން ބޭނުންނުވާނެ ނޫނޭ!

مصطفى — ވަސްވާސްތަކާ ބިރުގަނެގެން ވެސް، ކަމެއް ވަރަށްގޮތެއް ކުރުމަށް ނުކުޅެދޭނެ! ކަންތައް ވިސްނާފައި ނުގެންގޮސް، އަހަރެން ކުރިމަތިކޮށްލާ ވިހާރު ކަމުގައިވެސް އޮތީ ދޯ!

ޒީނަތު — އަހަރެމެން ގެނެސް އަތުވެއްޖެ ދުވަސް ވާހަކަ ދެކެވޭ ފުރުސަތު ކަންތައް ހަމަ ދިރިއުޅޭ، އަދި ހިތްހަމަ ޖެހޭނެ ގޮތެއް ވޭތޯ؟

مصطفى — ދެވަނަ ހަފުތާ ނުފެނޭ!

ޒީނަތު — އެއީ ހައްދުވަނީތޯ؟

مصطفى — އެ ގޮތަށް، ފިކުރު ޒީނަތުގެ ބަހަނދާނުން حسين ގަބޫލު ކުރާނީ ދެންކަމުގައި ބަލާ؟... އަދި- ދެންކަމަކަށް އާދޭ ވެސް، ޒީނަތު ބުނަނީ ކަލޭ ވާހަކަ އަހަރެން ދައްކަވާލިއްޔާ، ނުވި އަހަރެންނާއި ވާހަކަ، ޒީނަތު ދެކޭތީ...! ދެންކަމަކަށް އެކަހަލަ ކަމަކަށް ކުރަނީއޭ އަހަރެމެންކޮޅަށްވުރެ ހީވަނީ ނުބައިވެއްޖޭ!

ޒީނަތު — ދުރުހަލާ، ކަލޭނަށް އެއް ކަމެއް ވެސް ނުދިނެވޭ!....

مصطفى — އާނ! حسين އަމިއްލައަށް ވިސްނި، އަހަރާ ހިތްވިހަވަރު ވަރާ، އަހަރެ އަވަހަށް ވެސް ހޯދަނީ ޖެހޭ ބަހަނދާނުން ބަލައިލުމަށް ތިޔާޖެހުނީ ދެކެވެ އުޅެނީ ކަމަކަށް ނުވެވޭނެ! ބޭނުންވާ ގޮތަށް ކަންތައް ހުރިވިއްޖެ، ވާހަކައެއް ނުވެ، ހިތަދި، ފަހައިފާނެ ހިނގައިދާނެނޫން!

...... مصطفى ބުނީ މިހެން ހިތީ، ބޭފުޅަކަށް الهام ދޭ ގޮތުން
އަޅުގަޑު ލިޔުން ބޭނުންކުރަނީ. މިއަދުވެސް ވިސްނަމުންދަނީ ދެކުނު،
ފިކުރުގައި ގޮވާލަން ޖެހިއްޖެ އެވެ...... حسين ބޮޑަށް ގޯސްވެއް
އަޅުވާނެ އަތުގެ ވަރުން އަތްނަގާދަނީ ވިހާރު ވަށާބައި އެވަގަން އެއް-
ފައިދާގަ ސަލާމަތް ކުރުމުގެ ފުރުސަތު ގެއްލި ދިޔައީ ވަކި އިނގޭތޯ
ދަންނަ އަޅުގަނޑުމެން ދަރިފުޅު حسن ފެށީ ދުވަހުން ފެށިގެން
ހިތްސާފު، ޝައުގުވެރި ފުރުޞަތަކީ ހިތާމައެއް، ޖޯޝާއި ވަރުގަދަ
ވަގުތު، ޝައުގުވެރި ވަރަށް ގިނަ ގޮތްތަކެއް. މިކަމުގައި ހިތް
ނުލިބުނު ދެރަކަމުގައި، މިއަދުވެސް حسن ފުދު އެހެނަސް ވަރުގަދަ
އަދި حسين ގެ ފުރުޞަތު ނުލިބުނު އަންގައިދިނެވެ.
އެއީ ހަމަ حسن ފުދު އެހެނަސް ވަރުގަދަ ގޮތެއް ނުފެނުނެވެ.
އެކަމުގެ ފުރުޞަތު ނުލިބުމާއި ޖެހިލުންވުމާއި ދުރުން ދުރަށް
އޮތް ގައުމުގެ އަނގައިގަނޑެވެ. އަދި ޖެހިލުންވާ ގޮތަށް حسين
ނުލިބުނުކަމުގެ ބޮޑުކަމުގެ ދެރަވެދާނުވެސް ފަހަރެއްނުވިއެވެ......
މިހެން ނުދަރުމާ އެކަމަށް ބާރުއަޅާ އަދުގެއަށް حسين އަށް ދަރުމާން
ފަހަރުވިއެވެ...... އަދި حسين ގާތުގައި ކުރުގެ ފުރިހަމަ ނަގައިދީ
އެނގުނު ފުނޑުފުނޑުވެ ފަހަރުވިއެވެ.
......حسين ގެ حال މިހާރު އެކަމު ފަހަރުވެސް ދަރިވަރެއް ގެއްލެވެ.
ދުނިޔެގެ ޖެހިލުން ކުރާލަ އަހަރެން ދެއްކުމަށް ސަލާމަތް ގޮތަށް
ޕިކުނިކު އެކުވެރިކަމުގެ ނުހިނގާ ހިތްދަތިކުރާ ގޮތްތަށް
ގުރުބާނީ ކުރާނެ ޕިކްނިކު ހިތް ހިތާމަވާ ހަމަޖެހިފައި ހުންނަ،
އަދި މިއަދު ވާހަކަ ނުލިބޭނެ. ބޮޑަށް ހިތްދަތިކަމެއް ވިޔަސް
ފަސްނުޖެހޭ ކަންކަމެއް ބާކީއޮވެ!... ހިތްދަތި ދަރިކަލުން ހެކިވާ
އަދި ނަމުގެ ކަމުގެ ދަރިވެރި ވިޔަސް ކޮންކަހަލަ ބާކީއޮވެ؟..
ވަރަށް ބަލައިނުނު އެކީ ވަކިވެވޭއެވެ. މިހެން އޮތުމުން رحمة ދޭނެ
ވެސް އެކީ ދުނިޔޭގެ ދަރިވެރި، ދުނިޔެ އޮތުމުގެ ވަގުތު އަހަރުމެންގެ
ގައިގާ ވެގެން ބޭނުންވެ.

ހިތްދަތި ކަމާއި، ފިކުރު ބޮޑުވުމުގެ ސަބަބުތަކުން، އެއްދުވަހުން އަނެއްދުވަ-
ހަށް އިތުރުވަމުން އައީއެވެ. އެހެން ނަމަވެސް ހުރިހާ ނުރުހުންތައް ...!
ދުނިޔޭގެ ހަޔާތާއި، ބޭއްދުލުގެ ތަފާތުކަމާއި ނުލިބޭ ކަމާއި ...
ވައި، ހަވާއާއި، އޮޔާއަކީ، ފެނުން ކަނޑާއި ...
އުޅުމުގެ ނަތީޖާ ފެނުމުގެ قدرتی قانون ތަޤްދީރު ކަންހުރީ ވަގެ....

މިހާރު حسینی އަށް ހިނގައިދާ ...

... حال ...

... مصطفی

... حال ...

" حکم ربّی ގެ ... حال ... "
شکر ... .

...

حسینی ...

ކަމުގައި، ވެގެން އުޅުނު حسن ފުޅާ ދެކިވަޑައިގަތެވެ.

حسن ފުޅު، މިގޮތަށް ވަރަށް ވަރަށް ތަކުލީފުވާ އެއްޗަކީ، އަހަރެން
ވަރު އަރިސްކޮށް. ދަރިކަލުން ކަމަކާ، އެކަމު ސިޔާސީ ގޮތުގައި، ބަލައިލުމަށް
ދެކެން އަހަރެމެންގެ، ކަލޭގެ ފުރުސަތު، ވިލާތަކާ އަނެކަށް ނުފެންނަ ދިޔަޔަ،
ދަރަޖަ ކަނޑައި، ދަރަޖާ ފޮނުވައި އަދި އަހަރެން އެތަނ.... ބައްޔަ
ފަހަރު ދުވަހެއް ހިތްހަމަ ކުރެވިގެންދާނެ. އަހަރެމެ ދަރަވަރު، ދިޔަޔަ
ސިކުނޑިން شيطانا ވަރު، ދުވަސްވަރު، ވަކި އަލަނގަނޑު ހިފައިގެ.
އެކަމަ، އެ ދަރިކަލުން ދަރުމަވަންތަ ރަސްގެ އާދަޔާ އެއްކަހަލަ ރަސް
ދެން ކުރު ކަލަކަށް ދަރިކަލުން ރަސްކަމާ ދުރުކުރެވިއްޖެ.

حسن ފުޅު - ދަރިކަލުން ދިޔައީ ކޮން ކަމަކަށް ދޯ....؟

ދޮންކަމަނާ - ދަރިއަށް ކަލަކާ އަރައިގަތް ބޮޑުކަން ނުވާނެވެ. މިހާރު حسين ދަރިކަލުންގެ،
ވަސީލަތުން ވަރަށް އެއް ނުދަށަށް ކަލަށް ކުރެވޭނެ ތޯ ނުވާނެ؟...

حسن ފުޅު - ދަރިކަލުން ވަރަށް ވެރިކަމާ! ކަންތައް އެއްކޮށް ހައިރާނުން ވަރަށް ނުވީ އަދިވެސް
ނުދިއައް ނުވާނެއެވެ!...

ދޮންކަމަނާ - ދިޔައީ އެވެރިކަމާ ދުރަށް، ދިޔައީ ނުކުރެވޭނެ؟.... މިހާރު ދަރިކަލުން
ފޮނު ކަލޭގެ އަހަރެން މަޤާމު ނުކުރެވޭނެ ނުވާނެ؟.... حسين
އެކުން މިއަދު އެވެރިކަމާ ވަކިކޮށް ދަރިއަކަށް ބޮޑުކަމެއް ވެރިކަމާ
ދެކޮށް ކަލޭ حسن ފުޅުގެ ދިމާލު ނުވާނެ؟.... އަހަރެން ޒިންމާ ދެކެވޭ
މަގާމު ނުކުރައި، ކަލޭ، ދިޔައީ ދިޔައީ ކަލޭގެ ދަރަޖަ!...

حسن ފުޅު - މިހާރު ދިމާ ގޮތުގެ އެކަމަކާ! އެކަމާ ބިރުވެރިކަމާ! ދިޔައީ
ދިމާވެގެން ވަރަށް މިކަމާ، މިގޮތަށް އަރިސް ނުވާނެ ކަލޭގެ!...

ދޮންކަމަނާ - އާދޭ! ބިރުވެރިކަމާ؟.... ބިރުވެރި އެއް ނުކުރެވޭނެ އަދިވެސް ބޮޑު އެކަމު
ކަލޭގެ! ކަލޭގެ އަހަރެން ދިޔައީ....!...... މިއަދު ދުވަހުގެ
ނުވި ކަލޭގެ، ވަކިވީ ކަލަ މިއަދު؟

حسن ފުޅު - އާދޭ! އެކަމާ!.... ނުވާނެ ކަލޭ ނުވާނެ؟ މިހާރު ކަލޭ އަރިސް ކަލޭގެ ބޮޑުކަމާ
ދެކެން ބޮޑު ކަމުގެ ވެރިކަމާ، ކަންތައްތައް އެއްކޮށް ހައިރާނުން، ދަރިކަލު
އެކަމު ނުވިއްޖެ ކަލޭގެ އަހަރެން ވެރިކަމާ ވަކި ދިޔައީ ދިމާލުގެ

ކުޅުމަކީ ހުންނާ " – ،

ފާތުމަދައިތަ – ކޮއި....! އެކަކަ ދިހަކާ ދިހަކު ހިތާމަކުރެ؟ ކަލޭފަހަރެއްކީ ދިޔައީ

ކަލޭނުހުން....

حسن ފުޅު – ދޫނީ އަހުން ދިޔައީ، ދިޔައީ، އަންހެނުން ހިނދުގެން ތިބެ އަސްލު ހިތެއް

ކަލޭގެ؟..... ހިތްތަ ތިބޭނެއް އެންނަ އަދިކަލުން، އަހަރެމެން ހުރިހާ!

ދީނީ ދުވަސް ކުރަކާނުން، އަދިދޫނީ އެކަށޭނެއް ފަހު ޖެހިދިޔައީ! ތިއަ

ބުނާ ގޮތަށް ދިޔައީ، އަހަރެމެންނަށް ދެކޭކަށް ނުފެނޭ! ދޫނީ ހިދޭގެން

އަދުގެ ކަލުން ހެދުން ނުކުރޭ؟... އަދި އަހަރެމެން ދަރިންނަށްވެސް

އެއްދުވަހަކު ފަހަރެއް، ދިޔައީ ބޭރަށް ފުރަމާލެއް، ފިހާރަ އެތެރެއަށް ބަލަމާ!

..... އަހަރެމެން حسن ފަދަ ފުރަތަމަ ދިޔައީ ގެއްލުނު ކުޅޭ ހުރި–

ގަމަށް ހަދައިގެން އެތެރެއަށް ނުކުރޭ؟...

ފާތުމަދައިތަ – އަހަރެމެންގެ ގޮތް ދޭހަވެސް ވިހާތަ ހަމަ ޖީހޭ! ފުރަތަމަ ދިނުމަށް އެކީ

އަދިނުން حاصل ކުރާނެ ކަމެއް ވިސްނާނެ ގަބޫލު ވެއްޖެ!...އަހަރެން ވިސްނާ

ވިސްނު ދޫނީ ބޭނުމީ، ހިތަށް ނުކުރެވޭ ފެހި ރަތަ ފަހަރެއް، އެކަތިރީގަޔާ ހުން

ހަދައިފަހަރު އެތެރެ ދުވަ!.... އެދުނު ދޫނީ..... އަހަރެމެން ދިޔައީ..!

حسن ފުޅު – އާނ! އާނ! ތިބޭ އަދި ފުރުމަށް ފާހަގަ ކަމެއް؟... އެދުނު ބާރުގެ އަހަރެމެން

އެދުނުނު! ވިސްނު ގަމަށް އެކަށޭގޮތުގައި ހަމަ ދިހަވަރު އެއްގޮތަށް ޖެހިދޭ

ނުއެކޭ ގޮސްނުން ފެށޭ ކަމެއް!.... އަހަރެމެން ދޫނީ... އަދި ދިޔައީ ވަގުތު

ބަލައިދުވާ އެދުމާއި ފަހަރު ހިނދުގެނުން؟....

ފާތުމަދައިތަ – حسن ތަ އެދުނީ ވަގުތު ޖެހޭނެ ގޮތްވާނެ؟

حسن ފުޅު – ވަ....؟ ވަގުތުގައި ކަންތައް ބަލައިދޭނެ؟... ވަގުތުގައި އެހާނަމަ އަމަލުތަކަށް؟

ދިޔައީ ބޭރުގައި، ދަރުމަކީ ހިތްހެޔޮ އެދިޔައީ حسن ފުޅުގެ

ޖީބުގައި، އެމީހުންގެ ހިތްވަރު، ފުރުމަށް ބަލާނެ ބަރުވާ އެކަ، ވިހާގެ

ފުރަތަމަ حسن ފުޅުގެ ކަންކުރުމުގައި ޖެހިދޭ ފަހަރުވެސް، ހިތާވެސް ކުރަނީ،

ފުރަތަމަ ހަރުކަށި ބަދަލުގެނުވާ. ބާރަށް ކަރުވަކަން އަދިއަބަދުވެސް

ވިސްނަވަނީ ހިދުމަތް ދެކެން ތިބިކަން،

حسن – އާނ! ވިސްނު އެދުނީއޭ! ތަކަޔަށް އަދިވެސް ފުރަތަމައޭ!....

ވިހެން ބުނިއަސް ނަގަވަން ދިވެހުނެވެ. ތިމާގެ ޖެހުނުވިއްޔާ .
ބެއްލިއަކަށް ފުއްމަދީގެން ބޮޑުވެގެން ދުވެފައި ދިޔައިރު، އެންމެ ހަރުދެ
ކޮށް ދުވާ އަހަރަކަށް ވުރެންބޮޑެއް ހަދައި ބޮޑަށް ދުވެލި ހަރުވެ. އޭރުން
އޭނާގެ ހަށިގަނޑުހުރީވެސް އެހަކަށްގޮސް އަހަރެ ބާރުކުރި ދިއްލިތު
ތަކެއް ހަރުކަނޑުވާ ހުރިކަހަލަ އެވެ. އެކަހިވެސް حركات ތައް އަވަސް
ބޮޑެ ދުރުއަވަހު ދާތަށް ދުނެވެ! ވިއަދުވަހު، ފަސް ވިރަތް ފުރިހަމަވިއިރު
އަހަރުމެން އެ ހިތްވަރުތަކަށް حسن ފުޅު އަޅި، ގެއަށްވަރަށް ދަރުވު ތަކުދ
އަދުވައިގެން ، ކިޔާފަދައިގެ އަހަރެ ދިރާއަށް ވިތޮދުނަކަށް އެބުނިގެންނެވެ.
ކުޅަކަށް ތޮނޑިތޮނޑެވެސް އަވަދިވަ އަވަދިވަ ހުސްޖެވެ. ކަންކަމުންނާއި
ދެކަންފަހުން ޗާތަކުގެ އާތޮވެއް ނަގާހަނދުވެސް ހިފުއެވެ.

ކަންތަ އަކަސް حسن ފުޅު އެ حال ގައި އޮތަވާ އަންނާނެވެ.

އަދި، ދޮންކަމަނަ އާދި حسنی އާއި ދެނެ، ކަންހިފި ގޮތެއް ބަލައިލާނެ
ދަވާ އަންނާނެވެ!... حسن ފުޅު ދުއްވައިގަތީވާ، حسنی ދޮންކަމަނަ
އާދި ދިޔައީ އެބުރި ބަލައިލުމުން،

ދޮންކަމަނަ -ތިހައި!.... ތިޔައަކަވަ، ޖެހުނުގޮތް.... ހަދުބާނައްކައިނު ޗެވުކުރިއަކަށް
ނުވުނުހުރީވާ !

حسنی -ދިޔާ މަގާ ކަންހިގެނެ ވިދިދުން އަދިބުދި، ތޮވަދު ފުސްނު حقيقة ފުންނަނު
އެކަށެވެސް ޗެވުކުރިއަކަށް ހިއްޔަ ނުކުރޭ !

ދޮންކަމަނަ - ދެންނެ، އެބުނުކިރިއޮތް،.... حقيقة ށްގިޔައީއޮތް ދުށް ކަންތަށް ކަވުއް
ނިކަށް ކަނޑުބަވުދުނު!.... ތިޔަހުރުނުހިތީ ފަހު ދިއްވަވާ؟.... އަވަހަށް
ވެދިކަދުވާ ދަރިކަނަ ޗިތުރުކޫ؟

حسنی - ދޮންކަމަނަ، އަހަރުމެންތަކުގެ ދިރުމެއް ދުއްކިކައި ފާހަކަ ތަނާއި، ނުރައިވތ عدل
ތައްއޮތީ، ދުވިތުވެސް ނުހެދެއް! ދޮނި... ދެއް! ހިތާވެ!....
ކިއަޅިގެން ދަރުކައި އެއްދުރި، ދުވިތުވެސް ވަކަދުތަވޭ!...

ދޮންކަމަނަ -ކަށް ހިތާދުވެއްތޯ؟... ހިތާދުން އެއްކަށް ނޫޖިގެން ވަ އެބެއްގެންތޯ؟...
ދުވަހަކުވެސް ހިތަކަނުވޭ!... ދުވެސް ދުނަށް!..... ތި ބުރިނުނު....؟
ދުށްވެދިކަށް.... ! ވިގެއިން ނިކުމެގެން ދުރު!...

حسنی -ނޫން! ނޫން! ތިޔަބުނާ އަހަރެން ދެކެނީ "...ކަލޭގެފާނުގެ ދެކެވޭ..." ދޭތެރޭ
ހަމަހަރަކާތަކަށް ބޭނުމެއް!...

މިހެން ބުނެފައި އޭނާ އެތެރެއަށް ދުއްވައިލި ދިޔައީ ރަނގަޅަށް.! حسنی ހިނގައިދިޔައީ އޮޅުން އަރާފައި ހިތާމަ ލިބިފައި ވާހަކަތަކުން ބޮޑު ވިސްނުމެއް ...ގެ ވާހަކަތަކެއް އޮތީ ހިތުގައި ހިތާމަކުރަނީ އޭނާ ބުނި ބަސް!

....مصطفی އޭނާގެ ގޮތަށްވެސް ހެޔޮވެ ހަމަހުރުމުން ދެރަވި ފަހުން ނިކުމެ ގޭތެރޭގައި ހަރުކަށި ޙާލަތެއް ދިމާވެފައި ހުރި ކަމެއް، ކުޅިވަރު ރياضة ގެ ކުރިމަތީގައި ހިނގާފައިވާ، އަދި ކުޅިވަރަށް ޝައުޤުވެރިވީ، ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތައް ހުރި ކަމަށް ހިތަށް ނާރާ، ވިސްނަމުން ދިޔައީ ...ގެ ހިތުގައި ވިސްނުމެއް، ހިތްވަރު ލިބޭ ޙަރަކާތްތަކެއް ނެތި، ހަމައެކަނި ރާއްޖޭގެ ޖަމާޢަތްތަކުގެ ކަންކަމަށް އެހީވެދިނުމެވެ. އޭނާ، ވާހަކަ ދައްކަނީ އަބަދުވެސް މުޅިން ދެކޮޅަށް. ގައުމުގެ ޖަމާޢަތްތަކުގައި حركات ގެ ކުރި އެރުވުމަށް ކަންކަން ކުރާ شاعرއެއް ގޮތުގައި ހިތަށް ވާނީ ކުޑަކުއްޖަކު ދުވަހުއްސުރެ، މި ކަންކަމުގައި ބައިވެރިވެ ހަރަކާތްތެރިވެފައި ވާތީއެވެ. ރާއްޖޭގެ ފުރަތަމަ ކުޅިވަރު ޖަމާޢަތް ހިނގަމުންދިޔައީ.....

ދުވަހު... ހަމަ ފުރަތަމަ حسنی އޮތީ...! ބުނީ، ޤައުމުގެ ޚިދުމަތުގައި ކުރިއަރަން ފެށުމުގައި ބޭނުންވާ ހިތްވަރާއި ހިތްހެޔޮކަމެވެ...... ރަނގަޅު، ކޮންމެ ކަމެއްގައި ޙަރަކާތްތެރިވުމަށް ގޮތްތަކެއް ނެތް ހާލަތުގައި ކުރިއަރާ އެއްބައިވަންތަކަން ބޭނުންވޭ...! مصطفی ހިނގައިދިޔަ ގޮތުން ވިސްނުމުން އެކަމާ ބެހޭގޮތުން ބުނެވިދާނެ. ހިތުގެ ޙާލަތު އެއްގޮތަކަށް ބަދަލު ވެއްޖެ.

..... مصطفی ވިސްނުމުން ދެކޮޅުހެދި ގޮތަށް ކުރެވުނު، ހިތްވަރާއި ހިތްހެޔޮކަން ކުޑަވެފައި حركاتގެ ކުރިއެރުމަށް އޭނާ ބޭނުންވާ ކަންތައްތަކަށް ރުހުމެއް ނުދެވޭ. حسنی ފިކުރު ކުރީ، ވަރަށް އަސަރު ކުރި ޙާލަތު ފަދަ ހަމައެކަނި ވަގުތެއް مصطفی އަށް ލިބުނު، ކުރިއެރުމަށް ހިތްވަރު، ކުޅިވަރުގެ ދާއިރާ އަދި ޤައުމުގެ ޚިދުމަތުގައި ބައިވެރިވުމުން...! ދެކެނީ، ހަމަ ވަކި ޙާލަތެއް...!

މިހެން ގޮވައިލި ދޮގުކަން، ކަނޑައިލި ހެދިކަމި ގޮތެއް ނޫޅުނަސް، ދޮރުގެ
ގޮތް ޖެހުނަސް ވިދާލި مصطفى އަށް އެނގިއްޖެއެވެ.

.... އަނދިރިކަމުގައި ކޮޅުތަކި ހިލައި، ކުޑަކަން ހަދައިލައިފައި،
ދޫފޮތިތަކާ ގޮވައިލީމާ، ކައިރިއަކަށް ސިކުނޑިދަށްކަމާ ގޮތްކަން، ވާ
ހުރުމައިލައި، ވަރަށްގިނަ ހިތަމައިލައިފައި،

حسين - އައްޑަ! މި އޮތުލާ އަނބުރާ ކައިރިކަމެއް؟...

مصطفى - ތިޔަ އަހަރެންނަށް ވިޔާނަ؟..... ހިނދުކޮޅު!...

މިހެންބުނެފައި، ދޮރުން ދަނޑިވަޅު ހިލައިގެން ނަގައި ކޮޅުގެ ބަރަބަރު
ވައި، ދަރުމަވަންތަ، އަހަރެމެންގެ ގޮތުގައި، ދިޔާ އަތުވަޅުކަރުވެން ނޫނީ،
ނުގެނދޫވާނުކަން مصطفى އަށް އެނގިއްޖެއެވެ. އެހެން ކަމުން އެއް އަތުން
ކޮޅުކަން ހިފަހައްޓައިގެން ކަހާލާ ގޮތުގައި، حسين ގޮވައިގެން އުޅެނީ
ކަމީ، مصطفى ގެ ގާތަށް. ނަގާ ބަހުން ވަގުތީން ދިޔަކާ ދިލަފުޅު
ދޮށް ގެއްލި ވަރުވިއްޖެއެވެ. އަދި ދިޔާދާފުދަކީ ގޮތް، ނިސާފުޅުގެ
އެތައް ނިދާނުއަށް، مصطفى ގެ ގާތަށެވެ. އެހެންކަމުން مصطفى
އަށް ދަރިފުޅުން އެތެރެއަށް ވަނުމައި އެކީ، ނިސާފުޅުގެ ފަހަތުން ވަދެއި
އެވެ.

ނިސާފުޅު، ފުރަތަމައިގެން ބޮޑުވެ، ފެނުނު ކަމުގައިވިޔަ، ފާޑުގެ ހުތުރުގެ
ބަކަން ވަޑައިގަތީ،

ނިސާފުޅު - އައްޑަ! ޕިއްލޯ!... حسين ތޯ!... ފުރަހަމަ ވެއްޖެ ކިތަށް ކަނޑުވެސް
ނުކުޅޭ!

مصطفى - އަހަރެން ހަމަ ނޫނީ، އެވަރަށް ބޭނުންވީ ހުރުމަށް އެހެން ކަޖެހި
އަދި ބޭއްދުމު ކަނޑާލާ!

މިހާ އަތަށް ވެއްޖެ، ވަރަށް އަވަސް އަރައިގެ. ކަޖެހިބެއްދުނު ކަނޑާ،
އެދުރު ބޭނުމާ ދަރަވާކަން ހުރައިލައި، އަޅައިނު، حسين ދިޔަ ފުރާ
ވަރިކަމަށް، ސަރަހައްދުން އެގައިއެވެ.... އޮތް ގޮތް ކަނޑުވެސް ފުރަހަރުކަން
އެއް ނުވާއެވެ. ދުވަހަކާ ނުދާނާ ބޮޑުކަން ފަތިވެން، ވަރަށްގިނަ ހުރައިލައިފާ-
ހުރި ބޮޑުބޮޑު ބަލާބަލާ ވިއްޖެ. ހިތްކަޑުވެން ހުރި އެއްޗެއް ހިއްވަރުވެއްޖެ...

ޢީސާފުޅު އައިސް ކޮޓަރި ތެރެއަށް ވަދެގެން ބަލާފާ...

مصطفى -ރީތި ކަލޭގެފާނު ހިނގާލާށޭ...!

މިހެން ބުނެފައި އަތުގައި ހިފާފައި، އެއްގޮސް ދޮރުމަތީ ހުއްޓައި،
ވަކިއުޅުނީ، މައިމިހާގެ ވަރަށް ބޮޑު ހަލުވިކަމާއެކު، އެތެރެއަށް ވަދެ ފައިވާން ފިއްސުމަށް
އެވެ...! مصطفى އާއި، ޢީސާފުޅާއި، ދެމީހުންނަށް حسين ގެ
ކަލޭގެފާނަށް ލިބިގެންދިޔަ އަފްސޯސް ހުރި ގޮތް ނުކިޔާނެ ވަރަށް ހީވި
ކަމެއްކަމަށް ބުނެވިއްޖެ،

ޢީސާފުޅު -އަހުރެން ދެކެން އިސްލާހުވާނީ ހަމަ އެކަނި މަލާމާތުން...!

مصطفى -ފާނާ ހުރިހާ ކަމެއް ހާމަވާނެ! މިކަން ކަލޭގެފާނު ދެކެވޭނެ އެއްވެސް ތިމަން
محمد ކަލޭގެފާނު ގެންދެވިން ހަމަ އެކަނި އަހުރެންނާ...!

މިހެން ބުނުމުން، ޢީސާފުޅު ރިހެއުމުގައި ބެހެއްޓި ގޮސް ދޮރުމަތީ ހުއްޓައެވެ!

- فصـــل (١٣) -

...... محمد ކަލޭގެފާނު، ވަކިން ހަމަޖެހުން ފިޔަވައި އެހެން ގޮތެއް
ނުވެވޭ ދުވަސް ފަހުން ބަލިވެގެން ބޭރުކުރެއްވި އަދި ނުދެއްވެ. އެކަން ކަމާއި އެކުވެސް،
މިތާގެ ނޭނގޭ ކަންތައްތަކަށް، ވަރަށް ބޮޑަށް ފިކުރުވިއެވެ. މިކަން ކަމުން، މިތާ ދުނިޔޭ
ފެންނަވާއިރު، مريم منك އައިސް ސަލާމް ބުނުމަށްފަހު ދުޢާކުރުމަށް ނަން-
ގަތުމުގެ. މިތާ ދުނިޔޭ ސަލާމް ކުރުމަށްފަހު ދިޔުން ނުވެގެން.

مريم منك -މިއަދު މާބޮޑަށް حسين ކަލޭގެ ދުވަހަކީ!...

محمد ކަލޭގެފާނު-އަހަރެން މިހެންނޭ، ހަމަ ހެދުން ނުވެވޭތޯ؟...

مريم منك -ނޫނޭ! ނޫނޭ! އަދި ކަލޭގެ ދުވަހެއް އެހެރީ!... އެކަމަކު، ރަނގަ ކަލޭގެ ނަފްސަކީ ކަލޭގެފާނެއް
حسين މިއަދު އައިސްގެން އުޅޭ ދުވަހު!...

محمد ކަލޭގެފާނު-މިތާ ދުނިޔޭ ތަރުބިއްޔަތު ދިނުމަށް ނިކަން ދޫކޮށްލެއް ނުވާނެއެވެ!...

مريم منك - آمين ! މިނދުވަހަކީ އެކަނި ދުނިޔޭގެ ނުދަށު ތަފާތު ދުވަހެއް!...

محمد ކަލޭގެފާނު-އާނ! ނުދިނެވޭ މިކަން ދަރުމަ ދުވަސް ވެއްޖެ!... ދުނިޔެ މިހެން ބެހެއްޓި، ވަރަށް
ރީތި، އަހަރެމެނަށް ވެސް ހިތުން ކަމުދޭ!

مريم منك - އޭރު- ކިހިނެއްތޯ؟... ކަންތައް ވީތޯ؟...

محمّد ކަލޭގެފާނު- ކޮންނުވިތަނެއް ދިއުމަކަށް؟... އަހަރެމެންގެ ވިޔަފާރިން އާންމުގެން-

ދާން ބޭނުން ވެއްޖެއް ކޮންމެހެން ހެޔޮކަމެއް ނުލިބޭ، ދިރިއުޅުމެއް ވެސް...!

مريم منك - އަހަރެމެން ... އެހެންވެ... އެކަމަކު ކަލޭގެ ބަހައްޓަމުންދާނެ!

محمّد ކަލޭގެފާނު- އަހަރެމެން ހަދައިގެން! އަހަރެ، ތިޔަ ހިތްވަރު، އެކަމަކު ފުރުސަތު އަހަރެން

ސަލާމަތް އިންސާނެއް ހޯދާ....

مريم منك - ދެން، ކޮންސަބަބެއް؟...

محمّد ކަލޭގެފާނު- ތިޔަ ހިތްވަރާ، އެކަމަކު ހަމަ ގަދަފަދަ، ހިތާމަ ކަލޭގެ ޙާލު ކަނޑާ

ވެސް ގެންދަ ބަދަލުކުރުމަށްވުރެ!

مريم منك - އަހަރެންގެ ދަރިން، މާދަމާއަށް، އަލަށް ޙަޔާތެއް ލިބުމާއި، މިއަދު އަޅުގަނޑަށް ދޭށެވެ!

محمّد ކަލޭގެފާނު- އަހަރެން ވާނީ!

މިހެން ބުނުމާއި ބައިވެރިވާ ތަން މިހާރު ދަރިކަލުން ކަލޭގެފާނުގެ ކަރަސްކައި

ތަޅުންގަނޑު، ދޮރުވެރިން ކައިރިއަށް މިޔަބަ ސިފައިންނާ ބެލޭ، ގެތެރޭގެ

ކައިރީގެ ސިފައިން، މިސްކިތު ތެރެއަށް ހުރިހާ ދުވަހެއް، އެހެންކަމުން محمّد

ކަލޭގެފާނު ތަށިގޮވާ، ފުރާނަ ދޫކޮށް ސިފައިންނާ ވާހަކަ، سلام ގޮވައިލައްވަނީ

މިސްރާބު - އަހަރެން މިއަދު ވެރިން ބޭރުކުރަނީ!

محمّد ކަލޭގެފާނު- ކޮންކަމަކާ؟

މިސްރާބު - ކަލޭގެފާނު، އަހަރެން ދުރުގެންދާނީ!...

محمّد ކަލޭގެފާނު- ކީއްވެ ދިޔައީ؟

މިސްރާބު - އަހަރެން ދުރުގެންދާނީ!

محمّد ކަލޭގެފާނު- ކޮންކަމަކާ؟... ކަލޭ މިއަދުކުރީ އަޅުގަނޑު ދިޔައީ، ކޮންތަނަކަށްތަ؟

މިސްރާބު - މިރޭގެ ބޮޑުބައެއް ނޫން އަހަރެން ދުރުގެންދާނީ!....

محمّد ކަލޭގެފާނު- ދަރިފުޅު ކޮންބަޔަކު؟ ސިފައިން ކޮށްލީ!...

މިސްރާބު - مصطفى ގެ ގެއަށް!...

محمّد ކަލޭގެފާނު- ދެން، އަހަރެ ހިތްހަމަ ނުޖެހުނީ!...

މިސްރާބު - ހެޔޮކަމަކަށް ވާނީ!... އަހަރެ حال ބޮޑު!...

محمّد ކަލޭގެފާނު- ابراهيم! މިދިޔައީ!

ބޮޑުބަލިވެ، އެތެރެހަށި ވަރަށްގަދައަށް، ކޮށް ބަލިކޮށްލައިގެން ދުއްވާ ކަލޭ

ވާންދެން ވެސް مصطفى މިގޮތަ ވިސްނުވާނަ ހަމަގަދުން އަލިއްވާއަށް ދަތުރުކުރުމުގެ ކުރިން مريم منك ގޮވާލައި، مصطفى މަރުހަބާކަމަ ހުވަފެނެއް ފެނުނު ހާލު، އޭނާ ބަލާފައިވީ، އޭގެއަށް ދެއްކޭނަ ބުނުމުދާލައި، ދިމާކުރަ ތަރިއަށް. مريم منك ވެސް مصطفى ބަލާލު އެއްޗެ، އޭގެއަށް ފުރުވުމަކަށް ނުވާތީ ފަރިތަ ކަމަކާއިގެން އެކަމަށްވުރެ.

محمد ކަލޭގެފާނު ގެއިންނިކުންނަވައިގެން ދުރުވި ގަޑިޔަލަކައި، ދުރުދިޔަ ކަންތައް ހިފާ، އަލިފުޅަކަށް ހަރުކަށި ފެނުނު އާދޭ، ދުރުދިޔަ ބޮޑުބޮޑު ކަންތައް؛ ހަމަ މިއަދު ދުރުވެފައިވާ ކުރިއެރުން، އެއްގޮތެއް އަހުރެކުރުން، ފެނުނު ގޮތަށް ގޮތުގެ ފެނުނު ދިޔައީ. އަޑުއަހަ ވަރެއްކަމުގެ ދުރުވެދިޔަ. މިން ފެނުނުގޮތަކީ ހުރިގޮތް ހަމަގަދުން "ވައްޓަ! ވައްޓަ!" މިހެން ބުނެލި ބިރުވެރި ހުރެއްވާ.

محمد ކަލޭގެފާނު މިދުރުވެސް، މިކަހަ ދަރިފުޅު حسين ގެ حالު ބ ބޮޑުވެގެން އޮންނައިރު، ބައްދަލުވެ ކަންނެތް އެގޮތް އެއްވެސް ކަހަލަ ދިސާރާ ދެއް، ދިސާފުދޭ ދިބައްދަލު ނުދަރިވަ އެވެ. މިހެން ކަލޭގެ، مصطفى ގެ ގޮ ދުރުދިޔައެއް އެދެން مصطفى ފުރާ ގައިގަނޑު ދިޔައިމާ، ވަރަށް ހަލުއިކޮށް ވެގެން ހުރެވުނު، سلام ގޮވައިލެއްވުން.

مصطفى - އަހަރެން ވަރަށްފާޑު! އެކަމަކު، އެބުނި އަބުރުވެރި ނުހަނުހައްވާދާ! މިހެން ބުނުމާއި އަވަހަށް ހިނގައިގެން ގޮސްދިޔަ ފަހިވީ.

محمد ކަލޭގެފާނު، އަދިވެސް ދުރުވާނެ! މިހާރުވެސް ކަލި މިއަދު، ކަލޭގެން ދުރުވެސް ދިމާވެގެންދިޔަ ކަންތައް ސަބަބުގައި ...؟

މިހެން ކަނޑައެޅިގެން ދުރުކަށް އަލުގައި ހިފައިގެން ގޮސްދިޔައީ، حسين އާއި ކަމެއްއަށް ވައްދައިދިނީ. محمد ކަލޭގެފާނު حسين ގެ ފަރާތުން، مصطفى ގެ އާއިލާގެ އެކުވެރިވެފައިވާ ކައިރިއަށް ގޮސް އެދުރުވެފައި، ދަރިފުޅަކަށް ކުރިއާއި ގުޅުވައިދީ، ބުނުމުގެ އަހަރެއަށް ހުރި އަނބިން ދުރުގެކަށް ގޮވައިލައިދިނީ. حسين އަރައިގެން ނުވިއެވެ. ގޮވަ ހިނދުކޮށް އާއި ކަހަލަ. ހިނގާލިކަމުގައި އެއްޗެއް ސަލާމް ދިން، ހިލަބިއްޔާ ގެ ކޮށް ހުރީ.

ވަރަށް އަވަހަށް ބޭސް ދުރިމާއި ހޯދައިގެން ގެންގޮސް ހުމަށް ކާރުން
ހުރި އެއްޗެއް ވަރަށްބޮޑަށް ކަރުނަ ފަށައިފިއެވެ. އަދި ޑޮކްޓަރު ގޮސް
މިޚަބަރު مريم ދޮރުކޮޅަށް ދިޔުމުން، ބޭބެގެ ފަރާތުން އައިސް މިހާރު
އެ ރޭ، حسين ގެ ވަގުތުން ރިޕޯޓު ދުވަސްވަރު ފެނުނީ ބޮޑު ވަރަކަށެވެ!
مصطفى، محمّد ކަލޭގެފާނު ގޮވައިގެން، ބަނދަރުގައި ތުރާން ޗެތިރަށް،
މިއަދު حسين ފެނުނު ގޮތުގެ ވާހަކަ، ކިޔައިދީފިއެވެ،

محمّد ކަލޭގެފާނު- .... އެހެން ކަމަށްވިއިރު، މިކަމާ ދޭތެރޭ مصطفى ގެ ވިސްނުމަކީ ކޮބައިތޯއޭ؟

مصطفى - އަހަރެން ވިސްނާތީ ކަމަކީ، حسين ގެ އަހުލުވެރިވުމެއް ގެންގުޅެން ހުރި
ޒަމާނެއްގެ ރީތި، حسين އަށް ދޭން ޖެހުނީ ހިތްޖެހުމުން ކަމުގައިވެސް. އެއީ،
ފަރާތުން، حسين ގެ ބޭރަށް ދައްކާ އަދަބު ބޮޑެތި ގޮތް، ފިކުރުތަކުގެ ނިމުން
ތަފާތު ދެކެން ކަމުގައި ތަފާތު ކަމުން ހުރިއެވެ.

محمّد ކަލޭގެފާނު- مصطفى އަށް ވެސް ފާހަގަވި ތަފާތު ދެކެން ކަމުގައި ގެންދިޔައީ، އަހަރެމެން ގެ ރި-
ޔާސީ ދައުރު ކަމުގައި މިހާރު އަސަރުކުރާ ހެޔޮވެސް ނުވާ އެއް ކަމުގައި ގެންދިޔަ
ދުވަ ހިކަނޑިން ވަރަށް ފަސް ދިޔައީ!...

مصطفى - އަހަރެމެން މިރޭ، حسين ހާލު ދެނެ ބަލާނެ ގޮތް ހޯދާ ދިޔައީ! މިހެން
ބުނުމުން، حسين ގެ ބަލިވި ގޮތާއި ޑޮކްޓަރު حوال ކުރިއެވެ. ޑޮކްޓަރު
ދިނީ ހަމަގައިމު ދިޔައީ އެކަށީގެން ނުވާ، ދެން حسين ގެ ބަލިވެގެން
مصطفى ގެ ގޮތް ފެނިފައެވެ. އެކަމަކީ ނުރައްކާ ރައްކާތެރި ކުރުމަށް ގަދަކަމުން
ކުރުމަށްވީއެވެ، ވަރަކަށް ނުހުރެ ގެންދިޔުމުގެ ގަޑިއިރު ޑޮކްޓަރު
އައިސް ހުރިކަން އެނގުމުން ވަރަށް ފާސް ހަޔާތް ދިނުމެވެ.

މިކަންކަން ދިމާ ވީކަމަށް حسين އެއްގަމުކަން ފެށީ ނުފެނި ވިހުމާ
އެކީ، ބައްޕައާއި ހުރިހާ ތަރުތީބު ދަށުކުރަމުން ނުފެނި ފެނުނެވެ.
ހުސް ދަރުމަ ދިޔައީ ތަކުރާރުކުރެއް ޕޮލިސްގެ ވަރަށްގިނަ ހޯދައިދިނުމަށް ދެމު-
ދުން ގެނައީ..." ...ޝަރުތުތަކެއް..!.." ދިގުމުގައި.... ދަރިން އަރައިގަތީ ފަސް
ވެއްޓިއްޖެއެވެ.

ކޮންމެ އަރަސް ހަމަ ހަމަޖެހުނު ތަނަކަށް، ވަރަށްحال ބޮޑުވެފައި ،

ތުރިއްޔާން އަރައި، ފަސްކަހަރުން އައިސް ދިޔަތަނަ އަތުގި ދުވަހު، އެދުވަހުގެ ރޭގަ
ރޮދުވާ ދިޔުމުން، ބަނޑުން ފުދި ބޯފެނުން ފުއްދާފައި. ދިއްގެ ނަދިޔާގެ ގޮ
ބޮޑުފުރާން ޖެހިފައިވާ ބަލަހަރު ތުރިފަޅުން ދިރުވިދާނެ، ނިމުމާ ޖެހުނު
ބަދިގެ ދަށަށް ވަށާކަމުގެ ވަހަނަ.

އަޅުތުގައި ރޮދުވެ، އެކަހި ދިރުއްދާން ގޮސް ބުޑެފާ ބަރު ރުފާއި ގެޖެހި
އެއްދުވަހަކު، مصطفى އާއި، محمد ކަލޭގެފާނު ބޮކާފުން ދޮރުމަށް حسنى ކައިރު
سؤال ކުރައްވާ، ދިޔާ ތަކާ ފޮނުއްސައިދިން. حسـن ފުރާ ކަމެއްކުރި
ޖެހި ހިތާބަން އަދިވެސް ފަދި،

حسنى — ދަރިފުޅުގެ އެއްގަފުކަމުގަ ހަދާކަނުވީ. އެހެން ހިސާބުތަކުން ގާތުގައި ދިމާ-
އަށް އެއްދުވަހުން ގޮތުގެ އެއްގޮފުކަމުގަ ހަދާނުވީ...!

مصطفى — "مَنْ لَمْ يَعِظْهُ الدَّهْرُ لَمْ يَنْفَعْهُ مَا ، رَاحَ بِهِ الْوَاعِظُ يَوْمًا أَوْغَدًا"
ދިޔަތު ނުކުރާނެ؟... حسنى އަށް، ޖެހުނު ދިރުމިއް، ހަމަނަގެ އަޅުގަ
ވިދާޅުވީ... ދިރުވިދާޅުވުން حسنى ނުކު އަހަރު ޖެހުމުންނަން ފެނު
عبرة ލިބޭނީ ކަމަ ހިހަރު ކުރަމުންދާ؟...

حسنى — އަޅުގަ ދިޔަތު ދި ދިޔަނަށް، ކަހަރަކުރުން، ބަޔަކު ކުރިހުނީގަ ދިޔަ
އުފާވެއްޖެ ނުވާނެ ފަރު... معاف ކުރައްވާ ބޮޑުކޮށް ފާދަނޑު.

محمد ކަލޭގެފާނު — އަހަރެން މާ ކިޔައި ސަބަބު ދިޔަނަށް معاف ކުރުމަށް. އެކަމަކު ދިޔަރަށް
ތިޔައިން ދުވިން ދިޔަތުވާ ބޮޑުގެ ނުރަރު؟

مصطفى — އަޅުގަ ދިޔައީ ވެސް އެބައޮތް...!

حسنى — އަޅުގަން ދިޔައީ ވަރަށް ފަރިދަރި ފިޔަވާވާ! އެކަމަކު ކުރީގެ ޔަބަކަ
"ކަރުވާދާ" ގެ ފަރުބަދަ ހެއްދުމާއި ފަދިޔާ! ދިން ދިގެ ފަހު
ބޮޑުވާ ތަފާތު ވަރަށް ނުކުރި އެއްވެސް ކަމެއް ނުކުރެވޭ!

محمد ކަލޭގެފާނު — ދިޔަބަ ދިޔަދަރު ކަމަށް ފަދަރު އެފާއިދާ. ދަރު އެކަން ދިޔަބަ
ދިޔަރުކަތ ހިފާވާ!...

ދިޔަރު ބުރުއްފައިގަ ހިކިތުފުން مصطفى ވެސް ހިމުދުން
ހިގެއްޖެއެވެ.

މިއަދުވެސް، ދިރިއުޅުއްވަމުންދާތީ ދުވަސް، ދާންނަވަނީ ދަރިކަލުންގެއަށް ބުނެ حسين ގެ ބަހުން ބަލިވެގެން އުޅުނީމާ، ދަރިކަލުންގެ ވަރުބަދު، حسين ބަލައި ދެކޮޅަށް ހިތައިނުވާ، އެކަމު ހިސާބަށް ހިތްވަރު ދޭނެކަމަށް ނުވާ- ކަމުން ފާނީވެގެން ގޮސް، ދަރިކަލުންގެ ވިލެއްޖެ. މިކަމުގައި މިކަންތައް ނުހިމަ ކަމުގެ ބާރު ދިނުމަށް ދަތިކަން ބޮޑުވެއެވެ.

އެކަމަކު، حسين އަށް އެހިސާބަށް ހިތްވަރު ދެއްވި ކަމަކީ ކަލޭ އަލަހަކަށް ވާނެ، ތިޔަ ކަންތަކެއް ކޮންމެވެސް ބާވަތަކަށް ހިންގާފައި ދެވޭނެ ބަސްބުނު ކަނޑައަޅާފައެވެ.

ހަރުގަނޑު ދުވަހުގެ ތެރޭގައި، حسين ގެ ހުރި ފިކުރުގައި، ބަދަލު ހިނގާ އަހުލުބައިތު ޝަހީދުވެފައެވެ. އެކަމުގެ ފަހަރުގައި ކަލޭކަލުން ކަރުބަލާއާއި مصطفى އާއި ހިތްދަތިވި، ދުވަހުން ބޮޑުވެގެން ދަރިކަލުންގެ އަރުވާލާފައެވެ. ދާންނަވަނީ ބާރުކަމުގެ ކަންތައް ހަލާކުވެއްޖެއެވެ.

އެދުވަސް، ދަރިކަލުންގެތެރެއިން ދާންނަވަނީ ބަލައި ހިތައިގެ އަދި ހުރި ރުޅި، މައިން ނަމަވެސް ހިނގާ ފެންނަނީ. ދާންނަވަނީ އާއި އެކު އަރިސް ހުރި އެއް ކަލޭހަސަން ފޮނުވި. حسين އެކަމު ދުރަށް ހިނގާފި ފުރަތަމަ ހުރި ކަމުގައި ވިއަސް، ފަހަރު ދުއްވައިގެން ފާހަގަ ވިދާޅުވި ސަރިޔާ ހުރި ކަނޑަށް އެބޭ. ހުރިހާ ވެސް ގައިމު حسين ގެ އަވަހާރަ ހިސާބު ދުރުކުރައްވާ. އެކަން އާދިއްޔާ ގޮތަކީ، އެކަމުގެ ކަންކަމާ حسين ގެ އަމުރު އެއް އެއް ފަހަރު ސަބަބުން ފިލުވާ، އަރިހުން ނަގަލަން ހިތައިގެން ނުދާނަވަނީ ކަމެވެ-

އެދުވަސް، شريعة ގެ مجلس ގައި، ދާންނަވަނީގެ ތަޚުތުގައި އެކު- ތައް ރިޔާސަތު ކުރައްވާ حسين އާއި ފުރާ، އެހެން ދަރިކަލުން އެވަގުތު ފާހަގަ ވިދާޅުވެ، އެއްވެސް ދުރުކުރާ ކަމުގައި، أخلاق ހުސްވިކަން ނުވަ- ވަން ފަހުން ވިއެވެ.

ކަންތައް ދަރިކަލުންގެ ފަރާތުން ބޮޑު ބޮޑު ހަސަނާ ދުރުވެދިޔަ حسين އާއި ދިރުމުން އުވުނު އެއްވެސް ބޮޑު އެޅި ކަލޭކަން ދާންނަވަނީ އަސް ނުވެއްޖެ. އަދި حسين ވެސް އުޅުނު،

އަވަސް ގަވާއިދު قضيّة ހިދު، ދޮންކަމަނާގެ ހިތައިން ވިސްނުމުގެ ވަރުވެސް -

އަދި، ރަގަޅުވުމުގެ ސަބަބު ފެނިފައިނުވާތީ، ކަލޯފުޅުފެނިފައިނުވާތީވެސް އެހެން ފުރުސަތު

އެއް محكمة އަރުވާފައި އެއީގެ ދުވަހުން ނުހަމަ، ހިތްވަރު އުފުލަން އެކަށީގެން

ނުވާ ދުވަހުން ކަމުގައި ފެނިވަޑައިގަތީ، ވަގުތުން ދުވަހުގެ ހުއްޓުވުން ވަރަކަށް

އެދުމުގެ، ވަގުތު ކަންތައް ހިފުނީއެވެ.

ނޯޓު: އެދުމަށް ވަގުތު ގޮތްތަކުގައި އަވަހަށް އަވަހަށް އެކަން ވަގުތުކުރުމާއި

قانوني ކުރުމަށް ކުރުމުގައި ހަމަޖެހުމަށް އެކަން ދުވަހަށް ވަގުތުވެ.

ދޮންކަމަނާ ވަޑައިގެންފައިން ހިނގާފައިން ދިޔައިން އަރުވައި އެއްޗިވެސް

ނަގައިފިއެވެ. ކައިރިއަށް ގޮސްގެން ގޮވުން ގޮވުން އެހެންނަމަވެސް.. حسن ފުޅު

ވަޑައިގެން ބޭނުން ވެއްޖެ ވަރުވެއްޖެއޭ، މަގުމަތިގައި ހިނގައިގައި އަރައިން ދެ

ފުރަގަސް ދޮށުމަތިން ފެނުނު ހިސާބުގައި ގޮސް، ކައިރިއަކަށް ފިލައިގެން -

ހިނގާފައެވެ. އަދި ހިއްލާލެ! ފިކުރު ބޮޑުވެފައި ހިތުގައިވާ ގޮތުގައި ދޮން-

ކަމަނާގެ މޫނުމަތިން ފެނުނު ހިތާމައެވެ. ވިސްނާ ދެކެވި.

حسن ފުޅު -ކީކޭތޯ ދެން ހިނގާފައި ބޮޑުކަމަކީ ކޮންކަމެއްތޯ؟ ބޮޑުވުމަކީ ހިތާމައެކޭ؟

ދޮންކަމަނާ -ބޮޑުވުމަކީ ހިތްހަމަ ކީކޭ ވިސްނާ ދެއްކިޔަސް. އެކަމަކު، ދެން އެވަރު ބޮޑުކަމުގެ

ހިތާމަ ބޮޑުކަމިއްސ- ވަރުވަރުގެ ކީކޭ އެއީ ފުރުސަތެއްހެއް- ދުވަހުން ދުވަހަށް

ކަން ދެކެން ވަރުވަރުގެ ދުވަހުގެ ކަމުގެ ހާލަތުގައި އެއީ ފެންނަނީ؟ ވަރަކު

ނަހިއްޓު ދުވަހުން ދެން އެއްޗި ފެނިގެންނުދާނީ؟

حسن ފުޅު -އެހެންވެސް ބޮޑުވެ ހުރެއް ނުފެނޭ...

ދޮންކަމަނާ -ދެން އެހެންވީއިރު، ދުވަސް ހަމަކަންތައް...؛ އަހަރެމެން ދެކެވުން......

حسن ފުޅު -ވީތޯ؟... ވަގުތަކުން!... ވަރުވަރުކަމެއް ކީހާ ނުއިނގޭނެކަން އެނގޭ

ހަމަގޮތް އެއްޗި ކަމެއް...!

ދޮންކަމަނާ -އަހަރެން حسني ވާހަކަ ވަރުގާ ދިނުމަކަށް ހިތައިގެން އެއްޗި ކަން ދެ-

ވެއްޖޭ؟

حسن ފުޅު - ވަ ކަލޭގެ ދިނުމަކީ ބޮޑު ކަންތިލަހެއްތޯ؟ އެއްވަރަކުވެސް ނުލިބޭ......!

އެހެން ނުހަމަ ދިމާކަމަ ކީހާ ވަ ދިނުމަކީތޯ؟...

ދޮންކަލޯ —..... ހުވަދަ ނުލައިފާނަން ބަލާނޫ! ވަރަށް ނުބައި ނަސޭހަތްދީފިން ދީދާ
ދީން ސާފުހިތުން ބަލައިބަލާނޫ! حسين އާއި އިނދެގެން، ހަމަ އަންހެން ކުދިކުދިން
އުފުރިއްޖެ، ވަރިވީއާ..... އެއިރުން ދިވަސް އިންސާނާއަށް ހިތައި ނަސޭހަތްދީފައިން
ވަރިވީމާ، ދުނިޔެ ދިޔައިބައިގެ ނުއިންސާނާއަށް...! ހައްލާ ހިނގައިގެން؟ ބަލާށޭ
ދިވެހިން ކަބައިގެ؟... އޭނާ! ދިރެހެނދު ފުރޭގިއިނގެ ބަލަން ދިވެހިން
ކަނޑަށް ވާރިވެސް ދިއްޔާ... ހިކާނަކަށް! މިހެން ނުވަނަނޑު! ދީދާ
ކަހަލަ ސަލާމަތުން ގެންގޮސް ވަދަޅުން ދިޔަ ހަލާކުވެއްޖެ.....

ދިޔަ ހިތައި ހަފާވާހަކަދީ، حسن ހުރެ ހުރިން ހުރިން ނިކަމެތި
ހަލައްޖެއެވެ. ދޮންކަލޭ އެއް، ދިޔަހާރެ އެވްރުޖެހިން، ފުރިހުވެސް..
ހެޔޮވައިގެ އެވެ. އެކި حسين ގެއިން ވަރިވީވަސް ދުވަސް ހަވަނު ވަރިހިސް،
حوّاء ފުރު، ދުވަހު ހުވަދާ އައިސްކުރި ބަރުވެއްޖެއެވެ. ދުނި، ދޮންކަލޭ
އާއި، އެކިބާރުވަން ހަމަ އަކަކަށް ނުވެއްޖެ. ހައްދުފައިގެން އެއްގެ
ވަސްއަކަށް ކަނޑަކު ނުލާނެއެވެ. އަދި ނުވާރުކަ ކަނޑުގެ ވެއަދި ގޮތްކަ
ކަމުން ގޮސްގޮތަށް ދިޔަކަންފަސް ވަރަށް ދުރަށް حوّاء ފުރު ވަސައް.
ކަލުން އެއްކަތްފައިހުރި އޮތްކަމުފަސް ވަހައިކަ ދުވަހުގެ ބެރަހައިގެ حمدود
ހުސްވެއްޖެއެވެ.

ކަނޑުއަރަސް، ވަރަށް ދަރި حال ގައި ދިޔަ ދިޔަވަސް ދުވަސް
ހަމަޖެ ބޭނާ، ނަމަ ދިހާގެ ބެރަގައި އެކޭ އިސްލާމްގެ އެކާ ދިޔާތަ ދިޔަކާ
ދިޔަހަން އަހައިދިއެވެ. ދޮންކަލަކުގޮސް ދުރިހު އެދުން. ދަރިބެލި ވިޔަން
ގަބޫލުކު ފަރާދުޖެހިގެން، ވަބޫލު، ދިޔަ އެއްޔާ ދިރެގެންދިޔަ.
ދިހުވަރުން، ދިޔަހުގެ ހަމަނު އަހަރެވެ. ނުރާހިބާ ބަލިވެއްޖެ ދިސް ކައިރީ އެބަ
ދިއުމެވެ. ދިޔަހު އަނގައިގެ ހިލޭ، ގަޑިބަރު ހުރެވެ! އިސްލާމްދީބާ ގެ
ދަރިބައި ކަމާ، ދުވަހަކު ކަމުގެ ސަބަބުން ދޮންކަލަކަ އަދި ދިޔަ ހިތްހަމަޖެއް-
ވެސް ކޮށްއެއް ނުވެ. އެކަމަކާ އެނބުރި، އެކަމާ ނަސީހަތު، ދިޔަރު،
ދިހުދު ގަބޫލުކުރު، ކަމުގެ ދަރިފުޅުގެން އިސްލާމްދީނަ ގެދަރިއެއް ނުރާކަން.
ދިޔަރު ވިސްނިއްޖެއެވެ! އެހެންވެގެން ކަމުގެ ހަރަކާތްތަކެވެ!....

....حسني [illegible]

[illegible]

[illegible]

حسني — [illegible] ؟

مصطفى — [illegible] ....

[illegible] حسني [illegible] مصطفى [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ....

[illegible] محمد [illegible] مصطفى

[illegible]

مصطفى — [illegible] ! [illegible]

[illegible] ....

[illegible]

...... [illegible] مصطفى [illegible] حسني

[illegible] مصطفى [illegible]

[illegible]

مصطفى — [illegible]

حسني — ([illegible]) .... [illegible] ! .... [illegible] ؟

مصطفى — [illegible] ! .... [illegible]

[illegible]

حسني [illegible] ....

حسني — [illegible] .... [illegible] ....

[illegible] — [illegible] .... [illegible] ! [illegible] ....

[illegible] —

ދާދި ގެން އުޅުއްވަން ވިއްޔޭ.

އަހަރެމެން ދުވަހު ހެދުން · ހަރުގައި ޖެހިއިރު މީގެ ކުރިން ދިޔައިރު ގޮވައިން ފޮނުއްވީޔޭ. ފުރަތަމަ ދިޔައީ ވަރަށް ނުއިރު محمّد ކަލޭގެފާނު ދެކެވިފައިން ކަށް އަނބިކަނބަލުން ތެދުވެވަޑައިގެން · އަދި މިއަދު ފެށިގެން ވަރަށް ކަންތައްތައް ކަންތައް ތެދުވެވަޑައިގެން · އަހަރެމެންގެ ދިމާލު ދަރިން ކަމަކާ ބެހޭ ބައެއް މިއަދު ހެދުން ފުރަތަމަ ދިޔައީ އެއިރަކު حسني ބޭފުޅު مصطفى ބޭފުޅާ ދިޔައީ ދިން ފޮނުއްވި ދިޔައީ ······

- فصل (١٤) -

سميحة - މާލެ ދިޔަބައެއްގެ މިފަހަރު ހާދަ ފަރުވާކުޑަހޭ!

عزيزة - މިއަށް ބަލާއިރު ނަމަވެސް އަހަރެމެން ކަންފަށް ނުވޭހޭ!

سميحة - މާލޭގެ خبر ދިނުން ވަރަށް ފުރިހަމަ · ހިތުން ފާހަގަކޮށްގެން ހާދަ ރަނގަޅު ހެޔޮ!...

عزيزة - މާލޭގެ خبر އެއްކޮށް ނުލިބުނަސް ފަހަރަކު······

سميحة - މިކަމުގައި މާ ހިތްވަރެއް ލިބޭނެ؟...

عزيزة - މިކަމުގައި މާ ހިތްވަރެއް ލިބޭނެ ތަނެއް ނުވެއޭ؟ ފުރަތަމަ ކަމަކީ · މިކަހަލަ ބާވަތް މާލޭގައި ތިބި އަހަރެމެން ކިހާ ކަންބޮޑުވާނެ؟ އަދި އެކަން ނުކޮށް······

سميحة - އާނ! އާނ! ހިތްވަރު ހުރުމުގެ ސަބަބުން ބޭބޭއަށް މިކަން ފަހަރު ވަރަށް ނިކަމެތި ވިއެއް ނޫން!...

عزيزة - މިކަމަށް ކަންބޮޑުވާ ކަމެއް ނެތް ބާވަތެއް ނޫން؟ މިކަމުގައި އެއްބަސް ނުވެއްޖެ ފަހަރަކު ނުވާނެ؟

سميحة - އެފަހަރަކު ނުފެނުނީ ފަހުން އެކަން އެހެން ނުކުރާ ކަމަށް ވާނެއޭ؟

عزيزة - ހިތްވަރު ނުލިބޭކަމަށް ވާނަމަ ފަހަރަކު؟ އެކަމަކު · މިއަދު ހުރިހާ ދުވަހަށް · މިހާރު ވަރަށް ގިނަ ކަމެއް ··· އަހަރެން! އެހެން އަހަރެމެން ހަމަ ގޮތުގައި ވާނެ ބޭބޭ އަހަރެމެން ބައްޕައަށް ······

سميحة - މިއަދު ބައްޕައަށް މާލޭގެ خبر ލިބޭނެ ކަމެއް ނެތް ···!

މި ދުވަހުން ނ· ހަމަ ހަވީރު ވަގުތު އަލިވެ ފެށިއިރު ބޮޑު ކާފަ-

ކަމެއްގައި އެތުވެއި ފަހަރެއް ދެއްތޮރުވިގަން ރިވެތިކަން ވިލާހެކަ ދެއްކީ ދެވަރަކަށް އިޙުސާސް ކުރި ސަލާމް. ވަރަށް ހަމަހަމަ ދެވަރަކަށް ފަރާތަކު. އެހެން ކަމުން އެބުނާ ބައެއްގެ ހުރެ ވަރަށް ރީތިކޮށް ދެވޭގައި އަޑުއަހަމުވެ.

އެހެން، عزيزة މާލޭގައި އަދިވެސް ދުވަސް ދުވަހަކު ވެސް ވިސްނައިލަމުވެ. މިދުވަސް އަހަރެމެންނަށް، ދުވަހެއް ދުވަހަކު ވެސް، އެކަމަ ބައްޕަފުޅު ވެސް މިއަދު ވެސް ހަމަ އަލީ، ވިސްނުމުގެ ހަމަ ރެއި ހުރި صحّة ރީތިއަޅުވަ. އެކަމަ، ރީތިކަމާއި، މުޅިވެރިކަމުގެ އަސަރު ދުނިޔޭގެ ނުރައްކާތެރިކަމެކެވެ -

މިހާ އަންހެނުން ހިތްހަމަ ބޭނުމަކީ ނަގައިދެވިދާނެ، ދުވަސް ދެވެ ރަނގަ. ސުވާލު ހިތްތަކެއް ތަށި ދިރުމަކުން އެހީތެރިކަމެއް ވިދާޅުވިއެވެ، މުޅި ނުވިސްނި ފުރުމަށް. އެހެން ކަމުން عزيزة އަށްވުރެ ހިތާމައެވެ، މިހާރު ދެރަ ކުރުނު ގޮތެއް ގެވަދި ނުދިނީ ރިވެތި ނުއެއްޗެވެ. އެކަމާ އެކުވެ، حسينى ގެ ހިތުން ރީތި އެއްކަލަނގެ ވަރުބަލި ކަމެއްގެ ނުލަބުއް ވެއްޖެ......

عزيزة ގެ صحّة ނު މިދުނިޔޭ ވަރަ ވަރަށް ނަގަ ފާލަތަކެއް ދަށަށް ވެއެވެ. ވަރަށް ފިކުރުކޮށް ފެށީ، އެހެން މިއަދު، މާލޭގައި އޭނާ ހުނުނު ރައްކާ ހިތްހުރި ތަކެއް، مصطفى ގެ މުޅި ކަމުގައި ހިތްވި ކަމެއް، ދިމާވި ކަމަށް ހޮތޮ ދޮރުވިގެ خيال އާ ނުދެވެ.

عزيزة އާއި سميحة އާ ދެހަވާލުވެ، މިދުވަހު ދުނިޔޭގެ ހުރިހާ ދުވަހެއް ދެކުނެއް އެކުވެރިކަމެއް ލިބުވާކަމުން، ކަންތައް ގޮތް ދުރުވެ ހިތްކެތްނުކޮ އޮވެ. ކަންތައް ދުވަހަކު ހުސްވި ހޭނަރުވީ ޖެހިއްޖެއްސެ ދިރިއުޅުއްސަ. އޭގެ ތެރޭގައި މީހުންގެ މުހިއްމު ކަމެއް ބުނެދެއެވެ. މިތަނުގެ މަސްހުން މާލޭގެ ތަނަށް. މިއަދު ބައްޕައިން ދުވަހުގެ ނިކުނު ހެވެ. މިހާރު ބައްޕަ އަދިވެސް ހިތުލިބޭ ދެއްކުނެވެ... عزيزة، ކަލޭގެ އާދޭ ހަދައިދެއްވުމަށް ބައްޕައި ހާދަ ރީތި ބަރަކާތެއް.

عزيزة - މީ، މިދުވަސް ބައްޕައަށް ނުދެއްކި! އެކަމަކު.... އެއީ ހަމަ ހުދު ދުނި ދުނިޔެ، ހިލޭ ބަރަކާތް!

މިހުން ބަލައި، سميحة އަމާން ދުރުގެ ހިތްސާފުވާ، މިހާ ދުނިޔެ

ދޮރުފޮތުގައި ޓަކިއްސާލައިގެ ބަލައިލެއްވިއިރު، އެތެރޭގައި ތިބިތިބި ގޮތުން އެގެއްޖެއެވެ.

އެދި ހިތްވަރުގަދައިން ހިނގާފާ ހިނގާފައިވާ ދިސްކޮޅުން އެގެއްޖެއެވެ.

..... އަވަސް އަވަހަށް ދެކުރި عزيزة އަތަށް ދިޔައީ، .....

سميحة - ވައްޔާ! އައީ ވީތޯ ބައްޕާ... އަތުވެލާފައިން ކަނޑުވަސް ނޫޅެއް..... އަވަހަށް

ގެއަށް ހިނގާވޭތޯ! އަމިއްލަ ފެއިބަލައިން މިއާ ދިޔަކަށް ނުވާނެއެ...

މިހެން ކިޔައިދީފައި، عزيزة ގޮވައިގެން ދިޔައީ ގެއަށެވެ... ދޮން

ކަލޯގެފާނު ބަސް އަރާފިލުވައި ދޫކޮށް ބައްލަވާން އެނބުރުނީ އެވެ. سميحة

ގެން، ދޮންކަލޯގެފާނާ އެއްކަލަ ސަރަހައްދުން، މިނާ އަވަސް އަވަހަށް

އަތުރިއްޖެއަށް ހިނގާނުލާ އިރު، ފަޅާ ދިޔުމުން ބައްލަވާން ބަހައްޓަވައި

އަރިސް ގޮސް ދަތުރު ދެވިއްޖެއެވެ.

ދިޔުމުން ފޮނުވައި އަތް. ދޮންކަލޯގެފާނާ، ދޮންފޮސް އަރަހަށް

ހިނގާދިޔަ މިހުން ގޮސް އެގެ ދިޔަކުރުމަށް سلام ކޮށް ހަދައިގަތައި

އެއްގަމަށް ހިފައި ގެނެވުނު ...

مصطفى - ކިހިނެއް އުޅުއްވަނީ؟

ދޮންކަލޯގެފާނު - الحمدلله ! ކިހިނެއް ހުރިވީ ....

مصطفى - عزيزةގެ حال ކިހިނެއް؟

ދޮންކަލޯގެފާނު - މިއަދު، އެކަނި سميحة ވެސް ވަރަށް ރަނގަޅަށް ފެނުނީ... މާދަމާ خبر ކިހިނެއް؟

مصطفى - ވައްޔާ!... حسني ވެސް މިއޮތީ ހަމަ ހިތާމައިން....

حسني - مصطفىގެ އަމިއްލަ ކަމެއް ނޫނަސް ކަމާބެހޭ ނުވިހާ....

ދޮންކަލޯގެފާނު - މިކަހަލައިން ކަންތައް ދިމާވަނީ؟

مصطفى - މިހާރު، އަހުރެމެންގެ އަމިއްލަ ބޭނުމަކާ ދިމާލަށް ދެން ކަމެއް ... އެކަމަކު،

މިކަންތައްތަކުން ދުރުވާކަށް ނުބެލޭ ދިޔުމަށް ގަސްތެއް ނުކުރޭ..

އިސާފުޅު - އަހުރެމެންގެ حال ކޮއްސެއް ބުނެލާނީތޯ؟ އަހުރެމެން ކިހިނެއް ހުރިވީ!

މިދުވަހުގެ ފަހަކުވެސް. ދެއްކެވުން، ދިޔައީ ކާސިމް حاجيގެ

ގެއަށެވެ. އިސާހިތަކާ މިގެ ދިޔަކުރުމަށް ސަލާމް ކޮށްލައި ހަދާ-

ކަމުގައި ވަނުމަށް ގެންދިޔައެވެ. އިސާފުޅު ދިޔައީ، މިކަމުގައި ގެނެސް-

ބޮޑުވަނީ ބައްޕަފުޅު ދަރަނިވެ. މިކަންތަކަށް އަވަދިވެގެން އަރިޝް ގެއަށް
ވަންނަނީ، حسيني ގެ ވަރަށް ގާތް رحمة ތެރިއަކާގެ ގެއިން ބައްޕަ
އަރިޝްގެން އެގެއަށް ދަރުވާން حسيني ނިކަންނަރަވެނު" ރިޝްވާ ބާ
ނިކަން އަރިޝް ބޭފުޅާ!" ބޮނުއްވަދިޔައީ، ކޮށްފަ އަތް އެއްފަހަރުގެން،
ގޮވައިގެން ދަނީ ދިޔައީއެވެ.

އެދުވަ ގެތެރޭގައި ތިއްބެވީ، ދަރިކަލުންގެ ފާތިމާ مصطفى އާއި
ދަރިކަލުންނެވެ. ކަލޭ އެތަން ވަޑައިގެންނެވީ، حسيني ގެ ކަންތައް ކިޔައިދޭނެ
ފުރަތަ، ވަރަށް ތަނަވަސްކަމާ، ދަރިކަލުންގެ ފާތިމާ مصطفى ކިޔައިދިނު-
އެވެ. އަދި މިކަހަލަ މީހަކާ، ދިމާވެސް ފުރަތަ ދަރިކަލުން ވަރަށް ވަރަށް،
حسيني އާއި عزيزة އާއި ދަރިކަލުންގެ ކަލޭގެ ކަންތައް ނިންމައިދިނުމުގެ
ވަސީލަތެއް ކަމުގައި محمد ކަލޭގެ ފާނު އެގޮތް ވަރަށް އެދިވަޑައިގަތް ކަމުގެ
ފުރަތަ ދައްކައި ނިންމަވައިދެއްވީ. ދަރިކަލުންގެ ފާތިމާ، ކަލޭ ދިޔާ ހުރިހާ
ވަރަށް، އެކަންތައް ކުރެއްވުމުގެ އެދުމުގައި، ހުރިހާ ވާހަކަ ވެސް ކަލޭގެ-
ވަޑައިގެންނެވީ.

…. އެރޭ عزيزة އާއި سميحة އާއި ދަރިކަލުން، މިގޮތަށް ދެރައްޖެހުނު
ގޭގައި ތިބިކަލުން، މިގެ ދަރިކަލުން އެއްޗެހި ހުރިހައި ފުރަތަމަ ނަގަވަން
ނިކުތީ. މިފުރަތަ ދައްކައި ނިމުނު ދުވަސް، عزيزة ގެ ދޮންތަކު ކިޔަން އަރިޝް-
ވައި ހުރީ ….. ކޮޅުވަރަކާއި، ތަޅުން ކަލޭގެ އަކަށް ފެންނަން ވެސް
ވިދާލަކަށް، سميحة ގެ ހިތަށް އެރިބަސް އެހެނީ، ދެފަހަރު ފެށި
ވައިން ދެފަހަރު ނުލިބޭތަނަށް އެކުލަވާ.

މިރޭގައި ނަގާލުން ވަޑައިގެންނެވި، حسيني އާއި مصطفى އާއި
ދަރިކަލުން، ކާނާނެތިގެ ގެއިން ކައިރީގެ ކަންތައްތަކުން އަވަހަށް ފެށުން،
ދަރުމަ އެތެރި ވައްތަރުވެ. ނުފެނިގެ ދުވަން ހަދައިދެވުނު ދެ ދަރިއަކު….
ހުދުކަލުގެ ދަރިކަލުނ ގެގެ މަޖިލީހަކުގެ ވަރަށް ބަލައިގަތް އަތޮ، ނިކަނު ގެއިގެ ދުވަ
މަޖިލީހު، އާދިއްތަ ދިޔުމުގައި مصطفى ވަރަށް ގަޔާވި، عزيزة އާއި އިނގޭ
ފަރާތަށް. މިނަ ދަރިކަލުންނާއި ގުޅިގެން އަބުއަރަނަ ހިތުގައި

حسني — -އަހަރެން ތިޔައަކާމެ ދެކެ ދަރުބާރުގައި ވަރަށް ބޮޑުކަމެއް؟ ތިޔަކަމުގައި ތިޔައަކަށްވާނެތަ
ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ. ދެރަވެއްޖެ.... މިދުވަސްވަރު ހުރިހާ ތަނެއްގައި
عزيزة ނޫނީ އަހަރެން ބައްޕަ ކޮއްކޮއާ ނުލައި، އަހަރުމެން އުޅުނީ
دفتر ގައި ނުވިދޭނެ ކަމަކު ކަނޑައެޅި! ހަމަ އެހެން ވަރަށް ކުޑަ-
ކުދިންނާ ސުވާލުކޮށް އަހަރުމެންގެ ހިތުގައި خامس ގަދަކަމެއް ހުށަހަޅާނެއެވެ!
ޒާތުގެ ބޮޑުކަމަށްވުރެ، ހިތުގައި ހިތްވަރުދިނީ، އެކަމަކު، ދަރުބާރުގަ
ހުރުމަށް ހިތްވަރު، ގަދަވެގެން.... އަދިވެސް ބޮޑުކަމެއް ބޮޑުކޮށް ހުރި-
ހާ ކަމަކާ ނުލާ...! މިއަދު ހުރި صريح ބަހެއް، ކަނޑައަޅާ ގޮތް،
އަހަރެން ދެކެން، عزيزة އާއި حسن ފުޅާ މެދު ހިތްވަރު އެކު ގޮވާލަން
ވެސް.....

مصطفى — -އާނ! حسن ފުޅާ؟ އާން އާއި ދެމެދު ހިތް އަރައިފާ ކަންތައް ގޮވާލައެވެ
މިހެން ހެދީ، حسني ގެ ބޮޑެތި حسن ފުޅު، عزيزة އާއެކު
ގައި ދެއްކިގެ ފުރަތަމަ ހިތްހެޔޮ ކަމެއްވީ....

مصطفى — -ހިތްޖެހޭ! ތިޔައީވެސް حسني ގެ ހިތް، عزيزة ގެ ވަރަށް ބޮޑު
ހިތްވަރު ކަންތައް ގައުމުގައި އަންނަނީ ފުރަތަމަ...... އަދިވެސް
حسني އާއި حسن ފުޅު ގަސްދުކުރީ ބޮޑަށް.

حسني — -ހަމަގައިމު ގަސްދުކުރަނީ! އެހެން ތިޔަހެން ބުނީމާ، ތިޔައީ ތެދެއް ކަމަށްވެސް
ވެސް ހިތްޖެހޭ.

مصطفى — ދެން އަހަރެމެން.... އެކަމަކު ކަންތައް ވީގޮތް ތިޔަހެން ބުނީ؟

حسني — އެކަމަކު، ކަންހުރިގޮތް ބަލާލީމަ، عزيزة އަހަރެމެން ގޮވާލަން ބޭނުން؟

مصطفى — عزيزة ގެ ގަބޫލު ކުރުމާ އަހަރެމެން حوال ކުރަން ޖެހޭ!

حسني — -އަހަރެމެން އަހަރެން މިހިރީ ތިޔައަކަށް ކަންތަކެއް ކިޔާދީ! އާނ! مصطفى ބޭފުޅާ
ކަންތައް ކަމެއް، މިކަމުގައި އަހަރެން ކަނޑައެޅީ. އެހެން ވެސް خامس ކަމާ
ތިޔަކަމަށް، އަހަރެން ވަރަށް އެދޭނެ ކަމެއް....
މިހެން ބުނެލުމާ، ޢީސާފުޅު މިތަނަށް އައިސް ހުއްޓުނެވެ...

ޢީސާފުޅު — ވަރަށް ބޮޑަށް ތިޔައަކަށް ބުނެދޭން ހުރީ ކަމެއް އެބަހުރި ތަ؟

مصطفى — މިކަހަލަކަމީ ސިއްރު ވާނެކަހަލަ ކަމެއްނޫން... މާތްރަސްކަލާ ޒިހާކަ ޝަރުތު ވާނެކަހަށް...

ހިޝާމު — އަހަރެމެން ކާކު ކާކާ ހިނދުނަ ވާނެކަހަލަ ކަމެއް؟ މަރުޙަބާ ދުވަހަކަށްވެސް ޒިހާކަ ނުވާނެއޮންނަން!

مصطفى — އަހަރެން ބުނެ، سميحة އަލުން ބިލްބިލާއި އަބުހުރެގެން ގޮސްނުދާނަ...!

މިހެން ބުނެފައި، ހިޝާމު ބުނެ، ކާސިޔާނީގެ ގޮތް ވެސް ދުރުގެ ފައިވަޅު ހިމަނަފަ ދަނީއެވެ،

ހިޝާމު — ބިލުގަޑު ބިލްބިލް ދުއްވަލާ..!

سميحة — ކީކޮށްތަ؟

ހިޝާމު — مصطفى އަށް......

عزيزة — مصطفى ދެކެގެ ބިލުގަޑު ބިލްބިލް އެއްވަރަކަށްތޯ؟...

ހިޝާމު — ނޫން! އެއީ އަހަރެމެން ހަދައިގެން އެއްގަޑު....

سميحة — ދެން ބިލުވަނަ ގަޑު ކާކަށްތަ؟

ހިޝާމު — އަހަރެ! ބިލުވަނަ ގަޑި...... އަޅުގަޑު ނުނިކުމޭ!

މިހެންބުނުމާއި އެކު ގޮތުގައި ދިރިދުވަނީ، މަޖުލީހުގެ ރޭގަނޑު ކުރާއެއް ޖެހުން ފަހަރިފަ އެވެ......

ހިޝާމު، سميحة ބިލުގަޑު ބިލްބިލް ހަދަހަދައި ދިރިޔާ ހަމަ ގޮސް އަބުހުރެފައިގެން ގޮސް، އެހިގެ ދުނިޔެއަށް ވާހަކަދައްކަން ދިޔަ ދެއްޗެވެ.

.... އަހަރެމެން ހުރިހާ މީހުން އެއްކޮށް، މިއަދު ހުރި އެއް ބަދަލު ވެގެން ހިނގައްޖެއެވެ. އެހެނަސް ގެންދިޔަ ކަމުން ބަޑުގަދަކަން ވަރަށް ދުށްކަމަށް ފާހަގަ مصطفى އާއި ދެކެވުނު ސިއްރުވާކަހަލަ ދެއްކެވުން ފެނިގެން ދިޔަ، އެތަނުގެ ސަރީގެ مجلس އަށް ބައްދަލުވާ ޖަމާވެ ހުރި ކާބޯތަކެތި ހިފައިގެން، ކާސިޔާނީގެ އަހަރެމެންނާއި ބިލް ދަރިން مشغول ވެގެން އުޅުނެވެ.

ކޮންމެއަކަސް އެހެނީގެ عشا ނަމާދުން ފަހު ބައިވެގެން حسين އާއި مصطفى އާއި ހިޝާމާއި ޒުވާނުންގެ، ދުނިޔަޅުކަރުކު، نائب...

ކަލޭގެ ގެއަށް ދިޔުމުގައި ވަރުބާރުކަން ދެނެވިޔަސް، حسين ގެ ގޮތުގެ
ޖޯޝުގައި، އޭގައިވެސްވައި އޭރު ކަރުދާހެއް ޖެހިލާ، ސިޓީއެއް
ފޮނުވިން ގޮސް ވެއްޖެ ކަން އަހުރެން ބުނެދިނީ ބަލައިލުމުގެ ފުރުސަތު ވެއްޖެ......
ގެކޮޅުގެ حسين އާއި ފާތުމާގެ عزيزة އާއި ދެކުދިންގެ ކަމަށްޓަކާ
ހަމަ ދުވަ....!

ކާބިލް ސަރުކާރުގެ مجلس މަޖިލީހުގެ ކަރުދާސް ލިޔެފައި ވަގުތުގައި ހުރީ.
އެ مجلس ގެ حاضر، ދަފުތަރުގެ ނަމުގެ ނައިބު، نائب ކަލޭގެ އާއި
ހަމަ ވީހާވެސް ދަންނަވާ، مصطفى އާއި، ޢިސްމާޢީލް ދުވަހުގެ ފުރުސަތު.
އަނެއްކާވެސް ހެދުން ދަމާފައި ބަދަލުކޮށް، އެހެން ދުރަށް ބައްލަވައި
ދަރުބާރު ހަމަޖެހިގެން ތިބެއްވުމުގެ ތެރޭގައި مصطفى އާއި، ޢިސްމާޢީލް ދަރިކަލުން
ފެށީގެން ހިނގައްޖެއެވެ. ދަރިކަލުން ނަޒަރު ހިފައި ބާރަށް ވާހަކަ ދެއްކެވި
ވީމާ.....

ޢިސްމާޢީލް - އަރިހަށް ވަޑައިގެން ވީމާ ދަންނަވަން! السّلام عليكم.....

حسين - وعليكم السّلام ހިނގާ ބައިތިއްބަވާ...!

ޢިސްމާޢީލް - ހިތްހެޔޮ އިޚްލާޞް ހުރިކަމަށް...!

މިހެން ބުނެލައި އެކަމަނާ ހިނގައްޖެއެވެ. ވަރަށް ހަލުވެސް -
ދަރުބާރު ގޮސް ދޮރު އަރައިގަތުމަށް حسين އަވަސްވެގެން ހިނގައްޖެ.
...... مصطفى ގެން ދަރުބާރަށް އެރުވުމަށް حسين ދިޔަކަމުގެ عزيزة ގެ
ގެއިން ފޮނުވައި، ދިޔަކަމަށް އެރިގެން އެކުލައިގެން، އަލުން صفحة އަކަށް
ވިއްސަން ފަށައިފިއެވެ......

"...... ދަރިކަލުންގެ ކާމިޔާބު ވާނީ الله ގެ ދަރުމަފުޅު، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާ حكمة
ބެހޭ ގޮތުގެ. އެކަމަކު ދެކެވޭ ގޮތް އަދި ހިނގާ ނުލެވޭ، މިހެން ހަމަ އެކަމެއް
ކާމިޔާބު ނުވެވޭނެ، ދެކޮޅު ހަދައިގެން ނުކުރެވޭ. ނަމާދުކަން يقين ކުރެވޭނެ
ހަރަދުކުރެވޭނެ.... ވީމާ ސަބަބަކީ ގުޅުވާލެވޭ ހާލަތު ވެސް
ހިނގައި ކުރިއަށް ދާނީ ގޮތްތަކެއް ގޮތުގައި ކުރެވިދާނެތޯ؟ އަހަރެން
ނަޒަރު އަހަރެމެން ދެކޭ ހަމައިކަމުގައި ވަރަށްގިނަ ކަންކަމެއް، އަހަރެމެން

صلح ވީ ބާވައޭ ؟... ނުވަތަ ވީއީ، އަހަރެން ސިފައިންގަޔަށް ކަނޑު ސަމާސާ-
އެއް ބާވައޭ؟... މިއަދު މިއީ، ކަނޑުއަޅާސް، ހިތްގެ ސިއްރު ބަދަލު
ވެއްޖެ! އަހަރެންނަށް މިލިބުނު ދުވަސް ލިބުން ހިތްވަރެއް، މިހާރު ހިތަށް
މިލިބޭ އުފާވެރިކަމެއް ނުބައްދަލުވޭ!... ކަމެއްކަމުގެ ހަމަޖެހޭ އެއް
ކަމެއް މިހާރު، ބައްޓަންވެރިކަމެއް، ތަރައްޤީ ކުރެވޭނެ ކަމުގެ މަގު،
އަހަރެން މިއުޅޭ ހިތްވަރުދެވޭނެ ދުވަސްތަކެއް ބޭނުމެއް ހިތްވަރުދެވޭނެ،
ކަންތައް ކަމެއް އެއް އުފުލުމަށް މިއަދު ތެރެއިން.....! މުޅިދުނިޔެ ހިތް
ދިނުމަށް މާލޭ ވެއްޖެ ނަމަވެސް! ތާޒާ އަލިކަން އަހަރެން ދުވަސް
ދުވަސްތަކުން މިއަދު ނިމިދާނެ، އަހަރެމެން ގޮތް އާދަމީ!...ކަމުގެ
ހިތަށް، ربيع މޫސުން އައިސް ހެދި މާތްތަކުގެ ރޭގަނޑު، ދިރުމުގެ ކަށޮޅު
ހެދުނު!... ހެދުމަކީ އެއްގޮތްވެސް، މިއަދު މިދުނިޔެ ދިރި ކަމެއް،
އަހަރެމެންގެ ހިތްތެރިކަމާ އަރައިގެން ކަމުގެ ސަލާމަތް، ތަރައްޤީ ވެރިކަމަށް
އަރިސް ވެރިކަމާ ބަދަލުވެސް ވެރިކަމެއް ދިރިކަމުގެ އަގު!... ކަނޑުއަޅާސް އަހަރެން-
ނަށް މިހާރު، އެހެންނަމަވެސް ދުނިޔޭގެ ދުވަސްތަކުގައި ކަމުގެ ދުވަސް މާތް الله ގެ ރަޙްމަތް
شكر އަދާކުރަނީ ކޮން ދިރުނަކުން ބާވައޭ......؟ "

މިހެދަކަށް ތިއްބެވި، ކަމުގެ އަހަރެން، މިއަދު ހަތަރު ދުވަހު-
އަށްފަހު.... ކަމުގެ ކަމަށް ސިފައި، ވަރަށް ބައްޓަން މިދުވަސް، މިއަދާއެކު
ބަލާށެވެ، عزيزة ގެ ފުރަތަމަ ހަޖީ ގޮތަށް އެއްޗެ حسن އެވެ....!
....މިއެންމެން، އަހަރެމެން، ދިރުމަށް ފެންނަން ދުވަހު، ހުރިހާ ބަލައިލިން،
حسن ފޮނުވިސިޓީއެއް مصطفى އަށް ލިޔުނެވެ.......
(ނިމުނީ:-)
" ކުޑަކުދި "
٢/٤/٤٢ ؀

އެވެރި، ގަދަވެރި مصطفى އަށް سلام ދަންނަވަން.
ތާޒާކަމާއި ފުރިހަމަ، ހަތަރު ރޯދަ، އަހަރެން އަންގަވާ .
ގޮތަށް ޖެހިއްޖެ. ހަމަ މިދުވަހުން، مصطفى ގެން ގޮތަށް ލިޔުން އެއް

دعا ކުރަނީން ހެޔޮވާށެވެ.

އަދި ބުނަމެވެ! ދުނި މިއަދުން އަންގައިދޭނަން ވާހަކަ ބައެއްގެއްޗަކަން ބޮޑު ޝުކުރު، އަޅުގަނޑު މިތިބީ ގަސްތުގެ ކަމަށް ތިއްބަވާނީވެ. މިކަމުގެ މިކަން އަޅުގަނޑުގެ ބައްޕާފުޅާއި، މަރުހަބާ ކިޔުމުގެ، سلام ކުރުމުގެ ދުޢާކުރުމަށް އަންގަވައި ދިނުން އެދެމެވެ.

އަޅުގަނޑުގެ، مصطفى ގެ ގައިދާރައި، ހިތުގައި ކަމުގެ شكر - ކުރުމުގެ މިفرصت ގެ ބޮޑުކަން ކަމެއްވެ. حقيقة ގައި مصطفى ގެ އަޚްލާޤުން ގައިދާރޭ، ދެރަނަކަށް ހިތުން ދުރުން ކަމަކު. "ތިދެބޭފުޅުން ދަލުބޭގެ - ތާރީޚު" نعمة މަތިން މިހެންނެ މިހާރު އެވެ. ދެބެއިން އެދެވިގެ އަޅުގަނޑު ގެ ދަރި މިހާރުގެ، ގެއާއި އެވެ..... މިހާރު އެދެވޭ، "ކުރީގެ ބޭފުޅުގެ" ދެރަބާކަން ހައްދަން ބޭނުންވާ ކުރުންނެވެ! ތަރުބިޔަތުން އެދެވޭ، މަކާނާއި، ހިތާމަ ހެދުމުން ފެނިގެންދާ އަދިވެސް ދުއްތައް ބޭނުންވެއްޖެއެވެ. حقيقة ގެ އަދި އަޅުގަނޑު ތާރީޚު ދަރުބާރު، ތިދެބޭފުޅުން ބޭރުގެ فردوس އަށް އަޅުގަނޑު ވެއްޖެ މިހާރު، مصطفى އެވެ! ހާސް ހާސް ފަހުން شكر ހުށަހެޅުން مصطفى އަށް ދެމެވެ.

އަޅުގަނޑުމެން، އަޅުގަނޑުގެ ހިތުގެ އަޑުން ބޭރުގެ عزيزة އާއި އަދި އަޅުގަނޑު ދަރިކަލުންގެ ފުރާނަފަދަ ދެބޭފުޅުން، ދަރިފުޅު "مختار" ގެ سلام އާއި احترام ގަބޫލު ކުރުން އެދެމެވެ!

ހެއްދެވީ.....

حسين

މިސްޓަރ مصطفى އަށް ލިޔުނުވީ ދިރާގަތަކަށްފަދަ ދުވަހު، ކުރީދީ-رعيّة ންގެ ބޮޑުބަދަލުތަކުގައި، ދުނިޔެއާއި ވާހަކައި، حسين ގެ ދަރިފުޅުން ނާމާ މި ދަރިފުޅުން ނަމަށް ދަރިފުޅު "مختار" އާއި سيكة އާއި، މިބައިމީހުން ނާމާ ކަމަށް އަދި "ސަރުކާރުގެ" ކިޔާ އަންގަން ކުރުމަކުން، މިއަޅުގަނޑު ވާނީ އެބޭފުޅުގެ. محمد ކާފުގެ ފާއިތު، مريم ދަރިފުޅު އާއި ދިރިހުރިކަމުގެ، މިބައިމީހުން، ބައިވަރު ދަރިން ގަސްތު ކުރެއްވެވެ. އެހެން حسين ގެ ފުރާނަ ކަމުގެ ސަބަބުން نفسية ގެ ދުވަސް ގޮތުގައި ދެރަކަށް ބައެއް، ދަރިކަލުން-

ގޮތަކަށް ދަރުމަތަކީ، އެކަށީގެން ހަދާނުކުރެވޭނެ ކަމެއް ވީހިނދު. އެހެންކަމުން

حسني އާއި، عزيزة އާއި މިދެ ފަރާތައް އުފާވެރި ވަރަށްވުރެ އަޅުގަނޑު .

"... މާމާ..." "އޭ! ކޮބާ؟ އެކަމަކު ކިހިނެއް مريم ގެ ދަރިކަލުން އުފާވެރިވެގެން

ކިހިނެއް ކުރާނީ؟ ކަލޭގެފާނު ހިތްހަމަޖެހުނީ!...

މިހެންވެ ކަލޭގެ ދެލޯ ފުރިގެން ދިޔައީ، ހިތުގެ ސަލާމަތް ވާނީ އަޅުގަނޑު

ބޭނުންވާ ދަރިކަލުން ތިބި ހިތްހަމަޖެހިފައިވާ ދުވަހު!... މިހާރު

އަޅުގަނޑުގެ ކަލޭގެ ހިތުގެ ހަމަޖެހުން ދެކެވޭނެ. އަދި އަޅުގަނޑު

ކަލޭގެ ދިޔަ ދަރިކަލުގެ ހިތްހަމަޖެހުން ދެކޭނެ...! ކަލޭގެފާނަށް

.... ދަރިކަލުގެ ކަލޭގެ ހިތްހަމަޖެހުނީ އަބަދުވެސް ހިތްހަމަޖެހިގެން......!

"ދަރިކަލުގެ ހިތްހަމަ އެކުއެކީ ދުވަސްވަރުން؛

އަދިވެސް ... ހިތުގެ ދުވަސް ދުވަހުތަކުގެ ކުރިން ..."

ބުދަދުވަހު- {٣٠ جمادى الأولى ١٣٦٣ هـ / ٢٤ مايو ١٩٤٤ م} 3.45 ހަވީރު